

GENERAL ALEVRA

MOTTO
SEMPER FIDELIS

ORGANIZAREA ARMATEI DUPĂ RĂZBOIU

LUCRARE PREMIATĂ DE ACADEMIA ROMÂNĂ

și de

MARELE STAT MAJOR AL ARMATEI

BUCUREȘTI

— 1930 —

BIBLIOTECA
FVNDATIVNEI
VNIVERSITARE
CAROL I.

Dr

Nº Curent 56342 Format

Nº Inventar ~~129682~~ 55781 Anul

Sectia Defoxtiv Rastul

~~Chia. A. 2. 2. 682~~
GENERAL ALEVRA

Nicolae

MOTTO

SEMPER FIDELIS

ORGANIZAREA ARMATEI DUPĂ RĂZBOIU

LUCRARE PREMIATĂ DE ACADEMIA ROMÂNĂ

și de

MARELE STAT MAJOR AL ARMATEI

18759

BUCUREȘTI

— 1930 —

1947

C/43

1956

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

Data 56342
Inventar 55781

B.C.U. Bucuresti

C55781

R A P O R T U L

D-lui General C. Presan, Membru onorar al Academiei, asupra lucrării cu motto „Semper fidelis”, tratând subiectul dat „Organizarea Armatei după războiu”.

Lucrarea prezintă un deosebit interes atât prin valoarea sa, cât și prin faptul că îmbrățișează organizarea armatei noastre în tot complexul ei, mergând până la a arăta și legiurile, ce ar trebui alcătuite pentru a desăvârși pregătirea ei.

Bazat pe experiența războiului mondial și pe puțințele țării noastre, autorul admite, în general, organizarea armatei așa cum se găsește astăzi, — care de altfel corespunde aproape totalității organizațiilor date armatelor europene după războiu și în special, cu a vecinilor noștri, aducându-i însă mai multe completări și modificări foarte judicioase: așa de pildă, propune ca Divizia să fie alcătuită pe patru regimente de infanterie — ceea ce după părerea mea este absolut necesar; se ocupă de aproape cu chestiunile în legătură cu mobilizarea, astfel ca aceasta să fie cât mai asigurată, etc.

D-sa face uz, în organizare, de toate mijloacele de luptă apărute în timpul marelui războiu, dar, în ce privește carele de luptă (tancurile) le admite, pentru armata noastră numai ca o forță pusă la îndemâna marilor comandamente, spre a da cu ele lovitura acolo unde se simte nevoie.

Având în vedere natura și starea în care se găsește țara noastră, precum și puțințele ei, este partizan în general și cu drept cuvânt al tracțiunii animale, așa cum există de altfel și în țările cari ne înconjoară.

În rezumat, lucrarea dovedește din partea autorului multă competență științifică practică, este armonioasă, și după părerea mea, ar putea servi ca program de urmat la desăvârșirea organizării și pregătirii oștii noastre.

Opinez pentru premiarea acestei lucrări.

General Presan

Cuvânt înainte.

Subiectul astfel cum a fost propus de 'Academia Română: „Organizarea armatei după războiu”, ar fi implicat să nu se analizeze decât chestiunile referitoare la armata propriu zisă.

Cum însă, în viitor, războaiele nu se vor purta numai de armată, ci de întreaga națiune, am găsit nimerit să fac și o expunere — foarte sumară — asupra organizării națiunii pentru un viitor războiu.

În rândurile ce urmează, nu am propus o organizare nouă pentru oștirea noastră, care s'o rupă complet cu trecutul, căci organica militară are principiile ei bine definite, de la care cine se abate, săvârșește o mare greșală.

Între aceste principii, desigur că, unul din cele mai importante este acel al stabilității și al continuității, de asemenea tradiția joacă și ea un mare rol. Din această cauză, perfecționările în organizarea unei armate nu se fac prin salturi, ci printr'o evoluție lentă și treptată, aducându-se îmbunătățiri succesive organismului existent.

Ca dovadă, este faptul că Rusia Sovietică, îndată după revoluția din 1917, deși a desființat complet vechea armată; totuși atunci când a vroit să-și organizeze o altă oștire, în care ar fi dorit să introducă noua mentalitate a comuniștilor, la urmă, conducătorii de astăzi ai Rusiei s'au văzut nevoiți să recurgă tot la vechile norme de organizare ale armatei țariste.

Pentru aceleași motive, nu am luat drept model una din armatele mari din occident, și să arăt întrucât organizarea noastră militară, se îndepărtează de o asemenea armată. A-

ceasta cu atât mai mult, cu cât în alcătuirea unei oștiri trebuie să se țină seamă în primul rând, de starea și ținerea poporului de mijloacele de cari dispune, și de dușmanii cu cari va avea de luptat. Apoi situația demografică, economică și geografică au și ele o mare importanță.

Așa bunăoară, ar fi o absurditate, să preconizăm de pe acum motorizarea integrală a armatei, căci dacă țări ca Statele Unite ale Americii, Anglia, Franța, etc., cu o industrie atât de dezvoltată și cu șosele în perfectă stare și încă mai recurg la tracțiunea animală, atunci cum ar fi posibil oare să pretindem pentru armata noastră acest lucru, când avem o industrie abia născândă, iar șoselele se găsesc în starea cunoscută de toată lumea.

Bazat pe aceste considerațiuni, m'am mulțumit să arăt, întrucât organizarea actuală a oștii noastre, se îndepărtează de ceea ce ar trebui să fie în realitate, semnalând lipsurile și erorile ce există în organismul nostru militar, propunând în același timp și soluții.

Expunerea nu este simetrică, adică nu s'a dat tuturor chestiunilor aceeași dezvoltare.

Acolo, unde normele de organizare se găsesc pe calea cea bună, am insistat foarte puțin, făcând propuneri asupra îmbunătățirilor ce ar fi de introdus. Din contră, în chestiunile unde există lacune sau erori de organizare, am căutat să dau o dezvoltare mai mare acelor părți.

Astfel, spre exemplu: În ce privește „Recrutarea”, am insistat mai mult asupra chestiunii prezenței minoritarilor în rândurile oștii, deoarece o asemenea problemă nici nu se pune în vechea noastră armată.

În același mod, am dezvoltat în deosebi partea relativă la alegerea și pregătirea corpului ofițeresc, precum și a învățământului militar, având credința că sistemele întrebuintate de la război încoace nu sunt destul de judicioase și că tinerele generații de ofițeri au multe lipsuri, atât în ce privește instrucția cât și educația.

Pentru Carele de luptă (tancurile) și Gazele asfixiante am intrat în amănunte socotind, că aceste două mijloace de

luptă, pe care armata noastră nu le a întrebuințat în războiul trecut, au nevoie să fie mai bine cunoscute.

De asemenea, am arătat pe larg, dovedind cu exemple istorice, nevoia unei marine militare, fiindcă la noi sunt încă mulți care cred, că ne-am putea lipsi de un asemenea mijloc de apărare a coastelor maritime și a țărmurilor fluviale.

Din contra, în ce privește aeronautica, nu a fost nevoie de nici o dezvoltare, în această privință, toată lumea fiind pe deplin convinsă despre importanța acestei noi arme de luptă și despre necesitatea de a avea o aeronautică cât mai numeroasă și mai bine organizată.

Am căutat apoi, să lămuresc în mod cât mai complet, care este adevărata stare de lucruri în ce privește organizarea „Comandamentului”, de oarece, pe câtă vreme el nu va fi bine definit, progres în oștire nu poate să existe.

În fine o deosebită importanță am dat legilor militare ținând seamă, că un organism atât de complex și de numeros cum este armata, nu ar putea funcționa în bune condițiuni de cât atunci, când ar exista multă stabilitate și continuitate în organizarea tuturor instituțiilor militare, ceea ce nu se poate obține decât prin legi bine definite și nu pe cale de ordine și decizii ministeriale, care se schimbă atât de des.

Textul acestei lucrări fiind deja întocmit, în momentul când s'a votat legea asupra reorganizării ministerelor, adoptându-se pentru oștire denumirea de „Minister al Armatei”; am păstrat tot vechiul titlu de „Ministerul de războiu”.

Aceasta, cu atât mai mult, cu cât denumirea de Minister al armatei nici nu este potrivită și probabil, că în curând se va reveni. În adevăr, precum nu poate să existe un minister al școalelor, ci numai al Instrucției publice sau un minister al judecătoriilor și tribunalelor, ci numai un minister al Dreptății, tot astfel nu este posibil să funcționeze decât un Minister de războiu sau un Minister al apărării naționale; armata, școala și instanțele judecătorești fiind un mijloc, iar nu un scop.

În ce privește, metoda de expunere pe care am adoptat-o ținem să precizăm, că armata fiind o instituție de realizări

General Alevra

practice, pentru dovedirea afirmațiunilor făcute, în loc de a recurge la calea discuțiunilor și teoriilor abstracte — după cum se petrec lucrurile spre exemplu în chestiunile de ordin juridic — am făcut un larg apel la cazuri concrete și fapte trăite, citând numeroase exemple din cele întâmplate atât în oștirea noastră cât și în alte armate străine.

AUTORUL

30./XII/1929.

ORGANIZAREA ARMATEI

DUPĂ

RĂZBOIU

ORGANIZAREA ARMATEI DUPĂ RĂZBOIU.

Astăzi popoarele Europei, deși foarte atente la siguranța lor, încep să-și facă convingerea, că această siguranță ar putea fi realizată cu sarcini mai puțin grele ca în trecut, dacă ar adopta o altă concepție asupra organizării militare.

În acest scop, ideia unei armate de războiu al cărei element principal era o armată activă, a fost înlocuită cu concepția unei oștiri constituită din *toate forțele națiunii*, încadrată cu ofițeri, reangajați, specialiști, etc., astfel că, aceste cadre să constituie aproape singura și adevărata *realitate activă*.

Adică, azi avem concepția integrală a *Națiunii Armate*, confirmată prin faptul, că războaiele moderne reclamă punerea în acțiune a tuturor forțelor și a tuturor mijloacelor, de care dispune o țară.

Pe viitor, armata de războiu nu se va deosebi prin nimic de Națiune, fiindcă ea nu va fi de cât Națiunea mobilizată în totalitatea ei.

Pregătirea unei țări pentru războiu, nu poate deci avea în vedere numai organizarea armatei propriu zisă, ea trebuind să se extindă la întreaga Națiune, astfel că, în definitiv, pregătirea Națiunii pentru războiu cuprinde două părți:

Organizarea militară a Națiunii
Organizarea armatei propriu zisă.

PARTEA I-a.

ORGANIZAREA MILITARĂ A NAȚIUNEL.

Înainte de războiul mondial din 1914—1918, aproape toate statele din Europa trăiau sub regimul numit al *Națiunilor sub arme*, caracterizat prin armate active foarte puternice, cu durata de serviciu relativ lungă, — nescoborându-se sub doi ani — și cu efective cât mai mari sub drapel.

Așa, bunăoară, la începutul anului 1914, armata germană avea 830.000 oameni sub drapel, iar România mică peste 100.000, adică aproape tot atât cât are astăzi România Mare. Pe atunci noi aveam 80 regimente de infanterie, astăzi nu mai sunt de cât 63. Organizarea rezervelor era aproape embrionară, căci afară de Germania nici un alt stat nu le dăduse importanța ce se cuvenea.

Astfel că, celalt regim, adică al *Națiunii Armate*, deși fusese scos la lumină mai întâi de Klauzevitz îndată după războaiele Napoleoniene, iar mai apoi de Von der Goltz în urma războiului Franco-German din 1870; nu era aplicat în realitate, la izbucnirea războiului mondial în nici un stat din Europa de cât în mod parțial, reducându-se de fapt la instruirea și mobilizarea unui număr mai mare sau mai mic de contingente.

Astăzi, Națiunea Armată a devenit o realitate foarte complexă, căci ea cere ca toată forța economică a țării, toată capacitatea ei industrială, toată puterea ei financiară, tot geniul rasei de a crea noi metode de producțiune, noi mijloace de luptă, noi formule de repartițiune și

consumațiune, să fie puse în jurul unei singure idei: Războiul.

Timpurile s'au schimbat. A pregăti o țară în vederea războiului, nu înseamnă, ca în trecut, a avea numai o armată, care să-și instruiască în mod conștiincios câteva contingente de soldați, să organizeze cu bun simț unitățile de luptă și să-și umple cu grijă magaziiile cu echipamente și munițiuni.

A pregăti astăzi o țară în vederea războiului, a o pune în măsură să răspundă cu cinste chemărei sale, înseamnă a coordona din vreme cu adâncă pricepere și destoinicie toate forțele națiunii, în vederea conlucrării lor de mâine; a organiza cu prevedere industria de războiu a țării, a o creia, dacă este nevoie, a pune într'un cuvânt țara în stare să lupte cu mijloacele ei proprii, în orice situație politică și cu orice vrăjmaș.

Războiul de mâine va fi în special un războiu de materiale și de uzură.

Intr'o singură luptă, mii de guri de tun, mitraliere, granate, gaze, etc., urmează să reverse asupra vrăjmașului valuri de foc. Muniția trebuie să fie din belșug și ceas de ceas ea trebuie să fie adusă tunarului și infanteristului în tranșee.

În războiul trecut, după câteva săptămâni de luptă, armata franceză a văzut consumându-se stocuri enorme de munițiuni. Și atunci, în fața inamicului a început acea uriașă mobilizare industrială a țării, care totuși, abea după un an, a putut da frontului de luptă, materialul de care avea nevoie.

Coastele Franței însă erau deschise. Aliații puteau sprijini republica cu materii prime și cu fabricatele necesare. Și totuși, a doua zi după Marna, cu câtă îngrijorare și marele comandament și guvernul și parlamentul repetau refrenul:

„Des canons, des munitions”.

Pentru a învedera importanța pregătirii unei industrii de războiu, cităm câteva date relativ la armata franceză din timpul războiului mondial:

Prin planul de mobilizare al acestei armate, din 1914, se prevăzuse o fabricație zilnică de:

14.000 proiectile de 75 m/m;

465 „ de 155 m/m.

2.600.000 cartușe de infanterie.

Această muniție urmă să fie fabricată în stabilimentele armatei, cu materii prime de la uzinele particulare.

După o lună de războiu, adică în Septembrie 1914, s'a simțit nevoia de a sporî numărul proiectilelor de 75 m/m la 40.000 zilnic, ele ne mai putând fi fabricate numai în stabilimentele armatei, s'a recurs și la industria privată.

Iar în cursul anului 1918 se ajunsese la o producție zilnică de:

226.000 proiectile de 75 m/m;

51.780 „ „ 155 m/m.

7.000.000 cartușe de infanterie.

În 1915, se înființase un subsecretariat de stat al fabricatelor de războiu, care a fost mai târziu transformat în „Ministerul fabricatelor de războiu”.

Condițiunile speciale ale României sunt însă din cele mai grele. Oricare va fi războiul nostru de mâine, noi nu vom putea obține ajutoare materiale din afară. Inferioritatea noastră navală ne închide accesul mării, iar calea de uscat trece printr'atâtea state a căror politică, cu sau fără tratate de alianță, rămâne o mare necunoscută.

România, în războiul de mâine, va fi, cum a fost și în cel trecut, o cetate asediată. De astă dată însă nimeni nu are dreptul de a nesocoti acest fapt, căci iluziile s'au spulberat de mult în lumina celei mai crude experiențe.

Plecând chiar dela concepția unei armate cu utilajul complet — și la noi nu va fi aceasta — și încă este imposibil de a îngrămădi, în timp de pace, cantitățile enorme de materiale și munițiuni necesare unei campanii, a cărei durată nimeni nu o poate prevedea, mai ales atunci, când constanta perfecționare a tehnicii cere, în fiecare zi, modificări și adoptări de noi formule.

Organizarea militară a Națiunii

Singura soluție nu poate fi, pentru țara noastră, de cât: *A fabrica materiale pentru războiu în timpul războiului și în măsura cerută de nevoile războiului, cu ajutorul unei industrii naționale de războiu.*

Pentru a se putea realiza aceasta, este nevoie:

a) Să existe, în timp de pace, uzini militare, care să continue a fabrica în special munițiunile necesare pentru câteva săptămâni, astfel ca în acest timp industria națională să se poată transforma într-o industrie de războiu.

Prin acest mijloc, se înlătură consumarea totală a stocurilor din timp de pace, cu ocazia luptelor, ce vor da trupele de acoperire, în primele zile ale începerii războiului.

b) Să se studieze și să se hotărască fabricile, care prin transformările cele mai simple și mai rezezi, s'ar putea preface în industrii de războiu.

Asemenea industrii ar urmă să primească dela stat unele ajutoare, pentru ca să aibă, din timp de pace diferite mașini, unelte etc. ce ar înlesni prefacerea lor în industrii de războiu.

De asemenea, trebuie studiată și prevăzută reprovizionarea lor cu materii prime, cărbuni, energie electrică etc.

În alegerea acestor fabrici, se va căuta să se evite aglomerările prea mari, din cauza aviației de bombardament, care le-ar putea distruge cu mare ușurință. Astfel că, așezarea atâtor stabilimente în București ca arsenal, pirotehnie, pulberărie, precum și alte numeroase fabrici, ce se vor transforma în industrii de războiu, poate da loc la primejdii foarte mari.

Ar trebui, din contră, ca fabricile de care ne-am putea folosi în caz de războiu, să fie încurajate, să se desvolte mai mult în regiunile ferite de o invazie a dușmanului, spre a nu se mai repetă cele întâmplate în 1916 cu industria noastră petroliferă. În acelaș mod, se va proceda cu aprovizionările de hrană, furaje, etc., stabilindu-se nevoile atât pentru armată cât și pentru populația civilă.

Și în această privință, statul trebuie să încurajeze,

din timp de pace, dezvoltarea în anumite regiuni a culturilor și industriilor alimentare de care ar avea nevoie în caz de războiu.

Trebue apoi studiată și prevăzută chestiunea transporturilor, a stabilirii depozitelor de aprovizionare, mobilizarea agricolă, obligând pe cei rămași să muncească pământurile celor plecați pe front etc.

Cele arătate mai sus dovedesc încă odată, că pregătirea viitorului războiu întrece cu mult posibilitățile armatei și că ea se întinde asupra tuturor ramurilor de viață ale unui stat.

Organele însărcinate cu pregătirea militară a Națiunii.
O bună pregătire de războiu nu va putea fi realizată de cât prin cea mai strânsă conlucrare între autoritățile militare și civile.

Organele armatei care iau parte la pregătirea militară a Națiunii sunt:

Jandarmii șefi de post în comunele rurale, Cercurile de Recrutare, Comandamentele Teritoriale de Corp de Armată și Marele Stat Major.

Asupra funcționării și activității tuturor acestor autorități militare, ne vom ocupa în partea II-a a acestui studiu, când vom examina chestiunea „Organizării militare teritoriale”.

În general, se poate spune, că armata și-a asigurat în mod aproape complet organele, care trebue să concure la pregătirea militară a Națiunii.

Nu tot astfel stau lucrurile cu celelalte autorități publice. Pentru chestiunile în legătură cu apărarea țării, există în adevăr un birou numit al „mobilizării”, la fiecare minister și prefectură de județ sau poliție, condus de un funcționar civil.

Dar, activitatea acestor biurouri se reduce mai mult la aranjarea situației militare a funcționarilor depinzând de acel departament, adică dacă sunt scutiți de mobilizare, mobilizați pe loc, sau urmează să plece pe front, în caz de războiu.

Organizarea militară a Națiunii

Chestiunile, însă, relativ la fabrici, aprovizionamente de hrană, combustibil, material sanitar, măsuri de apărare contra atacurilor cu gaze asfixiante, mobilizarea industrială, economică, agricolă, etc. sunt cu totul lăsate în părăsire, adesea lipsind chiar și datele statistice cele mai sumare.

Această stare de lucruri se datorește la două împrejurări: 1). Lipsa unui ofițer de stat major, la biourourile de mobilizare ale prefecturilor și ministerelor, care ar fi mai în măsură să îndrumeze pe funcționarii statului în toate chestiunile relative la apărarea națională.

Acest ofițer de stat major ar fi, în acelaș timp și organul de legătură între autoritatea civilă și Marele Stat Major.

2. Atribuțiunile diferitelor autorități civile, în ce privește pregătirea militară a Națiunii, se îndeplinesc pe baza unor regulamente întocmite de armată, pe care autoritățile publice nu le prea respectă.

Numai o lege relativ la pregătirea națiunii pentru războiu — care la noi nu există — și care ar prevedea însărcinările acestor autorități, coordonarea lor cu organele militare, cum și sancțiunile necesare în caz de abateri, ar putea remedia această stare de lucruri.

Ca organ superior relativ la pregătirea militară a Națiunii, există: „*Consiliul superior al apărării țării*”.

Este de observat, că alcătuirea acestui Consiliu astfel cum a fost hotărâtă prin legea din 1924 prezintă mai multe lacune.

În adevăr, Consiliul este constituit de fapt din întreg Consiliul de Miniștri, cu excepția a 3-4 Ministere (Instrucția publică, justiție, etc.).

Cum însă Miniștrii nu sunt stabili, la fiecare schimbare de guvern, alte persoane intră în compunerea Consiliului superior al țării. Din această cauză, nu se poate realiza *continuitatea* în lucrări, ceea ce este, de necontestat un mare rău.

Ar fi dar preferabil să lipsească câțiva din Miniștrii, care intră astăzi în constituirea Consiliului, în schimb, să facă parte șefii partidelor de opoziție, adică viitorii Prim Miniștrii. Prin o asemenea dispoziție, ar fi garanții suficiente, că măsurile luate de un Guvern vor continua să se aplice și de Guvernele următoare.

Mai este de observat, că deși armata constituie elementul principal, în pregătirea Națiunii pentru războiu, nu are ca reprezentant, în acest Consiliu, de cât pe Ministrul de Războiu, care însă poate fi și o persoană civilă. Intr'un asemenea caz, nici un militar nu ar mai face parte de fapt, din Consiliul superior al apărării țării, de oarece, conform dispozițiunilor legii, Generalii din *Consiliul Superior al Oștirii* nu intră de cât cu vot consultativ.

Este dar necesar, ca cel puțin Șeful de Stat Major General al Armatei să facă parte din Consiliul Superior al apărării țării cu vot deliberativ, ca și ceilalți Miniștri.

Legea pentru organizarea Consiliului superior al apărării țării, prevede funcționarea unui *Secretariat permanent* pe lângă Marele Stat Major al Armatei. Rolul acestui Secretariat este de a centraliză toate chestiunile, ce vor fi supuse deliberării Consiliului Superior al apărării țării și a comunica apoi hotărârile luate în Consiliu, diferitelor Ministere, pentru executare.

Locul acestui Secretariat permanent ar trebui să fie pe lângă Preșidenția Consiliului de Miniștri, căci numai șeful Guvernului are toată autoritatea și mijloacele necesare de a impune Miniștrilor, să aducă la îndeplinire cele hotărâte de Consiliul superior al apărării țării.

În afară de Secretariatul permanent arătat mai sus, ar fi bine să funcționeze, în mod continuu, o Comisiune de studii, pe lângă Consiliul superior al apărării țării, care să studieze toate chestiunile ce trebuiesc supuse deliberării Consiliului.

Dacă luăm ca exemplu Franța, vedem că această Comisiune de studii este formată din Șeful Marelui Stat Major, un reprezentant al Preșidenției Consiliului de Mi-

Organizarea militară a Națiunii

niștri și câte un reprezentant de fiecare din Ministerele interesate.

În fine, ca o ultimă observație, vom semnală, că deși acest Consiliu este înființat de mai bine de 5 ani, aproape nu funcționează și nici nu a dat vre-un rezultat.

Această stare de lucruri provine din cauză că, trebuia mai întâi să se întocmească, după cum am spus, legea asupra „Organizării Națiunii pentru războiu” și numai după aceasta să se fi constituit Consiliul superior al apărării țării, al cărui rol urmă să fie de a aduce la îndeplinire cele prevăzute prin legea asupra Organizării Națiunii pentru Războiu.

Este dar nevoie, ca această mare lacună să fie cât mai repede înlăturată, votându-se o asemenea lege, care ar da directive generale relativ la măsurile, ce trebuiesc luate, pentru organizarea militară a Națiunii.

Această lege urmează să impună obligațiuni tuturor autorităților statului, de a lucra, din timp de pace mână în mână cu organele militare, pentru ca, în caz de războiu, întreaga Națiune să poată fi pusă sub arme, în timpul cel mai scurt, prin mijloacele cele mai simple, și cu cât mai multă ordine și regularitate.

În rezumat, se poate spune, că suntem încă la începuturi, în ce privește pregătirea militară a Națiunii și că trebuie pusă toată conștiința și toată munca, pentru ca evenimentele să nu ne surprindă nepregătiți.

PARTEA II-a.

ORGANIZAREA ARMATEI

CAPITOLUL I.

Considerațiuni generale.

Mulți și-au închipuit, că de oarece în viitor războaiele se vor purta de întreaga Națiune, armatele active, (permanente) existente astăzi, ar avea menirea să dispară.

Eroare profundă, căci după cum fără lumină nu poate fi viață pe pământ, tot astfel nu se poate concepe ideea de Națiune armată, fără ca mai întâi să existe o armată, ce alcătuește osătura pe care se încheagă în caz de războiu Națiunea armată.

Odată stabilit acest lucru, să vedem felul de armată pe care trebuie să-l avem noi.

În această privință, sunt două concepții:

Una se bazează numai pe organizarea rezervelor, iar alta pe o armată activă cât mai puternică. Adică unii vroesc să-o rupă complet cu trecutul, pe când alții înțeleg să fie legătură cu el.

Statele Europei, care și-au organizat armatele după prima concepție sunt:

Germania, Bulgaria, Ungaria, etc. adică, în genere, statele ce au eșit învinse din marele războiu și sunt supuse prin tratatele de pace, la anumite restricțiuni în ce privește efectivele, armamentele, etc; la care s'a raliat, în ultimul timp și Franța, în speranța unui pacifism prin nimic justificat.

Între statele, care se mențin la a doua concepție, sunt: Italia, Polonia, Serbia, Ceho-Slovacia, etc.

Întrebarea este, ce va trebui să facem noi în viitor? Adică: Întălegem să dăm toată atenția numai pregătirii rezervelor, reducând armata activă? Sau să organizăm cât mai solid armata activă, fără a neglija, în acelaș timp, pregătirea rezervelor?

Spre a răspunde la această întrebare, trebuie ținut seamă, că organizarea unei armate nu poate fi hotărâtă în mod obiectiv, ci numai subiectiv, căci ea depinde de o serie de factori ce sunt proprii fiecărei țări, cum ar fi spre exemplu: situația geografică, economică, demografică. Apoi dacă are vecini puternici sau nu?

Dacă are alianțe cu alte state? Situația politică internă joacă și ea un mare rol, de aceea se și spune că „fiecare țară are armata politicei sale”.

În fine organizarea unei armate mai atârână și de scopurile ce se au în vedere pentru viitor. Într'un fel va fi organizată armata unei țări, când se urmăresc scopuri agresive, tendințe de cuceriri etc. și într'un alt mod va fi organizată atunci, când scopurile sunt pacifice și nu urmăresc decât păstrarea integrității teritoriului național.

După cum se cunoaște de toată lumea, România are intențiuni pacifice, nu urmărește nici un scop agresiv, dar în acelaș timp înțelege să păstreze pe vecie pământul pe care astăzi îl stăpânește și să menție neștirbită demnitatea și prestigiul țării.

În această privință situația noastră este din cele mai grele. Unitatea națională, înfăptuită cu atâtea jertfe, este de fapt numai o etapă a marelui lupte a istoriei noastre. De peste tot, vrăjmașul ne pândește: Hotarul Nistrului, deschis spre imensitatea stepei rusești, însemnează uriasa amenințare a lumii slave. La apus, Ungaria rănită așteaptă numai o slăbiciune la noi, pentru a încerca să reînvieze trecutul; iar la Sud, ura bulgară mocnește tăcut, în așteptarea acelorași vremuri de răzbunare.

Marii aliați vor fi lângă noi cu sprijinul moral, dar

oștile lor, prin forța lucrurilor, sunt la mii de kilometri. Vom avea, astfel, a ne apăra singuri și a decide singuri de viitorul nostru.

Vrând să fim o țară mare, am legat existența noastră de problema integrității teritoriale și am legat astfel soarta țării de puterea oștirilor ei. Ne trebuie deci armata politiceii noastre externe, adică o armată puternică a unui stat puternic, care are de deslegat o singură problemă: *A fi sau a nu fi?*

Iată de ce, noi nu putem să urmărim calea, pe care în mod silit sau voit, au apucat alte țări.

Franța a putut să-și permită de a reduce 12 din Diviziile sale, cum a făcut-o în 1927, căci ea are un singur dușman, o singură frontieră amenințată și numai 400 kilometri de acoperit; pe când noi avem trei dușmani — din care cel dela Est foarte puternic — trei frontiere amenințate și peste 1000 kilometri de acoperit.

În asemenea condițiuni, ne este permis oare să reducem nu o divizie, ci un singur regiment? Evident că nu, fiindcă numai cu trupe bine instruite, omogene, putând fi reunite, transportate și vârate imediat în luptă, se poate asigura, în bune condițiuni, acoperirea frontierelor.

În fine, mai trebuie observat, că în trecut, când războaiele se duceau numai de armate, cu materiale și aprovizionamente adunate din timp de pace în diferite localități sigure, pierderea unei porțiuni din teritoriul național nu avea așa mare importanță.

Pe când astăzi, când acest teritoriu procură neconținut noui mijloace pentru luptă, în toată durata războiului, pierderea unei părți din el va avea urmări foarte grave, micșorând potențialul de războiu al întregii națiuni.

În afară de considerațiunile de mai sus, dacă observăm orientarea căilor noastre ferate și capacitatea lor mijlocie, cu ajutorul cărora vom face mobilizarea și concentrarea forțelor noastre la războiu, vedem că, dat fiind numărul lor redus, capacitate mică, etc., ne obligă să avem o durată de concentrare foarte lungă.

Este nevoie de elemente bine organizate, spre a putea face o mobilizare în siguranță și concentrare relativ lungă ca durată, în liniște.

Numai trupele de acoperire, organizate din timp de pace cu elemente active și într'un număr destul de mare, pot da această garanție, altfel, cele 2 operațiuni, mobilizarea și concentrarea armatei, se vor face în nesiguranță și dezordine.

Prin urmare, fără a neglija pregătirea rezervelor, trebuie să avem o armată activă cât mai solidă, cu care să putem executa, dela începutul războiului, acoperirea frontierelor, în cele mai bune condițiuni, fără a pierde măcar o palmă de pământ.

Dacă însă ideile sunt aproape unanime la noi, că armata activă trebuie păstrată astfel cum există astăzi ca număr de unități, căutând numai de a-i întări efectivele și a o înzestra cu cele necesare; apoi nu tot astfel stau lucrurile, în ceea ce privește concepțiunile asupra organizării rezervelor.

Sunt unii, care ar vrea să se mărească treptat numărul unităților active, înființându-se încă 2—3 Corpuri de Armată, pentru a se putea micșora astfel efectivul trupelor de rezervă, ce urmează să ia ființă la mobilizare.

În această privință, este de observat mai întâi, că înființarea de noi unități active, ar da loc la cheltueli atât de mari, în cât ar absorbi toată forța de producție a țării.

Apoi, mai trebuie ținut seamă, că unitățile active, existente astăzi, au mari lipsuri în ceea ce privește încadrarea cu ofițeri inferiori și sub-ofițeri reangajați, precum și în armamentele și aprovizionamentele de tot soiul.

Dacă am spori deci aceste unități active, lipsurile ar fi și mai mari.

În fine, nu trebuie uitat, că astăzi contingentul anual nu mai dă excedentele din trecut, astfel că înființarea de

noui unități active nu ar fi posibilă, decât micșorându-se efectivele trupelor existente și așa destul de reduse.

Rezultă dar, că o asemenea idee trebuie părăsită.

Sunt alții, cari, preocupați mai mult de gândul de a aduce pe câmpul de luptă trupe cât mai numeroase — indiferent de calitatea lor — preconizează ideea de a se reduce numărul unităților active dela 26 Divizii câte sunt astăzi la circa 12 Divizii, cu efective de pace cât mai sporite, luând măsurile necesare, ca la războiu, aceste unități să se poată *quadrupla*.

Argumentul principal, pe care-l aduc susținătorii acestei idei, este că, din cauza efectivelor de pace prea reduse, regimentele au ajuns scheletice și instrucția nu se mai poate urmări în bune condițiuni.

Ori, adevăratul motiv al acestei stări de lucruri trebuie căutat în faptul, că la noi, serviciile armatei, fără nici o justificare, au căpătat o dezvoltare disproporționat de mare, ajungând să absoarbă 25% din efective.

Ca un exemplu, vom arăta că, în armata Franceză, proiectul de lege, relativ la constituirea cadrelor și a efectivelor, prevede pentru servicii 6,5%.

Când se va întrebuința și în oștire noastră numai 6 — 7% din efective pentru servicii, după cum se obișnuiește în celelalte armate, atunci regimentele nu vor mai fi scheletice, iar instrucția se va putea urmări în cât mai bune condițiuni.

În afară de aceasta, admitându-se ideea acelor cari propun reducerea unităților active la circa 12 Divizii și quadruplarea lor în caz de războiu, în mod fatal ar trebui să se înființeze, în timp de pace, așa numitele „Centre de mobilizare”, independente de regimente, care să fie însărcinate cu păstrarea și întreținerea echipamentului, armamentului, munițiilor, etc. necesare unităților ce vor lua ființă la decretarea mobilizării.

Această concepție ne-ar duce la principiul *separați-*

unei unități de mobilizare de unitatea de instrucție, adică de corpurile existente în timp de pace.

Susținătorii acestei concepțiuni aduc în sprijinul ideii lor, avantajul ce ar rezulta pentru corpurile active, de a nu se preocupa de alte chestiuni, de cât de aceea a propriilor lor nevoi, putând astfel să-și consacre toată activitatea numai pentru instruirea contingentelor.

Se uită, însă, că aceste „Centre de mobilizare”, în timp de pace, au nevoie de un personal specialist, ca secretari, magazioneri, personal de cazarmament, etc. de oarece ele trebuie să se hrănească, să se îmbrace etc. adică să se administreze. Pe când, dacă asemeni „Centre de mobilizare” s’ar confunda cu corpurile de trupă, mijloacele de trai ale acestui personal ar fi procurate de trupele existente în timp de pace, fără ca prin aceasta ele să fie nevoite a-și sporî personalul specialist arătat mai sus.

Noi și azi ne plângem de prea multe servicii ce are oștirea și că absorb efective prea mari, în dauna trupelor luptătoare. Cum dar să le sporim și mai mult?

Dar separația „Centrelor de mobilizare”, de unitățile active, prezintă un inconvenient și mai mare din punct de vedere al instrucției:

Personalul dela aceste „Centre de mobilizare”, fiind puțin numeros, nu se va putea ocupa de cât cu controlul rezerviștilor, să întreție echipamentul, munițiunile etc., devenind în realitate niște funcționari militari. Ei vor neglija astfel cu totul instrucția; pe când, dacă acest personal ar face parte din corpurile de trupă, va urma instrucția odată cu oamenii acelei unități.

În fine, efectivele de pace ale acestor „Centre de mobilizare” fiind cu totul reduse, oamenii activi vor constitui o proporție infinit de mică, față de rezerviști; iar la regimentele existente în timp de pace se va produce contrarul. Aceasta va avea drept urmări, că va fi o disproporție prea mare din punctul de vedere al *calității*, între unitățile existente în timp de pace și acele ce vor lua ființă la mobilizare.

Prin urmare, din orice punct de vedere am considera chestiunea, nu este bine să se micșoreze numărul unităților active, spre a sporî pe cele de rezervă.

O asemenea concepție asupra rezervelor neputînd fi aplicată la noi, rezultă că, singurul mijloc, pentru buna lor organizare, este numai *pregătirea dezdoirei unităților active.*

Cum avem în timp de pace 26 de Divizii active, prin dezdoirea lor s'ar obține, la războiu, 52 Divizii de aceeași calitate, dat fiind că, proporția între oamenii activi și cei de rezervă, ar fi egală la toate unitățile. Acest număr de Divizii poate fi socotit ca un maxim, ce țara noastră ar fi în stare să organizeze pentru războiu, număr aproape suficient, spre a face față ipotezei celei mai grele, în care ne-am putea găsi, adică aceea a unui războiu pe trei fronturi.

Vor trebui însă luate serioase măsuri, ca dezdoirea să se facă în cele mai bune condițiuni, astfel ca unitățile create la mobilizare să nu fie prin nimic inferioare celor din timp de pace.

În definitiv, deci, să nu căutăm a imita cele ce se petrec în alte state, ci să dăm armatei noastre o astfel de organizare, încât să corespundă situației în care ne aflăm și mijloacelor de cari dispunem.

Această organizare se poate astfel caracteriza:

1. O armată activă, așa cum există astăzi ca număr de unități, încadrată însă și înzestrată cu toate cele necesare.

2. Trupe de rezervă constituite la mobilizare prin dezdoirea unităților active.

Odată aceste norme generale stabilite, în cele ce urmează vom arăta cum armata trebuie să fie recrutată, încadrată, instruită, etc. Apoi cum trebuiesc grupate unitățile, organizarea Comandamentului, împărțirea teritorială etc.

CAPITOLUL II.

Recrutarea Trupei.

Necontestat, că una din problemele cele mai grele, ce poate avea de rezolvit un organizator militar, este aceea privitoare la recrutare, care este o instituție *socială și militară*, referindu-se la un element comun societății și armatei, — *omul* — și la principiile după care omul — element social — devine element militar.

Pentru aceiaș țară, recrutul este astfel, cum legea de recrutare a căutat să-l obțină din mediu din care a făcut alegerea și vice-versa, soldatul este redat societății după terminarea serviciului militar, în condițiunile în care legea de recrutare a putut să-l formeze.

Minoritățile și serviciul militar.

După cum se cunoaște, principiul juridic al recrutării este: *Serviciul militar general și personal obligator.*

Înainte marelui războiu un asemenea principiu se putea aplica în mod aproape complet, deoarece România mică eră foarte omogenă ca populație, ne având în rândurile oștirei decât 3% minoritari.

Astăzi, cu alipirea nouilor teritorii, lucrările s'au schimbat, căci proporția minoritarilor în armată trece de 25%.

Putem oare continua, ca vechiul principiu al serviciului general și personal obligator să fie aplicat în toată integritatea lui? Noi credem că nu.

În adevăr, cu toate că țara noastră este un element de ordine și foarte îngăduitoare față de toate naționalitățile, mulți din minoritari păstrează încă o atitudine fățiș dușmănoasă, manifestând, uneori fără nici o șfială, tendinți iredentiste, ponegrindu-ne în străinătate etc.

Naște atunci întrebarea: Se poate cere unor asemeni oameni, ca în caz de războiu să-și verse sângele pentru țara noastră?

Jertfa vieții nimeni nu o dă fără să existe o rațiune binecuvântată, cum ar fi ideia de patrie. Ea singură este

în stare să întărească voința luptătorului în așa grad, în cât să poată învinge frica de moarte, care, din cauza instinctului de conservare, se găsește mai mult sau mai puțin desvoltă la orice om.

Cum dar să se pretindă sacrificiul vieții, pentru patrie, unor oameni, cari au idealuri și legături sufletești în afară de hotarele țarei noastre!

De altfel împrejurările trecutului ne-au lămurit în destul:

Astfel, la începutul războiului Balcanic din 1912, toată lumea eră încredințată, — nu numai la noi dar și în întreaga Europă, — că Turcii vor ieși victorioși. Această convingere se bază pe date de ordin militar riguros exacte: Superioritate în organizare, superioritate de efective, armamente moderne și în abundență, etc.

Dar lucrurile s'au petrecut cu totul altfel.

Dacă o lume întreagă a putut să se înșele, pricina este, că aproape nimeni nu și-a dat seamă de un fapt ce părea de minimă importanță, din care cauză a și trecut pe acele vremuri neobservat.

În adevăr, încă din anul 1908, când Junii Turci au luat conducerea treburilor statului, între alte multe inovațiuni, au introdus și serviciul militar obligator pentru creștini, care până atunci erau scutiți de armată.

Prin acest singur fapt, oștirea turcească și-a pierdut caracteristica ei principală de armată națională otomană, iar elementul de forță și factorul moral cel mai important — fanatismul religios — dispărând, a avut drept rezultat slăbirea întregului organism militar.

Să nu se creadă că numărul creștinilor aflați în armata turcă, eră proporțional mai mare ca acel al minoritarilor ce se găsesc astăzi în oștirea noastră. Însă forța dizolvantă a unor asemenea elemente a fost atât de puternică, în cât întreaga armată turcească s'a dezagregat.

Un al doilea exemplu este referitor la războiul nostru din 1916—1918. După datele riguros exacte, întocmite de Marele Cartier al armatei, rezultă că la noi s'au mobilizat

Recrutarea trupei

35000 minoritari. Din aceştia 26000 adică 75% au fost prizonieri şi dezertori la inamic, ceea ce dovedeşte că, ei nu aveau dorinţa de a se lupta.

În fine, în anul 1923, semnalându-se Guvernului nostru mişcări de trupe suspecte peste una din frontiere, a fost nevoie să se mărească simţitor efectivele la anumite corpuri, prin chemarea oamenilor dela vetre.

La una din Diviziile, ce trebuia să-şi sporească astfel efectivele, urmă să se prezinte 5000 minoritari. Cu toate eforturile făcute de jandarmerie, de organele poliţieneşti şi administrative, nu au răspuns la chemare de cât 800 din ei, adică 16%. Nu este oare aceasta foarte simptomatic şi îngrijitor?

La ce bun să se conteze, la o eventuală mobilizare, pe nişte oameni, de care nu suntem de loc siguri, că se vor prezenta la corpuri, necum să-şi jertfească viaţa când ar fi nevoie? Şi trebuie ştiut, că există regimente în vecinătatea frontierelor, unde 50% din efectivele de mobilizare nu sunt elemente româneşti.

Din aceste câteva exemple rezultă că, din punct de vedere al apărării naţionale, ar fi necesar ca minoritarii să fie complet scutiţi de serviciul militar.

Cum însă o asemenea măsură ar putea să aibă urmări de ordin politic, economic, social, etc. dăunătoare ţării noastre, suntem nevoiţi ca minoritarii să fie supuşi obligaţiunilor militare, însă grupându-i în anumite batalioane de lucrători nearmaţi, cari să fie întrebuinţaţi departe de frontul de luptă la repararea drumurilor, lucrări de artă, etc., păstrând astfel oştirei luptătoare, *caracterul de armată naţională română*.

Durata serviciului militar sub arme.

Popoarele obosite de războiu, nu mai voesc să admită concepţia unei armate cu o durată de serviciu lungă, astfel cum era în trecut. Ele tind a reduce treptat această durată, pentru a ajunge la serviciul de un an, sub arme.

Astfel astăzi găsim, că durata serviciului militar este:

Polonia 18 luni la infanterie și 2 ani la celelalte arme, în Bulgaria, Jugoslavia, Italia, Turcia, Grecia și Cehoslovacia de 18 luni. În Franța și Belgia 12 luni.

Din această cauză, noi nu vom putea rămâne la un moment dat singuri, în toată Europa, ca un anachronism, cu un serviciu militar de lungă durată; putând fi bănuți de tendinți agresive, intențiuni imperialiste, etc., ce vor avea influențe dăunătoare asupra relațiilor noastre economice, financiare, etc., cu celelalte state.

În afară de aceasta nu trebuie să uităm, că făcând parte din Liga Națiunilor este posibil, ca într'un viitor apropiat, o asemenea reformă să ni se impună din afară, iar noi să fim nevoiți a o adopta, ca o necesitate inexorabilă, într'un moment poate neprielnic și fără nici o pregătire anterioară.

Pe lângă aceste considerațiuni, cari ating relațiile noastre cu celelalte state, sunt și motive foarte serioase de ordin intern, ce pledează în favoarea aceleiași idei.

În adevăr, în urma marelui războiu, țara noastră a rămas cu atâtea răni de vindecat, încât a devenit o necesitate imperioasă, ca un număr cât de mare de brațe producătoare să fie lăsate libere, spre a lucra la îmbunătățirea economiei noastre naționale.

În fine, mai trebuie ținut seama de curente democratice, care zi de zi se accentuează tot mai mult, curente ce reclamă ușurarea obligațiilor militare.

Pentru aceste motive, oamenii noștri de guvernământ vor fi nevoiți să urmeze calea indicată din afară și din năuntru și să îndrepte țara pe făgașul spre care pășesc toate popoarele, dând astfel dovadă, că înțeleg să ție pas cu vremea, nu să se puie deacurmezișul ei.

Din cele mai sus expuse, rezultă că, problema „Reducerei duratei serviciului militar sub arme” devine pentru noi o chestiune de oportunitate, căreia urmează să i se dea toată atenția.

O asemenea mare reformă de ordin social și militar nu va putea fi înfăptuită însă, dacă nu se vor lua în prea-

labil o serie de măsuri pregătitoare, între care, cele mai importante sunt, necontestat: instrucția preregimentară și sporirea simțitoare a cadrelor armatei, mai cu seamă în ceea ce privește ofițerii inferiori și subofițerii reangajați.

Instrucția preregimentară este necesară, pentru a se da tinerilor o serie de cunoștinți, în legătură cu serviciul militar, spre a le ușura sarcina, atunci când acești tineri vor fi încorporați în armată.

În ce privește sporirea cadrelor armatei, ea se impune pentru următoarele considerațiuni: Îndată ce durata serviciului militar sub arme este mai scurtă ca 2 ani, indiferent că ar fi 18 luni, 14 luni sau un an, recruții unui contingent nu mai pot fi încorporați toți odată și la o singură epocă — în luna Februarie cum se obișnuște la noi, — ci vor trebui împărțiți în două sau mai multe serii, cari să fie încorporate la epoci diferite ale aceluiaș an.

Dacă s'ar proceda altfel, la un moment dat cazarmile vor fi goale, nu ar mai avea cine să îngrijească de animalele și materialul armatei, iar frontierele ar fi lipsite de pază, neavând nici o trupă în acoperire, care să garanteze mobilizarea și concentrarea armatei.

Este cunoscut, că îndată după sosirea tinerilor la corpurile, începe acea perioadă, numită de „Instrucție a recruților”, foarte intensivă, durând 3—4 luni și în timpul căreia instructorii (ofițeri și gradați) sunt supuși la aceeași muncă fizică ca și tinerii recruți, astfel că la terminarea ei acești instructori se simt obosiți, având nevoie de un timp de destindere.

Dacă nu am dispune de cât de un singur rând de instructori, cari să fie nevoiți să instruiască în cursul aceluiaș an 2—3 serii de recruți, adică ei să nu facă timp de 6—9 luni de cât asemenea instrucție încordată, rezultatul la care se va ajunge, va fi că, în scurtă vreme, instructorii vor fi istoviți.

Spre a se putea deci reduce durata serviciului militar sub 2 ani, fără prejudicii pentru armată, va fi nevoie să dispunem de 2 rânduri de instructori în cazul serviciului

de 18 luni și de 3 rânduri de instructori în cazul serviciului de 1 an.

Astăzi, abia avem câte un singur rând de instructori și aceștia necomplet formați, căci marea majoritate o constituie gradații în termen; cât privește despre ofițeri, multe companii și baterii au câte un singur ofițer, care face în acelaș timp și pe instructorul la recruți și pe Comandantul companiei, având a se ocupa tot de o dată de instrucția oamenilor vechi, de administrație, etc. După cum vedem, importanța cadrelor este atât de mare, în cât cu drept cuvânt s'a spus, că ele formează cheia de boltă pe care se sprijină întregul edificiu militar.

Conducătorii oștirii au deci datoria să procedă, chiar de pe acum la sporirea treptată a cadrelor armatei, astfel ca, atunci, când se va ajunge la numărul de gradați, pe care l-am arătat, să se poată trece la reducerea duratei serviciului militar sub arme, fără ca forța de apărare a țării să fie micșorată.

În afară de chestiunea instrucției preregimentară și a sporirii cadrelor, o durată de serviciu mai scurtă ca 2 ani reclamă:

Intensificarea instrucției, concentrarea mai deasă și pentru termene mai lungi a rezerviștilor. Apoi suprimarea concediilor pentru economii și chiar reducerea concediilor de vară la jumătate și a permisiilor de Paști și Crăciun la 8 zile, procurarea mijloacelor de traiu direct din comerț, ne mai trimițându-se soldați pe la grădini de zarzavat, tăiatul lemnului la păduri, strângerea de furaje pe la proprietari, etc.

Serviciul de Intendență și Administrație să aibă ca misiune principală aprovizionarea trupelor, iar nu verificarea actelor, cum se face în prezent. În fine, va mai fi nevoie ca serviciul jandarmeriei, grănicerilor și pompierilor să fie îndeplinit numai cu reangajați ne mai putându-se întrebuința, ca astăzi, soldați în termen.

Totodată, intensificarea instrucției cere neapărat înființarea de tabere de instrucție, cel puțin câte una de

Corp de Armată, tabere în care să se facă instrucția de luptă intensiv nu așa cum se obișnuiește în prezent, în jurul orașelor, cu teme și aplicațiuni banale, care nu mai prezintă nici un interes și pe un teren lipsit complet de posibilități multiple de aplicațiuni tactice.

În armata Franceză, recruții, odată trecuți prin perioada I (instrucția individuală) sunt scoși în tabere, la aplicațiuni în teren variat și unde se familiarizează cu viața cât mai apropiată de a războiului.

Numai atunci, când toate aceste condițiuni vor fi îndeplinite, durata serviciului sub arme se va putea reduce, fără nici o grijă pentru viitor. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, între o armată lipsită de cadre, (mai ales reangajați) fără mijloace, în care soldații nu fac de cât 6—7 luni instrucție și aceea în mod intermitent, câte 2—3 luni în cazarmă și timpuri îndoite de ședere acasă, adică un fel de trupă cu schimbul, ca pe vremea Dorobanților; și o armată, în care soldații vor sta sub drapel timp de 18 luni sau chiar numai un an, însă în mod *continuu*, ar avea cadrele complete și mijloace de întreținere și de instrucție din belșug, credem că nimeni nu va zovăi se prefere acest al doilea sistem.

În asemenea condițiuni, armata de mâine, cu o durată de serviciu redus, va fi mult mai bună ca cea de astăzi, care luptă cu atâtea greutăți și se sbate în atâtea lipsuri și nevoi.

Elementele armatei.

Instrucția, dobândită în timpul serviciului sub arme, se pierde proporțional cu timpul petrecut la vatră.

Pe de altă parte, greutățile familiare cresc cu vârsta și în acelaș timp descresc calitățile militare — curajul, sacrificiul vieții, etc., — ce sunt proprii tinereței.

Din aceasta, rezultă că, dacă s'ar aduna la un loc toți oamenii, care au căpătat instrucția militară, indiferent de aptitudinile relative vârstei, am obține o armată neomogenă.

De aci, ideia de a împărți totalitatea forțelor în diverse categorii sau *elemente*, în care să se grupeze mai multe contingente, care să nu difere prea mult unul de altul ca vârstă, aptitudini fizice, etc.

La noi, în trecut, armata era împărțită în 4 elemente: Sub arme, Complectare, Rezervă și Miliții.

În tendința de a copia întocmai pe Francezi, unde nu există elementul „completeării”, el a fost suprimat și la noi, prin legea de organizare a armatei din anul 1924.

Prin o asemenea măsură, nu s'a ținut de loc seamă, că în chestiuni de organizare militară, trebuiesc respectate anumite principii, din care unul foarte important, este acel al *Continuității* și al *Stabilității*.

Consecvent acestui principiu, schimbările aduse în organismul militar, fără motive bine justificate, ci numai în dorința inovației sau pentru a imita pe alții, sunt cât se poate de dăunătoare oștirii.

Probabil că, legiuitorul din 1924 nu și-a dat în deajuns seamă de câtă perturbare se va produce în lucrările Cercurilor de recrutare, prin suprimarea elementului completeării, când mii de registre, cu numele a zeci de mii de oameni, au trebuit să fie refăcute. Și trebuie observat, că asemeni prefaceri s'au produs într'un moment, când Cercurile de recrutare nu erau încă la curent cu diversele lor lucrări și în special cu aranjarea situațiunei militare a tuturor oamenilor ce sunt mobilizabili.

În afară de aceasta, un organizator militar trebuie să țină seamă, că *tradiția* este un factor de mare importanță pentru armată. La noi, toată lumea, chiar și oamenii dela sate, se obișnuiseră de mult cu noțiunea de Complectăș. Ei mai știau încă, că există o diferență între a fi Complectăș sau Rezervist.

În adevăr, prin tradiție, complectășii se considerau singuri ca foarte strânși legați de armată, mai mult într'un concediu prelungit, gata de a răspunde cu cea mai mare promptitudine la ori ce chemare. Pe când noțiunea de rezervist implică un om mai în vârstă, cu mai multe

greutăți familiare și care eră sigur, că autoritățile militare nu vor face apel la el de cât în împrejurări foarte grave.

Astăzi, aceste două noțiuni, cu care lumea se obișnuise de zeci de ani, se confundă. Complecșii sunt îmbătrâniți înainte de vreme, iar rezerviștii sunt ținuți continuu în nesiguranță și sub îngrijorarea, că în ori ce moment ar putea fi stânjeniți de la ocupațiunile lor, de către autoritățile militare.

În afară de aceasta, autoritatea militară are uneori nevoie de o întărire vremelnică a efectivelor în timp de pace, fără a fi nevoită să ceară aprobarea Parlamentului; pe când rezerviștii, oameni în vârstă, cu greutăți familiare mai mari, nu ar trebui să poată fi chemați sub arme, de cât pentru anumite perioade de instrucție fixate prin lege, sau în situațiuni de o gravitate excepțională, cu un vot al Parlamentului.

Aceste distincțiuni ar trebui cu atât mai mult păstrate, cu cât legea de recrutare, având un caracter social-militar, autoritatea militară nu ar fi bine să poată dispune ea singură și în orice moment, de toți cetățenii, chiar și cei mai în vârstă, cum sunt rezerviștii și milițienii.

În fine, mai este de observat, că în scurtă vreme, după ce la noi s'au desființat Complecșii, cu toate relele urmări ce au decurs, iată că Francezii, care nu au avut nici odată un element intermediar, între oamenii sub arme și acei de rezervă, vin, prin legea de recrutare din 1927, să înființeze elementul „Disponibilităței”, compus din cele trei contingente mai tinere, cari au terminat serviciul sub arme, corespunzând aproape întocmai elementului *Complecțarei*, pe care noi l-am avut și fără nici o justificare serioasă, l-am desființat.

Prin urmare, din toate punctele de vedere, ar fi preferabil să se păstreze și la noi cele 4 elemente, cum au fost în trecut, adică: Sub arme, Complectare, Rezervă și Miliții.

Trebue menționat însă, că în trecut oamenii rămâneau în complectare până la vârsta de 30 ani, de oarece, pentru

nevoile mobilizării, ei erau încadrați numai la regimentele active 1 — 40; pe când astăzi ne mai făcându-se vre-o distincție între regimentele active și cele de rezervă, nu mai este nici un motiv, ca oamenii să rămână în complectare până la vârsta de 30 ani, astfel că elementul complectării ar putea fi compus și la noi din 3 — 5 contingente.

Cu acest număr restrâns de contingente, se va putea face față cu prisosință nevoilor eventuale din timp de pace, precum și de a se avea efective suficiente pentru trupele de acoperire, în caz de războiu.

Dispense de serviciul militar.

După cum am arătat, recrutarea este o instituție de ordin social-militar. Cerințele armatei reclamă, ca toți tinerii valizi să fie încorporați, pentru a primi o instrucție militară. Pe când nevoile de ordin social pretind, ca serviciul militar să nu atingă progresul social sub raportul economic familiar, adică să nu se priveze societatea și în special familia de tinerii, care sunt indispensabili pentru întreținerea ei.

Prin legea noastră de recrutare din anul 1913 și astăzi în vigoare, sunt admise anumite cazuri de dispensă, pentru tinerii, ce se dovedesc că-și întrețin familia lipsită de mijloace.

Toate proiectele de legi, asupra Recrutării armatei, întocmite în ultimii ani, din care unul a și fost depus în Parlament, așteptând numai să fie votat, nu mai admit dispensa de serviciu militar pentru susținătorii de familie.

Autorii acestor proiecte de legi au fost probabili impresionati de cele petrecute în ultimul războiu, la Turtucaia și pe tot frontul Dunărean, când s'au văzut soldați, ce nu știau cum să ție o pușcă în mână și nu trăsese nici un cartuș.

Atunci s'a săvârșit greșeala, ce sperăm că nu se va mai repeta, de a se completa efectivele unităților noi create la mobilizare (Batalionul IV-lea), cu dispensați, ce

nu primise nici o instrucție în timp de pace, pe când oameni complet instruiți umpleau părțile sedentare ale regimentelor, fără nici o întrebuințare.

Dar ceea ce autorii proiectelor de legi nu au ținut seamă este faptul, că în războiu efectivele regimentelor—mai cu seamă la infanterie — se topesc foarte repede.

Atât în armata franceză cât și în cea germană, au fost unități cari și-au completat efectivele, integral, de câte 10—15 ori.

Din această cauză, va fi nevoie ca, la începutul războiului, să existe o mare rezervă de oameni, cari nu vor plecă pe câmpul de luptă, din primele zile ale începerii ostilităților, ci treptat, pe măsura nevoilor. Va rămâne astfel destul timp, ca ei să fie instruiți după izbucnirea războiului, dacă, bine înțeles, nu se va repetă greșala din 1916, de a-i trimite dela început pe câmpul de luptă.

Un exemplu edificator, asupra rezervelor de oameni necesari la războiu, este cazul Germaniei, care în 1914, la intrarea în războiu, avea 1/3 din efective denumit Ersatz.

Cu acest Ersatz, Germania a putut completa pierderile la războiu, timp de 4 ani și în 1918, când această rezervă de oameni nu a mai existat, ei au fost obligați să depună armele.

Rezultă dar, că dispensele de serviciu militar, în timp de pace, pot fi admise, fără a se aduce vre'un prejudiciu prea mare intereselor apărării naționale, însă trebuie organizată instruirea lor la războiu.

Dar mai este și o chestiune de ordin umanitar, care pledează în favoarea menținerii dispenselor.

În adevăr, prin noul proiect de lege asupra recrutării, se prevede, că familiile celor încorporați, lipsite de mijloace, să fie ajutate de stat. Se uită însă că, în momentul de față, statul are de ajutat peste 1.500.000 invalizi, văduve și orfani de războiu, pe care, din lipsă de mijloace suficiente, nu-i poate întreține cum ar trebui, astfel că este nevoit să facă un larg apel la caritatea publică.

Ce se va întâmpla atunci, când o nouă categorie de

nenorociți ar trebui să fie întreținută tot de stat? De sigur, că vor fi lăsați în prada celei mai negre mizerii.

Este posibil, ca autorii noilor proiecte de lege asupra recrutării să fi fost influențați de cele ce se întâmplă în Franța, unde în adevăr, dispensele sunt suprimate, în schimb, statul ajută familiile nevoiașe ale celor încorporați. Se uită însă, că această țară are așa mare lipsă de oameni, în cât aproape nici nu se poate completa contingentul anual, în schimb, mijloacele financiare îi permit să ajute familiile nevoiașe, în timpul când fiii lor își fac serviciul militar.

La noi, din contră, avem oameni destui, ca probă, că nici nu pot fi toți încorporați de odată, pe când bugetul statului, după cum am spus, nu mai poate suporta noi sarcini.

Iată de ce socotim, că dispensele de serviciu militar activ trebuiesc menținute, încă câțva timp în armata noastră.

Cu condițiunea însă, ca acești dispensați să formeze la mobilizare, o rezervă de oameni, care să fie instruită la războiu și cu care să se completeze pierderile.

Taxele militare.

În nici o armată, principiul juridic al recrutării: „Serviciul general și personal obligator” nu poate fi aplicat în mod integral, din cauza dispenselor, scutirilor, amânărilor etc., astfel că se produce o inegalitate, în ceea ce privește îndatorirea de a contribui la apărarea patriei.

Pe de altă parte, tributul de sânge, ce unii sunt obligați al da țării, nu poate fi echivalat cu nici un alt serviciu, ce scutiți, dispensați etc., ar aduce pentru apărarea patriei, în alt mod de cât expunându-și viața.

Totuși, principiul egalității cere o *compensație*, din partea celor ce, din diferite motive, nu fac serviciu militar în timp de pace, ca să contribuie și ei cu ceva la apărarea națională.

Compensația cea mai practică și mai ușor de reali-

zat a fost găsită sub forma unei taxe militare, pe care sunt obligați să o plătească tinerii sau familiile celor, ce din diferite motive, nu fac serviciu militar în timp de pace.

Sumele astfel încasate, ar trebui să fie întrebuințate numai pentru nevoile de apărare ale țării, pe când la noi ele fac venit la bugetul general al statului, unde li se dă cu totul alte întrebuințări.

În afară de aceasta, asemenea taxe nu ar trebui percepute, de cât pentru timpul când tânărul urmă să-și facă serviciul militar sub arme.

Prevederile legii noastre de recrutare, care cere unor categorii de tineri taxe pentru un timp mult mai îndelungat, nu sunt deci justificate. ()

Taxele militare nu trebuesc să fie fixe, căci s'ar favoriza cei bogați, ci proporționale, cu averea fiecăruia.

Reduceri și înlesniri de serviciu militar.

În trecutul depărtat, spre a se da un impuls învățământului secundar, care eră la noi atât de puțin dezvoltat, s'a dat înlesnirea, tinerilor ce absolveau liceul, să facă numai 6 luni serviciu sub arme, cu condiția de a satisface probele pentru a deveni sub-locotenenți de Rezervă.

Acest lucru nu aduceă, pe atunci, aproape nici o stânjenire armatei, de oarece încadrarea ei, chiar pentru războiu, se făcē aproape numai cu ofițeri activi.

Mai târziu, pe de o parte învățământul secundar luând o mai mare dezvoltare, astfel că nu mai eră nevoie să fie prea mult încurajat; iar pe de alta, armata urmând să fie încadrată, în caz de războiu cu un număr mult mai mare de ofițeri de rezervă, durata serviciului militar, pentru absolvenții cursului secundar, a fost sporită dela 6 luni la 1 an.

Această stare de lucruri există și astăzi.

Pe viitor însă, dacă durata serviciului militar pen-

tru massa cetăţenilor va fi redusă dela 2—3 ani, cât este acum la 1 an şi jumătate; din contră, termenul de serviciu, pentru absolvenţii liceului, va trebui sporit dela 1 an, cât este astăzi, la 1 an şi jumătate, adică ar urmă să avem o durată egală de serviciu militar pentru toţi cetăţenii ţării.

În adevăr, învăţământul secundar a luat în ultimii timpi o extindere prea mare, din această cauză, nu numai că nu mai trebuie încurajat, ci tineretul nostru urmează să fie canalizat în alte direcţiuni, pentru a nu se formă şi la noi un proletariat intelectual.

În afară de aceasta, în caz de războiu, armata noastră va fi încadrată cu 60% ofiţeri de rezervă şi numai restul vor fi ofiţeri activi. Este dar nevoie, ca ofiţerii de rezervă să aibă o pregătire mult mai solidă ca în trecut, ceeace, în timp de un an, nu se mai poate obţine.

Pentru acest motiv, chiar atunci când durata serviciului sub arme va fi redusă la 1 an pentru massa cetăţenilor, cei, ce ar vroi să devină ofiţeri de rezervă, vor trebui să facă serviciu tot 1 an şi jumătate. În asemenea caz, s'ar putea admite drept compensaţie, să servească 1 an ca soldaţi, iar ultimele 6 luni ca sub-locotenenţi.

Dealtfel, principiul juridic al recrutărei cere, ca toţi tinerii să aibă, faţă de patrie, aceleaşi obligaţiuni militare, fără deosebire de aptitudini sau de titluri.

Există însă o categorie de tineri, care beneficiază de o favoare mult mai mare şi cu totul nejustificată. Aceştia sunt elevii şcoalelor politehnice şi a şcolii de arhitectură. Astăzi, asemenea şcoli sunt militarizate, iar după absolvirea cursurilor, elevii sunt obligaţi să facă un stagiu numai de 3 luni la corpurile de trupă.

Din punct de vedere al asimilării cunoştinţelor militare de către aceşti tineri, cred că aşă, cum se face acum, eşalonându-se cursurile militare în 2 ani de şcoală—câte 2 luni primăvara şi toamna,—nu se obţin bune rezultate.

Dealtfel şi din punct de vedere al încadrării unităţilor, la mobilizare, cu ofiţeri de rezervă, măsura luată

este desavantajoasă, pentru că ofițerii de rezervă — la unitățile de artilerie și geniu — provin din 2 școli diferite: unii din școlile propriu zise de ofițeri de rezervă, unde urmează un anumit program de cursuri și aplicațiuni și alții dela școlile politehnice și arhitectură cu alt program de cursuri.

Motivul unei asemenea dispozițiuni, luată după încheierea păcei, a fost, că se simția mare lipsă de ingineri și arhitecți. Astăzi, golurile sunt împlinite cu prisosință, astfel că, din acest punct de vedere, o asemenea măsură nu-și mai are nici o justificare.

Dar chiar dacă ar exista unele lipsuri, oare căile ferate, poșta și telegraful, etc. nu au și mai mare nevoie? Dacă o asemenea măsură s'ar generaliza, atunci serviciul militar urmează să fie îndeplinit numai de sătenii muncitori de pământ, căci pentru cărturari se va găsi în totdeauna un pretext, spre a-i face indispensabili.

Cum curentele democratice se accentuiază la noi din ce în ce mai mult, asemenea înlesniri de serviciul militar încep să apară, în ochii mulțimei, ca un privilegiu de clasă.

Nu trebuie să se uite, că ultimul stat în Europa, care mai menținuse până la războiul mondial anumite privilegii de clasă, chiar și în armată, eră Rusia și tocmai aceasta a fost una din numeroasele cauze ale prăbușirii marelui și puternicului Imperiu.

Ar trebui dar, să nu se mai facă vre-o excepție, pentru nici o categorie de tineri și toți să-și îndeplinească obligațiunile militare numai la unitățile armatei și cu aceeași durată de serviciu.

Angajări voluntare.

Legea de recrutare permite acelor tineri, cari arată o deosebită dragoste pentru armată, să poată face serviciu militar și înainte de data legală a încorporărei, adică după ce au împlinit vârsta de 18 ani. În intenția legiuitor-

rului a fost, că acești tineri ar putea deveni buni gradați, cari, după terminarea serviciului normal, să contracteze un angajament de mai lungă durată.

O asemenea dispoziție nu avea nici un inconvenient atunci, când termenul de serviciu sub arme era același pentru toți și când recrutarea era regională, adică fiecare făcea serviciu în circumscripția militară unde-și avea domiciliul.

Astăzi, angajările voluntare au ajuns un mijloc de eludare a legii. În adevăr, prin faptul, că la unele arme durata serviciului este de 2 ani, iar la altele de 3 ani, unii tineri, pentru ca nu cumva să fie repartizați la recrutare la trupele cu serviciu pe 3 ani, au grijă să se angajeze ca voluntari, la unitățile unde durata serviciului este numai de 2 ani. Pe lângă aceasta, recrutarea, ne mai fiind regională ci națională (pe întreaga țară), angajările voluntare dau posibilitatea unor tineri, să facă serviciul militar în garnizoana unde vroesc ei și nu acolo unde o cer interesele armatei.

Pentru aceste motive, ar fi necesar să nu se mai admită ca voluntari de cât acei tineri, care se obligă, ca la terminarea serviciului militar să se reangajeze pe un timp mai îndelungat în armată.

Sisteme de recrutare

Înainte de marelui războiu, sistemul de recrutare era cel regional, adică oamenii, în special cei dela infanterie, făceau serviciul militar pe teritoriul regiunii unde-și aveau domiciliul.

Un asemenea sistem, care are avantajul de a înlesni operațiile mobilizării, era perfect justificat, pentru Muntenia și Moldova, din cauza omogenității populației. Rezultatele nu au fost însă aceleași în Dobrogea, unde soldații regimentelor de infanterie și călărași din Tulcea și Constanța, după 40 ani de la alipirea acestei provincii, nu știau încă românește și, ce este mai grav, nici nu simțeau românește.

Astăzi, cu alipirea nouilor provincii, chestiunea capătă o importanță și mai mare, căci mulți Moldoveni din Basarabia și Ceangăi din Ardeal, cari, deși necontestat Români, nu înțeleg nici o vorbă românească.

Măsura luată de autoritățile superioare militare, îndată după războiu, de a se adopta *sistemul național* de recrutare, este cât se poate de bine venită și ar trebui consfințită prin lege.

Prin un asemenea sistem, tinerii, făcând serviciul militar la diferite unități ale armatei, independent de regiunea unde-și au domiciliul, se înlesnește foarte mult opera de unificare a populației țării.

Mai este de observat, că în anul 1920, când s'a făcut prima recrutare în Basarabia, deputații și senatorii de peste Prut cereau inzistent, ca recruții acestei provincii să fie lăsați a-și face serviciul numai la unitățile din Basarabia.

A fost un bine, că o asemenea cerere nu s'a ținut în seamă, căci pe de-o parte s'ar fi îngreuiat opera de unificare a populației, iar pe de alta să se dea un prilej mai mult de a întreține viu spiritul de separatism al acestei provincii.

Din cele arătate mai sus, rezultă că, dat fiind stările de lucruri de astăzi, sistemul de recrutare nu poate fi de cât cel național, deși, cu un asemenea sistem, mobilizarea devine ceva mai grea; însă aceasta se compensează cu prisosință, prin desvoltarea, tot mai mare pe care o iau căile noastre ferate.

Dacă însă completarea efectivelor unităților luptătoare nu s'ar putea împlini fără o parte din minoritari, atunci sistemul de recrutare cel mai bun de aplicat, pentru armata noastră, ar fi sistemul național pe regiuni de Corpuri de Armată.

Adică, unitățile unui Corp de Armată, ar urmă, să primească oamenii necesari din toată zona acelui Comandament.

Pentru aceasta, va fi nevoie, ca teritoriul fiecărui

Corp de Armată să cuprindă, în proporție de circa 25% și regiunile minoritare.

În astfel de condițiuni, s'ar obține avantajul unificării naționale, ordinea în stat ar fi asigurată, iar pierderile războiului ar apăsa deopotrivă diferitele provincii și în aceiași măsură pe minoritari și elementul românesc.

Urmează dar, a se exclude cu totul sistemul regional de recrutare, care are necontestat avantajul unei mobilități mai rezezi, însă nu ne dă siguranța necesară la războiu.

Executarea recrutărei.

Prin* aceasta, se înțelege operațiunile ce se execută anual, în scopul de a stabili, numeric și nominal, tinerii cari trebuie să înceapă obligațiunile serviciului militar; cazurile de scutiri, dispense, amânări etc; ordinea în care se vor chema cei găsiți buni la recrutare; repartitia lor între corpurile de trupă și în fine, încorporarea lor.

Operațiunile succesive, ca întocmirea tabelelor de recensământ, centralizarea lor, executarea recrutărei propriu zise, revizuirea tinerilor etc. se execută la noi de multă vreme, după norme bine stabilite, care au ajuns să fie cunoscute de toți cetățenii, astfel că ar fi avantajos să nu se schimbe.

Este de observat însă, că de unde înaintea marelui războiu diferența între clasa anuală și contingentul ce se încorporează nu era nici de 25%, astăzi ea trece de 50%.

În adevăr, după ultimele statistici, clasa anuală, adică cei înscriși pe tablele de recensământ, este de circa 250000 oameni, pe când tinerii ce se încorporează, adică contingentul este numai de 120000. Dacă vom deduce scutiții 12—15000, dispensații 10.000—12.000 și amânații 8000—10.000, tot rămâne o diferență de circa 90000 oameni între clasa anuală și contingent, prin nimic justificată.

Autoritățile superioare militare au datoria să întreprindă cercetări amănunțite, spre a constata cauzele dife-

renței atât de mari ,care nu poate să provie de cât din faptul, că actele stărei civile de nașteri și morți nu sunt ținute la curent. Sau că buletinele de mișcarea populației nu se comunică la vreme, astfel că un tânăr se poate găsi înscris, în acelaș timp, pe tabelele de recrutare a 2 sau 3 Cercuri de recrutare etc., sau, în fine, că nu s'a pus încă o stavilă fraudelor de la recrutare.

Este necesar, să se dea mai mare importanță verificărei tabelelor de recensământ, care se face în prezent de către un ofițer inferior pentru toată raza cercului de recrutare.

Ar trebui ca, înainte de executarea recrutărei, aceste tabele să fie verificate și centralizate de o comisiune specială, care să aibă și timpul necesar pentru asemenea operațiuni.

Ținem să atragem atenția ,că în urma înființării Comandamentelor teritoriale de Corp de Armată, unele chestiuni, relative la executarea recrutărei și în special reclamațiunile individuale, ce nu ar intra în cazul precis al legii etc., ar putea fi soluționate de aceste Comandamente Teritoriale, în loc să fie trimise Ministerului de Războiu.

Prin o asemenea măsură, s'ar obține o largă decentralizare în rezolvirea diferitelor lucrări.

CAPITOLUL III.

Cadrelle armatei.

Calitățile naturale ale unei națiuni, nu pot fi singure suficiente, pentru a avea o bună armată. Ele trebuiesc cultivate și modelate, în sensul cerințelor războiului, spre a putea transforma pe orice cetățean într'un excelent soldat și tocmai aceasta este opera cadrelor.

Cu drept cuvânt s'a spus, că atunci când cadrele sunt bune într'o oștire, este peste putință ca armata să fie mediocră, căci ea este produsul activității celor dintâi. Deasemenea, o armată mediocră nu poate fi decât rezultatul muncii greșite a unor cadre tot mediocre.

În viitor, când durata serviciului militar sub arme se va reduce și când întreaga națiune va lua parte la războiu, importanța cadrelor va deveni covârșitoare.

Pe de altă parte, perfecționarea armamentului și introducerea în luptă a atâtor mijloace moderne, cer o pregătire deosebită a cadrelor.

Tot din cauzele perfecționării armamentului, mărindu-se câmpul tactic al luptelor și implicit și cel strategic, pregătirea cadrelor a căpătat o importanță foarte mare, din cauza inițiativei și a independenței în acțiuni ce se cere viitorilor comandanți — De aci, rezultă grija cea mare, ce conducătorii armatei trebuie s'o pue, pentru recrutarea și pregătirea lor.

Recrutarea gradelor inferioare.

Misiunea gradelor inferioare este de a ajuta pe ofițeri în educația și instrucția soldaților, iar importanța lor rezultă din influența ce o au asupra trupei prin contactul permanent cu ea.

Din cauza serviciului general și personal obligator, care introduce astăzi în rândurile armatei cetățeni din toate clasele sociale, gradele inferioare nu-și pot impune autoritatea, asupra trupei, prin o cultură superioară -- cum este cazul pentru ofițeri — ci numai prin o desăvârșită

execuție a serviciului, prin experiență și prin garanția calităților morale.

În trecut, durata serviciului militar sub arme fiind mai lungă, se dispunea de un timp suficient pentru formarea gradelor inferioare, care apoi produceau un lucru util destul de îndelungat, astfel că, pe acele vremuri, nu se simțea de loc nevoia unor gradați permanenți, adică subofițeri de carieră.

Astăzi, cu durata serviciului redusă în mediu la 2 ani, se cere gradelor inferioare o practică mai mare și sisteme mai inteligente, spre a desăvârși instrucția soldatului, într'un timp destul de scurt.

Experiența ne arată, că durata actuală a serviciului sub arme — în mediu 2 ani, — abia este suficientă pentru a forma în mod sumar un grad inferior, fără a mai rămâne însă mult timp, pentru a ne putea folosi de produsul cunoștințelor și experienței sale.

Din această cauză, rolul gradaților în termen a scăzut simțitor, fiind nevoie să se sporească numărul subofițerilor de carieră, ce capătă astfel o deosebită importanță.

În viitor, când durata serviciului sub arme va fi redusă la 18 luni sau la un an, gradații în termen abia își vor desăvârși instrucția militară, până la isprăvirea duratei serviciului sub arme, adică atunci când se eliberează din armată. Aceasta înseamnă, că în timp de pace nu ne vom mai putea folosi de ei și că vor fi întrebuințați numai la războiu.

În asemenea condițiuni, toate funcțiunile de grad inferior urmează să fie împlinite numai de subofițeri de carieră, astfel că numărul acestora va crește simțitor, iar importanța lor va deveni covârșitoare.

Pentru a se obține acest mare număr de subofițeri de carieră, va trebui, în primul rând să *li se garanteze stabilitatea*, ca și pentru ofițeri. Prin urmare sistemul reangajărilor periodice de astăzi pe câte 1,2 sau 5 ani va

trebui părăsit, asigurându-le o carieră de cel puțin 20-25 ani.

În afară de aceasta, trebuie a se da unor asemeni subofițeri de carieră avantaje materiale serioase, iar la terminarea serviciului o pensie echitabilă, căci numai astfel vom putea atrage pentru armată, elemente destoinice, care altfel găsesc înlesniri destul de mari în diferite întreprinderi particulare.

Asemenea avantaje ar trebui să fie numai de ordin material, după cum sunt gradațiile pentru profesori; în nici un caz, însă nu ar fi bine să se admită trecerea lor în rândul ofițerilor.

În adevăr, prin o asemenea măsură, pe de o parte am lipsi corpul subofițerilor de carieră — ce are o menire bine precizată în armată — tocmai de elementele cele mai bune, iar pe de alta, experiența a dovedit cu prisosință, că a fi destoinic subofițer de carieră, nu constituie de loc o garanție pentru a deveni și un bun ofițer.

Ca o dovadă este faptul, că în timpul războiului și chiar după încheerea păcii, s'au înaintat sublocotenenți mulți foști plutonieri și elevi de administrație.

O statistică, întocmită la Ministerul de Războiu arată, că în ultimii 10 ani, 90% din ofițerii condamnați de tribunalele militare pentru fraude, delapidări de bani etc., erau tocmai din cei proveniți din asemenea plutonieri și elevi de administrație, cari, cu timpul, ajunsese să capete gradul de locotenent, căpitan și chiar maior.

O asemenea stare de lucruri nu se poate explica de cât prin faptul, că aceste elemente au fost trecute dintr'un mediu de modești *executanți* — unde probabil își îndeplineau destul de bine îndatoririle lor — într'un alt mediu de conducători, unde și-au pierdut repede busola.

Cauza principală este că, puși în fața a numeroase tentațiuni, unor astfel de elemente le lipseau acele simțăminte înalte de demnitate și onoare, ce nu se pot dobândi de cât prin o educație îngrijită, formată într'un mediu social, pe care toți aceștia nu l'au avut și nu l'au cunoscut.

Iată de ce credem, că măsura luată la noi, de o bucată de vreme, de a se înlesni subofițerilor de carieră, trecerea în rândurile corpului ofițeresc activ, nu este bună și ar trebui să se revie asupra ei. Cel mult la terminarea serviciului militar, o mică parte din ei — foarte îngrijit selecționat — ar putea fi înaintați sublocotenenți de rezervă.

Recrutarea și pregătirea ofițerilor.

Una din urmările cele mai evidente ale marelui războiu este necontestat triumful democrației, în toate statele, care au participat direct sau indirect la această mare dramă.

De când armatele se confundă cu națiunea, ele au urmat acelaș drum, în evoluția lor, însă numai ca număr, drepturi și datorii. În ce privește însă ființa și ideologia ei, armata a rămas o instituție tradiționalistă și conservatoare. Sufletul eroilor căzuți în lupte, continuă să plutească și să conducă pașii celor ce le-a luat locul, pe calea acelorași tradiții.

În realitate, două lumi stau față în față: Lumea civilă, bazată pe libertate și interes personal, având drept resort lupta pentru a asigura existența individului; și lumea militară, bazată pe disciplină și altruism, având drept resort lupta pentru a asigura existența altora.

Cea dintâi — lumea civilă — având în fața ei numai perspectivele concurenței pe orice cale și ne primind disciplina și ierarhia de cât în măsura în care-i convin, spre a-și asigura succesul său propriu în viață. Cea de a doua — lumea militară — având numai perspectiva muncii fără concurență, în vederea unui scop comun, pe care nu-l poate asigura de cât disciplina și ierarhia.

Este dar nevoie, ca lumea civilă, pe timpul cât se găsește în rândurile armatei, să-și adapteze mentalitatea la acest nou mediu.

Factorul, căruia revine sarcina de a transforma ideo-

logia democratică — a lumii civile — în una tradiționalistă și conservatoare, cum se cere în armată, este corpul ofițeresc.

Pentru aceasta, el trebuie să reprezinte *aristocrația națiunii*, însă nu în înțelesul de aristocrație de clasă socială și de privilegii, ci de *virtuți*.

Astăzi, spre deosebire de trecut și umilul muncitor poate ajunge la cele mai înalte trepte ale erarhiei militare, dacă va posedă cunoștințele, priceperea și virtuțile necesare.

Zicătoarea lui Napoleon, că „fie care soldat trebuie să poarte în ranița sa bastonul de mareșal”, este mai adevărată ca ori când.

* * *

În vederea îndeplinirii misiunii sale, corpul ofițeresc trebuie să aibă o pregătire cu totul diferită de a celorlalți slujitori ai statului, neputându-se asemăna de cât cu aceea a preoților.

În trecut, popoarele erau împărțite în caste și fiecare castă își păstră cu sfințenie tradiția sa, neadmițându-se, sub nici un motiv, infiltrarea în mijlocul ei a unui element străin de castă. Bunăoară, nu putea deveni preot de cât acel ce făcea parte din casta preotească, după cum nu putea ajunge ofițer, de cât acel ce provenea din casta militară.

Care eră rațiunea castelor? Se pare că înaintașii noștri și-au dat perfect seama că individul, ca să fie pe deplin folositor societății, trebuie să fie crescut și inițiat, încă din prima vârstă, în sensul misiunii ce avea să îndeplinească în cursul vieții sale. Astfel au fost pregătiți brahmanii în India, hierofanții în Egipt și tot astfel se desăvârșeau conducătorii militari în castele lor.

Astăzi, aceste caste s'au desființat, lăsând liber drum valorilor să se manifeste, așezându-se, în felul acesta, la locul lor în societate, după aptitudinea ce reprezintă prin munca, cunoștințele și energia lor.

Pentru a deveni însă adevărat preot, adevărat ofițer și chiar adevărat învățător, trebuie să stăpânești întâi o vocațiune specială, adică să păstrezi în sânge aptitudinile și virtuțile ce se cer la desăvârșirea acestei cariere, iar în al doilea rând, să ai educațiunea și instrucțiunea ce desăvârșesc aceste însușiri.

Ori, ca să înlocuim astăzi perfecțiunea ce o capătă odinioară individul crescut în interiorul castei sale, se cere ca instituțiunile, în care se formează aceste elemente, să fie astfel întocmite și să se conducă după astfel de programe și metode, ca la un moment dat să ne dea personalitatea aptă, care să-și îndeplinească, cu toată conștiința și priceperea, misiunea pentru care a fost formată.

Școalele militare. Se pare că generația, care ne-a precedat, a înțeles mai bine de cât noi, modul cum trebuie pregătit și format un ofițer.

În adevăr, nu au trecut nici 30 de ani, de când în locul liceelor militare de astăzi, noi aveam „Școale de fii de militari”, în care se primeau de preferință copii de ai ofițerilor și numai locurile rămase disponibile se completau cu tineri proveniți din clasele cele mai sănătoase ale națiunii.

Prin o astfel de măsură, se avea în vedere pe de-o parte, de a se veni în ajutorul corpului ofițeresc, prin faptul că, copiii lor căpătau întreținerea gratuită în asemenea școale; iar pe de alta, tinerii crescuți într-o mentalitate și o tradiție ostășească, încă din frageda copilărie, erau mai apti de a-și însuși calitățile ce se cer unui ofițer.

De altfel și tinerii proveniți din celelalte clase sănătoase ale națiunii, erau crescuți pe atunci într-o disciplină familiară destul de riguroasă, astfel că, odată intrați în școalele de fii de militari — mai târziu liceele militare — se găseau deja pregătiți pentru noua mentalitate și noua atmosferă ce o găseau în aceste școale, ceea ce avea drept rezultat, că desăvârșirea pregătirii lor pentru cariera de ofițer, se urmă în modul cel mai natural posibil.

Pe acele vremuri, programele, precum și disciplinele ce se predau în liceele militare, nu aveau nici o legătură cu acele ale liceelor statului; căci conducătorii armatei de atunci, mai clar văzători, își dădeau perfect seama, că a fi ofițer nu este o *funcțiune* oare care, ci o înaltă *misiune* în stat.

Precum catolicismul își pregătește misionarii săi, încă din frageda copilărie, prin o instrucție și o educație cu totul specială, pentru a-i trimete apoi să propovăduiască adevărurile lui Cristos în pustiurile Africei și nepătrunsa Chină; tot astfel și conducătorii armatei noastre din trecut înțelegeau să pregătească pe viitorii ofițeri, cari aveau să înfrunte, în cursul carierei lor, poate greutăți și mai mari de cât acei misionari catolici.

Cu timpul însă, lucrurile s'au schimbat, de oarece conducătorii armatei nu au apreciat în deajuns însușirile speciale, ce se cer unui ofițer. Acei conducători nu au văzut de cât partea materială a chestiunii, spunându-și, că de ce ar mai cheltui armata atâția bani, ca să întreție elevi în liceele militare, timp de 4—7 ani, când avea posibilitatea să-și completeze vacanțele din școlile pregătitoare de ofițeri cu tinerii ce absolvise liceele statului.

Ca urmare, efectivele liceelor militare au fost reduse simțitor, astfel că, de unde în trecut mai mult de 95% din locurile disponibile în școalele pregătitoare de ofițeri erau ocupate numai de elevi proveniți din liceele militare; cu timpul rolurile s'au răsturnat, ajungând să se primească în școalele pregătitoare de ofițeri 75 — 80% elevi dela liceele statului și numai 20—25% din liceele militare.

Acest fapt a avut drept urmări, că tinerele generații de ofițeri se resimțeau în ceea ce privește calitățile ostășești, de oarece cei 2 ani, cât durează școalele pregătitoare de ofițeri, nu sunt totdeauna suficienți pentru dobândirea unor asemenea însușiri.

Consecințele au fost însă mai grave după războiu, pe de-o parte din cauză că nivelul educativ și instructiv s'a redus simțitor în liceele statului, după chiar mărturisirea

autorităților școlare; iar pe de alta, disciplina familială și cea socială au scăzut și ele, încât conducătorii școalelor pregătitoare de ofițeri au totul de refăcut, mai cu seamă în cece privește educația, lucru greu de realizat în scurtul timp de 2 ani.

* * *

Până în anul 1912, cursurile, ce se predau în liceele militare, difereau în parte de acelea ale liceelor statului. Scopul ce se urmărea, în trecut, era de a se asigura viitorilor ofițeri o cât mai solidă pregătire profesională.

Avut-a armata ceva de suferit de pe urma acestor stări de lucruri? Noi credem că nu.

În adevăr, cu ofițerii ce nu învățase în liceele militare nici limba greacă nici cea latină s'au construit în anii 1882—1886 fortificațiile din jurul Capitalei și acelea de la Focșani—Nămolosa—Galați, care, pe acele timpuri, reprezentau tot ce era mai modern în arta întăririi cetăților.

Tot datorită pregătirii științifice a unor asemeni ofițeri, noi am avut, în trecut, cele mai bune armamente: Pușca Manlicher și tunul cu tragere repede nu erau întrecute de nici o altă armată din Europa. Iar când, în anii 1904—1906, artileria franceză a început să întrebuinteze nouile metode de trageri indirecte, ofițerii noștri de artilerie, datorită solidei lor pregătiri științifice, și-au apropiat aceste metode cu o ușurință remarcabilă și într'un timp foarte scurt. Lucru ce a întâmpinat mari greutăți, chiar și în artileria germană, tocmai din cauză că ofițerii de artilerie ai acestei armate, nu aveau la bază o pregătire științifică suficientă.

Nu numai atât, dar la intrarea noastră în războiul pentru întregirea neamului, din cauză că în perioada neutralității 1914—1916, conducătorii noștri politici neglijase de a trimite ofițeri ca obseratori pe diferitele fronturi de luptă — după cum făcuseră alte armate — ,ne am găsit,

la începutul războiului, cu totul surprinși de transformările și inovațiile, ce avusese loc în primii doi ani ai războiului mondial. Misiunea franceză, venită în țară pentru a ne iniția în această privință, a rămas plină de admirație, pentru ușurința cu care ofițerii noștri de toate armele, și-au însușit nouile metode de luptă și de întrebuințare a armamentului, care devenise atât de numeros și atât de complex.

Toate acestea au fost posibile, pentru generația care a făcut războiul, numai datorită faptului că ea avea, la baza culturii profesionale, o pregătire științifică foarte îngrijită ce-o căpătase de pe băncile liceelor militare.

Începând din anul 1912, s'a adoptat și în liceele militare, programul integral al școalelor statului.

Cari au fost urmările acestor stări de lucruri? În primul rând, mulți din conducătorii armatei se plâng, că tinerele generații de ofițeri au lipsuri, în ce privește pregătirea lor profesională, provenite din cauza incompletei lor culturi științifice. Și este de observat, că asemenea fapte se produc tocmai într'o epocă, când războiul devine din ce în ce mai științific, din cauza diversității și a complexității armamentelor.

Deși astăzi se cere mai mult ca ori când, pentru toți ofițerii — indiferent de armă sau serviciu — să aibă o pregătire științifică cât mai completă, la noi s'a continuat să se mențină în liceele militare limba greacă și alte asemenea; în schimb matematicile, fizica, chimia etc., nu au o dezvoltare mai mare de cât atât, cât se cere unui absolvent de liceu cu o cultură generală obișnuită.

Cu aplicarea noiei legi a învățământului secundar, viitorii absolvenți ai liceelor vor fi și mai nepregătiți științificește.

În adevăr, în trecut, pentru ofițerii armelor care au nevoie de o pregătire mai științifică — artileria, geniu, aeronautica etc., se puteau obține rezultate satisfăcătoare cu candidații proveniți din secția reală a liceelor, care

aveau câte 6—8 ore pe săptămână de matematici și câte 4—6 ore de fizică și chimie.

Astăzi, cu liceul unificat, în care matematicile și științele fizico-chimice se predau ca și celelalte cunoștințe generale — câte 2 ore pe săptămână — ,rezultatul va fi dezastruos.

Din această cauză, pe viitor, elevii școalelor de artilerie, geniu, marină, etc., vor fi departe de a putea măcar înțelege, cursurile de aplicațiuni științifice ce li se vor predă. Va trebui dar, sau coborât nivelul cunoștințelor, ce se predau acestor elevi, sau să facă un an preparator ca la universitate.

Dacă s'ar fi păstrat caracterul specific pentru liceele militare — fără asimilare cu liceele statului — eră posibil să se adopte programe de cursuri, care să dea mai bune rezultate. În condițiunile de astăzi, acest lucru nu este cu puțință.

În acelaș timp, partea educativă este limitată aproape la aceeași dezvoltare, ca și în liceele statului, deși pentru viitorii ofițeri ea are o așa mare importanță.

În afară de aceasta, cerințele războiului modern fiind atât de multiple și variate, cei doi ani de specializare, din „Școalele pregătitoare de ofițeri”, nu mai sunt suficienți, pentru ca viitorii ofițeri să poată dobândi toate cunoștințele, ce le sunt necesare. Din această cauză, specializarea trebuie să înceapă mai curând, adică chiar din liceele militare.

Oare nu se procedează la fel în seminarii, pentru preoți și în școalele normale pentru învățători, spre a nu aminti de cât aceste două instituții, unde cariera este un apostolat ca și pentru ofițer?

De ce dar s'ar face o deosebire cu liceele militare, și nu s'ar începe cu predarea cunoștințelor profesionale încă de pe băncile acestor licee? În acest caz însă, programele de învățământ în liceele militare, evident, nu ar mai putea fi similare cu acele ale statului.

Iată de ce socotim, că inovația din anul 1912, când

s'a adoptat pentru liceele militare programele școalelor statului, nu a fost fericită, căci eră în contra intereselor oștirii. Dar mai cu seamă greșala a fost și mai mare, prin menținerea aceluiași sistem și după încheerea păceli, deși marile războaie ne dovedise, că atâtea lucruri s'au schimbat în organismul armatelor.

Cu reforma învățământului secundar din anul 1928, chestiunea devine, și mai importantă pentru liceele militare.

În adevăr, după părerile unanime ale personalităților competente din învățământul statului, se impută acestei reforme, că *de dragul culturii generale, se sacrifică pregătirea profesională a tineretului*, de pe urma căreia noua generație va avea foarte mult de suferit.

Ori corpul ofițeresc are tocmai nevoie de o cât mai solidă pregătire profesională, prin urmare, conducătorii armatei au datoria, să facă abstracție de noua reformă a învățământului secundar.

Cariera de ofițer cere astăzi o cultură științifică cât mai dezvoltată și o educație ostășească foarte îngrijită, astfel ca ofițerul să devie un adevărat apostol în timp de pace, iar în caz de războiu spiritul de sacrificiu să fie atât de mare, în cât să meargă până la jertfa vieții.

Este dar nevoie să se predea, în liceele militare, numai acele discipline și să se întocmească astfel de programe, în cât să se poată atinge, în modul cel mai lesnicios, cele două cerințe arătate mai sus.

Cât privește pentru cultura generală, desigur că este bună și de dorit pentru orice carieră, însă nu indispensabilă tuturor indivizilor; ci numai acelora, ce vor ajunge până la vârful piramidei, adică pentru armată a ofițerilor de la marile Comandamente.

Experiența a dovedit însă, nu numai la noi, ci în toate armatele, că aceștia și-o dobândesc singuri în decursul carierei lor militare.

În rezumat, se poate spune, că sistemul de recrutare și pregătire a corpului ofițeresc, urmează să fie schimbat integral.

În primul rând, numărul liceelor militare și efectivele lor trebuiesc astfel sporite, în cât ele să poată alimenta singure nevoile școalelor pregătitoare de ofițeri; afară de un mic procent de 3 — 5% rezervat tinerilor proveniți din liceele statului, cari ar arăta o deosebită dragoste pentru cariera militară și din împrejurări independente de voința lor, nu au putut urma cursurile liceelor militare.

În al doilea rând, este nevoie, ca pregătirea profesională a viitorilor ofițeri să înceapă mai timpuriu, adică chiar de pe băncile liceelor militare. O asemenea măsură va avea în mod evident, drept urmări, de a întrebuiți alte programe și alte metode pentru desăvârșirea instrucției și educației viitorilor ofițeri; și că, prin urmare, nu va mai putea fi chestiune, pentru viitor, de echivalență între liceele militare și liceele statului.

În ce privește școalele pregătitoare de ofițeri, este mai întâi de observat, că de oarece, pentru studiile universitare, s'a simțit nevoia introducerii unui an preparator, așa că în cazul cel mai fericit un tânăr nu poate obține licența de cât după 4 ani; tot astfel, ar trebui să se adauge încă un an la școalele pregătitoare de ofițeri, adică în viitor durata cursurilor să fie de 3 ani în loc de 2, cât era până acum.

Dacă la acești 3 ani se mai adaogă încă un an cât durează cursurile în școalele speciale ale fiecărei arme, atunci s'ar ajunge ca și corpul ofițeresc să-și desăvârșască pregătirea profesională tot în 4 ani, după cum se petrec lucrurile în majoritatea carierelor civile.

În organizarea învățământului la școalele pregătitoare de ofițeri, ar trebui să se introducă și studiul pedagogiei, care ar da posibilitate viitorilor ofițeri, când vor fi la trupă, să întrebuițeze metode mai raționale și mai practice pentru predarea instrucției, putând obține astfel rezultate superioare, într'un timp mult mai scurt. Această chestiune va căpăta o importanță și mai mare, atunci când durata serviciului sub arme va fi mai mică ca 2 ani.

Ar mai fi de asemenea necesar, ca în școalele pregătitoare de ofițeri să se predea și noțiuni de psihologie, de oarece, din cauza marelui număr de minoritari ce există astăzi în oștire, ofițerii au adesea de rezolvit probleme de ordin sufletesc necunoscute în vechea noastră armată.

În legătură cu această, este necesară organizarea unui corp profesoral militar, compus din ofițeri pregătiți și specializați în diferite ramuri.

Astăzi, ofițerii dela școalele militare sunt schimbați cu cei dela trupe, cu o ușurință de necrezut.

Ca și când tot una este să predai cunoștințele, ce posezi, soldaților sau elevilor de școală militară.

Sau, orice ofițer, care are o cultură generală, poate să predea cursuri de specialitate, pentru pregătirea după 10 — 20 ședințe a viitorilor ofițeri?

Este dar nevoie a se organiza un corp profesoral militar, care să lucreze în mod continuu la școli.

Organizarea corpului tehnic militar.

În trecut, dintre toate armele, numai artileria și geniu întrebuițau un armament și un material mai complex, căci infanteria nu avea de cât pușca și baioneta, iar cavaleria sabia, lancea și carabina.

Din această cauză, în pregătirea profesională a ofițerilor, eră o mare deosebire. Pe când ofițerii de artilerie și geniu căpătau în școli o cultură științifică superioară, în vederea întrebuițării unora din ei ca tehnicieni, ofițerii de infanterie și cavalerie nu dobândeau de cât cunoștinți de ordin tactic.

Puținele chestiuni tehnice, ce erau de rezolvit pentru armamentul infanteriei și al cavaleriei, se încredințau de ordin artileriei. Astfel, că, în trecut, tehnicienii noștri militari erau formați, în majoritatea cazurilor, din ofițerii de artilerie, și într-o oarecare măsură din acei de geniu.

Cu câțiva ani înainte de începerea marelui războiu, unii ofițeri din cavalerie, dar mai cu seamă cei din infante-

rie, se simțeau oare cum jicniți prin faptul, că toate chestiunile tehnice, referitoare la arma lor, erau încredințate ofițerilor de artilerie.

Rezultatul a fost, că s'a dat fiecărei arme să-și rezolve singură problemele tehnice ce o priveau.

Urmărilor nu au fost tocmai fericite, din cauză că ofițerii de infanterie și cavalerie, neavând la baza cunoștințelor lor o cultură științifică suficientă, nu se puteau improviza deodată în tehnicieni. Astfel că, tot la ofițerii de artilerie și de geniu se recurgea, când se puneau chestiuni de ordin tehnic mai grele și mai importante.

După încheierea păcei, deși armamentul pentru toate armele devenise deopotrivă de numeros și complex, totuși nimic nu s'a schimbat în cece privește pregătirea ofițerilor tehnici.

Se poate spune, că în această privință suntem într'un vădit regres, de oarece chiar ofițerii de artilerie și geniu nu mai capătă în școli, acea cultură științifică de odinioară, iar cei de infanterie și cavalerie, dobândesc exact aceleași cunoștințe ca și în trecut, deși, după cum am arătat, armamentul și materialele, de care se servesc astăzi aceste două arme, au devenit tot atât de variate și de numeroase ca și acelea ale artileriei.

Mai mult încă, de unde în trecut făcându-se numeroase comenzi de armamente, munițiuni etc., în străinătate, ofițerii însărcinați cu supravegherea executărilor lor, aveau posibilitatea să-și perfecționeze cunoștințele tehnice în marile fabrici străine, unde adesea rămâneau mai mulți ani; astăzi nici acest lucru nu mai este posibil, de oarece nu se mai fac aproape de loc comenzi de materiale și de munițiuni în străinătate.

Mai este de observat, că pentru studiile de organizare, tactică, strategie etc., funcționează la noi de multă vreme Școala de Războiu, unde se pregătesc în special ofițerii destinați să ajungă la marile Comandamente ale armatei.

Pentru chestiunile tehnice însă, ofițerii rămân cu

cunoștințele de ordin mai mult teoretic, dobândite în școalele speciale ale fiecărei arme.

Armata însă are nevoie și de anumiți tehnicieni, cu cunoștinți mult mai vaste de cât acele ce se predau în școalele speciale ale diferitelor arme, care să poată conduce stabilimentele militare ca arsenal, pirotehnie, fabrici de arme etc., cum și să fie întrebuințați în diferitele comisiuni pentru comenzi și recepții de materiale, munițiuni etc.

Pentru pregătirea unor asemeni ofițeri, este nevoie să se înființeze și la noi o *Academie tehnică* similară cu Școala Superioară de Răsboiu, unde anumiți ofițeri, de toate armele, vor căpăta cunoștinți tehnice superioare, spre a li se putea da apoi întrebuințările arătate mai sus la stabilimente, fabrici militare etc.

Pentru viitor dar, va trebui să se organizeze un personal tehnic militar după următoarele norme:

a) Un corp special compus din ingineri, chimiști etc. având o asimilare cu gradele ofițerești, recrutați, ca o măsură tranzitorie, dintre inginerii, chimiștii, profesorii universitari etc., din industria privată și universități; urmând ca mai târziu să se formeze un corp propriu, ce se va pregăti în Academia tehnică.

b) Techniciani militari, luați din ofițerii tuturor armelor, ce vor arăta deosebite aptitudini pentru chestiunile tehnice. Ei vor căpăta o pregătire specială, urmând anumite cursuri, academia tehnică etc., făcând practică prin fabrici etc.

Acești ofițeri, însă, nu vor pierde contactul cu arma lor de origină, căci numai astfel armamentul, cu care vor fi dotate unitățile armatei, va corespunde unor nevoi reale de întrebuințare.

Altfel, suntem expuși să înzestram oștirea cu un armament, care din punct de vedere strict tehnic poate fi cât de perfect, dar să nu îndeplinească condițiunile practice pe care le reclamă trupele în luptă.

c) Un personal compus atât din ofițeri cât și din

grade inferioare, (garzi de artilerie și geniu) care, având pregătire specială, să fie însărcinați cu întreținerea și manipularea armamentelor și munițiilor de tot felul.

Un corp tehnic, astfel organizat, nu numai că va fi o cheazășie pentru starea de pace dotând, oștirea cu armamentele cele mai moderne și mai complete; dar un asemenea corp, ținându-se mereu la curent cu toate inovațiile și perfecționările ce se aduc, va fi îndrumătorul cel mai indicat pentru a transforma în caz de mobilizare, întreaga industrie a țării într-o industrie de războiu.

Recrutarea și pregătirea ofițerilor de rezervă.

În principiu, ofițerii de rezervă au menirea să îndeplinească, în caz de războiu, funcțiuni subalterne, pentru care nu se cere o pregătire profesională atât de îngrijită, cum se dă ofițerilor activi, ce sunt destinați, cu timpul să ajungă la treptele cele mai înalte ale erarhiei militare.

La noi, ofițerii de rezervă, în marea majoritate se recrutează dintre absolvenții liceului, după un an de pregătire militară.

Este însă de observat, că nevoile de încadrare ale armatei noastre reclamă un număr maxim de 2000 sublocotenenți anual, pe când, după ultimele statistici, rezultă că aproximativ un număr de 10.000 tineri termină liceul în fiecare an.

Pentru ca alegerea să se facă cu mai multă înlesnire, ar trebui să nu se admită, să ajungă ofițeri de rezervă, de cât acelor tineri, care au obținut diploma de bacalaureat și al căror număr este de 4000—5000 anual, știu fiind că numai 50% din absolvenții liceului obțin în genere o asemenea diplomă.

Din aceștia, armata va avea să aleagă circa 2000 tineri, spre a-i pregăti pentru a deveni ofițeri de rezervă, pregătire ce se înlăptuește timp de 6 luni în școale speciale pentru fiecare armă, iar restul de 6 luni sunt întrebuințați la corpurile de trupă, ca instructori și educatori.

Un asemenea procedeu nu este menit să dea rezultate bune, de oarece timpul de 1 an, cât fac acești tineri serviciul militar, este abia suficient, pentru a deveni, în caz de războiu, comandanți de plutoane. A pretinde ca, o dată cu aceasta, să fie întrebuințați și ca instructori, este o imposibilitate, mai cu seamă că, spre a fi un bun instructor și educator, să cer anumite calități, ce nu se pot dobândi de cât printr'o practică îndelungată a serviciului.

Ar fi dar necesar să se revie la vremurile din trecut, când timpul de un an eră întrebuințat numai spre a formă din acești tineri buni comandanți de plutoane pentru războiu.

De câțiva ani, tinerii cu termen redus, în loc să înceapă serviciul militar la 1 Octombrie ca în trecut, sunt încorporați la 15 August.

Această epocă este cu totul nepotrivită, pe de o parte, din cauză că mulți din ei nu au încă situația învățământului în liceu complet lămurită, cum ar fi corigențe, bacaloreat etc., ce se țin în luna Septembrie; iar pe de alta, nu pot luă parte la manevre, ce au loc obișnuit în luna Septembrie sau Octombrie, de oarece, la încorporare, având abia o lună de serviciu militar, nu ar putea profita nimica, iar terminarea serviciului militar are loc pentru ei la 15 August al anului următor, adică cu o lună înainte de începerea manevrelor.

Epoca cea mai potrivită, a încorporărei, ar fi deci la 1 Noembrie.

Legea învățământului militar.

Din cauză că nu am avut nici o dată o asemenea lege, învățământul militar a suferit foarte multe schimbări.

Astfel, spre exemplu în ceea ce privește învățământul militar inferior, odată am avut școli de fii de militari, altă dată gimnazii militare, iar în urmă licee militare. Uneori, cursurile durau 4 ani, alte ori 7 ani, iar altă dată

8 ani. Programele analitice, când erau identice ca acele ale statului, când difereau cu totul de ele.

Acelaş lucru, despre învăţământul militar secundar. Uneori, în şcoalele pregătitoare de ofiţeri se dădea elevilor numai o pregătire profesională, alte ori se urmărea mai mult o cultură generală. Aceste şcoale după războiu, se găseau sub ordinele Inspectorilor tehnici de arme şi servicii.

În anul 1927, ele au trecut la Direcţia Învăţământului militar din Ministerul de Războiu, iar acum, în urmă, au fost puse din nou sub ordinele Inspectorilor tehnici de arme şi servicii.

De asemenea, în şcoalele de specializare şi cele tehnice, uneori învăţământul era mai mult practic, alte ori mai mult teoretic.

În învăţământul superior, aceleaşi variaţii. Uneori în „Şcoala superioară de războiu” se dădea o foarte mare dezvoltare studiilor de istorie militară, alte ori celor de tactică. Uneori se predă elevilor acestei şcoale principii foarte solide de strategie, alte ori nici nu se pomenea de asemeni chestiuni.

În afară de aceasta, neexistând o lege, nici eşalonarea învăţământului, în diferite trepte ale sale şi nici conducerea lui nu sunt unitare. Aşa, spre exemplu, învăţământul inferior (liceele militare) este condus de Directorul şcoalelor militare din Ministerul de Războiu.

Învăţământul secundar şi cel tehnic (şcoalele pregătitoare de ofiţeri, şcoalele de aplicaţie ale fiecărei arme, şcoalele de trageri, etc.) sunt conduse de Inspectorii tehnici ai infanteriei, cavaleriei, artileriei, geniu, aviaţie etc.

Iar „Şcoala superioară de războiu” este condusă de către Şeful Marelui Stat Major al Armatei.

Adică, câte trepte ale învăţământului militar, tot atâtea organe de conducere, fără nici o legătură între ele şi fără să existe o autoritate superioară care să coordoneze şi să eşaloneze învăţământul.

Este deci nevoie să existe o *direcţiune unică*, care

să dea norme generale și comune de conducere și de împărțire a învățământului, în cele trei trepte ale sale. Acest organ nu poate fi de cât Marele Stat Major.

În adevăr, conform legilor în vigoare, în atribuțiunile acestui înalt organ de conducere intră și instrucția în armată. Cum armata se compune din trupă și ofițeri, este logic, ca pregătirea științifică și profesională a ofițerilor, în toate treptele și epocile carierei lor militare, să fie urmată după directivele acestui organ unic, adică de Marele Stat Major.

Din cele mai sus expuse se poate vedeă, cât de mult se resimte la noi lipsa unei legi asupra organizării învățământului militar.

Inaintările în Armată.

Ideia creării gradelor în armată, a precedat pe aceea a regulării trecerei de la un grad la altul. Nu numai atât, dar prima a născut din trebuințe cu totul diferite, de cele din care a pornit cea din urmă.

În fazele originale ale dezvoltării organizațiilor militare primitive, sporindu-se numărul celor chemați a purta armele, s'a simțit nevoia de a-i grupa în unități mici, care să poată fi conduse direct de un singur om și de a întruni aceste unități în grupuri din ce în ce mai mari, punând în fruntea fiecărui grup un șef, care să asculte de șeful imediat superior și să aibă autoritate asupra grupurilor imediat inferioare.

Aci găsim primele origini ale *erarhiei*, care a provenit din necesitatea de a pune în fruntea fiecărei unități un șef, investit cu o autoritate proporțională cu importanța unității.

La început, nu există aproape nici o normă pentru desemnarea șefilor, ce aveau să conducă unitățile armatei. Adesea curajul, forța mușculară, considerațiuni de ordin politic, mai cu seamă pentru treptele înalte, jucau primul rol.

Când însă faptele au dovedit, că rezultatele cele mai bune în conducerea trupelor se obțineau, numindu-se în capul unităților superioare comandanți deja încercați în treptele inferioare, atunci numai a născut ideia *înaintării*, adică a trecerii sistematice de la un grad la altul, pentru a se duce în această din urmă capitalul de cunoștințe și de experiență, câștigat în gradul precedent.

În toate timpurile și la toate armatele, una din problemele cele mai grele și mai gingașe, ce a avut să deslege un organizator militar, a fost aceea privitoare la înaintările în armată, căci nicăeri interesele instituției nu vin mai mult în conflict ca acele ale individului.

În principiu orice sistem de înaintare, alegere, vechime, selecțiune, eliminare etc., este bun. Toată greutatea stă în modul cum se aplică. Din această cauză nu există nici o armată, unde să se fi putut rezolvi în mod complet chestiunea înaintărilor.

Din punct de vedere principial, înaintarea nu trebuie considerată ca răsplata unor anumite merite, ci numai, *ca un mijloc pentru completarea cadrelor în diferitele trepte ale erarhiei militare.*

Cum însă nevoile armatei cer, ca în fiecare grad să nu ajungă de cât elementele cele mai destoinice, este evident, că în mod normal ofițerii meritoși vor beneficia de această nevoie a armatei și că, prin urmare, răsplata le va veni dela sine, însă *nu ca un drept personal.* Din această cauză, reclamațiuni, în chestiuni de înaintare, nici nu ar trebui să existe. Și, până la ultimul războiu, cam astfel se petreceau lucrurile în oștirea noastră.

În ultimul timp însă, din cauză că ofițerii numai capătă acea educație ostășească îngrijită ca în trecut, mulți din ei numai consideră cariera armelor ca un apostolat, nevăzând în ea de cât un mijloc de a ajunge la anumite situațiuni. Urmările se văd, asemeni ofițeri consideră înaintarea ca un *drept*, de unde și acel nesfârșit număr de reclamațiuni, pe care adesea autoritățile superioare nu le mai pot soluționa. Și trebuie observat, că în oștirile

unde reclamațiunile în chestiuni de înaintare se înamuțesc, este o dovadă evidentă a slăbirei spiritului de disciplină.

Sisteme de înaintare. Poporul nostru în general, prin urmare și corpul ofițeresc, ca toți latinii, suntem de un individualism exagerat, care se manifestă prin aceea, că fiecare are despre sine o idee mult mai mare de cât este în realitate. Pe lângă aceasta, mai ținând seamă și de faptul, că nu s'au descoperit încă balanțe perfecte pentru a cântări lucrurile materiale, ne cum când este cazul de a se aprecia aptitudinile omenești; ne putem da seama, că tocmai în materie de înaintare, fiind chestiunea ca un om (șeful) să aprecieze pe semenul său (inferiorul), se vor comite foarte adesea ori — cu voie sau fără voie — erori, după cum greșesc și cele mai perfecționate cântare, mai cu seamă când greutatea corpurilor este mică. Din contra, când greutatea lor este mai mare, atunci și erorile făcute de balanțe sunt mai puțin probabile.

Iată de ce și în chestiunea înaintărilor, cu cât aprecierile unui șef se vor face asupra unei mase mai mari — adică asupra unui număr mai mare de ofițeri — cu atât este mai probabil, că și greșelile săvârșite de acel ce face asemenea aprecieri, vor fi mai mici. De altfel, este psihologicește constatat, că aprecierile asupra unei colectivități sunt mai ușor de făcut de cât asupra unui singur individ.

Din cele mai sus expuse, rezultă că, sistemul de înaintare care pare mai potrivit pentru armata noastră ar fi:

a) Vechimea, pentru toți cei ce-și îndeplinesc în mod conștiincios serviciul și sunt în stare să conducă o unitate superioară gradului în care se află.

b) Eliminarea pentru cei lipsiți de aptitudini sau rele purtări.

c) Majorare de vechime aplicată la toți acei ofițeri care se găsesc în condițiuni identice, cum ar fi absolvirea cu succes a unor școli speciale, tehnice, Școala de Războiu, sau se găsesc în serviciu de Stat Major etc.

Bine înțeles, că această majorare de vechime nu se

va acorda de cât acelor ofițeri, cari pe lângă condițiunile arătate mai sus ar posedă calități sufletești superioare și vor conduce și instrui în cele mai bune condițiuni unitățile ce le sunt încredințate.

Prin un asemenea sistem, întinerirea cadrelor fiind asigurată, interesele instituției sunt satisfăcute. În același timp, normele de înaintare aplicându-se în mod egal, la o serie de ofițeri cari se găsesc în aceeași situație — adică la o masă mai mare — există toate garanțiile pentru o mai dreaptă apreciere și, ca consecință, vor fi mai puține nemulțumiri.

Nu mai înzistăm asupra celui alt sistem de înaintare; vechimea combinată cu alegerea, care principial este cel mai bun, însă prezintă mari greutăți în aplicare.

Literatura militară este plină de studii și scrieri, ce dovedesc avantajele și inconvenientele unui asemenea sistem.

Modalitățile de înaintare, arătate mai sus, nu ar putea fi aplicate de cât până la gradul de Locotenent-Colonel.

În ceea ce privește însă înaintarea la gradul de Colonel și General, absolvirea unor anumite școli în bune condițiuni, serviciul conștiincios și priceput la unități, însușiri speciale pentru serviciul de Stat Major etc., nu mai sunt suficiente.

Pentru asemenea grade, aptitudinea de a conduce trupele pe câmpul de luptă este calitatea principală, ce li se cere și urmează să fie apreciată.

De oarece, în timp de pace, situația cea mai reală și care se apropie mai mult de starea de războiu, sunt manevrele cu trupe de toate armele, ele trebuiesc să formeze principalul criteriu pentru aprecierea valorii colonelilor și generalilor.

Deși glonțul inamicului lipsește, totuși, pe câmpul de manevră, în mijlocul sgomotului produs de puști, mitraliere, bubuitul tunului etc; atunci este momentul psihologic, pentru a se constată dacă acel propus la înain-

tare este în stare să ia *hotărâri* judicioase și la timp și dacă le poate duce la bun sfârșit.

Rezultă dar, că pentru gradul de Colonel și General probele cele mai edificatoare asupra aptitudinilor, în vederea înaintărilor, trebuie să fie cât mai numeroase manevre, executate cu trupe de toate armele.

Evident, celelalte calități ale unor asemeni ofițeri vor rezultă din activitatea lor în întreaga carieră și în special din modul cum știu să instruiască și să conducă trupele ce se găsesc sub ordinele lor.

În armata noastră însă, dela războiu încoace, adică timp de mai bine de 10 ani, nu s'au mai făcut manevre mari, ca în trecut, cu excepția anului 1929.

Examenele școlarești pe cari le trec astăzi colonelii și generalii în vederea înaintărei, nu pot constitui în nici un caz probe suficiente, spre a se constată valoarea unor asemeni ofițeri.

De aceea rămâne o mare întrebare, dacă colonelii și generalii, ce au fost înaintați în acești din urmă 10 ani, posedă într'adevăr aptitudinile necesare și dacă, în general, șefii armatei nu au pierdut obișnuința de a comanda, de oarece nu au mai avut ocaziunea să ia parte la manevre?

* * *

În fine, un ultim cuvânt asupra modului cum se soluționează înaintările în armată.

Corpul nostru ofițeresc este foarte disciplinat. Nu ar fi decât să ne amintim timpurile nu prea îndepărtate, când ofițerii primeau o soldă într'adevăr de mizerie și când adesea, fără motive justificate, erau aruncați de pe o frontieră pe alta, astfel încât ani de-a rândul acești ofițeri au trăit în suferință fără de speranță și în desnădejde fără de liman.

Cu toate acestea, nici un murmur, nici o șoaptă, nici un cuvânt de protestare dela nimeni și de nicăieri.

Nu tot astfel stau lucrurile când este chestiunea de înaintare, adică atunci când se ating drepturile lor, cari au influență asupra întregii cariere. În asemenea cazuri răbdarea lor are o limită, însă spre cinstea și onoarea ofițerilor noștri, și de astă dată nemulțumirile se exprimă pe cale legală, adică pe calea reclamațiunilor. În ultimul timp, reclamațiunile în chestiuni de înaintare au sporit într'un mod îngrijitor.

Sunt unii Miniștri de Războiu, cari au avut toată bunăvoința să soluționeze această problemă, instituind a-nume comisii, cari să se ocupe în special de reclamațiunile ofițerilor în chestiuni de înaintare. Dar nu au ajuns la nici un rezultat, pentru că după cum spune nemuritorul Shakespeare în piesa „Hamlet”, ceva putred există în Danemarca și acest putregaiu provine tocmai de acolo, că într'o chestiune atât de gingașă, care atinge direct cariera ofițerilor, hotărârea ultimă, adică sentința definitivă nu o dau șefii, individual și personal, putând fi astfel făcuți direct răspunzători; ci asemenea hotărâri se pronunță de adunări anonime, colective și fără răspundere, cum sunt comitetele de înaintări de la Corpurile de armată și Consiliul superior al oștirei.

De aceea nu este surprinzător, dacă există cazuri când ofițeri propuși de toți șefii lor erarhici pentru înaintare la vechime, odată ajunși în discuțiunea acestor comitete și consilii anonime, au fost caracterizați „buni în grad” adică opriți de la înaintare.

De asemenea s'a întâmplat nu o dată, ca ofițeri propuși pentru înaintarea la alegere de toți șefii erarhici, să fie trecuți de către asemenea comitete și consilii la rândul vechimei.

Dar fapt și mai extraordinar, au fost cazuri când ofițeri propuși pentru înaintarea la alegere de toți șefii erarhici, odată intrați în discuțiunea acestor comitete și consilii, au fost menținuți „bun în grad”.

Din toate acestea se vede, deosebirea enormă ce există între răspunderea directă și personală a șefilor când

caracterizează pe ofițer în memoriul său și totala lipsă de răspundere a acelorași șefi, când lucrează întruniți în asemenea comisiuni anonime.

Franța — sora noastră mai mare — suferă și ea de aceeași boală a comitetelor și comisiunilor, însă în chestiune de înaintare a ofițerilor, nu se întrebuințează nici un fel de asemenea adunări colective, hotărârile luându-se numai de șefi în mod individual și personal, pentru ca să se poată stabili răspunderile.

Ar fi dar foarte nimerit să imităm și noi acest bun exemplu.

Legislația înaintărei. Nu numai la noi, dar în toate celelalte oștiri, nici o lege nu a dat loc la discuțiuni mai aprinse, la studii mai numeroase și la propuneri mai variate, ca legea asupra înaintărilor în armată.

Ce este mai semnificativ, armata germană, înainte de războiul mondial, nici nu avea o asemenea lege, înaintările făcându-se în această oștire conform uzului și a unei vechi tradiții. Cu toate acestea, nu a existat nici o armată și nu există nici astăzi, în care chestiunea înaintărilor să se fi efectuat într'un mod mai normal, cu mai mici frecări și mai cu seamă cu mai puține nemulțumiri din partea corpului ofițeresc, ca în armata germană.

Aceasta dovedește, că este zadarnic a se căuta deslegarea problemei înaintărilor, numai în marginile înguste ale legii de înaintare, care în ultima analiză nu este de cât *regulatoru* elementelor ce decurg din alte legislațiuni.

Prin urmare, când se îmbrățișează problema înaintărei, ea trebuie studiată în acelaș timp cu o serie întreagă de legi, printre care aceea a înaintărilor ocupă cel din urmă loc.

Sunt două categorii de legi, care au influență asupra înaintărilor: Unele cu caracter organic, iar altele de natură financiară.

În prima categorie sunt de considerat:

- a) Legea de organizare a armatei.
- b) Legea cadrelor.

c) Legea pozițiunei ofițerilor.

Iar în cea de a doua avem:

a) Legea pensiilor.

b) Legea soldelor.

c) Legea bugetară.

Chestiunea înaintărilor depinde de legile organice arătate mai sus, în sensul că, lor se datoresc vacanțele ce se crează în armată, precum și repartizarea acestor vacanțe pe arme și grade.

Legile financiare contribuie și ele la crearea și repartițiunea vacanțelor, dar influența lor se simte mai ales prin aceea, că ele dau mijlocul de a se obține rezultatele avute în vedere de legile organice.

Atunci când se vroește a se regulă chestiunea înaintărilor într'o armată, dacă s'ar începe cu însăși legea de înaintare, ar fi tot una ca și cum am face regulatorul la o mașină, fără a ne fi fixat mai înainte asupra celor ce sunt de regulat.

Nu trebuie scăpat din vedere, că legea de înaintare singură, nici nu crează vacanțele, nici nu influențează proporția lor între arme și grade. Ea nu face decât să reguleze împlinirea vacanțelor existente, dar și aceasta chiar, cu o libertate foarte restrânsă.

Nu poate, prin urmare, legea de înaintare să schimbe starea de lucruri, în ceea ce privește scopul ultim al înaintărilor, adică buna și judicioasa încadrare a armatei. Aceasta depinde în totul de măsuri ce ies din cadrul unei asemenea legi. Tot ce i se poate cere este, o cât mai avantajoasă regulare a mersului înaintărilor, prin o rațională combinare a efectelor legilor organice și financiare, întrucât acestea au atingere cu înaintările.

Rezultă dar, că mersul înaintărilor într'o armată este rezultatul unui întreg ciclu de legiferări și că legea de înaintare, departe de a putea să rezolve, prin propriile sale mijloace întreaga problemă, nu este de cât un inel din acest ciclu, adică numai o parte dintr'un tot.

Din aceste cauze, toate încercările făcute la noi, de

a rezolvî problema înaintărilor numai prin legea de înaintare, nu au dat rezultatele dorite.

Aşa dar, dacă soluţia căutată nu a fost găsită, se datoreşte faptului, că s'a bătut spre ea numai sîrînta potecă a legii de înaintare, în loc de a se urmă largul drum al întregului ciclu de legislaţiuni, ce îmbrăţişează această complexă problemă.

În fine, mai trebuie adăogat, că şi ca ordine de precădere, în acest ciclu, întăitarea nu revine legii de înaintare.

Intr'o reformă importantă, drumul natural de urmat este acela, care ne pune întâi în contact cu elementele prime şi numai după aceea ne duce şi la regularea efectelor acelor elemente.

Tot astfel şi în cazul nostru. Urmînd o altă cale, este mai mult ca probabil să nu putem ajunge de cât la ameliorări aparente, care pot schimbă faţa lucrurilor, nu însă şi fondul.

Cînd se începe cu legea de înaintare, se ajunge câteodată a se înlătura unele din defecte, dar se lasă întotdeauna deschise alte răni şi nu arareori se produc unele noi, cari nu existau până atunci.

Pentru rezolvirea problemei înaintărilor în armată, ordinea de precădere ar fi deci, revederea mai întâi a tuturor legilor de care depind înaintările şi numai după aceea s'ar putea păşi la revizuirea legii propriu zisă a înaintărilor. Prin ea s'ar pune atunci în valoare mijloacele coprinse în celelalte legi militare.

Încercările nefructuoase, care s'au făcut până acum la noi, de a rezolvî chestiunea înaintărilor numai prin legea de înaintare, ne îndreptătesc să susţinem, că drumul de urmat este cel arătat mai sus.

Legea Cadrelor Armatei.

În oştirile bine întocmite, sunt trei legi fundamentale: Legea de organizare, legea recrutărei şi legea ca-

drelor, cari constituiesc statutul militar al oricărei armate, adică scheletul pe care se sprijină toate celelalte legi, fie de conducere, fie de organizare propriu zisă, sau de natură administrativă.

Aceste trei legi formează un tot inseparabil, în sensul că nu se poate adopta, spre exemplu, o nouă lege de organizare, sau chiar să i se aducă modificări, fără ca, în acelaş timp, să nu fie pusă în concordanţă cu celelalte două legi statuare, adică cu aceea a recrutării şi a cadrelor.

Cine a urmărit mai în deaproape desbaterile din parlamentul francez, în ultimii 4 ani, a putut să constate, că prin „reorganizarea armatei” sau „reforma militară” nu s’a înţeles altăceva decât legea de organizare, legea recrutării şi legea cadrelor; cari au fost prezentate în acelaş timp, spre a fi desbătute de Corpurile legiuitoare. Procedura aceasta s’a urmat în mod invariabil de numeroasele guverne care s’au schimbat în ultimii timpi, în această ţară.

La noi, este de observat, că pe când în anul 1924 s’a votat de parlament o nouă lege de organizare a armatei, legea de recrutare a rămas tot cea din 1913, fără a i se aduce vre-o modificare, iar o lege a cadrelor nu am avut nici odată în oştirea noastră.

Care să fie cauza acestei mari lacune şi ce urmări a avut asupra organismului nostru militar? Iată cele două chestiuni, ce ne propunem a le analiza.

Lipsa unei legi a cadrelor se datoreşte, între multe altele, mai cu seamă unei concepţiuni de ordin politico-militar cu totul greşită.

În adevăr, conducătorii noştri militari, înaintea marelui războiu, căutau să se inspire cât mai mult dela cele ce se petreceau în armata germană. Cum în această armată nu a existat nici odată o lege a cadrelor, s’a crezut nimerit să se procedeze şi la noi în acelaş mod, susţinându-se, că o asemenea lege ar fi o încălcare a prerogativelor comandamentului armatei, şi o imixtiune prea mare a Corpurilor Legiuitoare în chestiunile militare. Nu se ţinea însă

seamă, că sistemul politic de guvernare din Germania, era cu totul diferit de cel din România.

Constituția acestui Imperiu prevedea funcționarea, în timp de pace a unui comandament de căpetenie, independent de ministerul de războiu. În același timp, tot după prevederile acestei constituții, bugetul armatei se vota de Parlament, odată pentru 7 ani.

În asemenea condițiuni, desigur că o lege a cadrelor nu era deloc necesară, de oarece existența unui comandament de căpetenie, în timp de pace, asigură continuitatea în conducere; iar faptul că bugetul armatei se vota odată la 7 ani asigură stabilitatea efectivelor pentru un timp destul de îndelungat.

La noi, din contra, cu sistemul politic și constituțional, nu este permisă existența, în timp de pace a unui comandament de căpetenie, care de fapt se exercită de ministerul de războiu; iar bugetul armatei se votează de Parlament anual, ca și pentru toate celelalte instituțiuni publice.

Aceasta înseamnă, că la noi nu există nici continuitate în conducere nici stabilitate în efective, căci fiecare ministru de războiu conduce armata după bunul său plac și întocmește bugetul, așa cum crede de cuviință, neavând nici o normă generală, după care să se orienteze, sau un stavilar, care l-ar putea înfrâna.

Mai este de observat că armata franceză, care căută înaintea marelui războiu să adopte tot ce era bun de la Germani, în această privință nu i-a urmat, astfel că această armată a avut în totdeauna și are și astăzi o lege a cadrelor.

Conducătorii armatei franceze și-au dat, desigur seamă, că sistemul lor politic și constituțional — același ca și la noi — nu le permitea să aibă, în timp de pace, un comandament de căpetenie independent de ministerul de războiu, iar bugetul armatei trebuia să se voteze de parlament în fiecare an.

În asemenea condițiuni, spre a se obține continuitatea în conducere și stabilitatea în efective, într-o țară unde

guvernele se schimbă atât de des, nu s'a găsit alt mijloc de cât întocmind o lege a cadrelor.

Prin această măsură miniștrii de războiu, cari — ca și la noi — exercită de fapt comandamentul de competență al armatei, vrând nevrând, trebuind să respecte legea cadrelor, nu pot aduce de pe o zi pe alta modificări în ceea ce privește compunerea unităților armatei.

În același timp, bugetul armatei, deși se votează anual, este subordonat legii cadrelor, neputându-se introduce variații, cari ar fi contrarii acestei legi.

Iată cum, prin o asemenea lege, armata franceză a reușit să-și asigure și continuitatea în conducere și stabilitatea în efective, astfel că schimbările de guverne, atât de numeroase în Franța, nu au, în realitate nici o influență asupra bunului mers al oștirii.

Este surprinzător, că șefii armatei noastre, din care o bună parte își făcuse educația militară în Franța, nu au sesizat acest lucru, lăsând oștirea cu o așa lacună în organismul său.

Dacă, însă, înaintea marelui războiu, era cel puțin o justificare — tendința de a imita cât mai mult armata germană — astăzi și acest motiv a dispărut; căci dela încheierea păcii, modelul pentru conducătorii noștri militari este, necontestat, armata franceză.

Explicația, pentru noi nu o putem găsi decât în faptul, că unii miniștri de războiu, deși conștienți de importanța unei asemenea legi, totuși anume nu au vroit s'o introducă, căci ar fi pus o stavilă atotputerniciei lor.

Iar alții, prea mult absorbiți de chestiunile măruite, și neavând nici pregătirea necesară spre a medita la acele probleme mari de organizare, ce ar fi trebuit să formeze în realitate obiectul principalei lor preocupări, au lăsat armata fără o asemenea lege.

Urmările lipsei unei legi a cadrelor. Neexistând o lege a cadrelor, în oștirea noastră a fost posibil, ca prin bugetul anual, chestiunile relative la efective și per-

sonal să fie soluționate cu o ușurință, ce mergea până la incompetență.

Așa, spre exemplu: Înaintea marelui războiu, fără nici un temei, s'au redus în astfel de proporții efectivele formațiunilor sanitare, administrative etc., în cât nu-și mai puteau îndeplini serviciul obișnuit în timp de pace; iar contingentul anual era atât de mic, în cât, cu oamenii ce servise în acele unități, nu mai era posibil să se completeze efectivele de mobilizare.

Din aceste cauze, la începutul războiului a fost nevoie să se mute soldați de la alte formațiuni și chiar din alte arme, cari nu erau de loc pregătiți pentru specialitatea ce aveau să îndeplinească.

Astfel, nu odată s'au văzut în timpul războiului sanitari, cari nu aveau nici o idee despre îngrijirea răniților și brutari ce nu făcuse nici odată pâine.

După încheierea păcii, s'a căzut într'o extremitate cu totul opusă, căci s'au sporit efectivele serviciilor armatei și trupelor neluptătoare, ajungând să absoarbă aproape 50% din contingentul anual. Iar pentru regimentele de infanterie, cavalerie, artilerie etc., unde se învață ade-vărata meserie de luptător contra dușmanilor din afară, nu le rămâne de cât restul de 50% din contingent.

Cum însă la războiu nu se întrebuințează mai mult ca 17% pentru servicii și trupe neluptătoare, rezultă că restul de 33% din acești soldați — reprezentând efectivele a cel puțin 3 Corpuri de Armată — cari în timp de pace fuseseră întrebuințați ca ordonanțe, formațiuni sanitare, manutanțe, școli, căi ferate, jandarmi, pompieri etc., neavând nici o instrucție pentru luptă și o foarte slabă disciplină, vor fi puși să combată în rândurile regimentelor de infanterie, cavalerie etc.

Adică, suntem expuși să se repete întocmai cele petrecute la Turtucaia și pe tot frontul Dunărean, când s'au văzut soldați, ce nu știau să ție o pușcă în mână și nu trăseseră nici un cartuș, în timpul cât făcuse serviciu sub drapel.

Dacă aveam o lege a cadrelor bine studiată, de sigur că asemenea anomalii, atât de păgubitoare armatei, nu s'ar fi putut produce, nici înainte de războiu, nici după încheierea păcii.

Lipsa unei legi a cadrelor se va simți mai cu seamă pentru problema cea mare și nouă, adică aceea a „*Reducerei duratei serviciului militar sub arme*”, care se va pune cu siguranță și la noi într'un viitor apropiat.

Această mare reformă nu se va putea înfăptui, fără o sporire simțitoare a numărului ofițerilor inferiori și mai ales a reangajaților. Când, chiar pentru starea actuală avem și din unii și din alții, lipsuri ce trec de 50% atunci de unde se va lua un număr întreg de astfel de cadre, pe care le reclamă o durată de serviciu redusă?

În zadar, la un moment dat, conducătorii politici ai țării s'ar hotărî să reducă durata serviciului militar sub arme, ei nu o vor putea realiza, căci se va simți lipsa cadrelor necesare, ce nu se pot improviza de pe o zi pe alta, cu orice sacrificii bănești s'ar vrea să se facă în acel moment.

Deși această chestiune a devenit pentru noi atât de vitală, se pare că nici conducătorii politici, nici șefii armatei nu au înțeles însemnătatea problemei și nu i-au dat importanța ce o merită. Numai o lege a cadrelor, bine studiată, ar putea remedia acest neajuns.

În fine, au fost timpuri, când în capul conducerii armatei s'au găsit persoane, cari au căutat să lovească în ofițerii — mai cu seamă de grade înalte — a unora din arme, reducându-le prin buget efectivele și favorizând, în schimb, ofițerii altor arme, pe aceeași cale a bugetului.

Acest fapt a avut drept urmări, condițiuni neegale, în ce privește înaintarea ofițerilor din diferite arme.

Asemenea proceduri dăunătoare, fac să nască rivalitatea și egoismul printre ofițerii ce nu sunt de aceeași armă.

Favorizează pe cei îndrăsneți, descurajează pe cei

timizi, înlătură devotamentele sincere și dezorganizează, puțin câte puțin prin toate mijloacele văzute și nevăzute, licite și ilicite, acea mare familie militară, a cărei nobilă menire este tocmai, să servească de adevărată școală civică a națiunii și să fie scutul neclintit de apărare a patriei.

Dacă bugetul anual ar fi subordonat unei legi a cadrelor, asemenea anomalii și ilegalități nu s'ar fi putut săvârși.

De asemenea, nu s'ar fi ajuns la situația stranie, că pentru un buget, din care se cheltuesc aproape 60% cu cadrele armatei, să avem totuși lipsuri în reangajați și ofițeri inferiori combatanți ce trec de 50%; în schimb să existe pletoră de ofițeri superiori și supra producție de Generali. Căci noi avem un general pentru 900 soldați pe când armata italiană are 1 general la 1300 soldați, iar cea franceză are 1 general la 1800 soldați. — Adică noi avem odată și jumătate mai mulți generali de cât armata italiană și de două ori mai mulți ca armata franceză.

Față de cele arătate mai sus rezultă că, din orice punct de vedere am considera chestiunea, întocmirea unei legi a cadrelor devine pentru armata noastră o necesitate de primul ordin.

Când vom avea și noi o asemenea lege, va exista mai mare stabilitate în efective, indiferent de cine s'ar găsi în capul conducerii armatei.

Apoi, o asemenea lege ar putea prevedea măsuri pregătitoare, în ce privește cadrele, în vederea reducerii duratei serviciului militar.

Pe lângă aceasta, o lege a cadrelor, precis întocmită, ar împiedica risipa efectivelor armatei fără nici un rost și fără de folos, numai spre a satisface nevoile altor instituțiuni publice, care, spre a face economii în cheltueli, se servesc de ostașii țării, pentru servicii de poliție și alte asemenea. Astfel s'a întâmplat cu trupele de jandarmi rurali, cari ajunseseră să aibă efective mai mari ca în ori ce altă țară din Europa.

Tot astfel, efectivele trupelor de căi verate s'au sporit peste nevoile reale ale armatei, numai pentru ca Direcțiunea Generală C. F. R. să capete un personal cât mai numeros plătit cu 60—80 lei pe zi, în loc de 120—150 lei, cât ar trebui să plătească unui lucrător obișnuit.

În fine, dacă ar exista o lege a cadrelor, nu ar mai fi posibil să se sporească treptat Serviciile propriu zise ale armatei, ajungând astăzi să absoarbă 25% din efectivul bugetar; pe când legea cadrelor, în armata franceză, prevede că aceste servicii nu pot trece de 7% din efectivul bugetar.

Această sporire nejustificată, a Serviciilor armatei, a avut drept urmare o scădere simțitoare a efectivelor trupelor luptătoare, astfel că regimentele au ajuns scheletice din lipsă de oameni, ele ne mai putându-se instrui.

Din toate acestea rezultă, că nu este posibil să se mai piardă un moment, întocmindu-se fără întârziere o lege a cadrelor.

CAPITOLUL IV.

Constituirea Unităților Armatei,

Organizarea unei oștiri nu se înfăptuește la întâmplare, după simplele dorinți ale acelor care ajung să-i conducă destinele, ci după anume norme, care trebuiesc bine chibzuite și mai cu seamă respectându-se cu sfințenie principiile de organică militară, stabilite pe baza experienței războaielor ce au avut loc în decursul veacurilor.

Aceste principii sunt aceleași pentru toate armatele, aplicarea lor însă variază cu stadiul istoric în care se găsește fiecare țară, cu situația geografică, politică, economică etc..

Mareșalul Moltke a spus, în 1870, că greșelile săvârșite în organizarea unei armate, în timp de pace, nu se mai pot îndrepta în tot cursul războiului.

Factorii de care trebuie ținut seamă în constituirea unităților unei oștiri sunt: a) Mijloacele (oameni, animale, materiale etc., existente. b) Problema strategică ce vom avea de rezolvit într'un eventual războiu.

Asupra mijloacelor nu vom face nici o discuțiune, ele fiind îndestulătoare, spre a se putea organiza unitățile necesare pentru apărarea națională.

Rămâne de văzut numai chestiunea a doua, adică problema strategică ce vom avea de rezolvit. Această problemă se găsește și ea subordonată situației geografice și politice a țării.

Situația geografică este așa cum ne-a fost hărăzită de vremuri și de împrejurări, prin urmare asupra ei nu putem interveni cu nimic.

Cât despre situația politică, ea depinde de alianțele ce se vor încheia în vederea unui eventual războiu, de neutralitățile ce vom ști să ne asigurăm, astfel ca, în caz de conflict, să avem una, două sau mai multe frontiere de apărare.

Situația politică de astăzi, cunoscută de toată lumea

este astfel, că trei din frontierele noastre (Vest, Est și Sud) ar putea fi amenințate în acelaș timp.

Prin urmare, numărul unităților ce trebuie să constituim, urmează să fie astfel, încât ele să poată apăra în orice moment aceste trei frontiere. Cum într'un eventual războiu, Rusia Sovietică ne va putea ataca cu 20—25 Divizii — restul fiind îndreptat contra Poloniei, apoi Ungaria cu 11—12 Divizii, iar Bulgaria cu 6 — 8 Divizii, adică în total putând fi atacați cu 37—45 Divizii; va trebui să le opunem și noi un număr aproape egal de Divizii. Pe lângă aceasta mai este necesară o rezervă generală de 6 — 8 Divizii dat fiind, că este posibil să fim siliți a lupta în acelaș timp pe 3 fronturi. În total deci, nevoile noastre pentru războiu sunt de 46—52 Divizii.

A întreține însă, în timp de pace un număr atât de mare de unități, ar fi o adevărată ruină pentru țară, din cauza enormelor cheltueli ce ar trebui să suportăm.

Singurul mijloc rămâne — după cum am arătat înainte — de a avea în timp de pace cel puțin jumătate din numărul lor, adică 23—26 Divizii și a lua măsurile necesare, pentru ca, în caz de războiu, ele să se poată dezdoi.

Astfel au procedat toate armatele bine organizate, înainte și în timpul marelui războiu.

Divizia constituind — după cum s'a dovedit din războiul trecut, — unitatea de măsură a puterii militare într'un stat, să vedem care e cea mai bună alcătuire ce i se poate da.

La baza organizării acestei mari unități, trebuie să ținem seamă de următoarele norme:

a) Să aibă o putere de luptă suficientă, pentru a duce o acțiune de oarecare durată, fără a fi întărită cu noi mijloace.

b) Să se poată aproviziona și întreține cu propriile ei mijloace, pentru a fi independentă în operațiuni.

c) Să se poată transporta cu înlesnire pe teatrele de operațiuni — adică să fie manevrieră.

d) Să constituie un tot organic, putându-se încadra cu ușurință în orice Corp de Armată.

e) Să fie dotată cu armament modern, pentru a da maximum de randament.

f) Organizarea ei să fie în raport cu forța adversarilor posibili.

g) Să fie constituită în raport cu puterea industrială, economică și financiară a țării.

Dacă ținem seamă de considerațiunile de mai sus, rezultă pentru noi următoarele observațiuni:

1. — Divizia română, în raport cu situația politică — militară a țării noastre, trebuie să fie cât mai puternică, pentru a acționa pe fronturi largi și manevrieră pentru a fi transportată ușor de pe un front pe altul.

2. — Teatrele noastre de operațiuni — lipsite în majoritate de căi de comunicațiuni, ne obligă a bază forța combativă a diviziei pe infanterie.

Tot din această cauză, proporția de artilerie va fi mai redusă de cât pe fronturile occidentale.

Deasemenea, trăsurile ce intră în compunerea organică a diviziei să fie cu tracțiune animală, deci motorizarea redusă.

3. — Disponibilitățile țării noastre, în oameni și animale, fiind destul de mari, va trebui să bazăm organizarea diviziei noastre mai mult pe aceste mijloace.

Aceste considerațiuni odată făcute, să analizăm compunerea diviziei mai în detaliu:

INFANTERIA

În ce privește structura organică a unei Divizii, logic ar fi fost, ca ea să fie păstrată astfel, cum se găseă în momentul încheerii păcei — reducându-se, bineînțeles, efectivele, — căci se întemeiă pe experiența cea mai edificatoare, adică pe aceea a războiului, care ne adusese victoriile dela Mărăști, Oituz și Mărășești.

Constituirea Unităților Armatei

Din păcate, la noi nu s'a procedat astfel.

În adevăr, este cunoscut, că înainte de războiul mondial, armata noastră ca și toate celelalte oștiri, aveau Diviziile compuse din 4 Regimente de infanterie, afară de Turcia unde încă din anul 1908, adică după revoluția junilor Turci, se adoptase Divizia pe trei regimente.

Către sfârșitul războiului mondial, atât armata franceză cât și cea germană, *din lipsă de oameni* au fost nevoite să reducă Divizia la 3 regimente infanterie.

Pe de altă parte, nevoia de a mări numărul diviziilor cu care să se poată continua lupta până la sfârșitul războiului și necesitatea de a ușura jocul înlocuirii diviziilor prea încercate în luptă, a făcut să se treacă la organizarea pe 3 regimente de infanterie.

Dealtfel, însuși caracterul războiului de stabilizare a permis această organizare — deoarece, într'un asemenea războiu, rezistența unui sector nu depinde de numărul oamenilor cari îl ocupă, cât de materialul (arme automate și tunuri) cu care este înzestrat sectorul. Ori, dacă s'a micșorat numărul oamenilor dela 4 la 3 regimente de infanterie și s'a mărit cantitatea armamentului, s'a putut, în strategie, înfăptui această organizare.

Cum însă caracterul războiului nostru va fi — un războiu de mișcare, — nu credem că această organizare pe 3 regimente convine țării noastre.

Divizia română trebuie, cu mijloace materiale relativ reduse, însă cu mari disponibilități de oameni, să ducă lupta pe fronturi întinse, în care manevra va avea rol decisiv.

În privința organizării diviziei pe 4 sau 3 regimente, găsim următoarele păreri ale marilor generali din războiul trecut:

Generalul Ludendorf, în scrierile sale arată, că a fost numai o tristă necesitate reducerea la 3 regimente de infanterie pentru o Divizie și găsește multe neajunsuri acestui sistem.

Generalul Hofman, fost șef de stat major al trupelor

germane de pe frontul de Est, spune că Diviziile constituite din 3 regimente de infanterie, pot fi admise pe frontul de Vest, însă crede, că a fost o greșeală, generalizându-se această măsură și pe frontul de Est, unde trupele aveau de luptat pe spații atât de întinse.

Mareșalul Foch, cu ocazia ultimei vizite ce a făcut țării noastre, a afirmat categoric, că: „România nu are de imitat Franța în ceea ce privește compunerea Diviziei pe 3 regimente infanterie”.

De altfel și misiunea militară Japoneză, care ne-a vizitat în anul 1925, s'a exprimat în acelaș sens, arătând, că ei au păstrat Diviziile pe 4 regimente infanterie, deoarece, vor fi nevoiți să lupte pe fronturi întinse, ca și România.

În adevăr, noi avem oameni suficienți, adică tocmai ceea ce lipsește armatelor germane și franceze în timpul războiului; în schimb însă, niciodată nu vom putea ajunge să dăm unei Divizii o cantitate atât de mare de puști, mitraliere, tunuri etc., care să compenseze micșorarea numărului de oameni.

Trecând peste celelalte considerațiuni de ordin tactic și tehnic, dacă se va ține seamă și de opinia ofițerilor noștri, se va vedea, că la toate aplicațiile, manevrele, călătoriile de comandament, probele pentru gradul de general etc., părerile unanime au fost, că Divizia — unitate de luptă — este prea slabă pe 3 regimente, dată fiind întinderea fronturilor, pe care va avea de luptat, în orice ipoteză de războiu și că ar fi cazul să se revie la sistemul de 4 regimente infanterie, cum era în trecut.

Singurul argument, ce se poate aduce pentru menținerea Diviziei pe 3 regimente, este să imităm întocmai pe Francezi, deși după cum am arătat, ei au recurs la această măsură numai din lipsă de oameni, pe când noi de așa ceva nu avem a ne teme niciodată.

Dar chiar și Francezii, în războiul din Maroc, având de luptat pe fronturi întinse și-au constituit Diviziile pe

Constituirea Unităților Armatei

4 regimente, deși toată doctrina lor de luptă avea la bază Divizia pe 3 regimente.

Nu sunt oare toate acestea dovezi suficiente, că nici Francezii nu mai au încredere în Diviziile pe 3 regimente?

Din cele arătate, rezultă că, organizarea de astăzi a armatei noastre, în care Diviziile sunt constituite pe 3 regimente infanterie, nu este făcută în vederea nevoilor de apărare a țării, ci după alte considerațiuni. Ca dovadă, este destul să semnalăm faptul, că România Mare îndoită ca teritoriu și populație are numai 63 regimente de infanterie, pe când România mică avea 80 regimente.

Singurul rezultat al organizării, ce s'a dat oșterei pe aceste baze în anul 1923, este, că s'au desființat 28 regimente de infanterie. Dar abia se desființase aceste regimente cu tradiția formată în războiu, cu drapelul lor glorioase, cu toată gospodăria aceea complicată de care e legată o bună administrație, pentru ca, în scurtă vreme, să se reînființeze alte regimente, pentru caz de războiu, de astă dată numai pe hârtie, constituind acele Divizii zise cadre, ce urmează să ia ființă la mobilizare.

Cât de greu și cât de haotic apare crearea din nimic a unor unități, în momentul izbucnirii războiului și cât de imperios cer principiile cele mai elementare de organică militară, ca un sâmbure activ să constituie, în timp de pace, nucleul tuturor unităților de luptă!

Cât de ușor și cât de logic, eră deci, ca regimentele desființate să fi constituit sâmburele acestor Divizii. De altfel, mobilizarea de probă, făcută cu una din asemenea divizii în toamna anului 1925, a dat cele mai slabe rezultate.

Oare lecțiile trecutului nu ne-au servit la nimic? Vroim numai de cât să săvârșim și acum aceleași greșeli ca în 1914—1916? Să se fi uitat atât de curând, care eră în 1916 forța combativă a unităților noi formate la mobilizare, prin înființarea unui al IV-lea batalion la regimentele existente în timp de pace și apoi gruparea lor pe noi regimente?

Iată atâtea întrebări, la care nimeni nu ar putea da nici un răspuns și nici o justificare, căci se uită un singur lucru: Atât în chestiunile de organică militară cât și în normele de conducere a trupelor pe câmpul de luptă, *principiile* sunt ca zeii din antichitate, cine se atinge de ele, de sabia lor moare.

De aceia socotim, că desființarea celor 28 regimente de infanterie și crearea, la mobilizare, a unui număr de regimente și Divizii, care nu au în timp de pace nici un cadru activ — afară de generali și coloneli, — a fost o greșeală, asupra căreia urmează a se reveni.

În ce privește armamentul infanteriei, avem de semnalat, că pe lângă compania de mitraliere, ce există la fiecare batalion, ar mai trebui să existe și câte o secție mitraliere de fiecare companie, pentru a mări puterea de foc a infanteriei.

De asemenea, la fiecare Divizie, este nevoie de o rezervă de mitraliere, constituită dintr'un batalion a 3 companii mitraliere.

Ținând seamă, că în prezent, cu mijloacele de transmitere de care se dispune, este foarte greu de a menține legătura tactică, pe timpul luptei între infanterie și artilerie; se impune ca infanteria să aibă în compunerea sa, tunuri de întovărășire, pentru a face față repede și sigur nevoilor luptei.

În afară de aceasta, armamentul de însoțire al infanteriei, compus astăzi din tunuri de 57 m/m, nu mai corespunde nevoilor unui viitor războiu, atât din cauza puținii eficacități a acestor tunuri, cât și a greutateilor, ce se vor întâmpina cu reprovizionarea munițiilor.

Ar fi deci necesar, să se înzestreze infanteria cu tunuri de munte de 75 m/m., în proporția de o baterie, de însoțire pentru fiecare batalion infanterie.

În acest mod, și aprovizionarea cu munițiuni va fi mai ușoară.

Constituirea Unităților Armatei

Cavaleria.

După cum am arătat, pentru organizarea unei armate, între alți factori de care trebuie ținut seamă este și situația geografică a frontierelor de apărare.

La frontierele noastre cele mai amenințate, adică acelea de Est și Vest, existând câmpii întinse, cavaleria va găsi o largă întrebuințare, în caz de războiu.

Să nu se creadă, că din cauza marilor progrese înfăptuite de aviație, importanța cavaleriei, într'un viitor războiu va scădea! Rolul ei, pe câmpul de luptă, s'a schimbat numai, dar nu s'a micșorat.

Cu toate aceste considerațiuni, prin organizarea dată armatei în anul 1923 — care este și astăzi în vigoare — s'au desființat 7 regimente de cavalerie. De astă dată nici argumentul economiilor nu ar putea fi invocat, căci regimentele desființate erau compuse din călărași cu schimbul, care costă atât de puțin pe stat.

Când suntem singura țară în Europa, unde, prin o lungă tradiție, sistemul călărașilor cu schimbul dăinuiește de atâta vreme, fără ca nimeni să protesteze; când frunțașii satelor noastre își trimit cu drag feciorii la această armă, logic eră oare, ca tocmai aceste regimente să se desființeze?

Nu poate sta în picioare nici obiecțiunea, că din cauza serviciului cu schimbul, calitatea regimentelor de călărași ar fi inferioară trupelor de cavalerie permanentă. Experiența ultimului războiu a dovedit valoarea acestor regimente de călărași cu schimbul, cari s'au comportat tot atât de bine ca și cele de roșiori.

Dar mai este de observat următorul fapt:

Astăzi, când forța armatei noastre s'a sporit cu mai mult de două Corpuri de Armată, față de ce eră în trecut, în loc să se fi lăsat cel puțin atâta cavalerie cât există înaintea, s'a găsit cu cale să se reducă cele 7 regimente.

Politica aceasta militară, de neconținute prefaceri și reduceri a forțelor oștirei, s'a pus ea însăși și prin forța

lucrurilor într'o lumină de ridicol și de inconsecvență, căci nici doi ani nu trecuse dela desființarea celor 7 regimente de călărași, pentru ca în anul 1925 să se creeze o nouă Divizie de cavalerie, fără a se sporî însă și numărul regimentelor de roșiori și călărași.

Iar acum, în urmă, se cere imperios, de organele superioare militare, sporirea numărului regimentelor de cavalerie — din care al III-lea regiment de călărași a și fost înființat — pentru a se putea constitui încă o Divizie de cavalerie.

De ce atunci metoda aceasta puțin serioasă a desființărilor și înființărilor, cari ating atât de grav prestigiul oștirii și autoritatea comandamentelor?

Trecând acum la analiza constituirii unităților de cavalerie, avem de semnalat, că Diviziile de cavalerie astfel cum le avem noi astăzi, compuse din 4 regimente, sunt preferabile celor de 6 regimente, cum au existat câțva timp după încheierea păcii.

În adevăr, Diviziile de cavalerie pe 6 regimente sunt prea greoaie, din care cauză manevrarea lor pe câmpul de luptă întâmpină dificultăți.

În afară de aceasta, admitând gruparea pe 4 regimente, pentru aceleași efective se poate constitui un număr mai mare de Divizii, de cât în cazul grupării pe 6 regimente.

Această considerație are mare importanță, de oarece ultimul războiu a dovedit, că trupele de cavalerie se uzează foarte repede, atât din cauza marșurilor, cât și a luptelor, având nevoie, la scurte intervale de timp, să fie retrase înapoia frontului, pentru refacere.

Evident, acest lucru va fi mai ușor de realizat în cazul când vom dispune de mai multe Divizii pe 4 regimente, de cât mai puține pe 6 regimente.

În ce privește armamentul cavaleriei, ar trebui, ca la fiecare Divizie să se organizeze un batalion mitra-

Constituirea Unităților Armatei

liere pe chesoane, în loc de o companie mitraliere, cum este astăzi.

Iar ca artilerie, la fiecare Divizie de cavalerie este nevoie de un regiment tunuri ușoare, în loc de un divizion, cum există în momentul de față, ținând seama de fronturile largi pe care va acționa cavaleria.

Artileria.

Prin organizarea dată armatei în anul 1923, artileria a rămas neschimbată, față de ce eră în trecut. Dar tocmai în acest fapt stă toată inconsecvența și contradicția, în care s'au pus ceice au constituit Diviziile pe 3 regimente infanterie.

În adevăr, dacă cu acea ocazie artileria ar fi fost sporită, astfel ca să se apropie de proporția teoretică admisă astăzi în mai toate armatele, de 12 tunuri pentru un batalion, atunci reducerea Diviziei la 3 regimente infanterie putea fi acceptabilă.

Dar când artileria a rămas neschimbată, când numărul tunurilor pentru un batalion este abea de 6, reducerea numărului regimentelor de infanterie pentru o Divizie, nu găsește nici o justificare.

Din moment dar ce artileria a rămas neschimbată, este cazul să ne întrebăm, care Divizii erau mai puternice, cele din trecut, când aveau 4 regimente de infanterie, sau cele de azi, care au numai 3 regimente?

Iată de ce suntem în tot dreptul să afirmăm, că, prin organizarea dată oștirei în anul 1923, forța combativă a armatei noastre s'a micșorat simțitor.

În ce privește constituirea unităților de artilerie, avem de semnalat, că organizarea de astăzi nu este cea mai judicioasă.

Astfel, spre exemplu: Diviziile au o brigadă compusă din un regiment tunuri și un regiment obuziere.

Cum cele de mai multe ori, în timpul luptelor, terenul în zona de acțiune a unui regiment nu va fi uniform, prezentând unele sectoare care pot fi bătute cu tunuri, iar altele cu obuziere; ar fi preferabil, ca în compunerea regimentelor de artilerie să se adopte sistemul mixt, având fiecare 2 Divizioane de tunuri de câmp și 1 Divizion obuziere.

De asemenea, la Corpurile de Armată, astăzi avem un singur regiment tunuri grele a două divizioane, ceea ce este cu totul insuficient. Ar trebui un regiment tunuri grele și un regiment obuziere, fiecare a câte 3 Divizioane astfel ca, în orice moment, artileria dela divizii să poată fi întărită cu un Divizion tunuri grele și un Divizion obuziere.

În fine, mai trebuie să semnalăm, că ultimul războiu, a dovedit nevoia existenței unei *rezerve de artilerie*. Înainte de încheerea armistițiului, Francezii aveau 5000 tunuri, iar Germanii 12.000 tunuri, care constituiau rezerva de artilerie a celor două armate.

Aceste rezerve de artilerie urmează însă să aibă pe câmpul de luptă o întrebuințare cu totul diferită, ca aceea din războiul din 1866, care a fost atât de mult criticată.

Pentru viitor, rezerva de artilerie trebuie să fie un organ la dispoziția Comandamentelor de Armată și a Comandamentului de căpetenie, cu care să poată întări artileria unora din Divizii, ce au de atacat în condițiuni mai grele, fie din cauză că în acele sectoare inamicul ar avea și el o proporție mai mare de artilerie, fie din cauza naturii terenului.

Dacă am da toată această artilerie la Divizii, ele ar deveni prea greoaie. Pentru aceste motive, este preferabil să se păstreze la Divizii proporția de 6—8 tunuri de batalion, iar restul, până la 12 tunuri de batalion, să constituie rezerva de artilerie.

Pe aceste considerațiuni, ar trebui să se înființeze la Armate, ca rezervă de artilerie, câte 1 regiment (2 divizioane tunuri și 1 divizion obuziere) de fiecare Corp

Constituirea Unităților Armatei

de Armată; iar la Comandamentul de Căpetenie (Marele Cartier General), câte 1—2 regimente, compuse în acelaș mod, de fiecare armată.

Trupe speciale.

Cu toată marea însemnătate, ce au căpătat asemenea trupe pentru un viitor războiu, se pare, că la noi nu li se dă importanța cuvenită, atât în ce privește numărul unităților, cât și înzestrarea lor cu materiale tehnice. Așă spre exemplu:

a) *Pionerii*. Avem la fiecare Corp de Armată un regiment, care, pentru războiu, dă câte un batalion la fiecare Divizie, rămânând numai un singur batalion pentru Corpul de Armată. Nevoile de astăzi cer ca să fie 2 regimente pioneri de fiecare Corp de Armată, din care un regiment să se repartizeze la Divizii, după cum am arătat mai sus, iar un regiment să rămână la dispoziția Corpului de Armată.

Pe lângă aceasta, la fiecare Armată ar trebui înființat 1—2 regimente Pioneri, pentru lucrările de fortificații și comunicații din spatele frontului.

b) *Transmisiuni*. Unitățile ce există la Divizii și Corpuri de Armată par a fi suficiente.

Ar trebui, însă, înființate asemenea unități și pentru Armate, cu care să se încadreze lucrătorii dela Direcția Poștelor, pentru permanetizarea circuiturilor din spatele frontului.

c) *Poduri*. De asemeni, ar trebui reînființate companiile de poduri ușoare la Divizii, așă cum existau în trecut, pentru ca marșul trupelor să nu fie întârziat la trecerea cursurilor de apă. Experiența a dovedit, că o singură companie de poduri, pentru un Corp de Armată, astfel după cum avem astăzi, nu este suficientă.

De asemenea, ar mai trebui o rezervă de poduri grele cu 1—2 companii pentru fiecare Armată și o rezervă ge-

nerală, de aceeași forță la dispoziția Comandamentului de Căpetenie.

d) *Unități de distrugeri.* Ultimul războiu a dovedit, 1) Că distrugerile au o mare valoare în operațiunile militare. 2) Că trupele de pioneri, având prea multe însărcinări, adesea nu sunt în stare să execute distrugerile ordonate de Comandamentele superioare.

În acest scop, se simte nevoia înființării a câte un pluton de distrugeri la fiecare Divizie și câte o companie la Corpurile de Armată, pentru ca operațiunile de distrugeri să fie asigurate.

Servicii.

În organizarea serviciilor Marilor Unități trebuie ținut seamă de a le înzestra cu cele necesare, pentru ca astfel, pe deoparte fiecare din aceste Mari Unități să poată trăi și lupta singure, iar pe de altă parte, să avem grijă de a nu împovăra prea mult coloanele, îngreunând mișcarea lor.

Serviciile au rolul de a procura toate resursele necesare trupelor (hrană, munițiuni, materiale sanitare, de geniu, de transmisiuni, etc.), pentru a menține, în tot timpul, și cât mai mare, capacitatea operativă a unităților.

Distribuția serviciilor la Marile Unități trebuie făcută, în raport cu felul operațiunilor, ce decurg pentru fiecare din ele și în strânsă legătură cu organizarea interioară a lor.

De aceea, pentru armata noastră, care are organizarea Marilor Unități, diferită de a celorlalte state și care va opera pe un teren, ce nu se aseamănă cu al altor armate străine, este nevoie a se studia și organiza serviciile, în raport cu caracterul specific al operațiunilor armatei noastre.

Organizarea serviciilor la Marile Unități a suferit, de altfel, chiar în timpul războiului, schimbări profunde.

În adevăr, la începutul războiului, Corpul de Armată fiind socotit ca unitate de manevră, având o compu-

nere independentă de 3—4 Divizii, serviciile erau reparate numai acestei Mari Unități.

Divizia era mai mult o unitate tactică, fără servicii sau numai cu o mică parte din ele.

Inconveniente s'au văzut imediat, când a fost nevoie pe timpul acțiunilor, de a trece o Divizie de la un Corp de Armată la altul, de oarece Divizia nu era o unitate autonomă, dotată cu toate serviciile necesare, ca să poată astfel trăi și opera independent.

De aceea, a fost nevoie să se procedeze, chiar în timpul războiului, la o nouă organizare, dându-se Diviziei toate serviciile necesare, pentru a opera independent.

Corpul de Armată a păstrat numai serviciile necesare pentru trupele neîndivizionate.

Socotim că această organizare este foarte bună, urmând a fi menținută și mai departe.

În adevăr, pentru noi, Divizia trebuie să fie o unitate independentă, care să poată acționa ușor și să fie în stare a se mișca repede de pe un front pe altul; ori, numai dând Diviziei serviciile necesare, putem obține asemenea rezultate.

Este cazul să facem o observațiune asupra mijloacelor de transport a acestor servicii.

Ținând seama de starea drumurilor de la noi, precum și de lipsa unei industrii naționale de automobile, serviciile în genere ar trebui să se rezume la transporturi hipomobile, căci numai ele singure pot asigura aprovizionarea și întreținerea trupelor cu hrană, material, etc., la timp și pe orice vreme.

Deci, orice propunere de motorizare a serviciilor, mai cu seamă la Divizii, trebuie exclusă.

Pe lângă aceasta, spre a asigura cât mai mult toate nevoile unităților, pe timpul operațiunilor, este nevoie a dispune, în cadrul fiecărei Divizii și de anumite unități hipomobile, care să constituie o rezervă în mijloace de transport, cu care comandamentul, la nevoie, să poată interveni, mărin­d astfel posibilitățile de transport.

Trăsurile acestor unități de rezervă ar urmă să fie nespecializate, spre a li se putea da întrebuințări diferite, (munițiuni, subzistențe, evacuări de răniți, etc.).

Când comunicațiile se vor îmbunătăți, iar tracțiunea automobilă va lua o dezvoltare mai mare la noi, atunci se vor putea organiza și companii de autocamioane, care să mărească posibilitățile de transport ale marilor unități.

În ceea ce privește mobilizarea serviciilor, trebuie menținută actuala organizare, care prevede, din timp de pace, pentru fiecare din serviciile ce se vor organiza la mobilizare, câte un sâmbure de cadre și trupe.

Ar fi bine însă, ca mobilizarea acestor servicii (personal și material) să se facă de către aceeași unitate.

În ceea ce privește dotarea serviciilor, suntem de părere a se menține organizarea de astăzi, cu următoarele observațiuni.

a) *Hrană*: Să se organizeze, la mobilizare, pe zona operativă, cât mai multe subcentre de aprovizionare, pentru ca reîmprospătarea hranei, să se poată face la distanțe mici, ținând seama, că toate coloanele noastre de subzistență sunt hipomobile.

b) *Munițiuni*: Să se mărească numărul de trăsurile al Divizionului Coloanei de munițiuni, pentru a se putea transporta în loc de 1/2 zi de foc, pentru artilerie, în cadrul Diviziei, 1 zi de foc completă.

Dacă nu avem trăsurile specializate, să organizăm parcuri de căruțe hipomobile, cu care să putem asigura la nevoie transportul munițiunei, dela gara sau subcentrul cel mai apropiat, la trupe.

c) *Sanitar*: Să se mărească numărul camionetelor sanitare la Divizie și Corp de Armată, pentru a se putea repede evacua răniții.

Aceasta ar fi posibil, ținând seamă, că amenajarea camionetelor și turismelor, pentru transportul răniților, să poate face foarte ușor.

d) *Transmisiuni*: Să aibă un număr de căruțe nespe-

cializate hipomobile, cu care să poată transporta din depozite, direct la trupe, materialele necesare, ținând seamă de urgența cerută în executarea acestor mijloace.

e) *Geniu*: Să se mărească dotarea cu sârmă ghimpată și unelte de lucru la Divizii și Corp de Armată, pentru a da posibilitate acestor mari unități, să încadreze la nevoie, lucrătorii civili, ce se vor rechiziționa pe zonă, pentru lucrări de fortificație.

Carele de luptă.

Carul de luptă apare după 1915, din cauza imposibilității artileriei de a pregăti și sprijini, în mod eficace, atacul, cum și din nevoia de a se înlesni înaintarea infanteriei, foarte mult îngreuiată, după 1914, de creșterea enormă a puterii focului și de tăria organizațiilor defensive.

Rolul atribuit carului de luptă este similar nevoiei care l-a creat: *însoțirea infanteriei peste tot și ușurarea mișcării ei înainte, prin sfărâmarea obstacolelor pasive și reducerea rezistențelor active întâlnite în câmpul de luptă.*

Grație proprietăților lui, ce satisfac în totul necesitățile cari l-au creat, carul de luptă s'a afirmat, pe tot timpul războiului, ca cea mai bună uneltă de însoțire a infanteriei.

Datorită celor două importante consecințe decurse din apariția sa: *mărirea puterii de atac a infanteriei și posibilitatea realizării surprinderii tactice și chiar strategice*, importanța și rolul inițial al carelor n'au fost știrbite cu nimic nici până astăzi; dovadă, în toate armatele i se acordă acelaș credit și întrebuințare, iar spiritele inventive lucrează la perfecționarea lui, în special la sporirea vitezei.

În ce privește oportunitatea înzestrării armatei noastre cu care de luptă, este de observat, că deși ele sunt produsul războiului de poziție, iar forma războiului nostru va fi în viitor de mișcare, carele de luptă își vor găsi totuși o foarte nimerită întrebuințare și la noi.

Puterea focului are tendința fermă spre creștere și în viitor; organizațiunile defensive, chiar în războiul de mișcare, nu vor încetă a fi o piedică destul de serioasă, numai după 2—3 zile de lucru; iar artileria — în special la noi — a rămas încă neputincioasă să satisfacă toate nevoile infanteriei în atac.

Motivele, cari au creiat carul de luptă, continuând să subsiste și pe viitor — chiar în războiul de mișcare — logic este să trăiască și organul creiat de ele.

Pe de altă parte, *fronturile întinse*, pe cari vor avea de luptat unitățile noastre în viitor; *insuficiența în genere a artileriei*, chiar în cadrul diviziei: *absența unei rezerve generale de artilerie și mediocritatea armamentului de însoțire al infanteriei*, sunt cauze cari ne fac să apreciem, că nici odată unitățile noastre nu vor avea suficientă putere în atac, mai ales în zonele acțiunilor principale.

În asemenea situațiuni, nevoia unui mijloc suplimentar, pentru infanterie, va fi totdeauna profund simțită și va deveni indispensabilă, când va fi vorba de acțiuni de decisiune.

Carele de luptă, deși nu acoperă integral lipsurile de mai sus, sunt în măsură, totuși, grație proprietăților lor, să le înlăture cel mai mult, ridicând forța combativă a infanteriei și în special a unității pe lângă care au fost atașate, într'o măsură foarte apreciabilă.

Rușii, cari vor face tot un războiu de mișcare ca și noi, au găsit oportun carul de luptă și pentru această formă de războiu, dovadă că au o cantitate destul de mare de asemenea mijloace.

În Maroc, Francezii au întrebuintat și verificat carul de luptă, în bune condițiuni, într'un războiu de mișcare.

Carul de luptă, aducând numai avantajii și fiind, pe lângă cel mai bun material pentru însoțirea infanteriei în toate fazele luptei ofensive, și mijlocul care aduce cel mai apreciabil aport unităților cu acțiuni deciseive; rezultă că o înzestrare a armatei noastre cu astfel de mijloace este nu numai oportună, dar chiar necesară.

Dat fiind caracterul de mobilitate al războiului nostru, dintre modelele aflate acum în serviciu în armatele franceză și engleză, pentru noi ar fi mai propriu, carul ușor, perfecționat, cu mare rază de acțiune și capabil a însoți infanteria în orice fază a luptei.

În ceea ce privește cantitatea de care de luptă, de care armata noastră ar avea nevoie, următoarele norme ar putea da o indicațiune:

Pentru sprijinul unei divizii, care execută o acțiune importantă, trebuie în general, cel puțin 1 batalion de care de luptă ușoare, a 3 companii.

Cum din cele 3 divizii, pe care le are în mod obișnuit un Corp de Armată, nu va fi, de regulă, de cât una singură, care execută acțiunea principală, rezultă că, un batalion de care va fi o dotație suficientă pentru un Corp de Armată.

În afară de aceasta, ar mai trebui încă o rezervă de 2—3 batalioane *care de luptă ușoare*, pentru dotarea Marilor Unități ce s'ar crea la mobilizare și 2 batalioane *care grele sau mijlocii*, pentru sprijinul unei acțiuni pe un front puternic organizat.

În scopul de a nu se îngreuiă prea mult batalioanele cu mijloace de transport, ateliere, etc., pentru o mai economică întrebuințare a acestor mijloace și pentru ușurință și uniformitate în instrucție, este preferabil, ca unitățile de care să fie organizate, pe timp de pace, în regimente a 2—3 batalioane.

Gazele de luptă

În timpul războiului mondial, a apărut un nou mijloc de luptă: gazele.

Cei, cari le-au folosit pentru întâia dată, au fost Germanii, în bătălia dela Ypres, la data de 15 Aprilie 1915.

Gazele s'au întrebuințat fie sub forma de valuri, fie sub forma de bombardamente, executate de artilerie și

aviație, cu proiectile și bombe încărcate cu gaze toxice.

Cu toate restricțiunile impuse de tratate și diferite alte acorduri internaționale, este sigur că gazele de luptă vor fi întrebuințate, într'un viitor război, pe o scară mult mai mare ca în trecut.

Există indicii, că mai toate statele se pregătesc în această direcțiune, pentru a nu fi surprinse.

Țările cu o industrie chimică dezvoltată, cum este spre exemplu Germania, vor putea, la război, să dispună de un mijloc de luptă formidabil, capabil să le asigure superioritatea.

În lucrarea „La Guerre chimique“ de Doctorul German Hamslian și Suedezul Bergendorf, găsim următorul pasagiu:

„Războiul chimic oferă națiunilor mai cultivate, în sensul științific al cuvântului, o armă sigură, care va da popoarelor celor mai abile o supremație mondială“.

Dintre vecinii noștri, *Rusia Sovietică* arată o foarte mare importanță, pentru această chestiune și, sub pretextul că ia măsuri de apărare, se pregătește intens în vederea unui război chimic.

Iată ce spune, relativ la această țară în anul 1924, Sir Laming Worthington Evans, Ministrul de Război al Angliei.

„Nu încapă nici-o îndoială, spune Sir Laming, că autoritățile sovietice fac preparative, pe o scară întinsă, în scopul întrebuințării războiului chimic și este cert faptul, că toate aceste preparative sunt mai mari ca acelea ale oricărei alte țări din lume“.

Însuși Stalin, dictatorul de azi al Rusiei, într'un discurs ținut în fața mulțimei, se exprimă astfel:

„De gaze asfixiante nu vom duce lipsă. Producțiunea lor este așa de mare, încât în 2 zile orice atac dușman, poate fi oprit“ (?).

Iar Vorosilov, Comisarul sovietic la război, spune:

„Aviația și chimia sunt armele, care vor decide victoria la război“.

Constituirea Unităților Armatei

Rușii nu se mulțumesc numai cu organizațiile militare, cari vor întrebuița la războiu gazele de luptă, ci fac o întinsă propagandă, în masa populațiunii, creînd diferite societăți civile.

În adevăr, una din aceste asociațiuni, denumită „Oso-aviachim“ numără astăzi nu mai puțin de 3 milioane de membri și desfășoară o activitate de propagandă intensă în toată Rusia, în ceea ce privește apărarea aerochimică, pregătind masele de muncitori și țărani în această direcțiune.

Gazele de luptă prezintă pericol nu numai pentru trupele aflate pe front, ci și pentru populația civilă.

Progresele săvârșite în aviație, permit acestei arme, să execute bombardamente cu bombe toxice, la mare depărtare în interiorul țării.

După calculele făcute de specialiști, 300 de avioane încărcate cu 70 tone fosgen, sunt de ajuns, să otrăvească atmosfera unui oraș ca Bucureștii.

Cele mai expuse la atacuri vor fi: regiunile industriale, nodurile mari de comunicații, depozitele de materiale, porturile, orașele mari populate, etc.

Din scrierile apărute relativ la războiul chimic, rezultă, că în viitor se va da o mai mare importanță atacurilor cu gaze contra orașelor, spre a demoraliza populațiunea, decât atacurilor contra trupelor aflate pe front.

Va avea de suferit, deci, toată lumea, fără deosebire de clasă sau vârstă, pentru că, în războiul chimic, gazul nu cruță pe nimeni, bogat sau sărac, copil sau bătrân, intelectual sau muncitor, militar sau civil.

În consecință, trebuie să luăm măsuri, din vreme, de apărare contra acestor gaze de luptă, atât pentru armată cât și pentru populația civilă, altfel vom fi expuși să suferim urmările grave ale unui asemenea mijloc de distrugere.

În acest scop este nevoie:

— Să se doteze din timp de pace, atât armata cât și populația civilă, cu măștile necesare.

Pentru a se putea realiza acest deziderat, trebuie înființată o fabrică de măști în țară.

— Să se facă o întinsă propagandă, în masa populației civile, pentru ca fiecare cetățean să fie conștient de pericolul care îl prezintă gazele de luptă.

Această propagandă se poate intensifica prin conferințe în școli, la Ateneele Populare, la diferite societăți culturale, prin broșuri populare, prin ziare și reviste de specialitate și cu caracter general, etc.

— Să se înființeze asociațiuni particulare, care să facă propagandă și să sprijine armata, în aplicarea măsurilor de protecție.

— Să se intensifice activitatea laboratoarelor de chimie din țară, pentru a colabora cu armata la chestiunea apărării contra gazelor de luptă, studiindu-se, din timp de pace, mijloacele de protecție necesare.

— Să se stabilească din timp de pace, în fiecare oraș, stabiliment industrial, port, gară, etc., măsurile cari trebuiesc luate la războiu, în cazul atacurilor aeriene cu gaze și să se întocmească un plan de mobilizare în acest scop.

Toate aceste măsuri vor trebui puse în aplicare cât de curând, pentru că ne găsim astăzi deabii la începutul rezolvirii acestui problem și să nu săvârșim greșeala de a conta pe o improvizare în momentul pericolului.

Chestiunea protecției contra gazelor de luptă este atât de importantă și implică atâtea măsuri de luat, încât ar fi imposibil să se poată realiza fără o pregătire prealabilă. Materialul enorm, ce va fi necesar, construirea adăposturilor de protecție, pregătirea echipelor de ajutor, pregătirea ajutoarelor medicale, pregătirea evacuării locuitorilor și mai ales pregătirea populației, în general, pentru eventualitatea războiului chimic, formează un complex de chestiuni, cari cer timp îndelungat pentru în-

Constituirea Unităților Armatei

făptuire și deci nu se vor putea rezolvi în ultimul moment, sub presiunea pericolului.

Dacă improvizația este periculoasă în orice ocaziune, apoi în domeniul armei chimice ea nu ar reuși să înlăture toate inconvenientele, ce decurg dintr'o nepregătire completă.

Trebue dar lucrat serios, urgent și intensiv, pentru a câștiga cel puțin o parte din timpul pierdut până acum.

Este cazul să menționăm, în legătură cu chestiunea apărării contra gazelor de luptă, avantajele ce le prezintă crearea unei industrii proprii chimice, atât pentru nevoile de apărare cât și pentru interese de ordin economic.

În adevăr, pregătirea războiului chimic pune în valoare multe bogății ale țării. Ea creează industria chimică, aproape inexistentă la noi, pentru că este în strânsă legătură cu industria materiilor colorante, a substanțelor explosive, industria parfumurilor, a medicamentelor, a produselor fotografice, etc., contribuind, astfel, la proșărirea și la bunul trai al întregii națiuni.

Pe dealtă parte, aceste gaze, periculoase pentru viața omului, s'au arătat, în schimb, ca fiind cele mai bune mijloace de luptă împotriva viețuitorilor stricătoare. Astăzi ele sunt întrebuințate cu succes în țările civilizate, pentru deparazitarea vapoarelor, a locuințelor, grânelor, etc., iar în agricultură pentru combaterea șobolanilor, a lăcustelor, etc. În felul acesta, pe deoparte ele contribuie la o bună igienă generală, iar pe de altă parte combat marile pagube, pe care aceste insecte și animale stricătoare le aduc omului; pagube ce sunt socotite cam la 1/3 din rodul muncii lui.

Din cele expuse cu privire la pericolul pe care gazele de luptă, le prezintă într'un viitor războiu, atât pentru armată, cât și pentru populația civilă, iar pe de altă parte, având în vedere foloasele, pe care industria chimică a acestor gaze de luptă le poate aduce, în timp de pace, rezultă că este absolut necesar, să dăm o deosebită însemnătate *Armei Chimice*.

Organizarea apărării contra gazelor de luptă.

Din scrierile apărute până în prezent, relativ la acest problem, rezultă că, în toate statele există organizat un serviciu de apărare contra gazelor de luptă, care se ocupă atât de protecțiunea armatei cât și a populației civile.

Pentru a putea rezolvî, la mobilizare, această chestiune, în condițiuni cât mai bune, ar fi necesară următoarea organizare:

— *In timp de pace*: 1. Marele Stat Major al Armatei să aibă conducerea generală a tuturor măsurilor necesare de luat, pentru protecțiunea la războiu a armatei și a populației civile.

În ceea ce privește protecțiunea armatei, Marele Stat Major să fie ajutat de către Serv. de Apărare Contra Gazelor de Luptă (S. A. C. G.), Serviciu ce va funcționa pe lângă Ministerul de războiu.

Pentru protecția populației civile, se cere, ca Mare-lui Stat Major să i se dea concursul din partea tuturor autorităților și instituțiilor interesate în această chestiune, cum ar fi Ministerele de Industrie, Sănătății, Interne, Instrucție Publică, Comunicații, Soc. Crucea Roșie, etc. care, de comun acord, să studieze toate propunerile necesare, pentru a asigura această protecțiune.

2. — Serviciul de Apărare Contra Gazelor (S. A. C. G.) să aibă următoarele atribuțiuni:

— Să studieze toate mijloacele de protecțiune necesare armatei și populației civile.

— Să coordoneze toate lucrările de protecțiune a populației civile.

— Să conducă propaganda în masa populației, pentru a-i mări interesul, în această chestiune, prin ajutorul conferințelor în Atenee, Școli, etc.

— Să lucreze în acord cu laboratoriile civile de chimie din țară, pentru a studia continuu perfecționările,

ce trebuiesc aduse mijloacelor de atac și apărare a gazelor de luptă.

— Prin ajutorul acestui serviciu, să se pregătească personalul specialist necesar, atât în ceea ce privește ofițerii activi, cât și ofițerii de rezervă chimiști, ce vor fi întrebuințați la războiu.

— Pe lângă acest serviciu, să funcționeze și un atelier pentru repararea măștilor.

3. — La fiecare Corp de Armată Teritorială să funcționeze câte un birou al gazelor, care să centralizeze toate propunerile relative la protecția populației civile de pe teritoriul său.

4. — Pe lângă fiecare Corp de Armată activ, să existe câte un ofițer specialist în gaze, care să fie organul tehnic al Comandamentului, în privința instrucției trupei asupra gazelor de luptă, în toate unitățile Corpului de Armată.

5. — La fiecare corp de trupă, să fie pregătit 1—2 ofițeri specializați în gaze, cari să facă instrucția oamenilor, destinați la războiu a constitui echipele de gazași.

— *În timp de războiu:* 1. Marele Cartier General va avea conducerea generală a întregii protecțiuni.

2. — Serviciul de apărare contra gazelor va continua activitatea sa din timp de pace, după cum s'a arătat mai sus și în special se va ocupa cu cercetarea nouilor gaze de luptă, de care se va servi inamicul și studiază mijloacele de protecție ce trebuiesc imediat aplicate.

3. — Pe lângă fiecare comandament de armată, va trebui să funcționeze câte o secție de apărare contra gazelor de luptă, ce se va ocupa cu centralizarea operațiunilor de protecție, având în același timp un laborator, în care va trebui să se facă analiza de primă urgență a gazelor de luptă cu care va ataca adversarul și propune măsurile de urgență, ce trebuiesc aplicate.

Tot pe lângă fiecare Armată, va trebui înființat un atelier de reparat măștile.

4. — Fiecare Corp de Armată să aibă în compunerea

sa, la mobilizare, câte un batalion de gaze, pentru a putea fi întrebuințat ca organ de execuție specializat în atacurile cu gaze.

Aceste batalioane ar putea fi organizate astfel:

- O companie gaze de luptă.
- O companie aruncătoare de flăcări.
- O companie aparate fumigene.

5. — Pe lângă Comandamentele de Corp de Armată și Divizie, să existe câte un ofițer specializat, care să centralizeze toate operațiunile de protecție și să fie organul tehnic, ce va informa aceste comandamente asupra posibilităților de protecție și atac cu gaze.

6. — Fiecare corp de trupă, din toate armele, să aibă personal pregătit pentru protecția contra gazelor și anume:

— De fiecare batalion sau divizion, câte o echipă de dezinfectare.

— De fiecare Companie, baterie, escadron, câte o echipă cercetași de gaze, care, cu aparate speciale, să anunțe la timp atacurile inamice cu gaze.

7. — Pentru protecția populației civile, Comandamentele Teritoriale vor continua să aibă, ca atribuțiune, executarea tuturor măsurilor de luat, prin ajutorul comitetelor civile și militare existente din timp de pace.

În acest scop, vor trebui alcătuite, din timp de pace, instrucțiuni, cari să cuprindă toate aceste măsuri, studiate în raport cu posibilitățile materiale de execuție.

Pentru ca măsurile de protecție, atât în ce privește armata cât și populația civilă, să poată fi aplicate, este nevoie, în primul rând, să se înființeze în țară o fabrică de măști.

Totodată, trebuiesc studiate posibilitățile de fabricare a gazelor, în fabricile dela Dicio Săn Martin, care în timpul războiului, au procurat armatelor Austro-Ungare majoritatea materialelor de care s'au folosit.

Bine înțeles, armata singură nu poate să asigure

Constituirea Unităților Armatei

această protecție generală, care cere fonduri mari și personal numeros.

De aceea credem, că va trebui, printr'o lege, să se stabilească obligațiunea, pentru toate Ministerele, interesate în ce privește această problemă de apărare, să contribuie, împreună cu Ministerul de Războiu, la rezolvirea ei.

AERONAUTICA.

Aeronautica a avut un rol foarte mare în războiul mondial, ea fiind consacrată definitiv ca o armă aparte.

Desvoltarea acestei arme, pe timpul războiului, este surprinzătoare.

Dacă luăm ca exemplu Franța, constatăm că, în 1914, dispunea de circa 400 de avioane, dintre care numai 158 erau destinate armatei, iar la încheierea armistițiului, în 1918, avea un număr total de 17.000 avioane și 45.000 de motoare pentru avioane. În plus, la această dată se mai găseau comandate, și în curs de fabricațiune, alte 18.000 avioane cu 25.000 motoare de schimb.

Aceste cifre sunt elocvente. Este fără îndoială, că o asemenea sforțare făcută de mai toate țările beligerante, corespunde la necesități reale și hotărâtoare pentru soarta războiului.

Datorită progreselor realizate de aviație, s'a putut transporta războiul în spatele frontului propriu zis de luptă, realizând concret noțiunea abstractă încă pentru unii, a „Războiului total“ și a „Națiunii mobilizate“ fără distincțiune de vârstă sau sex.

În adevăr, de unde în 1914 aviația nu era întrebuințată de cât în câmpul tactic, ca mijloc de informație, în 1918 o găsim întrebuințată în câmpul strategic, pentru recunoașteri îndepărtate în spatele frontului și pentru distrugerea obiectivelor, ce se găseau la 3—400 km. în interior.

După războiu, aviația a făcut și face continuu progrese și mai mari.

S'au realizat avioane, cari pot să parcurgă într'o oră 400 km. de zbor, pot să străbată, fără escală, aproximativ 5000 km. și să transporte cu ușurință 4—5000 kgr. de bombe.

Rezultă deci, că într'un viitor războiu, adâncimea câmpului de bătăe este aproape nelimitată.

Toate statele se ocupă deaproape de această armă, menită a juca un rol considerabil în viitorul războiu.

Fără a mai vorbi de țările mari din Apus, vom arăta, ce importanță dau acestei arme statele vecine, care ne înconjoară și cu care vom avea probabil, de luptat cândva: Rusia Sovietică și Ungaria.

Rusia Sovietică are în prezent o industrie de războiu foarte dezvoltată, care poate produce aparatele necesare cu materiale prime ce se găsesc în țară.

Woroșilov, Comisarul sovietic la războiu, într'unul din rapoartele sale spune:

„Aviația este arma noastră cea mai puternică și mai bine dezvoltată, avem avioane bune, personal bine instruit și mulțumită unei puteri străine — Germania — mașini bune pentru fabricarea motoarelor și alte accesorii”.

Tot ca o dovadă, de importanța pe care Rușii o dau acestei arme, se poate citi următorul pasagiu dintr'un discurs de propagandă al lui Woroșilov: „Aviația și chimia sunt armele, cari vor decide victoria în războiul viitor și nimic nu trebuie precupețit pentru dezvoltarea lor”.

Aviația civilă sovietică dispune de 4 Societăți, cari exploatează 18 linii aeriene.

Se face o mare propagandă, în masa populației, relativ la această aviație.

Societatea „Osoaviachim”, una din cele mai puternice organizațiuni civile, care numără în total 3 milioane de membri, a putut în anul trecut, să strângă, prin subscripție publică, fondurile necesare pentru cumpărarea a 31 avioane, ce au fost apoi dăruite guvernului sovietic.

Ungaria, fiind oprită prin tratatele de pace încheiate, de a avea o aviație militară, a dezvoltat foarte mult

aviația civilă, care se poate transforma ușor, la războiu în aviație militară.

Ea dispune azi de 3 Companii de exploatare, ce deservesc principalele linii aeriene spre Budapesta-Viena-Praga-Belgrad-Agram.

Industria aeronautică de războiu este foarte bine dezvoltată, putându-se fabrica avioane complete, cu materiile prime, ce se găsesc în țară.

Ținând seamă, prin urmare, de rolul jucat în războiul trecut de această armă, cum și de pregătirea pentru un viitor războiu, în această direcțiune, a tuturor statelor și mai cu seamă a vecinilor, care ne înconjoară, reiese că, și țara noastră trebuie să-i dea toată atențiunea cuvenită, luând măsuri de a înzestra armata, cu toate mijloacele aeronautice, impuse de cerințele acestei arme la războiu.

Ne trebuie, în primul rând o aviație de informație, care să cuprindă, pe deoparte, o aviație de recunoaștere îndepărtată, iar pe de altă parte o aviație de observație.

Aviația de recunoaștere este necesară Marilor Comandamente: Marele Cartier General și Armate, pentru a cerceta în perioada concentrării armatei, activitatea, pe direcțiunile mari de transport, cum sunt: nodurile de cale ferată, punctele de debarcare, etc., în scopul de a deduce zonele de concentrare inamice.

Avioanele, cari vor fi întrebuințate pentru aceste recunoașteri strategice, urmează să aibă o rază mare de acțiune și armament puternic, pentru a duce, la nevoie, lupta cu adversarul.

Cu acest fel de material, va trebui să dotăm, Marele Cartier General și Comandamentele de Armată.

Numărul necesar de escadrile, este în funcție de valoarea obiectivelor strategice, ce trebuiesc recunoscute, de depărtarea lor, de gruparea forțelor, etc.

Aproximativ, s'ar putea dota fiecare armată cu câte 3—4 escadrile de recunoaștere.

Pentru Marele Cartier General, un număr de 5—6 escadrile pare a fi suficient.

Aviația de observație, servește pentru a culege informațiuni rezezi și precise, în câmpul tactic, pentru a determina organizațiunile defensive inamice, artileria, mișcările din spatele frontului, etc.

Este necesară, în principiu, câte o escadrilă pentru fiecare Corp de Armată, Divizie de Infanterie și Divizie de Cavalerie.

Aviația de luptă. În afară de aviația de informație, arătată mai sus, mai este nevoie și de o *aviație de luptă*, care cuprinde: *aviația de vânătoare* și *aviația de bombardament*.

Aviația de vânătoare, procură libertatea de acțiune, pentru toate misiunile ce revin aviației.

Pentru aceasta, avioanele de vânătoare vor trebui să aibă o viteză mare de zbor, un armament puternic și suplețea necesară, spre a putea duce lupta cu adversarul în condițiuni cât mai bune.

Cu această aviație, trebuie să obținem *supremația aeriană*, pe un front oare care (acolo unde se face efortul principal), iar pe rest să putem proteja lucrul aviației de observație.

Din scrierile apărute până în prezent rezultă că, pentru a avea supremația aeriană, trebuie aproximativ 10 avioane pe 1 km. de front de luptă, iar pentru protecția aviației de observație, în sectoarele calme, e nevoie de 1 Grup de 3 escadrile, pentru o armată.

Aviația de bombardament. Este necesar, ca dela începutul războiului, să se poată acționa cu succes la distanțe mari, în interiorul teritoriului adversar, distrugând centre importante industriale, noduri de cale ferată, lucrări de artă, etc., cu scopul de a întârziă mobilizarea și concentrarea inamicilor probabili.

Avioanele de bombardament trebuiesc să aibă o rază de acțiune îndepărtată și să poată transporta o cantitate de bombe cât mai mare.

Constituirea Unităților Armatei

În ceea ce privește organizarea pentru război, este nevoie să se prevadă un număr de escadrile, pentru bombardamentul de zi și altul pentru bombardamentul de noapte.

Numărul escadrilelor, este determinat de valoarea obiectivelor necesare de distrus și de depărtarea lor.

Aproximativ 4—5 Escadrile bombardament de noapte și 8—10 Escadrile bombardament de zi, credem că ar fi suficiente pentru țara noastră.

Totodată este timpul să ne gândim la dotarea cu aviație și a Marinei.

În acest scop, avem nevoie de o *hidroaviație*, pentru flota de mare și alta pentru flota de Dunăre.

Fiecare, din această grupare de hidroaviație, trebuie să cuprindă hidroavioane, care să răspundă la misiunile de vânătoare, recunoaștere și bombardament.

Aproximativ, fiecare grup de hidroavioane, ce revin atât flotei de mare cât și celei de Dunăre, ar putea cuprinde 4—5 Escadrile.

Apărarea antiaeriană. Pe lângă aviație și hidroaviație mai este necesară și o *apărare antiaeriană*, atât pentru trupe cât și pentru teritoriu.

În adevăr, oricât de numeroasă ar fi o aviație s'a dovedit, că nu va putea împiedica aviația vrăjmașă să execute bombardamentul.

Generalul von Seeckt, organizatorul Reichswehrului, declară, în această privință: „Apărarea contra aeronavelor trebuie intensificată. Este o greșală, să se creadă că, dacă am avea stăpânirea aerului, ar fi inutil să pregătim apărarea antiaeriană“.

Ea a luat astfel naștere aproape simultan cu acțiunea aeronautice, ca o reacțiune naturală împotriva acesteia.

Apărarea punctelor sensibile ale teritoriului trebuie să cuprindă protecția regiunilor industriale, orașelor importante, noduri de comunicațiuni, porturi, depozite de munițiuni, poduri de c. f. importante.

Repartiția apărării antiaeriene, pe teritoriu, este în raport cu valoarea obiectivelor.

Toate aceste mijloace de apărare, cari cuprind: tunuri antiaeriene, mitraliere antiaeriene, proiectoare, posturi de ascultare a. a. etc., trebuiesc să se găsească în punctele stabilite în timp de pace, din primele zile ale mobilizării.

Conducerea operațiunii de protecție revine Comandamentelor de apărare antiaeriană, ce trebuiesc înființate, dela începutul războiului, în diferite regiuni ale țării.

Pentru apărarea capitalei, va trebui înființat un Comandament de apărare antiaerian special.

În ceea ce privește înzestrarea Comandamentelor cu o *apărare mobilă antiaeriană*, ar fi suficient să se doteze fiecare armată, cu câte 1 Regiment Artilerie Anti-Aeriană, 1 Companie de proiectoare și 1 Companie de mitraliere.

Protecția, contra aviației inamice, mai cere și alte măsuri pasive, care interesează în primul rând populația civilă.

În această privință, este o întreagă operă educativă de făcut și a cărei realizare cere neapărat concursul necondiționat și patriotic al întregii populațiuni.

Intr'o serie de remarcabile articole, publicate în „Revue Des Deux Mondes” asupra pregătirii antiaeriene, Generalul Niessel afirmă:

„Națiunile de astăzi trebuie să fie gata să suporte bărbătește atacurile aeriene. Nu va fi suficient, pentru a avea victoria războiului aerului, să posedăm forța combativă cea mai puternică, va trebui să facem dovada celui mai mare stoicism și a celei mai mari ingeniozități pentru a putea rezista urgiei devastatoare”.

Pentru a încheia cu mijloacele aeronautice, vom arăta, că armata are nevoie și de *baloane de observație*, care vor completa observația, în câmpul tactic, necesară în primul rând tragerilor artileriei.

În acest scop, ar fi suficient să se dea fiecărui Corp de Armată și Divizie câte o companie de aerostație, având fiecare câte 1 balon.

În concluziune, pentru noi, chestiunea dotării arma-

Constituirea Unităților Armatei

tei cu toate mijloacele de aeronautică arătate mai sus este de prima importanță și trebuie să căutăm a o realiza în timpul cel mai scurt.

Cum aeronautica costă foarte mulți bani, bine înțeles, că nu vom putea procura, din timp de pace, toate cele necesare la intrarea în războiu.

Trebue, totuși, ca din timp de pace să dispunem de mijloace suficiente aeronautice, cu care să putem interveni din primele zile ale mobilizării, cum ar fi de exemplu: aviația de recunoaștere îndepărtată, de bombardament, de vânătoare; precum și de o apărare antiaeriană suficientă spre a acoperi punctele sensibile, cele mai importante, din interiorul țării: Capitala, fabricile care produc materii pentru războiu, noduri de comunicații, etc.

Pe dealtă parte, trebue să avem siguranța, că la mobilizare sau într'o perioadă de tensiune politică, vom putea dispune de întreg materialul de războiu necesar armatei.

Pentru realizarea acestor deziderate, este nevoie să pregătim o industrie proprie, care să fie în stare, în timp de pace, să ne procure avioanele necesare, pentru dotarea unităților, pentru formarea personalului navigant, instrucției etc., iar la mobilizare, să fie capabilă, într'un timp scurt, să ne dea tot materialul de războiu necesar.

În prezent, suntem tributari străinătății; fabrica I. A. R., singura pe care o avem, nu poate executa decât celulele avioanelor, motoarele importându-se din afară.

În aceste condițiuni, nu avem siguranța, că la războiu vom putea dispune de avioanele necesare dotării armatelor.

Se impune dar, crearea de noi fabrici, cari ne vor da următoarele avantaje:

— Sumele, ce se vor cheltui cu comenzile de avioane, rămân în țară și ne dezvoltăm o industrie proprie, pregătind personalul român în această specialitate, astăzi aproape inexistent.

— Se stabilește o concurență tehnică și comercială

între fabricile noastre și cele din străinătate. Din cauza inexistenței acestei concurențe, suntem nevoiți să cumpărăm din străinătate materialul aeronautic, ce ni se oferă.

Pe lângă crearea acestor fabrici, absolut necesare, trebuie să căutăm, prin toate mijloacele posibile (conferințe, broșuri, etc.), să intensificăm propaganda, în masa populației, în scop de a o interesa, cât mai mult, la această problemă.

Exemplele, din celelalte țări, sunt edificatoare pentru a demonstra, valoarea concursului populației civile, în sprijinul realizării materialului de aviație necesar.

Tot o dată, trebuie să încurajăm dezvoltarea aviației civile, care va contribui într'o mare măsură, atât la sporirea numărului de avioane, ce se pot întrebuința la războiu, cât și la pregătirea personalului navigant.

MARINA.

Nevoia unei flote de războiu.

În decursul vremurilor, diferitele state au avut o situație precumpănitoare, atât timp cât marina lor de războiu putea să impuie respect dușmanilor.

Îndată însă ce flota a fost învinsă, acele state, sau au mers spre decadență, sau în cazul cel mai bun, au pierdut preponderanța, pe care o exercitau în trecut.

Astfel, Spania ținea lumea întreagă sub stăpânirea sa, până în ziua când Englezii intră în luptă cu „flota de argint”. De atunci, această țară, cu toate că a mai avut succese militare pe uscat, cu toate că și-a mai păstrat unele colonii, căzu totuși din rangul de mare putere și astăzi cuvântul ei, înseamnă foarte puțin în concertul European.

Olanda avea în trecut o situație înfloritoare, comerțul său era invidiat de alte popoare, iar flota ajunsese atât de puternică, în cât, sub Ruyter, îndreptându-și tunurile spre Londra, știu să impuie Englezilor o pace onorabilă.

Cu timpul, marina de războiu este neglijată și, fără

ca ea să fi fost învinsă într'o luptă navală, nu mai fu în stare să protejeze comerțul și coloniile, ceea ce avu drept urmări, că țara a mers cu pași repezi spre decadență, față de ce eră în trecut.

Franța, în timpul marei revoluții, săvârșește greșeala de a desființa corpul ofițerilor de marină, lăsând în părăsire personalul și bastimentele. Rezultatele s'au văzut, Napoleon, deși bătut la Waterloo, s'ar mai fi putut ridica dacă Franța, nu ar fi fost învinsă pe mare, de Nelson, la Trafalgar.

De atunci, această țară și-a pierdut rolul precumpănitor, ce-l avusese în trecut, pe continentul European și cu toate eforturile sale, Franța nu a putut să mai recapete locul său din trecut.

Oștile Țarilor aveau posibilitatea, până la urmă, să învingă pe Japonezi, dacă flota însă, nu eră nimicită de amiralul Togo la Tsushima. De atunci, Rusia a fost ca și exclusă, ne mai însemnând aproape nimic în extremul Orient.

În timpul marelui războiu, prăbușirea Germaniei nu se datorește atâta faptului că armata de uscat a fost bătută în 1916 și 1918 la Marna, ci pentru că această țară eră învinsă, încă dela 3 August 1914, dată când Anglia a intrat în războiu.

Este știut că, cu toate eforturile făcute de Germania în ultimele decenii, flota ei nu se putea măsura cu aceea a imperiului Britanic. Pentru acest motiv, Germanii nici nu au cutezat, în decursul celor patru ani, cât a durat războiul, să încerce o mare bătălie navală.

Față de cele arătate mai sus, se pune întrebarea: România, situată la gurile Dunărei, pe țărmul Mării Negre și direct interesată în chestiunea strâmtoarelor, mai poate rămâne în situația de astăzi, *adică cu o flotă de războiu aproape inexistentă?*

Deși nu suntem încă printre cele întâi state, în concertul European, dar cu calitățile poporului nostru și cu bogăția solului, ce ne-a hărăzit Dumnezeu, noi, cei de

astăzi nici nu întrezărim poate, la ce mare grad de dezvoltare va ajunge agricultura, comerțul și industria României de mâine.

În câteva decenii, populația se poate înmulți atât de mult, încât pământul acestei țări, cu toată fertilitatea lui, să nu mai poată hrăni pe toți locuitorii ei.

Atunci, pentru ca să poată trăi atâta lume, se va pune, desigur și la noi problema — cum s'a pus în trecut la Italiani și Germani —, ce exportăm? Oameni sau produse ale solului?

Situația noastră geografică, tendințele unora din vecinii, ce ne înconjoară, etc., nu ne va permite niciodată luxul de a exporta un singur Român, orișicât de numeroși ar fi ei, în acel moment. În mod natural, vom fi împinși la un export cât mai intensiv al produselor solului, ceea ce va reclama o mare dezvoltare pentru marina comercială.

Această marină însă, nu ar putea înflori, atât timp cât nu va fi sprijinită de o flotă de războiu, care să-i procure siguranța și respectul, din partea celorlalte state.

Nu trebuie să se uite lozinca: „Sau comerțul crează o flotă de războiu, sau el trece în mâna străinilor, a căror țară are o asemenea flotă“.

În afară de aceste considerațiuni de ordin material, trebuie avut în vedere, că în trecut, ca și pentru viitor, prestigiul unei țări se găsește în raport direct cu forțele sale armate de uscat și de apă. În special statului, care are o flotă puternică de războiu, i se caută alianțele, nu se duce el să le cerșească.

Dar vor spune unii, numai țările mari și bogate pot să-și permită sacrificiile bănești, pe care le necesită o flotă de războiu. Această aserțiune ar fi justă, numai în cazul când, cei chemați, să dea o nouă organizare marinei noastre militare, vor suferi de boala numărului, după cum uneori se întâmplă cu armata de uscat.

La marină, situația nu este aceeași. Numărul nu are atâta importanță, de oarece bătălia navală este în special o luptă de vase contra vase. Dacă puterea și calitățile

vasului (viteză, tunuri, cuirasă, etc.), vor fi mai mari ca ale dușmanului, dacă echipajul va avea conștiința superiorității sale, prin o instrucție și o disciplină desăvârșită, atunci victoria poate fi ușor câștigată de cel cu mai puține vase de luptă.

Există atâtea exemple în istoria navală, în care un singur vas a pus pe fugă o escadră întreagă. Nu ar fi de cât să amintim de faimosul „Goeben” al Germanilor, care la începutul războiului din 1914, deși urmărit de escadre întregi tranceze și engleze, a scăpat nevătămat, refugiindu-se la Constantinopol.

Pentru noi, problema se pune, nu în a avea un mare număr de vase de luptă, ci bastimente mai puține, dar superioare, prin calități, vaselor cu care vor avea să lupte, într'un eventual războiu. Pe lângă aceasta, ne mai trebuie un personal bine instruit, antrenat și cu moralul cât mai ridicat.

Dacă vom analiza chestiunea, din punct de vedere al apărării naționale, nevoia unei flote de mare apare și mai evidentă.

În adevăr, în cazul unui războiu pe frontul de Sud și cel de Est, va trebui cu orice preț, să ne opunem, ca armatele ruse și bulgare să-și dea mâna. Cum legătura între ele nu se poate face de cât pe mare, singurul mijloc pentru a o împiedica este numai o flotă puternică de războiu.

Flotă de mare sau apărare de coaste?

România are astăzi o întindere de coaste maritime de 500 km., ce nu pot rămâne fără nici o protecție.

Evident, ar fi de dorit să avem, în acelaș timp și coastele mării cât mai bine apărate și o flotă de războiu cât mai puternică. Dacă însă ambele aceste deziderate nu pot fi satisfăcute de la început și în acelaș timp, întrebarea este, la care din ele să dăm preferință?

Răspunsul nu-l vom putea afla, de cât orientându-ne asupra celor ce s'au petrecut în alte state, de oarece nouă ne lipsește o asemenea experiență.

Marele războiu a dovedit cu prisosință, *că cea mai bună apărare a coastelor, este o flotă puternică de războiu.* Astfel, Anglia nu a făcut, în trecut, efortări prea mari, pentru a pune coastele în stare de apărare, dându-și bine seamă, că adevărata lor protecție o constituia „Marea Flotă”, comandată de amiralul Jelicoe, din poziția sa dela Scapa Flow.

Mai mult încă, la finele lunii August 1914 și singura apărare de uscat, bine organizată — cele 6 Divizii active — părăsesc solul englez, pentru a lupta pe frontul din Franța.

Pe ce s'au bazat oare Englezii, de cât pe flota lor de războiu, pentru ca să-și trimită întreaga armată de uscat afară din țară, lăsând astfel patria fără nici o apărare? Și trebuie notat, că la acea epocă coastele acestei țări insulare, nici nu-și completase încă punerea în stare de apărare; atâta încredere aveau Englezii în flota lor și atâta convingere, că aceste coaste nu vor putea fi apărate nici de armata de uscat, nici de bateriile de coastă, ci numai de puternica lor flotă.

Acelaș lucru se poate spune și despre Italia. Coastele sale nu au fost atacate de Austro-Ungaria, din cauza puternicelor flote aliate (Franco-Italienne), ce stăpâneau Marea Mediterană.

Concepția așa numitei „Școale noi”, ce eră la mare favoare în Franța, înaintea războiului mondial, constând în o apărare cât mai puternică a coastelor și o flotă de războiu relativ redusă, menită nu să lupte cu adversarul într'o bătălie navală, ci să-i atace numai vasele de comerț, ar fi dus Franța la pieire, în 1914, dacă nu-i săreă în ajutor Anglia, cu puternica sa flotă.

În fața acestor constatări, datoria celor ce au condus destinele țării noastre este, să se preocupe, în primul rând, de organizarea unei flote de războiu și numai apoi să se gândească la punerea în stare de apărare, a unor anumite puncte de pe litoralul mării.

Constituirea Unităților Armatei

Baza Navală.

Cum la noi se înfăptuesc uneori multe lucruri fără studiile necesare și numai sub presiunea evenimentelor, este posibil, ca la un moment dat, să se facă comenzi importante de vase de războiu, fără a ne preocupă, că odată aceste vase puse în serviciu, nu vor avea un adăpost și nici nu vor putea fi curățate și reparate la timp.

Această îngrijorare este cu atât mai îndreptățită, cu cât alte popoare, cu alt spirit de organizare și tot au săvârșit, la început, asemenea greșeală.

Astfel, Germanii, îndată după războiul din 1870, se grăbesc să puie în lucru 4 vase mari de luptă, dar numai când au fost terminate, ei și-au dat seama, că le lipsesc basinurile necesare pentru curățire, ateliere de reparații, etc. Din această cauză, au fost nevoiți să recurgă la Englezi, astfel că portul Plymouth a servit multă vreme ca o adevărată bază navală pentru flota germană.

De aceea socotim, că primul lucru de care marina noastră are nevoie — înainte chiar de a se comanda un singur vas de războiu — este, să se organizeze o bază navală, a cărei dezvoltare va trebui să fie astfel, în cât, la nevoie, să poată adăposti, pe lângă vasele noastre și flotele aliaților, ce i-am avea în caz de războiu.

Program Naval.

O flotă de războiu, puternică și bine organizată, nu se improvizează de pe o zi pe alta. Ea cere o muncă continuă și metodică nu de ani, ci de generații.

Astfel, marina de războiu Germană începe a se organiza încă din anul 1888. Cu toate că s'a muncit, în mod constant, timp de 26 ani, deși a avut sprijinul necondiționat al întregului popor german și al industriei sale atât de dezvoltate; cu toate acestea flota germană, în războiul din 1914—1918, nu cutează să se măsoare cu cea engleză.

Evident, pretențiunile noastre sunt mai modeste, căci nu râvnim să ajungem o putere mondială, după cum visau

Germanii atunci, când au început să dea o dezvoltare mai mare flotei lor de războiu.

Noi dorim să avem o marină militară, care să ție sus prestigiul țării, cuvântul nostru să fie luat în seamă, comerțul și industria să găsească un sprijin „în noi înșine”, iar alianțele cu alte state să ne fie căutate, nu să mergem noi să le cerșim.

Pentru ca flota de războiu să ajungă să satisfacă unor asemeni cerinți, este nevoie, după cum am mai spus, de mai multe decenii. Progresele științei aduc însă neconținute transformări, de care și marina este silită să țină seamă. Toate acestea fac, ca în împrejurările de astăzi să nu se poată întocmi un program naval, de cât pentru 4—5 ani, urmând, ca la împlinirea lui, să se propună un nou program, pe aceeași durată de timp.

Cu schimbările noastre dese de regim, cu tendințele ca un guvern să strice tot ce a înfăptuit celalt, se impune, ca pentru înjghebarea unui program naval, toate partidele politice să cadă de acord și să se oblige a-l realiza, atunci când vor fi chemate la conducerea treburilor țării.

Oamenii noștri politici, din toate partidele, să aibă în vedere, că generațiile viitoare vor fi acelea care se vor folosi mai mult de începuturile acestea de organizare ale marinei militare, și că le vor da toată binecuvântarea, pentru că s’au gândit, din timp, să înceapă a pregăti, ceea ce ei singuri nu ar fi fost în stare să înfăptuiască.

Comandament, Stat Major sau Serviciu de marină?

Marina noastră militară, slabă și aproape inexistentă, nu are măcar o conducere corespunzătoare principiilor de organică militară, care sunt aceleași, atât pentru armata de uscat cât și pentru cea de apă.

Fiindcă, în această privință, noi nu avem nici tradiție și nici experiență suficientă, este bine să vedem, ce s’a petrecut la alte popoare, pentru ca, mai cu seamă din greșelile lor, să putem trage învățăminte pentru noi.

Dela primele înjghebări ale marinei germane și până

Constituirea Unităților Armatei

în anul 1888, a existat în această țară, un Comandament al Marinei, adică o amiralitate.

Impăratul Wilhelm II-lea, pentru a-și putea exercita mai mult influența asupra treburilor marinei, împarte conducerea între:

Comandament, Ministerul Marinei și Cabinetul naval al Impăratului.

În anul 1897, Tirpitz, fiind numit Ministru al marinei, din cauza marelui sale personalități și a tendinței de a acapara totul, el desființează Comandamentul marinei, care avea multă independență, înlocuindu-l cu un Stat Major naval.

Astfel că, în loc să existe o singură directivă și o singură politică navală, erau de fapt trei, care adesea se anihilau una pe alta.

Această stare de lucruri a durat până în August 1914, când evenimentele, precipitându-se, din lipsă de organizare a unui Comandament naval, în timp de pace și mai cu seamă din cauză, că nici unul din amirali germani nu avusese prilejul să se afirme ca o autoritate necontestată, acest comandament s'a exercitat nominal de împăratul, iar efectiv de Statul Major naval.

Acest Stat Major însă, abia eșit din umbra în care-l ținuse încătușat Wilhelm II-lea și Tirpitz, nu avu nici autoritatea și nici independența Statului Major al armatei de uscat, care avea la activul său figuri ilustre, ca a mareșalului Moltke și von Schlieffen, precum și atâtea victorii strălucite din războaiele trecute.

Urmările acestei stări de lucruri s'au văzut: Flota nu a fost nici pe departe la înălțimea armatei de uscat, ea rămânând în neactivitate, pe tot timpul războiului și sfârșind, în mod mai mult de cât tragic, la Scapa Flow, unde Englezii o internase.

Amiralul Tirpitz, în memoriile sale recunoaște, că una din principalele cauze ale acestui dezastru trebuie căutat tocmai în faptul, că nu a existat, din timp de pace, un comandament naval.

Franța nu a avut de cât un Minister al marinei, în care se găseă înglobat și fără nici o autoritate Statul Major naval. Lipsa unei personalități, ce ș'ar fi putut impune cu timpul țarei și oamenilor politici, a contribuit, în mare parte, ca marina de războiu franceză să cadă din rangul pe care-l ocupă mai înainte, în rândul puterilor navale.

Anglia, din contră, a avut întotdeauna și un Comandament — o amiralitate — și un Stat Major naval, în afară de Ministerul Marinei.

Modul de conducere al marinei britanice, în timpul marelui războiu și mai cu seamă faptul, că a menținut libertatea mărilor pentru toți aliații, în timp ce blocul cel mai riguros apăsă asupra puterilor centrale, sunt o dovadă, cât se poate de evidentă, a temeiniciei organizării și conducerii superioare a acestei marine.

Din cele arătate mai sus, rezultă că, prin noua organizare ce urmează să se deă marinei noastre de războiu, va trebui să se prevadă:

a) Un Comandament (amiralitate) menit să asigure unitatea de conducere, atât asupra flotei de mare cât și acelei de Dunăre.

b) Un Serviciu sau o direcție a marinei, în Ministerul de Războiu, care să procure materialele și armamentele de tot felul, de care va avea nevoie marina militară.

c) Un Stat Major naval, însărcinat cu coordonarea planurilor de luptă ale marinei și armatei de uscat, precum și cu utilizarea tuturor mijloacelor de apărare pe apă.

În scopul pregătirii ofițerilor de marină pentru funcțiunile de Comandament și de Stat Major, este nevoie, ca anual să se primească în Școala de Războiu câte 3—4 ofițeri de marină, cari să studieze și să se obișnuiască cu întrebuintarea trupelor de uscat, urmând ca mai târziu, atunci când, la războiu, marina ar fi chemată să lucreze în sprijinul forțelor de uscat, acești ofițeri să contribuie într'o largă măsură la conlucrarea între forțele de uscat și cele navale.

Constituirea Unităților Armatei

Astăzi, în genere, ofițerii de marină, în așteptarea forțelor mari navaie — care se vor comanda cândva — lasă pe planul al II-lea întrebuintarea forțelor de uscat, cu care vor opera totdeauna în strânsă legătură, dat fiind situația noastră geografică dela mare și de pe Dunăre.

De asemenea ar fi bine ca 2—3 ofițeri de la trupele de uscat, să facă anual un stagiu la marină.

În afară de aceasta, ar mai trebui să se facă în fiecare an, manevre combinate între trupele de uscat și cele de Dunăre și de mare. S'ar vedea atunci, că există o mulțime de greutăți, din punctul de vedere al exercitărei comandamentului și a doctrinei diferite, pe care o au ofițerii de marină și cei dela trupele de uscat.

Numai o asemenea legătură strânsă, din timp de pace între ofițerii și trupele de uscat și cele de apă, vor putea duce la o colaborare efectivă a tuturor armelor, la războiu.

Organizarea flotei de războiu.

Așezarea țării noastre la gurile Dunărei, marile interese ce avem la Dardanele pentru ca strâmțorile să rămână veșnic deschise, cum și nevoia de a împiedica, cu orice chip, în caz de războiu, ca armata sovietică să-și dea mâna cu cea bulgară, reclamă imperios, să avem o flota de Dunăre și o flotă de mare, care să garanteze multiplele noastre interese.

Flota de Dunărea. Situația noastră, din punct de vedere al flotei de Dunăre s'a schimbat complet după războiu.

În adevăr, prin încorporarea Basarabiei suntem stăpâni pe ambele maluri ale Dunărei, din întreaga Deltă, astfel că, de la Turkșmil și până la vărsarea Dunărei în mare, acest fluviu ne aparține numai nouă.

În afară de acest avantaj, războiul a mai schimbat și situația flotelor inamice.

— Flota Austroungară a fost împărțită vecinilor:

— Flota Bulgară desființată.

Singurul inamic probabil, de care trebuie să ne ocupăm foarte serios, este Rusia, care are posibilitatea, dacă nu luăm măsuri de apărare, să pătrundă cu flota sa pe gurile Dunărei.

Cum o apărare izolată a flotei noastre, în Deltă, nu ar da bune rezultate, se impune, ca forțele de uscat să lucreze în strânsă legătură cu cele de apă.

Cele 7 monitoare existente, dacă li se completează aviația necesară, sprijinite pe forțele de uscat, ar putea face față unor atacuri ale adversarilor noștri de pe Dunărea.

În consecință, pentru această misiune, forțele navale, de care dispunem, sunt suficiente, cu condiția de a păstra și pe viitor această stare de lucruri.

În ce privește apărarea Dunărei, de la Turkșmil spre Orșova, urmează a se da toată atenția bateriilor de coastă, estacadelor, minelor de baraj, etc., care sunt singurele mijloace posibile de apărare, în acest sector.

Apărarea coastei maritime. Nenumărate exemple, din marile războaie, cum au fost debarcările Franco-Englezilor la Dardanele, apărarea coastei Belgiene etc., dovedesc cu prisosință, că este foarte greu și aproape imposibil, pentru o flotă, ori cât de puternică ar fi ea, să poată executa debarcări de trupe, dacă coastele maritime sunt bine apărate de baterii fixe, baraje de mine suficiente, la larg, spre a ține pe adversar cât mai departe de coastă și trupe de uscat pentru apărarea mobilă a sectorului probabil de debarcare.

Ca mijloace fixe, pentru apărarea coastelor maritime, avem nevoie de:

— Baterii de coastă, așezate în diferite puncte, din timp de pace.

În această privință aproximativ 20 baterii, instalate în sectoarele probabile de debarcare, vor fi suficiente.

— Câmpuri de mine, așezate în largul mării, spre a împiedica activitatea flotei inamice. Cam 3000—10.000 mine sunt necesare, pentru împlinirea acestui scop.

— Unități de marină speciale (infanterie de ma-

rină), cum există la toate sfatele ce au coaste întinse, menite să formeze la războiu apărarea mobilă de uscat.

— Unități de hidroaviație, care să facă serviciu de informații asupra navelor inamice, să bombardeze aceste nave, cum și bazele lor navale. Cu 8—10 escadrile, s'ar putea satisface aceste nevoi.

— Proectoare puternice și mijloace de transmisiuni suficiente, vor completa mijloacele de apărare fixă ale coastelor maritime.

Pentru apărarea mobilă a coastelor maritime, este nevoie de 3—4 submarine, spre a ataca vasele inamice, ce ar încerca să facă debarcări; cum și de un număr de vase mici, ușoare — în genul Motoscafelor Italiene — armate cu 1—2 tunuri, care să încerce bombardarea directă a vaselor inamice.

În fine, pentru supravegherea barajelor de mine, distrugătoarele, pe care le avem, cum și cele ce se află în construcție, par a fi suficiente pentru situația noastră de astăzi.

Flota de Mare. În această privință, nu numai că flota noastră este aproape inexistentă, dar se pare că nici ideile nu sunt până acum destul de bine lămurite.

Astfel, unii dintre distinșii noștri ofițeri de marină susțin cu toată convingerea, că pentru noua organizare ce urmează a se da flotei de mare, este suficient să ne mărginim la hidroavioane, torpiloare și submarine, nefiind nevoie de adevărate vase de luptă, cum sunt crucișătoarele, contra torpiloarele, etc.

Avem credința, că asemenea ofițeri de marină greșesc și greșeala lor este cu atât mai mare, cu cât ei nesocotesc *principiile fundamentale ale războiului*, care sunt aceleași atât pentru trupele de uscat cât și pentru forțele navale. Mai mult, aceste principii sunt neschimbătoare, numai aplicarea lor variază după mijloacele de luptă de care se dispune.

Nesocotirea acestor principii face să creadă pe unii din ofițerii noștri de marină, că vasul de luptă (crucișă-

tor, cuirasat, etc.), ar fi deja învechit și că, în viitor bă-
tălia navală va avea loc numai în aer și sub apă. Eroare
profundă.

Mai întâi, astăzi nici nu există, propriu zis un vas,
care să lupte sub apă, căci, la dreptul vorbind, submari-
nele nu sunt de cât o extindere sau o varietate a unor vase,
care luptă la suprafața apei și sunt prevăzute cu torpile.

În adevăr, submarinul nu se afundă de cât pentru a
se apăra, dar îndată ce vrea să lupte și în special să
atace, el trebuie să iasă la suprafața apei.

În timpul marelui războiu, deși submarinele s'au în-
trebuințat de Germani pe o scară atât de întinsă, totuși
ele au fost până la urmă, sau anihilate sau distruse de
către vasele de luptă, care se găseau la suprafața apei.
Mai mult încă, vasele de suprafață, de câte ori au fost
bine conduse și-au îndeplinit însărcinarea până la capăt,
cu toată prezența submarinelor.

În special crucișătoarele de luptă au putut să stră-
bată ziua și noaptea, nesupărate de nimeni, marea Nor-
dului, marea Mediterană și Oceanul, în toată imensitatea
lui, fără ca submarinele să le fi vătămat sau stîngherit,
într'un mod serios, în mișcările lor.

Adevărul este, că soarta unei băătăi navale nu se
hotărăște nici de submarine, nici de hidroavioane; de oarece
pentru a lucra în mod eficace, avionul trebuie să se co-
boare, iar submarinul are nevoie să se ridice până la
suprafața apei, unde vor fi întâmpinate de vasele de
suprafață, care vor hotări de soarta luptei.

Și cum să nu fie astfel, când și aerul și apa sunt
două elemente potrivnice omului, a cărui stare normală
este de a viețui pe pământ sau la suprafața apei. Pe
lângă acestea, dacă vom privi la doi oameni, care sunt
gata să se încaere, vom vedea cum acela, care lovește
mai repede și cu mai multă putere, are de partea sa
toate probabilitățile să iasă biruitor.

Apoi, acela care știe, că are puțința să lovească în

asemenea condițiuni, va căuta în mod instinctiv, să-și aleagă poziția, adică mediul cel mai favorabil, dându-și seama că nu într'un mediu neprielnic ar putea să învingă.

Războiul modern, chiar și cel mai perfecționat și mai științific, nu se conduce de cât după aceleași norme.

În băătălia navală, acel dintre adversari, care va ști în momentul luptei, să înlăture mediul potrivnic — aerul și apa — folosindu-se de ele numai la nevoie, ca mijloace auxiliare, se va găsi în condițiuni superioare, pentru ca să poată aplica mai ușor principiile fundamentale și neschimbătoare ale războiului, de a lovi tare și repede

Iată de ce, în trecut, ca și pentru viitor, lupta principală, băătălia navală, se va da tot la suprafața apei. Deosebirea însă este, că în loc de vase, ce se străpungeau cu lovituri de pînten, ca în secolii trecuți, ele luptă și vor lupta și de acum înainte cu tunurile, începând băătălia de la limita maximă a distanței vizuale. Astăzi, ca și mâine, *tot artileria rămâne elementul hotărâtor în băătălia navală*. Dar, spre a se folosi de ea, este nevoie de vase, care să plutească la suprafața apei — deci, nici în aer, nici sub apă — putând transporta un cât mai mare număr de tunuri.

Socotim deci, că în organizarea, ce urmează să se dea flotei noastre de mare, pe lângă hidroavioane și submarine, va fi nevoie în special de vase care să lupte la suprafața apei, căci fără ele, o asemenea flotă se poate considera ca și inexistentă.

Ținând seama de cele arătate mai sus, cum și de vasele de care dispunem astăzi, un prim program naval — mai redus — ar constă din 8 contratorpiloare, 1 crucișător și cel puțin 3 submarine, urmând ca, atunci când starea economică și financiară a țării se va îmbunătăți, să ajungem a avea 3 crucișetoare, 16 contratorpiloare și 12 submarine. Un asemenea număr de vase se poate considera ca suficient, spre a face față unui atac pe apă, din partea Rusiei sovietice, căci după cum

am arătat, în bătălia navală, numărul vaselor nu joacă un așa mare rol. Totul depinde de calitatea vaselor, viteasă, rază de acțiune, etc., de puterea și numărul tunurilor, dar mai presus de toate de soliditatea instrucției și disciplina echipajelor.

CAPITOLUL V.

Dislocarea trupelor.

și

Organizarea militară teritorială.

Odată cu sporirea efectivelor de pace, trupele ne mai putând rămâne adunate în anumite lagăre sau tabere, ca în trecut, s'a simțit nevoia de a le distribui pe întreg teritoriul țării.

Atunci, pentru a înlesni autorității centrale exercitarea conducerii și a controlului, s'au înființat Comandamente intermediare, erarhic subordonate, cari exercitau atribuțiunile lor pe o porțiune de teritoriu proporțională cu treapta acelui Comandament.

În acest mod, întreg teritoriul țării se găsește împărțit în mai multe Circumscripții militare, erarhic subordonate, ale căror atribuțiuni însă, se refereau numai la chestiuni militare.

De îndată ce războaiele au început să se poarte nu numai cu soldații permanenți, aflați sub drapel, ci și cu rezerviștii chemați dela vetre, de asemenea, când animalele, trăsurile, etc., pe care le avea armata, în timp de pace, nu mai erau suficiente, pentru starea de războiu; atunci, relațiunile între armată, autorități civile și populație devenind mult mai numeroase ca în trecut; s'a simțit nevoia înființării unor Comandamente teritoriale, care să se ocupe în special de chestiunile în legătură cu populația și autoritățile civile.

În țările, unde recrutarea era regională, iar trupele se găseau dislocate în circumscripția de unde-și trăgeau complimentul necesar pentru mobilizare; la autoritățile superioare, există un singur Comandament, atât pentru trupe cât și pentru organele, ce se ocupau cu chestiunile teritoriale.

Excepție nu se făcea de cât de la regiment în jos,

unde Comandamentele se dublau. Adică unele din ele se ocupau numai de trupe, iar altele de teritoriu.

În țările cu recrutarea națională și cu dislocarea exterritorială (pe picior de garnizoană), toate Comandamentele, atât cele superioare cât și cele inferioare, erau duble, neexistând nici o legătură între teritoriu și trupe.

În urma marelui războiu, lucrurile s'au schimbat cu totul.

Pe deoparte, nevoile de instrucție a trupelor, absorb atât de mult Comandamentele de toate treptele, în cât ele nu ar mai avea timpul suficient, să poată primi și atribuțiuni de ordin teritorial; iar pe de altă parte, chestiunile teritoriale (rezerviști, rechiziții, mobilizare agricolă, industrială etc.), au devenit atât de numeroase și de importante, în cât, *pentru toate treptele erarhice, se cer organe separate de conducere.*

Din aceste cauze, nu a mai fost posibil, nici chiar pentru autoritățile superioare, să existe un singur Comandament, astfel că astăzi găsim, de la treapta cea mai de sus până la cea mai de jos: Comandamente de trupe și Comandamente teritoriale, cu atribuțiuni și drepturi bine deosebite.

Mai mult încă, în țările, unde pregătirea Națiunii armate pentru războiu a devenit o realitate și unde durata serviciului militar sub arme a fost redusă la 18 luni sau un an; Comandamentele teritoriale au căpătat atâta importanță, în cât de unde în trecut, erau subordonate Comandamentelor de trupe, astăzi ele încep să capete înțelegerea,

Așa spre exemplu, în armata franceză, odată cu reducerea duratei serviciului sub arme la un an, Comandamentele de Corp de Armată au fost desființate, înlocuindu-se cu Comandamente de Regiuni, ale căror atribuțiuni principale sunt chestiunile teritoriale (centre de mobilizare etc.), având însă, sub autoritatea lor și trupele ce se găsesc în cuprinsul acelei regiuni. Adică, rolurile s'au inversat, față de ce eră în trecut, când Comandamentele

Dislocarea trupelor și Organizarea militară teritorială

de trupe aveau autoritate și asupra organelor teritoriale.

Odată aceste considerațiuni principiale expuse, să vedem cum s'a rezolvit la noi chestiunea organizării militare teritoriale.

Comuna sau celula de mobilizare.

Nu a trecut nici un sfert de veac, de când toată organizarea noastră teritorială se reducea la un simplu bru-rou de recrutare, ce funcționa în fiecare județ.

De atunci, s'au făcut progrese însemnate. În anii 1907—1908, iau ființă Cercurile de Recrutare, dispensându-se regimentele de infanterie de atribuțiunile teritoriale, ce le aveau în trecut, iar după încheierea păcei, s'au constituit Comandamentele teritoriale. Prin asemenea măsuri, astăzi Diviziile și Corpurile de Armată nu se mai ocupă de cât de instrucția și pregătirea de războiu a trupelor, ne mai având atribuțiuni teritoriale de nici un fel.

După cum se vede, toată atenția și toate îmbunătățirile s'au făcut, pornindu-se de la cercurile de recrutare și mergând în sus, pe scara erarhiei militare. Întrebarea însă este: plecându-se dela cercurile de recrutare în jos, spre autoritățile cele mai inferioare, adică comuna — sau celula de mobilizare, cum i se spune în limbajul militar obișnuit — s'a făcut ceva?

Răspunsul este cât se poate de dureros, iar realitatea îngrijitoare, căci toate privirile au fost îndreptate numai în sus și nimeni nu s'a gândit încă la organul inferior, comuna sau celula de mobilizare.

În adevăr, organizarea militară a comunelor a rămas exact aceeași, ca acum 20 de ani, reducându-se la persoana jandarmului rural, șef de post în comună, care îndeplinește și funcțiunea de șef de garnizoană.

În trecut, acest jandarm șef de garnizoană, putea răspunde în mod satisfăcător atribuțiunilor sale, în legătură cu armata, căci ele se reduceau numai la chestiuni de recrutare și ținerea controlului oamenilor mobiliza-

bili aflați la vetre, cum și de rechiziții de cai și trăsură.

Astăzi, lucrurile s'au schimbat. Un viitor războiu va cere nu numai mobilizarea tuturor o'amenilor, dela femei și copii până la bătrâni, dar și cea economică, agricolă, industrială, etc., adică mobilizarea întregii națiuni și a teritoriului cu mijloacele sale de tot felul.

Va mai fi oare în stare jandarmul șef de garnizoană — și așa peste măsură de împovărat cu diferite atribuțiuni de ordin administrativ, polițienesc, judiciar etc. — să se ocupe și de pregătirea mobilizării comunei și de tot ce este în legătură cu armata?

Noi credem că nu, fiindcă ar însemna să i se pretindă lucruri, care întrec puterile sale.

Dacă greutățile erau mari, înainte de aplicarea noiei legi a jandarmeriei, când se găseă în fiecare comună un post de jandarmi, astăzi, cu legea în vigoare care desființează jandarmii din comune, concentrând câte 5—6 comune sub grija unui singur post, socotim că, atribuțiunile, ce reveneau vechiului jandarm șef de garnizoană, vor fi imposibil de executat.

S'a făcut o greșală, prin gruparea comunelor sub un singur post. Jandarmul, în comună eră reprezentantul atât al autorității militare cât și al celei civile.

Dacă acest personal nu eră totdeauna la înălțime, trebuia să se caute alte mijloace, pentru recrutare și pregătirea profesională, iar nu să se ia măsurile de astăzi, care nu numai că sunt inaplicabile, dar, dacă această stare de lucruri este menită să continue, abia peste 2—3 ani se va constată greutățile ce vor decurge, în ce privește pregătirea mobilizării.

Cea mai nimerită soluție, pentru organizarea militară a comunelor ar fi, să se lase jandarmul numai cu atribuțiunile de ordin judiciar, polițienesc, etc., iar pentru nevoile armatei, precum și toate chestiunile referitoare la pregătirea mobilizării industriale, agricole etc., să se înființeze un organ separat, în fiecare comună, care să

Dislocarea trupelor și Organizarea militară teritorială

fie condus de un subofițer reangajat, îndeplinind funcția de șef de garnizoană.

Acest sistem se aplică de mai mulți ani în orașul București, unde există subofițeri reangajați pe la diferite circumscripții polițienești. Pentru ce nu s'ar extinde această măsură — care s'a dovedit a da bune rezultate — în întreaga țară?

Prin o asemenea dispoziție, cercurile de recrutare ar avea, sub ordinele lor directe și imediate, un organ propriu, pe când astăzi, jandarmii, cari depind de Ministerul de Interne, pun mari întârzieri, adesea lipsă de conștiință și chiar rea voință, în executarea însărcinărilor ce primesc dela cercurile de recrutare, iar acestea se găsesc complet dezarmate, ne având la îndemână nici o sancțiune.

Constituirea unui asemenea organ special, în fiecare comună, însărcinat să se ocupe numai de interesele armatei și ale pregătirii mobilizării teritoriului, mai este astăzi necesară și dintr'un alt punct de vedere.

Toată lumea este convinsă, că a sosit timpul să se organizeze și la noi instrucția militară preregimentară (a tinerilor între 18 — 20 ani). După cum vom vedea la Capitolul „Pregătirea Profesională”, o asemenea instrucție s'ar putea încredința subofițerilor reangajați, șefi de garnizoană, din fiecare comună.

Din cele mai sus expuse, rezultă că, în zadar s'ar face tot soiul de sacrificii și îmbunătățiri, numai pentru trupe, servicii, comandamente etc., dacă elementul de bază al mobilizării armatei și a națiunii — comuna — nu va fi la înălțimea nevoilor.

Cercurile de Recrutare.

După cum am arătat, prima organizare, ce s'a dat cercurilor de recrutare, a fost în anii 1907—1908. Pe acele vremuri, din cauza marei omogenități a poporului din vechiul regat, cum și a puținelor mijloace de comu-

nicații, sistemul de recrutare și mobilizare era cel regional, luându-se ca bază a organizării teritoriale regimentul de infanterie.

Acesta a și fost motivul, pentru care s'a dat fiecărui cerc de recrutare o porțiune de teritoriu astfel, ca să poată procura numărul de oameni necesari unui regiment de infanterie.

Cum însă efectivele regimentelor de infanterie erau egale, pe când populația militară a unui județ varia, nu a fost posibil ca limitele teritoriului unui cerc de recrutare să se suprapuie exact peste acele ale unui județ.

Din aceste cauze, aveam în trecut cercuri de recrutare, al căror teritoriu aparținea la câte 2 și chiar 3 județe, ceea ce constituia un mare neajuns, din punctul de vedere al relațiilor continue și permanente, ce trebuiau să existe între aceste cercuri și autoritățile administrative. Inconveniente în însă, pe acele vremuri, nu erau atât de mari, de oarece legătura cu organele administrative se reducea la chestiuni de recrutare și rechiziții de cai și trăsuri.

După război, lucrurile s'au schimbat cu totul, în cât vechea organizare a cercurilor de recrutare nu mai corespundea nevoilor timpului.

Mai întâi, din cauza prezenței unui mare număr de minoritari în rândurile armatei, cu foarte multă dreptate, sistemul de recrutare, ce se aplică după încheierea păcii este cel național (pe întreaga țară).

Din această cauză, ne mai fiind nevoie ca regimentele de infanterie să-și procure oamenii necesari dela un singur cerc de recrutare, nu mai era nici un motiv, ca teritoriul unui cerc de recrutare să nu se suprapuie exact peste acela al unui județ.

Din contra, prin o asemenea măsură, nu se obțin de cât foloase, de oarece legătura între cercurile de recrutare și autoritățile administrative trebuie să fie mult mai mare, ca altă dată, întrucât nu se mărginește numai la chestiuni de recrutare și rechiziții de cai și trăsuri, ci

Dislocarea trupelor și Organizarea militară teritorială

ea se întinde la pregătirea mobilizării întregului teritoriu, cu toate mijloacele sale economice, agricole, industriale etc.

De aceea, măsura luată acum 2 ani, prin care teritoriul cercurilor de recrutare corespunde cu acel al județelor, este cât se poate de bine venită și urmează a se legifera.

Ținem însă, să semnalăm eroarea săvârșită, atunci când s'a făcut o nouă delimitare a județelor. S'a avut în vedere cu acea ocazie, toate interesele, politice, școlare, industriale, etc., numai cele militare nu au fost luate în considerare și nici un delegat al armatei nu a fost consultat la noua întocmire a județelor.

Mai este de observat, că denumirea de „cerc de recrutare” nu corespunde cerințelor de astăzi. În adevăr, acum 20 de ani, când ele au luat ființă, îndeletnicirea principală o constituia lucrările relativ la recrutarea oamenilor, pe când alte chestiuni, referitoare la rechiziții etc., erau cu totul secundare.

Astăzi, lucrurile s'au schimbat, în această privință. Atribuția principală a cercurilor de recrutare este, după cum am spus, pregătirea mobilizării teritoriului, cu toate mijloacele sale, pe când lucrările relativ la recrutare s'au simplificat foarte mult.

Din această cauză, ar fi mai nemerit, ca ele pe viitor, să se numească „Comandament teritorial de județ”, spre a fi similitudine de denumire cu autoritate superioară, adică „Comandament teritorial de Corp de Armată”, cum și cu autoritatea intermediară, adică „Comandament teritorial de Divizie”, ce ar urmă să se înființeze, atunci când organizarea militară teritorială va fi complet soluționară.

În afară de aceasta, este nevoie să se înființeze, la fiecare cerc de recrutare, câte un biou al teritoriului, care să se ocupe cu pregătirea și organizarea tuturor mijloacelor, ce ar putea fi folosite la războiu.

Astăzi, Cercurile de recrutare sunt ocupate mai mult cu operațiunile de recrutare, încorporări, vârsări, de oameni de la o unitate la alta etc. Pe când pregătirea teritoriului este lăsată pe planul al II-lea. Chestiunile de mobilizare industrială, agricolă, apărarea antiaeriană, apărarea contra gazelor, comunicații, transmisiuni, distrugerii etc., au devenit cel puțin de aceeași importanță, ca și recrutarea personalului.

La acest biuro al teritoriului, ar urmă să se întocmească o statistică a tuturor mijloacelor din județ, de care s'ar putea folosi armata, în caz de războiu. Apoi, bazat pe aceste date statistice — ce urmează să fie mereu la curent — se va întocmi în legătură cu autoritățile administrative, planul de mobilizare al teritoriului.

Numai astfel, cercurile de recrutare vor fi în măsură să puie la îndemâna Comandamentelor armatei, la războiu, situația tuturor mijloacelor din zona județului respectiv și să pregătească teritoriul, în așa mod, în cât operațiile militare să se poată executa în liniște, spatele fiind asigurat, prin această organizare minuțioasă, făcută de cercurile de recrutare.

De aceia, este nevoie să se încredințeze conducerea cercurilor de recrutare numai la ofițeri de Stat Major, cari să aibă legătură cu ofițerii de Stat Major de pe la celelalte ministere și să lucreze în acord cu dispozițiunile Marelui Stat Major.

Astăzi, se socotesc cercurile de recrutare, ca locuri de odihnă, pentru ofițerii care au renunțat de a mai nădăjdui la Comandamentele superioare.

În fine, mai este de observat, că deși personalul cercurilor de recrutare — mai cu seamă gradele inferioare — a fost mereu sporit, în ultimii ani, totuși, este departe de a satisface nevoile serviciului, astfel că lucrările lasă de dorit. Această stare provine din faptul, că majoritatea gradaților sunt din cei ce-și fac serviciul sub arme, pe când numărul reangajaților este destul de redus.

Dislocarea trupelor și Organizarea militară teritorială

Lucrul util, produs de gradații în termen, este relativ mic, din pricină, că ei abia ajung să se obișnuiască cu lucrările de biurou și sosește termenul să fie eliberați din armată. Dacă tot personalul inferior de la cercurile de recrutare ar fi numai subofițeri reangajați, elevi de administrație și chiar funcționari civili, evident cu un personal mai puțin numeros lucrul produs ar fi mult mai mare.

Rezultă dar, că autoritățile superioare militare au datoria să studieze în de aproape noua organizare, ce urmează să se dea cercurilor de recrutare, spre a putea face față nevoilor atât de multiple și de complexe, pe care le cere un viitor războiu.

Comandamentele Teritoriale.

Organizarea Comandamentelor teritoriale, înfăptuită îndată după încheierea păcii, a permis să se facă un pas înainte pe calea progresului.

În adevăr, prin o asemenea măsură, unitățile luptătoare, adică regimentele, brigadele, diviziile și Corpurile de Armată ne mai având nici-o atribuțiune de ordin teritorial, pot să-și îndrepte toată activitatea numai asupra chestiunilor referitoare la instrucția și pregătirea de războiu a trupelor.

Este însă de observat, că în conformitate cu legea asupra organizării armatei din 1924, comandamentele teritoriale se găsesc puse, din *toate punctele de vedere*, sub ordinele Corpurilor de Armată, afară de chestiunile referitoare la pregătirea mobilizării, pentru care ele depind direct de Marele Stat Major.

Astăzi, atribuțiunile comandamentelor teritoriale se pot împărți în două mari grupe: Unele se referă la pregătirea mobilizării trupelor luptătoare și a serviciilor corespunzătoare — regimente, brigade, divizii, coloane de muniții, ambulante etc., — procurându-le oamenii, caii, trăsurile etc., ce le sunt necesare în caz de războiu; iar altele se referă la pregătirea mobilizării teritoriului, cu

toate mijloacele sale, agricole, industriale, economice etc.

Aceste din urmă îndatoriri — mobilizarea teritoriului — nu interesează de loc Corpurile de Armată, precum și trupele ce se găsesc sub ordinele lor, de oarece, la războiu, ele părăsesc teritoriul, unde se aflau în timp de pace, transportându-se din primele zile, pe zona de concentrare a armatei.

Din contra, Marele Stat Major, care are întreaga conducere a războiului, este direct interesat, în ce privește mobilizarea agricolă, industrială și a tuturor mijloacelor ce se găsesc pe teritoriu.

În asemenea condițiuni, nu este oare mai mult de cât evident, că legea de organizare a armatei a răsturnat atribuțiile? Adică, deși Corpurile de Armată nu au nici o însărcinare în caz de războiu, relativ la mobilizarea teritoriului, totuși, comandamentele teritoriale se găsesc în timp de pace sub ordinele lor, tocmai din acest punct de vedere.

Pe când, în ce privește pregătirea mobilizării regimentelor, brigadelor, diviziilor etc., de care Corpurile de Armată sunt răspunzătoare, nu au nici o acțiune directă asupra Comandamentelor teritoriale, trebuind să intervie la Marele Stat Major, singurul organ, care, după lege, are dreptul să dea astfel de ordine Comandamentelor teritoriale.

Prin urmare, legea de organizare a armatei ar trebui modificată, în modul următor: Comandamentele teritoriale să depindă direct de Corpurile de Armată, pentru tot ce privește pregătirea mobilizării regimentelor, brigadelor, etc., și de Marele Stat Major, pentru tot ce privește mobilizarea teritoriului (agricolă, economică, industrială, etc.).

Mai este de observat, că sub ordinele directe ale unui Comandament teritorial, se află câte 10—12 cercuri de recrutare. În timp de pace, Comandamentele teritoriale, deși cam împovorate, pot totuși să satisfacă nevoile serviciului. La războiu, însă, lucrurile se schimbă. Atribu-

țiunile de ordin teritorial devin atât de multiple și variate, în cât nu va mai fi posibil acestor comandamente să-și exercite autoritatea în bune condițiuni, asupra unui număr atât de mare de cercuri de recrutare.

Este dar nevoie, ca prin planul general de mobilizare al armatei, să se prevadă un organ intermediar, între Comandamentele teritoriale și cercurile de recrutare, adică să ia ființă la mobilizare „*Comandamentele teritoriale de Divizii*“, având fiecare câte 5—6 cercuri de recrutare sub ordinele lor.

Tot în chestiunea organizării militare teritoriale, mai trebuie studiată și problema ordinii în timp de războiu. În această privință, avem numeroase exemple din războiul mondial, care ne dovedesc, că armate puternice și victorioase, aproape în tot timpul campaniei, s'au prăbușit în câteva săptămâni, din cauza mișcărilor din interior.

Cu atât mai mult, se pune pentru noi această chestiune, cu cât avem regiuni compacte de minoritari și regiuni industriale — Petroșani, Reșița, exploatarea petrolifere etc., — unde, dacă nu se va exercita o supraveghere serioasă, la războiu, este posibil să se producă mișcări grave interne, care ar dăuna operațiunilor de pe front.

Este deci necesar, să ne gândim serios la această chestiune și a ne întrebă, atunci când toate trupele noastre vor pleca la frontiere, spre a bate pe adversar, cine ne asigură spatele frontului de luptă și liniștea interioară?

Apoi, cine ne dă siguranța, că vor sosi la trupe muțiunile și aprovizionările necesare?

Evident, nu cu părțile sedentare ale regimentelor, rămase în interiorul țării, s'ar putea rezolvî problema ordinii și a siguranței interioare.

Numai cu o organizare, bine chibzuită din timp de pace, s'ar putea satisface asemenea nevoi. În acest scop, ar trebui să funcționeze un biou al siguranței și ordinii interioare, la Marele Stat Major, la Comandamentele teritoriale și la Cercurile de recrutare.

Apoi, din populația validă, nechemată sub arme — scuțiți, dispensați, milițieni etc., — să se organizeze în comune plutoane de ordine internă.

În fiecare județ, să existe 1—2 compănii volante, puse sub ordinele cercurilor de recrutare, cu care să se facă față neprevăzutului.

Comandamentele teritoriale să aibă cel puțin 1—2 batalioane, cu care să poată interveni, la nevoie, în localitățile, unde s'ar ivi mișcări.

Din cele arătate mai sus, rezultă, ce mare importanță au căpătat astăzi Comandamentele teritoriale și că se cuvine a li se da toată atențiunea.

În capul acestor comandamente, ar trebui să se găsească generali destoinici, cari să organizeze, până în cele mai mici amănunte, toate chestiunile referitoare la mobilizare și pregătirea teritoriului; iar nu ca acum, când la Comandamentele teritoriale se destină ofițerii nereușiți la examene, bolnavi, obosiți etc.

Pentru a termina cu aprecierile, ce am avut de făcut asupra organizării militare teritoriale, suntem nevoiți a înzista, că autoritățile superioare ale armatei au datoria să se ocupe în de aproape de această chestiune, care trebuie revăzută în întregul ei, începând cu comuna sau celula de mobilizare și isprăvind cu Comandamentele teritoriale.

Numai o organizare *unitară*, care să cuprindă toate organele teritoriale, ar putea da rezultatele dorite.

Dislocarea trupelor.

Unitățile armatei se găsesc răspândite, în timp de pace, pe întreg teritoriul țării, din nevoia de a asigura ordinea internă, înlesnirea aprovizionărilor, condițiuni mai lesnicioase pentru cazarmare, ușurința instrucției și siguranța executării mobilizării și concentrării, prin o judicioasă acoperire a frontierelor.

Dintre cele două sisteme de dislocare, adică acel numit pe *picior mobil* sau *dislocare teritorială*, prin care

trupele se găsesc așezate pe zona de unde vor primi tot complimentul necesar la războiu în oameni, animale, materiale de tot felul etc.; și sistemul numit pe *picior de garnizoană* sau *dislocare exteritorială*, în care așezarea trupelor este cu totul independentă de zona de unde vor primi complimentul necesar la războiu, spre a se mobiliza, necontestat, că primul sistem este acel ce prezintă mai multe avantaje — în special pentru țara noastră — și care se găsește de fapt aplicat la noi, cu oare care excepțiuni.

În afară de aceasta, în scopul menținerii unei asemănări cât mai mare între ordinea de bătae din timp de pace și aceea de războiu, este nevoie a se tinde spre o *dislocare normală*, adică același fel și număr de unități, în aceleași garnizoane.

În special, nu trebuiesc fracționate regimentele, căci conducerea instrucției devine mai grea, iar afluirea (sosirea oamenilor la corpuri), pentru mobilizare, poate să producă încurcături. Pe lângă aceasta, este bine ca, în fiecare garnizoană, să se găsească trupe de 2 sau 3 arme, spre a înlesni manevrele de garnizoană, ca o pregătire pentru manevrele marilor unități.

Din cauza lipsei de cazărmi, nu s'a putut face la noi o dislocare a trupelor, astfel ca să corespundă nevoilor operative și în special să înlesnească acoperirea frontierelor.

Se găsesc unități, în Basarabia, care au părțile lor complementare la Vest de Prut. Din această cauză, mobilizarea și concentrarea lor se va face cu greutate și întârzieri.

Sunt regimente de infanterie, în Basarabia, care au batalioanele dislocate în 2—3 localități diferite, din cauza lipsei de cazărmi. Urmările sunt cât se poate de dăunătoare, lipsind supravegherea din partea Comandamentelor, instrucția se face cu multe greutăți, iar mobilizarea acestor regimente poate fi periclitată, oamenii dela vetre ne mai știind unde se găsește garnizoana lor de mobilizare. Adică, suntem expuși să se repete și la noi cele petrecute în

războiul din 1870, când numeroși soldați francezi cutreerau orașele, aglomerând circulația căilor ferate, în căutarea garnizoanei de mobilizare, pe care unii din ei nu au putut-o afla nici la sfârșitul războiului.

În aceeași situație se găsesc unele regimente de artilerie, care au câte un divizion în Basarabia, unul pe Prut, iar al III-lea la vest de Siret. Ne putem da seamă, cu ce greutate enorme și la ce încurcături va da naștere mobilizarea unor asemenea unități.

Tot astfel, se găsesc unele trupe de pioneri, pontonieri etc., care au materialele depozitate în 2—3 puncte din interiorul țării, iar mobilizarea lor se face în garnizoane cu totul diferite. Este ușor de închipuit, ce împovărare pentru căile ferate, ca să transporte, în primele zile ale mobilizării — când traficul devine atât de intens — aceste materiale, din locurile unde se află depozitate, la centrele unde se va efectua mobilizarea.

Autoritățile noastre militare au deci datoria, ca prin o îmbunătățire treptată a dislocării trupelor, aceste neajunsuri să fie înlăturate, astfel ca mobilizarea și concentrarea armatei să se poată efectua în ordine, cu toată siguranța și în timpul cel mai scurt posibil.

COMANDAMENTUL IN ARMATA.

Organizarea Comandamentului de Căpetenie.

Prin Comandament de Căpetenie se înțelege autoritatea, care prezidă la constituirea, pregătirea, întreținerea și întrebuințarea armatei.

Chestiunea Comandamentului de Căpetenie urmează să fie considerată din două puncte de vedere:

1. *Militar*. In această privință, experiența războiului ne arată, că el trebuie să fie *unic*, adică o singură voință să împingă energia armatei spre singurul scop al existenței sale, care este câștigarea victoriei.

Apoi, din cauza masselor enorme, ce se vor întrebuința în lupte, a diferenței între armata de pace și cea de războiu, a complexității organizării sale, a repeziciunii mobilizării etc., este nevoie, mai mult ca în trecut, ca acela, care va comanda armata în războiu, să-o cunoască dinainte, prin aceea, că a luat parte la pregătirea ei din timp de pace. Prin urmare, Comandamentul trebuie să mai fie *permanent*, în sensul că aceeași persoană să se găsească un timp cât mai îndelungat în capul conducerii armatei și *continuu*, adică, cel ce conduce armata în timp de pace, să o comande și în caz de războiu.

2. *Din punct de vedere social și politic*. In această privință, chestiunea este mult mai grea și aproape nerезolvită, în nici o oștire.

In adevăr, armata într'un stat, este organul destinat să-i asigure existența. Alcătuirea armatei își găsește regulile în „Constituția” fiecărei țări, care prevede anume forme și sisteme pentru organizarea ei.

In ce privește întreținerea, întrebuințarea armatei etc., ea se face după o serie de legi, ce sunt hotărâte de puterea legislativă, dar aplicate de puterea executivă.

Organizarea Comandamentului de căpetenie, care este o parte din puterea executivă, variază în fiecare țară cu regimul și cu sistemul de guvernământ, adică cu raporturile între puterea executivă și cea legislativă.

Înainte de a arăta modul de funcționare al organelor înalte de comandament, socotim că este necesar să lămurim unele chestiuni, asupra cărora foarte adesea se fac confuzii și chiar greșeli.

În primul rând, mulți confundă noțiunea de *comandament* cu aceea de *conducere*. Bine înțeles, ne referim la armată în ansamblul ei și nu la unități mai mici, căci altfel am putea cădea și noi într'un ocean de controverse, după cum se întâmplă uneori juriștilor pentru anumite chestiuni de drept.

Noțiunea de conducere se aplică atunci când armata este privită ca un organism de stat, sau ca o funcțiune socială; iar noțiunea de comandament, atunci când armata este privită din punctul de vedere al intereselor specific militare.

Dar ceceace interesează, nu este atât definițiunea, cât deosebirea între aceste două noțiuni.

În timp de războiu, toți șefii armatei, începând de la comandantul de companie și sfârșind cu generalul care conduce întreaga oștire, fac acte de comandament. În timp de pace însă, actele de comandament — la toate oștirile — se opresc la corpurile de armată. De acolo în sus, adică Marele Stat Major, Inspectorii generali de armată, Ministrul de războiu și Capul statului, fac acte de conducere.

A doua deosebire este, că de unde comandamentul trebuie să fie totdeauna *unitar*, conducerea, mai cu seamă cea superioară poate fi și *plurală*.

Ca dovadă este faptul, că în armata germană, atât de bine organizată, conducerea eră plurală în timp de pace, exercitându-se de către Cabinetul militar, Marele Stat Major și Inspectorii Generali de armată.

Ministerul de războiu se ocupă numai de administrație, iar Capul statului, adică Împăratul, coordonă și unifică acțiunea acestor organe între ele.

O altă eroare ce se săvârșește adesea este, că se confundă conducerea războiului cu conducerea armatei.

În trecut, în conducerea războiului erau două elemente de forță: armata și politica externă. De multe ori politica externă prin neutralitățile binevoitoare și alianțele ce știu să-și asigure, constituia un element de forță, poate tot atât de important ca și armata.

Astăzi însă, a intrat în conducerea războiului un al treilea element-forță, adică participarea întregii națiuni. În definitiv, conducerea unui războiu cuprinde trei elemente: armata, politica externă și națiunea. Fiecare dintre ele trebuie să aibă șeful ei. Armata un general, politica externă pe ministrul afacerilor străine, iar națiunea pe Primul ministru. Capul statului conduce, uniformizează și coordonează aceste trei elemente de forță între ele.

În fine mulți săvârșesc eroarea susținând, că în conducerea armatei ar fi și o parte politică.

O asemenea concepție este cu totul greșită, pentru că în timp de pace, dacă politica s'ar amesteca în armată, am merge la anarhie sau dictatură. Exemplul frământărilor prin cari au trecut Grecia după încheierea păcii, precum și republicele Americii de Sud trebuiesc să fie edificatoare pentru noi.

În timp de războiu lucrurile se prezintă sub o formă și mai gravă. Așa bunăoară, în războiul mondial, parlamentarii francezi își închipuiau, că dreptul de control prevăzut de Constituție, puteau să-l aplice în mod integral și în asemenea momente. De aci, interveniri neconținute spre a fi puși la curent cu toate acțiunile ce se făceau pe front. Lucrurile au mers atât de departe, încât membrii Parlamentului întrebau spre exemplu, decutare comandant de armată sau divizie a fost mutat dintr'un loc într'altul și pentru ce motiv cutare soldat care era un bun meseriaș, stă pe front și nu este adus înapoi la o fabrică.

Între alți Miniștri de războiu a fost și mareșalul Liautey, căruia numai în decurs de trei zile i s'au adresat de către parlamentari, peste cinci sute de întrebări asupra celor ce se petrec pe front, astfel că șefii armatei

ar fi trebuit să-și piardă toată ziua, spre a da relațiuni parlamentarilor, în loc să se ocupe de inamic. Lucrurile au mers atât de departe, încât Anglia a început să devie îngrijorată, și la una din conferințele interaliatate, șeful guvernului englez, Dl. Loyd George a atras în mod delicat atențiunea guvernului francez asupra acestui lucru, spunând: „Noi în Anglia avem mai multă încredere în șefii armatei, nu-i întrebăm când au să facă vre-o acțiune și nici unde; noi, cel mult cerem să ne prevină, pentru ca să le putem pune la dispozițiune mijloacele necesare”.

În Anglia se întâmplă însă altăceva: Miniștrii făceau strategie militară, și expediția dela Dardanele, care a însemnat cel mai mare dezastru pe care l'a suferit Anglia în istoria sa, este opera unui civil, a ministrului marinei, Churchill. De aceea Sir Grey, fost ministru de externe al Marelui Britanii, în memoriile sale, vorbind despre această expediție dela Dardanele, spune cu multă dreptate: „Este o dovadă evidentă că noi, civilii, nu trebuie să ne amestecăm unde nu ne fierbe oala, și să lăsăm militarii să-și îndeplinească atribuțiunile lor”.

În Germania s'a întâmplat un lucru contrar. Acolo, șefii politici s'au eclipsat chiar dela început și din această cauză autoritățile militare, reprezentate în special prin Hindenburg și Ludendorf, au luat totul în mâna lor, și partea economică și cea politică; însă fiind lipsiți de experiență, atunci când s'au pus chestiuni de ordin politic, ei au săvârșit greșeli. Așa bună oară, după ocuparea Poloniei și a țărilor Baltice, din lipsă de experiență, șefii militari nu au știut ce regim politic să le aplice, încât aceste provincii, în loc să fie un element de sprijin și de forță, din contra, au devenit un element de îngrijorare.

Mai mult încă, în timpul acestui războiu, se iviseră două, trei ocazii, în cari aliații ar fi fost dispuși să încheie pace; însă șefii militari, din lipsă de experiență, nu le-au simțit, continuând războiul până la înfrângerea armatei.

Exemplul contrar îl avem în persoana lui Clémen-

ceau. El nu s'a amestecat în conducerea armatei. Însă Clemenceau mergea foarte des pe front, ajungând până în tranșee, aceasta o făcea spre a simți pulsul armatei, adică pentru ca să-și dea seama, ca om politic, dacă armata mai este capabilă de o nouă rezistență și este în stare de noi acțiuni.

Deasemenea Bismark, atât în războiul din 1866 cât și în cel din 1870, mergea adesea pe front și se ținea în apropiere de Marele Cartier, această făcând-o în același scop, adică să simtă pulsul armatei. Și după victoria de la Sadova, când generalii armatei prusiene, îmbătați de victorie, făcea presiuni asupra regelui Prusiei să continue ofensiva și să ocupe Viena și toată Ungaria, Bismark s'a opus cu desăvârșire, a amenințat cu demisia, spunând: „Pentru nevoile noastre politice viitoare, este necesar să facem din Austria un aliat și nu un dușman”. Tot Bismark mai spune în memoriile sale: „Îmi mușc mâinile, că în 1870, după victoria dela Sedan, n'am încheiat imediat pace cu Franța, pentru că n'aveam nici un interes să existe o republică în coasta noastră și să-i luăm Alsacia și Lorena”.

În ce privește armata noastră, în războiul din 1877, primul ministru de atunci, Ion Brătianu, era neconținut peste Dunăre, se ducea acolo pentru că noi, fiind în alianță cu Rusia, se puteau întâmpla oarecare complicații, pe cari, poate șefii militari nu le-ar fi putut rezolvi.

Iar, în războiul din 1916, la început, este adevărat, au fost oarecare încercări și la noi de amestec al oamenilor politici în treburile armatei, însă datorită marelui personalități a D-lui General Presan, toate aceste încercări au încetat imediat.

În schimb însă, în războiul cu Ungaria, situația politică era cam grea, din cauză că în acest timp marii aliați tratau pacea la Versailles, văzând cu groază începutul unui nou războiu. Din această cauză, găsim pe Ion Brătianu, fiul, la trecerea Tisei, în mijlocul trupelor, și mai mult, îndată ce Budapesta este ocupată, el numește un comisar al guvernului, pe finul diplomat,

d-l Diamandi, tocmai pentru ca șefii trupelor noastre, din lipsă de experiență politică, să nu săvârșească vre-o greșeală.

Față de cele arătate mai sus, concluzia pentru noi este: *Nici amestecul politicei întru ale armatei, nici amestecul armatei întru ale politicei.*

Odată aceste lămuriri date, putem arăta, care este rolul organelor înalte de comandament în oștire.

Capul Statului.

De la început suntem nevoiți să constatăm, că factorii noștri răspunzători, au lăsat chestiunea atribuțiunilor capului statului, în ce privește armata, într'o adevărată stare de neprecizie.

În adevăr, singurul act legal pe care ne putem bizui este art. 87 din Constituție care spune: „Regele este capul puterii armate”.

Legea de organizare a armatei, nu face decât să reproducă întocmai fraza citată mai sus, fără nici o altă explicație, deși datoria legiuitorului eră să desvolte și să lămurească principiile prevăzute de constituție.

Din această cauză, suntem nevoiți să facem acest lucru sprijinindu-ne pe litera Constituției, pe spiritul ei, adică pe doctrină și pe precedentele create de cei doi mari regi Carol și Ferdinand.

Nu numai la noi, dar și în toate celelalte armate, pentru ideea de conducere sunt trei noțiuni: aceea de cap, de șef și de comandant.

Noțiunea de „cap” înseamnă o conducere onorifică și fără de răspundere, care se aplică de ordinar, fie suveranilor străini cu cari Dinastia noastră sau țara are legături de prietenie, fie unor anumiți generali de rezervă pentru merite excepționale. Așa bună oară, în momentul de față M. S. Regele Alexandru al Serbiei este capul Regimentului 9 vânători, Dl. general Presan este capul regimentului 25 infanterie și Dl. General Averescu este capul regimentului 1 de roșiori.

A doua noțiune, adică aceea de „șef” implică răs-

pundere și se întrebuințează când este chestiunea de trupe neluptătoare și servicii.

Așa bunăoară, în limbajul militar se spune: Șef al spitalului militar, șef al ambulanței, șef al serviciului de geniu, etc.

Iar noțiunea de „comandant“, care de asemenea implică răspundere, se întrebuințează numai când este vorba de trupe luptătoare, de aceea se spune; comandant de regiment, de divizie, de corp de armată, etc.

Atunci, prima întrebare ce se pune este: De ce constituția noastră, din 1866, cum și aceea din 1923, din aceste trei noțiuni, cari toate se referă la ideea de conducere, a ales tocmai pe aceea de „cap“ și nu una din celelalte două?

Pentru a putea răspunde trebuie să facem apel la litera Constituției. Articolul 87 spune că, „persoana Regelui este inviolabilă“. Și atunci se pune a doua întrebare: Pentru care motiv a fost ales acest cuvânt de „inviolabil“ și nu „iresponsabil“ ce este intrat la noi mai de mult în limbă?

Spre a răspunde la această chestiune, trebuie să facem apel la doctrină.

Constituția noastră, în această parte relativă la armată, a fost tradusă întocmai din constituția Belgiană. După doctrina Belgiană, susținută de toți juriștii recunoscuți, cuvintele: „persoana Regelui este inviolabilă“ înseamnă două lucruri: În primul rând, Regele nu este scutit de a face greșeli — adică numai Papa este considerat de catolici infailibil — așa dar o concepție cu totul contrarie de Constituția engleză, unde se spune că regele nu poate greși niciodată.

În al doilea rând, după doctrina Belgiană înseamnă că, Regele nu este scutit de răspunderi morale, cari pentru El se traduc printr'o singură sancțiune: pierderea Tro-nului, în caz de revoluție internă, sau a unui războiu pierdut.

Față de aceste explicațiuni, dacă Constituția noastră, ca și cea Belgiană, din cele trei noțiuni de „cap“, „șef“

și „comandant”, a ales noțiunea de cap, care după cum am văzut, nu implică răspundere; este pentru că constituantul a voit să arate într'un mod cât mai evident că *Regele, în ceea ce privește armata nu are nici un fel de răspundere, nici chiar de ordin moral.*

Aceasta cred că este interpretarea justă, a literei și spiritului Constituției noastre.

O asemenea chestiune a mai fost discutată în parlamentul nostru de multe ori. Așa de pildă, Dimitrie Sturza, care era un om foarte cult, în ședința Camerei de la 13 Martie 1902, spunea următoarele: „Puțini miniștri de războiu nu s'au socotit ei capul armatei, înlăturând când fățiș, când pieziș, pe acela pe cari toți îl cunoaștem de Suveranul nostru. Capul constituțional al puterii armate stă în fața Ministrului ca „un impiegat à la suite”.

Am primit acest serviciu greu al Ministerului de Războiu și am spus aceasta ofițerilor în ziua întâia, când m'am prezentat lor, pentru ca acela care este capul armatei, să reîntre în drepturile sale constituționale în mod văzut și necontestat!”

Ca și cum Regele Carol era omul, căruia altul trebuia să-i spună, cari sunt drepturile și prerogativele sale constituționale. De fapt atât Regele Carol cât și Regele Ferdinand, n'au exercitat niciodată o conducere efectivă a armatei în timp de pace, pentru că aceste două capacități militare și-au dat seama că, conducerea și răspunderea sunt două elemente nedespărțite ale aceluiaș tot.

De aceea, acești doi mari Regi, în toată lunga lor domnie au exercitat numai o *înaltă supraveghere asupra mersului treburilor armatei.*

Să vedem cum stau lucrurile în timp de războiu. În războiul din 1877, Domnitorul Carol a avut conducerea războiului, dar nu comanda armatei, pentru că și astăzi există ordinea de bătae la Marele Stat Major și se poate vedea, că armata română împrejurul Plevnei a fost comandată de către Generalul Cernat.

Dar atunci a fost altăceva, Domnitorul Carol a avut

comanda trupelor româno-ruse dimprejurul Plevnei. Și dacă a făcut aceasta, luându-și o mare răspundere, este numai pentru că în acel moment vorbea în El mândria unui popor întreg, care veacuri de-a rândul fusese asuprit și care de astă dată avusese ocaziunea să stea de la egal la egal, cu marele Împărat al rușilor. Și atunci Domnitorul Carol a pus această condițiune: egalitate de tratament, adică cooperare între cele două armate, iar nu subordonare.

Dacă lucrurile au stat astfel, cu toate măsurile acestea prudente și înțelepte și tot am fost tratați cum se știe la Congresul de la Berlin, când reprezentanții țării, marii bărbați de stat: Cogălniceanu și Brătianu abia au fost admiși ca informatori în ultima zi a conferinței; ne putem închipui urmările, dacă trupele noastre ar fi operat sub ordinele Generalilor ruși. Eră să fim tratați ca o colonie rusească, și desigur, cancelarul Gorceacof cu secundul său, iscusitul Chouvalof, ar fi vorbit în numele nostru, dar nu pentru noi, iar pierderile războiului nu s'ar fi mărginit numai la cele trei județe din Basarabia.

La 1913, în expediția din Bulgaria, Regele Carol, a avut conducerea războiului, iar comandamentul armatei s'a încredințat Principelui moștenitor, însă fiindcă nu eră în termeni tocmai constituționali, răspunderea a trecut de fapt asupra șefului de Stat Major, DI. General Averescu.

La 1916, este exact că Marele Rege Ferdinand a avut o parte mai activă în conducerea armatei, și că în anumite epoci a exercitat chiar un comandament efectiv, însă atunci eră o situațiune excepțională, căci urmă să se hotărască nu numai de soarta vechiului regat, ci de a întregului neam românesc, cu care marele Rege se identificase. Și dacă și-a luat asemenea răspundere, este pentru că a avut încredere în propriile sale forțe, în ale poporului și armatei, pe cari le-a condus la victorie. Dar acest caz nu poate constitui o regulă.

Să vedem cum stau lucrurile și în alte state.

În războiul din 1866 Împăratul Franz Iosef nu a

avut comandamentul armatei, care s'a exercitat de generalul Benedeck.

Dacă Impăratul ar fi comandat în persoană armata, este sigur că și-ar fi pierdut tronul, pentrucă în cazul unui războiu nefericit, poporul caută totdeauna un țap ispășitor. De astă dată, țapul ispășitor este nefericitul general Benedeck, astfel încât tronul a fost salvat.

În războiul din 1870, Napoleon al III-lea se imobilizează la armata lui Mac-Mahon, pierzând astfel firul conducerii politice externe și al națiunii, cari trec în mâinile slabe și neexperimentate ale Impărătesei Eugenia. Din această cauză Napoleon cade prizonier la Sedan, împreună cu întreaga armată, pierzându-și și tronul.

În războiul mondial, Impăratul Wilhelm II-lea, cu toate ieșirile sale atât de violente în timp de pace, când vorbiă mereu despre „săbii veșnic ascuțite”, și de pulberi „totdeauna uscate”; la declararea războiului el se eclipsează complet, ducându-se la Marele Cartier, unde nu făcea în realitate absolut nimic și unde încurcă mai mult lucrările acestui organ de comandament, sperând că lumea își va închipui că el conduce în realitate operațiunile militare. Prin faptul acesta, Wilhelm se imobilizează la Marele Cartier, pierde din mână firul politicii externe și în același timp și acțiunea asupra poporului. Din această cauză, la încheierea păcii, chiar dacă aliații nu ar fi cerut abdicarea acestui Impărat, este sigur că poporul german ar fi hotărât-o, fiindcă își închipuia, că toate relele veneau din cauza relei conduceri a războiului.

Iar în ce privește Țarul Nicolae al Rusiei, acesta are nefericita inspirație, ca în anul 1915 să exercite în persoană comanda armatelor. Se imobilizează astfel la Marele Cartier, în timp ce la spatele său, primul-ministru Sturmer, trată pacea separată cu Germania, bine înțeleșpe spinarea țării românești, iar poporul pregătiă revoluția.

Din toate aceste exemple se vede clar, că mai cu seamă pentru viitor, Regele nu trebuie să comande în persoană armata, pentrucă aceasta ar însemnă, să se imo-

bilizeze la Marele Cartier și atunci dela sine ar pierde firul conducerii celorlalte două elemente de forță, adică firul politicii externe și al participării națiunii la războiu. Socotim deci, că fraza din Constituția noastră: „*Regele este capul puterii armate*“, trebuie interpretată în sensul că, în timp de pace, *Regele are înalta supraveghere asupra mersului treburilor ostirei, iar în timp de războiu El are conducerea războiului și nu comanda armatei.*

Ministrul de Războiu.

Sunt necontestate binefacerile aduse omenirii de marea revoluție franceză, în urma căreia toate statele au adoptat un regim constituțional. Datorită unui astfel de regim, popoarele au putut să facă progrese uimitoare într'un timp atât de scurt. Dar fericirea ar fi fost completă, dacă odată cu adoptarea regimului constituțional, ar fi dispărut și războaiele și nu ar mai fi existat armate, pentrucă de multe ori se întâmplă, ca prevederile constituționale în diferitele state, să se găsească în contradicție cu interesele superioare ale armatei și în special cu acele ale conducerii.

Chestiunea se rezolvă mai ușor în timp de războiu, pentrucă atunci, sub presiunea evenimentelor și mai cu seamă a pericolului iminent, deviza „*salus patrie, suprema lex*“ se aplică în toate statele și nimeni nu protestează.

În timp de pace însă, pericolul iminent nu mai există, popoarele sunt geloase de libertățile dobândite pentru care atâta sânge nevinovat a curs în omenire, astfel încât ele nu admit nici cea mai mică abatere dela prevederile constituționale. Și tocmai aci vine partea grea în ceea ce privește conducerea armatei.

Să vedem ce prevede constituția noastră relativ la atribuțiunile ministrului de războiu. În acest scop, chestiunea trebuie examinată, cum spun juriștii, atât în drept, cât și în fapt.

În drept, adică din punct de vedere legal, în Constituție nu se găsește scris nicăeri, că ministrul de războiu are conducerea armatei; însă aceasta rezultă în mod neîndoios, pentru că tot în Constituție se spune, că ministrul are răspunderea, și evident răspundere fără drepturi nu este posibilă. Prin urmare, din punct de vedere strict legal, adică în *drept*, nu avem nimic prevăzut în Constituție. În *fapt* însă, miniștrii de războiu au exercitat întotdeauna conducerea armatei și nimeni, nici o autoritate și nici o persoană, nu s'a interpus nici deasupra nici dedesubtul lor.

Trecem acum la răspunderi. În această privință situația se prezintă invers. Răspunderile sunt evidente, pentru că se spune acest lucru în Constituție la art. 87, însă de fapt ele nu există, de oarece nu se pot stabili nici în timp de pace și nici în timp de războiu.

Nu este posibil să fie stabilite în timp de pace, pentru că măsurile organice militare produc efecte foarte târzii, ce nu se pot constata decât cu ocazia unui războiu.

În al doilea rând, nu există judecător în timp de pace, care să fie în stare a aprecia măsurile luate. Singurul și adevăratul judecător este numai inamicul. De aceea, nu există nici un exemplu în nici o armată, ca vre-un ministru de războiu să fi fost tras la răspundere pentru nepregătirea oștii în ce privește conducerea.

În timpul războiului, dacă este victorios, atunci bucuria victoriei face ca vâlul uitărei să se întindă peste toate și peste toți. Și de multe ori acest vâl al uitărei se întinde atât de departe, încât acoperă chiar și pe acei ce unelțiseră contra existenței statului.

Dacă însă războiul este nenorocit, atunci, evident, în toate părțile se caută vinovați — țapii ispășitori — dar și în acest caz greutățile sunt foarte mari. Mai întâi nu se poate preciza, dacă o înfrângere a provenit din lipsa de pregătire a armatei în timp de pace, sau se datorește greșelilor momentane cari s'au făcut pe câmpul de luptă. Admițând însă, că s'ar putea face această distincțiune, din care ar rezultă în mod evident, că înfrân-

gerea a provenit din cauza lipsei de pregătire a armatei în timp de pace. Și de astă dată greutățile sunt tot atât de mari, căci pregătirea unei armate pentru războiu, nu este o operă de luni sau ani, ci de generații întregi.

Din această cauză, nu se poate niciodată stabili dacă vre-un ministru este vinovat, și este destul să ne amintim că în Franța, cu câteva zile înainte de izbucnirea războiului din 1870, ministrul armatei de atunci, Mareșalul Leboeuf, a avut impiudența să spună, că atât de pregătită este armata franceză, încât nu lipseă nici un nasture dela ghetetele soldaților. Peste câteva zile însă, dezastrul a și început. Acest ministru nu a fost totuși tras la răspundere, deși forma de guvernământ se schimbase complet, căci venise un guvern republican, care nu avea nici un motiv să menajeze pe foștii guvernanți din timpul monarhiei. Totuși s'a căutat și atunci un țap ispășitor, căci eră necesar pentru popor, și acela a fost găsit în persoana lui Bazaine, care predase cetatea Metz, și nu ministrul de războiu.

Se citează un singur caz, când în adevăr, s'a căutat să se tragă la răspundere un ministru de războiu, dar lucru curios, aceasta s'a întâmplat într-o țară care nu avea constituție. În războiul din 1914—1918, în Rusia, ministrul de războiu Suchomlinof a fost dat în judecată pentru lipsa de pregătire a armatei. Cu toate că el căzuse în disgrația țarului — însă probabil că mai erau judecători și la Petrograd — căci a fost achitat.

La noi s'a făcut o asemenea încercare în anul 1913. Atunci nu fusese un războiu adevărat, însă serviciul sanitar nefuncționând în bune condițiuni, s'a numit o comisiune, care să cerceteze cine este răspunzător de nepregătirea armatei. În această comisiune au fost numiți mai mulți juriști de seamă, însă ei au trebuit să înceteze foarte repede lucrările, fiindcă s'a pus imediat chestiunea, cari miniștri să se facă răspunzători și dela ce dată anume; încât s'a văzut că este o imposibilitate, mai cu seamă că mulți d'între ei nu mai erau în viață și odihneau de mult somnul lor de veci.

Astfel că, această idee a fost parăsită, iar în războiul din 1916 nici nu s'au mai căutat răspunderile.

Față de această constatare, că ministrul de războiu, are de fapt — în ceea ce privește conducerea — toate drepturile și n'are în realitate nici o răspundere, întrebarea este: ce am folosit noi, că după trei pătrare de veac, trăim în această stare de lucruri, adică în acest paradox?

Fără a intra în detalii, dacă privim chestiunea în ansamblul ei, trebuie să recunoaștem că, ori de câte ori au fost evenimente mari la ordinea zilei, armata s'a găsit nepregătită.

Așa, în anul 1900 noi am avut un grav conflict cu Bulgaria, care trebuia neapărat tranșat pe calea armelor, însă Regele Carol, om prevăzător și un bun militar, și-a dat seama că armata nu este pregătită și, atunci a preferat să înlăture acest litigiu pe alte căi, deși ar fi fost mai bine să se lichideze odată chestiunea cu Bulgarii, pentru că atunci nu ne-ar mai fi sărit în spate în anul 1916.

De asemenea în anul 1913, a fost un mare noroc că nu am avut un războiu adevărat, ci numai o simplă expediție militară, care a durat două luni, pentru că dacă războiul ar fi continuat mai mult, s'ar fi văzut că armata noastră nu era pregătită.

Iar, în anul 1916 toată lumea cunoaște, că am intrat în acțiune cu armata nepregătită, adevărata pregătire a războiului făcându-se în cele 8, 9 luni cât a durat refacerea armatei, așa încât faimoasa frază rostită de Mareșalul Joffre, îndată după bătălia dela Marna: „A pregăti războiul în timpul războiului este soarta tragică a țării noastre“, se aplică întocmai și poporului român.

Franța însă, poate să-și permită acest lucru, adică de dragul respectului cu sfîntenie a principiilor constituționale, — să-și aplice dictonul: „pereat mundus, fiat justitia“ — ceea ce, înseamnă că, ea poate să rămână cu armata nu destul de pregătită; pentru că Franța este o țară mare, poporul francez prin geniul rasei și munca

lui, a adus așa de mari binefaceri omenirii, încât în ori-ce situație s'ar află, chiar atunci, când nu și-ar mai putea apăra singur existența, se vor găsi întotdeauna alte state, cari să-i sară în ajutor.

Dar noi suntem o țară mică, poporul nostru abia acum își deschide drum în lume. Numai când vom ajunge și noi prin muncă și cultură, să aducem aportul nostru de bine și propășire pentru omenire, numai atunci soarta noastră va fi definitiv fixată pe acest pământ și nu vom mai fi expuși a fi ștersi de pe harta Europei. Până atunci, deviza noastră să fie: „Primum vivere, deinde philosophare”.

Prin urmare socot, că foarte respectuoși față de principiile Constituției, în ceea ce privește forma și ordinea de stat, foarte respectuoși față de principiile pactului nostru fundamental, relativ la drepturile și libertățile cetățenești, pentru care — după cum spuneam — s'a vărsat atâta sânge omenesc; atunci însă când aceste prevederi ale Constituției vin în contrazicere cu interesele apărării naționale, să căutăm să dăm o interpretare cât mai largă Constituției, și totdeauna, potrivit interesului apărării naționale.

Este acum chestiunea, dacă Constituția noastră poate suferi o asemenea interpretare. Acest lucru s'a discutat și în parlament.

S'a spus cu această ocaziune, că sunt două feluri de Constituții în Europa, unele inflexibile, cum este a noastră și a Franței, și altele maleabile, ca a Angliei.

Nu am să expun chestiunea din punct de vedere juridic, voi observa însă faptele. Și mă refer la unele fapte recente, petrecute sub actualul guvern, care pentru a realiza o anumită concepție, în chestiunea administrativă, a înființat două organisme noi, satul și regiunea, ce nu sunt prevăzute în pactul nostru fundamental.

Evident, aceasta nu a putut s'o facă decât printr'o interpretare mai largă a Constituției.

Același lucru putem constata în ce privește căile ferate. Din moment ce guvernul și-a dat seama că vechile

sisteme de conducere și administrație ale acestei instituții nu dădeau rezultate bune, a dat căilor ferate o autonomie completă, adică, ministru de comunicații nu mai are altă atribuție decât în ce privește tarifele și întocmirea regulamentelor. Cu toate acestea, calea ferată funcționează astfel de mai bine de un an și se împacă această autonomie, cu răspunderea ministrului de comunicații. Și căile ferate nu sunt o instituție de mână treia sau a patra. Au un personal de 120.000 de oameni, ca și armata, și o avere de peste 80 miliarde, adică atât cât este zestrea armatei în timp de pace.

Pe aceste considerațiuni, noi nu cerem o autonomie completă pentru organele superioare ale armatei, dar ceea ce dorim este, ca aceste organe să poată lucra cu mai multă libertate în ce privește conducerea armatei; iar *ministerul de războiu să nu aibă decât supravegherea acestei conduceri.*

Prin urmare nu este vorba, cum s'a susținut de unii, de a se crea un post de generalisim, mai mare de cât ministrul de războiu. Noi cerem însă, ca conducerea să fie încredințată organelor înalte de comandament. — marele stat major, și inspectoratele de armată — iar ministru de războiu să aibă un rol de supraveghetor asupra acestei conduceri și bine înțeles și partea administrativă. Lucru ce ar fi desigur posibil prin o mai largă interpretare a Constituției noastre.

Astăzi, ca și acum 50 de ani, conducerea armatei în timp de pace se exercită de către Ministrul de războiu și tocmai aceasta este partea slabă, de care oștirea se resimte mai mult. Înainte de a examina neajunsurile ce decurg din acest sistem, vom căuta să arătăm cauzele, căci odată găsite, și îndreptarea va fi mai ușoară.

În primul rând, această stare de lucruri se datorește împrejurărei, că atunci când s'a dat o organizare modernă oștirii noastre, prin anii 1882—1884, noi am copiat legiunile din Franța. S'a întâmplat ca tocmai în acel timp, să se fi produs încercarea de lovitură de stat a generalului Boulanger.

Oamenii politici francezi speriați de acest lucru, au căutat ca prin diferite legi, să pună toate organele superioare de conducere ale armatei sub dependența cea mai strictă a Ministrului de războiu, pentru ca astfel asemenea încercări de lovituri de stat să nu se mai poată repeta.

Cu toate că la noi o asemenea primejdie nu există, de oarece chiar pe acele vremuri monarhia eră pe deplin consolidată, totuși s'au introdus întocmai legiunile din Franța, cu toate relele lor urmări.

A doua cauză este de ordin psihologic. Ofițerii noștri cei mai buni, când ajung spre treptele superioare ale ierarhiei militare, încep a se specializa.

Unii din ei, își îndreaptă aproape toată activitatea spre chestiuni de ordin tehnic. Alții — foarte puțini — spre acele de organizare, iar marea majoritate spre chestiuni de comandament de trupe. De altfel este și natural ca lucrurile să se petreacă în acest mod, de oarece numai ofițerii de la comandamentele de trupe au posibilitatea să atingă ultimele trepte ale ierarhiei militare, adică Comandanți de Corp de Armată și Inspectori generali de armată.

La noi s'a întâmplat că aproape totalitatea miniștrilor de războiu să provie din această ultimă categorie.

Și atunci acești generali, odată ajunși în capul departamentului războiului, și-au îndreptat toată activitatea spre chestiunile de conducere, ca unii ce aveau o pregătire specială în această direcție, lăsând pe al doilea plan și chiar neglijând problemele de organizare și de administrație, ce ar fi trebuit să constituie adevărata lor preocupare.

Odată examinate cauzele acestor stări de lucruri, să vedem acum și neajunsurile ce au rezultat din faptul că Ministrul de războiu exercită conducerea armatei în timp de pace:

1. Nu poate să existe continuitate în conducere, în timp de pace. În adevăr, de la războiul pentru independență din 1877—78 și până astăzi, în decurs de 53 ani,

noi am avut 68 Miniștri de războiu, ceea ce înseamnă că un Ministru a funcționat în mediu 8—9 luni. Iar de la încheierea păcei generale, adică în decurs de 10 ani, am avut 8 Miniștri de războiu.

2. Nu poate fi continuitate între conducerea din timp de pace și aceea de războiu, pentru că unele sunt criteriile după care se alege un Ministru de războiu în timp de pace, și altele sunt normele după care se desemnează generalul care va comanda armata în timp de războiu.

3. Armata fiind o instituție foarte vastă și cum puterea de muncă a fiecărui om — ori și cât de bine înzestrat ar fi — este limitată; nici un Ministru de războiu nu a fost în stare și nici nu va fi, să exercite în același timp și conducerea armatei și să se ocupe în deaproape de organizare și de administrație, care după cum am spus trebuie să formeze adevărata preocupare a unui ministru. Sau una sau alta vor fi neglijate, și atunci armata în ansamblul ei, va suferi.

4. Este necontestat că oștirea noastră, ca toate armatele, se democratizează în ceea ce privește alcătuirea și structura sa. Nu avem decât să ne amintim principiul din Constituție, care prevede că tot românul, indiferent de origină etnică, de limbă sau de religie, face parte din unul din elementele puterii armate.

Apoi ofițerii noștri sunt recrutați din toate clasele sociale, și avem astăzi în oștire numeroși ofițeri fii de țărani, din cari unii au ajuns generali și ne mândrim cu ei.

Dacă însă armata se democratizează în ce privește structura și alcătuirea sa, apoi ca ființă și ideologie ea rămâne după cum am mai spus, o instituție tradiționalistă și conservatoare.

Pe baza acestor imperative categorice, sunt unele lucruri asupra cărora armata nu poate să facă nici cea mai mică concesiune, ori și cât s'ar democratiza timpurile. Și între aceste imperative, cele mai importante sunt necontestat disciplina și erarhia.

Nu există armată în lumea întreagă, în care să se

poată admite ca un ofițer de un grad mai mic, să comande pe un altul de un grad mai mare.

Ori, lucrul acesta se întâmplă veșnic la noi, pentru că nu odată am avut miniștri de războiu coloneli sau tineri generali de brigadă, cari în această calitate, au comandat generali mai vechi, sau mai mari în grad decât ei; pentru că apoi, când nu mai erau miniștri, acei coloneli sau tineri generali de brigadă să reintre sub ordinele aceluiași șefi pe cari îi comandase și de multe ori le pricinuiseră nemulțumiri.

Aceste lucruri nu ar trebui să se întâmple, pentru că ierarhia în armată formează un lanț atât de puternic, încât inelele sale nu pot fi întrerupte în nici un punct, nici la bază și nici la vârf, fără ca organismul militar în întregul său să nu se resimtă.

Față de cele arătate mai sus, ar fi preferabil din toate punctele de vedere ca pe viitor, miniștrii de războiu să nu mai fie militari, ci persoane civile. Prin o asemenea măsură un ministru de războiu civil, de la sine își va îndrepta toată activitatea spre chestiunile de administrație ale armatei, iar în ce privește conducerea, ne având competența necesară, se va mulțumi să exercite numai o supraveghere asupra mersului treburilor oștirii.

De altfel, alte state cu o mai mare experiență politică decât a noastră, au înțeles de mult acest lucru.

Așa, Franța de la încheierea păcii și până acum, a avut numai miniștri de războiu civili, cu o singură excepție, aceea a generalului Nollet, în timpul scurtei guvernări a D-lui Herriot.

Iar Anglia, nu a avut niciodată miniștri de războiu militari, afară de Lordul Kitchener în timpul războiului mondial, când situația eră cu totul excepțională. Dar chiar după moartea tragică a Lordului Kitchener, deși războiul continuă, miniștrii de războiu au fost totdeauna persoane civile, Dl. Loyd George, iar mai târziu Lordul Derby.

De altfel, fostul ministru de externe al Angliei, Sir Grey, în memoriile sale spune: „Intr'un stat cu regim constituțional, nu este nevoie ca miniștrii să fie niște specialiști. Este deajuns să aibă o mare cultură generală și spirit organizator, pentru a putea conduce pe tehnicieni“.

În rezumat deci, atribuțiunile Ministrului de războiu în ce privește conducerea oștirii, trebuie să se reducă la un rol de supraveghere, pentru a-și putea concentra toată activitatea asupra administrației armatei.

Acest lucru se va realiza evident mai ușor cu un ministru civil, decât cu un general în activitate.

Comandamente și Inspectorate de armată.

Din cauza marelui număr de oameni ce se vor întrebuința în lupte, astăzi nimeni nu mai pune la îndoială nevoia existenței Comandamentelor de Armată, pentru starea de războiu.

Nu tot astfel stau lucrurile, în timp de pace.

Unii susțin, că asemenea Comandamente ar fi necesare, alții preconizează Inspectoratele de Armată, iar alții nu ar dori să existe nici Comandamente nici Inspectorate de Armată.

Soluțiile, ce s'au adoptat, variază dela țară la țară, depinzând în special de situația politică și de efectivele fiecărei armate.

În general, se poate spune, că Armata, fiind o unitate strategică, compunerea ei din 3—5 Corpuri de Armată, nu poate fi fixă în timp de pace, ea urmând să varieze cu fiecare din ipotezele de războiu.

Apoi, noțiunea de Comandament, implică ideia atât de conducere cât și de administrație. Dacă, prin urmare, s'ar admite Comandamente de Armată, aceasta ar însemna să se înființeze noi servicii administrative și așa foarte numeroase în oștirea noastră.

În fine, Generalii puși în capul unor asemenea mari unități, fiind prea mult absorbiți de nevoile administrative nu ar mai avea timpul suficient, să se ocupe

și de chestiunile de conducere propriu zise, de studierea teatrelor de operații, unde vor avea să lupte în caz de războiu, etc.

Pentru aceste motive, în nici o oștire din Europa, nu există organizate Comandamente de Armată, în timp de pace, afară de Iugoslavia. În acea oștire însă, Armatele nu sunt în realitate de cât niște Corpuri de Armată mai mari, lipsindu-le organul intermediar normal — Corpul de Armată — dintre Armate și Divizii.

În ce privește Inspectoratele de Armată, în unele țări au, în mod permanent, un anumit număr de Corpuri de Armată sub ordinele lor; în altele, Inspectorii de Armată primesc delegație, în fiecare an, de a inspecta anumite Corpuri de Armată.

Primul sistem — care există și la noi — are avantajul de a da posibilitate Generalilor inspectori, adică viitorilor Comandanți de Armate, să-și cunoască mai bine elementele, ce vor avea sub ordinele lor, în caz de războiu.

În oștirea noastră, există însă o mare confuzie asupra modului cum funcționează Inspectoratele de Armată și nimeni nu poate preciza, dacă ele sunt sau nu organe de Comandament.

Astfel, spre exemplu se știe, că una din prerogativele Comandamentului este dreptul de a recompensa și de a pedepsi.

În ce privește dreptul de răsplată, el este evident, de oarece Inspectorii de Armată au ultimul cuvânt în chestiunea înaintării ofițerilor, pentru anumite grade, fără ca, o altă autoritate superioară să poată interveni.

Nu tot acelaș lucru se poate spune despre celalt drept, adică acela de a aplica pedepse. În această privință, nimic nu este precizat. Își poate lesne închipui oricine, cât de mult scade autoritatea și prestigiul acestor înalte organe militare, când, chiar în cazuri de abateri grave din partea subalternilor, Inspectorii de Armată nu pot lua nici o măsură represivă, fiind nevoiți de a semnaliza cazul Ministerului de Războiu „*spre a hotărî*”.

De asemenea, Inspectorii de Armată nu au dreptul să mute nici un ofițer, fie el și sublocotenent, dintr'un regiment în altul, chiar la trupele ce se găsesc sub ordinele lor.

Iar în caz de războiu, unor asemenea Inspectori de Armată, astfel îngrădiți, le încredințăm viața a sute de mii de oameni. Nu este oare o prea mare deosebire între drepturile și atribuțiunile lor în timp de pace și cele din timp de războiu?

În fine, sunt la noi unele păreri, care susțin desființarea Inspectoratelor de Armată, pentru starea de pace.

Această chestiune trebuie privită în mod cu totul obiectiv, ea depinzând de felul cum se exercită conducerea superioară a oștii.

Dacă această conducere este exercitată numai de Ministerul de Războiu — după cum se petrec de fapt lucrurile în oștea noastră — atunci, evident, Inspectoratele de Armată, apar ca niște organe inutile, care nu reprezintă de cât o suprapunere de atribuțiuni.

În cazul, însă, când se va ajunge și la noi, ca Ministerul de Războiu să nu se ocupe de cât de chestiuni referitoare la organizarea și administrația oștii, atunci Inspectoratele de Armată vor fi de un real folos, căci ele, împreună cu Marele Stat Major, vor exercita de fapt conducerea superioară a oștii.

În ce privește funcționarea acestor Inspectorate, este de observat, că astăzi Inspectorii Generali de Armată sunt ocupați cel puțin 8—10 luni din an cu notarea ofițerilor, consiliul superior al oștii etc. În special, lucrările relativ la propunerile pentru înaintare, durează din luna Februarie până în Mai, uneori prelungindu-se chiar până în Iulie, pentru ca toamna să reînceapă chestiunea reclamațiilor ofițerilor neînaintați.

Dacă mai adăugăm faptul, că o parte din Inspectori sunt ocupați în comisiunile de examen pentru generali, ne putem da seamă, cât timp le mai rămâne pentru a se interesa de Inspectoratele respective.

Este dar nevoie, ca acești Generali Inspectori să fie lăsați să se ocupe cât mai mult de unitățile, ce le au în subordine.

Să facă numeroase călătorii și aplicațiuni, cu trupele ce conduc, spre a obișnuî ofițerii și Comandamentele cu terenul.

Să studieze ipotezele de războiu, ce le revin și să facă propuneri concrete Marelui Stat Major.

În general, trebuie să existe o legătură cât mai strânsă și o colaborare continuă și reciprocă, între Marele Stat Major și Inspectoratele Generale de Armată.

O altă chestiune de semnalat este lipsa de stabilitate, în ce privește împărțirea organică a Inspectoratelor. Aproape din 2 în 2 ani, se modifică numărul Corpurilor de Armată și a altor unități, ce intră sub conducerea unui Inspectorat.

Lipsa aceasta de continuitate fiind în dauna instrucției și a pregătirii de războiu, să nu se mai înființeze Inspectorate de Armată pentru persoane, ci să se caute persoanele capabile de a conduce aceste Inspectorate. Numai în modul acesta, Inspectoratele vor putea realiza scopul pentru care au fost create, altfel, ele devin organe nefolositoare, care se interpun între Marele Stat Major și Ministerul de războiu, îngreunând mersul normal al lucrurilor.

Inspectorate Tehnice de Arme și Servicii.

Înainte marelui războiu, chestiunea Inspectoratelor Tehnice era mult discutată în toate armatele și se poate spune, că nicăeri nu se ajunsese la o soluție definitivă.

Astfel, în unele armate, Inspectorii Tehnici aveau dreptul să facă inspecție la trupe — mai cu seama pentru cele de cavalerie, — în alte armate, ei puteau numai să asiste la inspecțiile făcute de Comandanții de Divizii și de Corpuri de Armată, iar în alte armate nu existau de loc Inspectorate Tehnice.

Un lucru însă era bine stabilit, pe acele vremuri la

toate armatele, că infanteria, nefiind o armă tehnică, nu are nevoie de un asemenea inspectorat.

În general, obiecțiunile ce se aduceau în trecut Inspectoratelor Tehnice erau, că ele ar constitui o încălcare și o știrbire a drepturilor și prerogativelor Comandamentelor de Divizii și de Corpuri de Armată.

Astăzi, din cauza sporirii considerabile a armamentului și a diversității sale la toate armele, chestiunea Inspectoratelor Tehnice -- chiar și pentru infanterie -- nu mai poate fi pusă în discuție, ele constituind o necesitate de primul ordin.

Spre a se înlătura conflictele, ce eventual ar putea să se ivească între Inspectorii Technici și Comandanții de Divizii și de Corpuri de Armată, conflicte care în trecut proveneau mai cu seamă din cauza notărilor ofițerilor în foile calificative; ar trebui să se hotărască, că Inspectorii Technici de arme și servicii, cu ocazia inspecțiilor ce fac la trupe, nu dau *note individuale* în memoriile ofițerilor, ei mulțumindu-se de a semnală, prin rapoarte adresate Ministerului de războiu și Marelui Stat Major, dacă unitatea, inspectată *în ansamblul ei*, are sau nu pregătirea tehnică necesară pentru războiu, fără a face vre-o apreciere asupra corpului ofițeresc de la acea unitate.

În ce privește propunerile de ordin tehnic pentru mobilizare, dotarea cu armamente, munițiuni, etc., ele trebuind să corespundă nevoilor de ordin tactic, urmează să fie întocmite de acord cu Marele Stat Major. În acest scop, ar trebui să existe câte un ofițer de Stat Major, care să facă legătura între aceste Inspectorate și Marele Stat Major.

Pentru inspectoratul marinei și al aeronauticeii, care prezintă un caracter cu totul special, ar fi bine să funcționeze un serviciu complet de Stat Major, apoi un serviciu al intendenței, sanitar etc., de oarece, pentru aceste două arme, Inspectorii tehnici au atribuțiuni de comandament.

Comandamentul în Armată

Comandamente de Corp de Armată.

Apariția Corpului de Armată este datorită creșterii efectivelor armatei, și deci a numărului Diviziilor.

Prin urmare, el a rezultat din nevoia creării unei unități superioare Diviziei, care să permită a ușura conducerea, prin împărțirea Armatei într'un număr mai mic de unități, puse sub ordinele imediate ale Comandantului de Armată.

Pe lângă ușurința conducerii, gruparea Diviziilor în Corpuri de Armată mai are avantajul de a ușura aceste mari unități tactice (Diviziile), de tot ce le-ar împovăra — Serviciile Corpului de armată — fără a fi în legătură cu întreținerea trupelor în luptă.

În fine, existența serviciilor de Corp de Armată, permite să se economisească mai bine cantitatea totală a serviciilor armatei, decât în cazul când Diviziile ar avea fiecare din ele, și serviciile necesare unei unități strategice.

La noi, sunt unele păreri, cari susțin desființarea Corpurilor de armată, pe motivul, că în ultimul războiu, Diviziile au fost constituite *autonom*, trecând dela o armată la alta și chiar de pe un front de luptă pe altul, fără a mai păstra legătura organică cu Corpul de Armată cărui îi aparțineau.

Acest lucru se va întâmpla probabil și într'un viitor războiu, însă, pentru starea de pace, menținerea Corpurilor de Armată pare încă necesară.

O asemenea nevoie provine din cauza unificării instrucției și a faptului, că în general Comandanții de Corp de Armată au și anumite atribuțiuni relativ la menținerea ordinii pe întreg teritoriul Corpului de Armată, apoi unele chestiuni teritoriale etc. care, dacă s'ar trece asupra Diviziilor, ar constitui o împovărare prea mare de atribuțiuni, pentru aceste unități.

Organizarea și funcționarea Ministerului de Războiu.

Cele două elemente, asupra cărora autoritatea militară superioară — Ministrul de Războiu — își exercită acțiunea,

în scopul pregătirii armatei pentru războiu, sunt: *Populația și teritoriul*, iar mijlocul necesar este *bugetul*.

Repartizarea oamenilor între unitățile armatei, așezarea acestora pe teritoriu, apoi repartizarea mijloacelor date de buget, spre a întreține și înzestră unitățile armatei cu tot ce le este necesar, corespund la două funcțiuni deosebite: întrebuințarea oamenilor și întrebuințarea banilor, cari în limbajul militar se traduc prin cele două denumiri distincte: *Organizare și Administrație*.

Acestea ar trebui să fie în mod principal, adevăratele atribuțiuni ale Ministerului de Războiu.

În ce privește chestiunile de organizare, rolul Ministerului de Războiu este să susție, în fața Parlamentului legile de cari oștirea are nevoie, precum și să întocmească regulamentele dezvoltătoare ale acestor legi.

Atribuțiunea directă și continuă, ce revine Ministrului de Războiu, trebuie să fie relativ la administrația armatei, de aceea se și spune că, „Ministrul de Războiu este marele administrator al oștirii“.

Cum însă, după prevederile nu destul de precise ale Constituției noastre, în sarcina Ministrului de Războiu intră de fapt după cum am arătat și chestiunile de „*Conducere*” a armatei, ar trebui, ca în alcătuirea Ministerului să se facă o distincție bine precizată. Pe de o parte, problemele de organizare și administrație să formeze atribuțiunile *directe* ale Ministrului de Războiu; iar pe de alta, chestiunile de conducere să fie încredințate, *prin delegație*, unor anumite organe militare, adică Marelui Stat Major și Inspectoratelor Generale de Armată, iar Ministrul de Războiu rezervându-și numai un rol de supraveghere.

Prin o asemenea măsură, se respectă principiile Constituției, relativ la responsabilitatea ministerială și în acelaș timp, conducerea armatei va avea un caracter de *continuitate și permanență*, de oarece va fi încredințată unor autorități superioare militare, ce nu sunt supuse fluctuațiunilor politice și deci schimbărilor prea dese.

În ce privește funcționarea Ministerului de Războiu

este de observat, că în nici o ramură de activitate un șef nu poate lucra direct și în bune condițiuni de cât cu 3—4 subalterni.

Prin urmare, din acest punct de vedere, Ministerul de Războiu ar trebui să fie constituit din Direcții și Servicii cât mai mari și deci cât mai puține.

Prin asemenea sistem, avem avantajul de a se obține mai lesne unitatea de conducere și în acelaș timp, lucrările de biurou se simplifică simțitor, înlăturându-se corespondența între Direcții și Servicii, care evident, va fi cu atât mai numeroasă, cu cât acele Direcții și Servicii vor fi mai multe.

Ne putem da seama, de cele ce se petrec la noi și inconvenientele ce rezultă prin faptul, că Ministrul de Războiu trebuie să lucreze direct și personal cu 15 Directori și Șefi de servicii.

De asemenea, trebuie căutat, să nu existe *suprapunere de atribuțiuni*, care duc la înmulțirea și întârzierea lucrărilor, sporind astfel birocrația, produc confuzii și scad prestigiul autorităților superioare.

Ca exemplu, putem cită chestiunea călărașilor cu schimbul, de care se ocupă: Direcția recrutărei, Direcția cavaleriei și Serviciul Remonte din Ministerul de Războiu, precum și Secția Recrutărei din Marele Stat Major.

Spre a se înlătura, pe viitor, acest neajuns, ar trebui ca prin legea de organizare a Ministerului de Războiu, să se puie următorul principiu: *Toate chestiunile referitoare la personal — ofițeri și trupă — să se hotărască și să se soluționeze numai de Marele Stat Major, care va ține la curent Direcțiile și Serviciile din Ministerul de Războiu, prin trimiterea periodică a unor anumite situații.*

De asemenea, *toate chestiunile referitoare la materiale de orice natură, precum și creditele bănești, să se hotărască și să se soluționeze numai de Direcțiile și Serviciile din Ministerul de Războiu, cari vor ține la curent Marele Stat Major, prin trimiterea periodică a unor anumite situații.*

Consecvent acestor norme, nici o chestiune, relativă

la mobilizarea oamenilor — ofițeri sau soldați, — să nu poată fi rezolvită de cât de Marele Stat Major.

Astfel, s'ar evita cele petrecute în preajma războiului din 1916, când s'a constatat, cu surprindere, existența unor anumite formațiuni, pe care le mobilizase Direcțiile și Serviciile din Ministerul de Războiu, fără ca Marele Stat Major să fi avut vre-o cunoștință.

Este lesne de închipuit, ce mari perturbări au produs aceste formațiuni improvizate, în planul general de mobilizare și transporturi, întocmit de Marele Stat Major.

De asemenea, spre a nu încărcă prea mult activitatea Marelui Stat Major, să se admită, ca mutările de grade inferioare, în timp de pace, dela o unitate la alta, să se facă de Corpurile de Armată respective, fără a se mai cere și ayizul Marelui Stat Major.

În prezent, zilnic Marele Stat Major e asaltat de cereri de mutări, cari răpesc timpul necesar pregătirei altor lucrări.

E foarte greu, ca un singur organ — Marele Stat Major — să se ocupe cu mutările din toate Corpurile de Armată. Prin descentralizare, s'ar câștiga mai multe avantaje.

În vîrteuta aceluiaș principiu, ar fi bine, ca toate chestiunile relativ la *efectivele bugetare* (din timp de pace) să fie hotărâte de Marele Stat Major și nu de Direcțiile și Serviciile din Ministerul de Războiu.

Faptul, că Direcțiile și Serviciile din Minister hotărau, în trecut, singure asupra efectivelor de pace, a avut drept urmări, sporirea serviciilor armatei, în dauna trupelor luptătoare, ajungând să absoarbă, după cum am arătat peste 25% din efectivele bugetare, pe când, în mod normal ele nu ar trebui să treacă de 7% din aceste efective.

Dacă s'ar continuă pe această cale, rolurile se inversează, adică de unde serviciile armatei trebuiesc considerate ca niște auxiliare ale trupelor luptătoare; ele astăzi

tind să devină principalul, pe când trupele luptătoare se reduc la un rol de auxiliari.

Dar considerația cea mai importantă, care ne face să susținem stabilirea efectivelor de pace de către Marele Stat Major și nu de Direcțiile și Serviciile din Minister, este, că aceste efective nu se hotărăsc la întâmplare, sau conform dorinței fiecăruia, ci după anume norme bine stabilite.

În adevăr, efectivele de pace ale fiecărei unități și ale fiecărui contingent trebuie să fie astfel, în cât, cu numărul de contingente prevăzute prin legea de organizare a armatei, să se poată completa efectivele de mobilizare ale acelei unități.

Nerespectarea acestor norme a avut drept urmări, că în pregătirea mobilizării din 1916, a fost nevoie să se facă numeroase vărsări de oameni de la o unitate la alta, constituind o cauză de slăbiciune a pregătirii noastre pentru războiu.

* * *

Nu putem termina această parte, fără a înzista asupra nevoiei imperioase de a utiliza orice mijloc, pentru sporirea autorității și prestigiului Marelui Stat Major, precum și a tuturor organelor înalte de Comandament.

Este în deobște cunoscut, nu numai la noi, dar și în toate celelalte state, că în urma marelui războiu disciplina socială — în popor — a scăzut simțitor.

Acest fapt a avut drept urmări, că disciplina în armată se menține mai greu de cât în trecut și prin urmare, trebuie, puse pe viitor mai multe mijloace la dispoziția șefilor pentru menținerea ei.

Cum, pe de altă parte, experiența a dovedit, că măsurile represive nu sunt singurele metode pentru întărirea disciplinei — mai cu seamă față de corpul ofițeresc, — rezultă dar nevoia de a se lucra și în alte direcțiuni, adică în aceea a sporirii autorității și prestigiului tuturor organelor de Comandament.

În special, această afirmațiune trebuie avută în vedere, când este chestiunea de Marele Stat Major.

În adevăr, în toate armatele, care au luat parte la războiul mondial, Marele Stat Major din timp de pace s'a transformat în organul suprem de conducere al oștirilor.

Dacă, pe lângă aceasta, vom ține seamă, pe de o parte, că în caz de războiu încrederea în conducători este unul din factorii esențiali de izbândă; iar pe de alta, că în viitor războaiele nu se vor purta numai de armata propriu zisă, ci de întreaga Națiune; atunci, evident, devine o nevoie imperioasă pentru tot poporul, să aibă încredere în organul suprem de conducere a războiului, adică în Marele Stat Major.

Acest lucru nu se va putea obține, de cât, după cum am spus, mărindu-i din timp de pace, autoritatea și prestigiul, pe toate căile și prin orice mijloace.

De oarece Constituția noastră nu îngăduie Marelui Stat Major, să funcționeze ca un organ aparte și independent de Ministerul de Războiu; ar trebui, cel puțin prin lege, să se precizeze dreptul său de întâietate asupra tuturor celorlalte Direcții și Servicii din Minister.

De altfel, în această privință avem și un exemplu. În armata germană erau două staturi majoare și anume, Marele Stat Major al armatei de uscat și Statul major naval.

Marele Stat Major al armatei de uscat, datorită unui alt regim Constituțional, care-i dăduse posibilitatea să trăiască complet independent de Ministerul de Războiu, a produs generali iluștri în campaniile din 1864, 1866 și 1870. Și trebuie s'o recunoaștem că germanii au avut generali mari și în războiul din 1914—1918.

Pe când Statul major naval, fiind prea mult încătușat din cauza marei personalități a amiralului Tirpitz, care a îndeplinit timp de 20 de ani funcțiunea de ministru al marinei, nu a putut produce nici un amiral mai de seamă. Și tocmai aceasta este una din cauzele pentru care la începutul războiului, flota germană n'a îndrăznit

să se măsoare cu flota engleză, ce nu eră atât de superioară numericeste. În schimb disciplina și mai cu seamă instrucția echipagiilor germane erau desăvârșite.

Mai este în fine de observat că, în statele unde Marele Stat Major și Comandamentele superioare ale armatei, au fost ținute în timp de pace prea mult sub stricta dependență a Ministerului de Războiu, cum s'a întâmplat în Franța, Italia și la noi; în toate aceste țări, criteriul după care s'a încredințat diferiților generali comandamentele armatei în momentul izbucnirii războiului, n'a fost totdeauna cel mai just.

Din această cauză în Franța după prima bătălie de la Marna, Mareșalul Joffre s'a văzut nevoit să ia comanda la peste 200 coloneli și generali, din cari unii îi erau prieteni personali încă din copilărie.

De asemenea și în Italia s'a luat comanda la peste 100 coloneli și generali, iar la noi la vre-o 50—60.

Pe când în armata germană, unde asemenea șefi putuseră fi mai just apreciați în timp de pace, nu s'au luat comanda în timpul războiului decât la 4—5 generali.

Toate aceste exemple ne dovedesc și mai mult, nevoia imperioasă de a se lăsa Marelui Stat Major și Comandamentelor superioare ale oștirii o libertate cât mai mare, neținându-i prea mult încătușați sub dependența Ministerului de Războiu.

Conducerea și Administrația Armatei.

De la războiul pentru independență din 1877—78 și până astăzi, oștirea noastră a primit mai multe transformări, fiecare organizare nouă reprezentând un real progres față de trecut, afară de aceea din 1923, asupra căreia sunt de făcut toate rezervele.

În ce privește însă sistemele de conducere și de administrație, ele au rămas aproape neschimbate timp de peste 50 de ani.

Deși, prin erarhia comandamentelor, oștirea ar pu-

tea fi instituția cea mai descentralizată, ea a urmat necondiționat evoluția celorlalte servicii publice ale statului, înfățișându-ne, ca și acestea, cel mai centralizator sistem de conducere și administrație.

Dacă pentru alte instituțiuni răul nu a fost prea mare, asupra oștirei, însă, a avut urmări dăunătoare, căci printr'un asemenea sistem centralizator nu este posibil să se afirme *personalitatea șefilor*, *caracterele* sunt împiedicate de a ieși la suprafață, *individualitățile* nu se pot forma, iar *răspunderile* rămân nedefinite.

În asemenea condițiuni, nici o manifestare proprie de concepție și de gândire nu mai este posibilă, iar *inițiativa* — atât de necesară în războiu — nu se poate desvoldă la șefii armatei, în cadrul liberei lor vocațiuni, ea rămânând cu totul înăbușită.

Din aceste cauze, Comandamentele se atrofiază, pierzând orice prestigiu, orice autoritate și orice aptitudine de a gândi și hotări din propria lor inițiativă.

Iar, în caz de războiu, șefilor armatei, astfel îngrădiți prin cel mai centralizator sistem de conducere și administrație, li se cere de o dată — ca unor fachiri din Asia — să se transforme, ca prin basme în oameni de hotărâri repezi și îndrăznețe, de cari adesea va depinde viața a zeci și chiar sute de mii de soldați.

Asemenea minuni nu se pot realiza, de aceea, în prima parte a războiului nostru, am avut de înregistrat atâtea scăderi dureroase la unii din șefii oștirei, ce desigur s'ar fi putut evita, dacă am fi avut alte sisteme de conducere, în timp de pace.

De altfel eră natural ca aceste lucruri să se întâmple, fiindcă noi nu am făcut nimic în timp de pace, pentru desvoltarea spiritului de inițiativă în rândurile corpului ofițeresc.

Trebue s-o recunoaștem, că spiritul de inițiativă nu este încă destul de desvoltat în masa poporului nostru, lucru de altfel foarte explicabil, pentrucă prea multe vecuri am trăit sub stăpânire străină și prea este recent timpul de când ducem o viață adevărat liberă.

Dintr'o statistică întocmită de Dl. profesor universitar Ștefănescu Goangă, care se ocupă îndeaproape cu îndrumarea profesională a tineretului, rezultă că din circa 40.000 studenți din universitățile noastre, 35.000 fac studii ce-i îndreaptă spre cariere sigure, adică de Stat, unde cu sistemul biurocratic de la noi, nu se cere inițiativă ci numai o execuție promptă a serviciului; și numai 5000 studenți fac studii pentru cariera agricolă, comercială, industrială etc., în care sunt riscuri, și unde mai cu seamă, ca să poți ajunge la o situație trebuie să faci acte de inițiativă.

Mai mult încă, tot dintr'o statistică recentă rezultă că, pentru o țară agricolă ca a noastră, la 170.000 elevi înscriși în gimnazii și licee, corespund 2700 elevi din școlile de agricultură.

Dar nu este numai atât, în urma unei anchete făcută la una din aceste școli de agricultură de către un zelos director, care într'un mod părintesc a întrebat pe fiecare copil să spună, ce visează să ajungă după terminarea școlii; din aceștia 90% nu aveau alt gând, decât să devie funcționari de stat, agronomi și alte funcțiuni asemănătoare și numai 10% să facă plugărie pe cont propriu.

Faptul că și comerțul, unde se cere spirit de inițiativă, este în majoritate în mâna străinilor, constituie o dovadă mai mult, a lipsei spiritului de inițiativă în masa poporului nostru.

În asemenea condițiuni este evident, că pentru a avea un corp ofițeresc cu spiritul de inițiativă dezvoltat, va trebui să forțăm nota. O asemenea însușire nu se poate căpăta însă, nici prin conferințe ținute pe băncile școlilor militare, nici prin ordine și deciziuni ministeriale, ci numai punând pe fiecare ofițer în cât mai multe situațiuni, spre a-l obliga astfel să ia singur hotărâri pe propria lui răspundere.

Este evident că mulți din ei vor greși. Cu atât mai bine, pentru că cu cât vor săvârși mai multe erori

în timp de pace, cu atât vor face mai puține la războiu. Cu deosebirea că, greșelile în timp de pace se pot îndreptă, pe când în timp de războiu, foarte adesea ele sunt ireparabile.

Iată de ce întregul sistem de conducere al armatei în timp de pace, trebuie complet schimbat, pentru ca să se poată desvoltă cât mai mult spiritul de inițiativă în corpul nostru ofițeresc.

Un alt procedeu greșit, în sistemul de conducere al armatei, este tendința mereu crescândă de a dubla pe fiecare șef mai important cu câte un consiliu sau comitet, la adăpostul căruia poate să fie ferit de răspundere, chiar atunci când ar săvârși greșeli sau nedreptăți.

În această privință, armata a fost victima mediului în care a trăit și s'a desvoltat.

În adevăr, în toate țările democratice, guvernele au căutat, pedeoparte, un reazăm în parlament, care nu este decât tot un consiliu, însă mai numeros; iar pe de alta, s'au ferit de a-și asuma singure răspunderea actelor de guvernământ, căutând să o împrăstie și să o difuzeze cât mai mult, astfel ca, la nevoie, să nu poată fi precis stabilită.

Și soluția a fost lesne găsită, în funcționarea acelor nesfârșite comitete și consilii, anonime și fără răspundere, ca orice colectivități, pe cari le întâlnim la fiecare pas, în toate serviciile noastre publice, la adăpostul și sub oblăduirea cărora se săvârșesc adesea toate păcatele, toate abuzurile și toate actele arbitrare.

În oștire, s'ar putea admite în anumite condițiuni, numai comitete tehnice, căci știința este independentă de grad, și consilii pentru chestiuni administrative, spre un mai bun control, după cum lucrurile se petrec la societățile anonime.

Dar comitete și consilii, în chestiuni de conducere propriu zisă, adică referitoare la acte de Comandament, a fost întotdeauna și continuă să fie un anacronism.

Nu avem oare un exemplu tipic, în funcționarea Co-

mandamentului suprem? Acest Comandament se exercită de fapt, în timp de pace, de către Ministerul de Războiu, care, pentru orice act al său, legal sau nelegal, se pune veşnic la adăpostul şi sub scutul acei adunări colective, anonimă şi fără răspundere, care se numeşte „Consiliul Superior al Armatei“, deşi toată lumea ştie, că acest consiliu este numai un organ consultativ, iar ministrul face în realitate tot ce vroeşte.

De asemenea, în chestiunea înaintărilor, Inspectorii de Armată, Comandanţii de Corpuri de Armată, de Divizii, etc., în loc să-şi dea părerea în mod hotărât şi personal, nu lucrează ei oare întruniţi în comitete tocmai pentru a fi feriţi de răspundere?

Şi atunci, nu trebuie să fie de mirat, dacă, de o bucată de vreme, se aud din ce în ce mai persistent voci autorizate, cari afirmă că disciplina în armată a scăzut.

Lucrul acesta eră natural să se producă, de oarece şefii armatei, ne mai având o răspundere *directă şi personală*, actele lor sunt puse la adăpostul acestor comitete şi consilii, sub scutul cărora se pot săvârşi, cu forme legale, toate ilegalităţile.

A venit deci vremea, ca întreg sistemul de conducere şi de administraţie al armatei să fie schimbat, urmând a-l pune pe baze cu totul diferite, ca cele din trecut şi de astăzi.

În rezumat, se poate spune, că în primul rând este nevoie de o *largă descentralizare în comandament şi în administraţie*, căci numai astfel se va putea forma şi dezvoltă personalitatea şefilor.

Bine înţeles, descentralizarea nu exclude ideia controlului.

Apoi şefii armatei, oricare ar fi gradul sau funcţiunea ce ocupă, să aibă *răspunderea efectivă, directă şi personală* pentru actele lor, ne mai punându-se la adăpostul acelor numeroase comitete şi consilii.

Prin schimbarea sistemului centralizator de astăzi, serviciile armatei, cari, după cum am spus, absorb peste

25% din efective, s'ar reduce la adevărata lor proporție de maximum 7%.

O altă urmare a modificării acestui sistem va fi, că mai mult de jumătate din ofițerii, cari populează inutil biourile Ministerului de Războiu, vor putea fi trimiși la regimente, unde prezența lor este atât de necesară, de oarece lipsurile trec uneori de 50% din efective.

Astăzi Ministerul nostru de Războiu are 1660 ofițeri, subofițeri reangajați și funcționari civili, pentru 8 corpuri de armată; pe când Ministerul de războiu al fostei armate germane cu 25 Corpuri de Armată nu avea decât 600 ofițeri și funcționari civili.

În această privință, șefii armatei ar trebui să influențeze și să pregătească mentalitatea ofițerilor, făcându-i să înțeleagă că adevărata lor menire și postul de onoare, pentru un ofițer, este la trupă și nu la serviciu, unde, afară de ofițerii de stat major, nu ar trebui să se oploșească decât acei ofițeri combatanți, cari nu se bucură de o sănătate deplină.

Astăzi, vedem ofițeri abia eșiți de pe băncile școlii, cari se lipesc de câte un biou, de la începutul carierei, unde rămân câte 7—8 ani.

Ar trebui dar, ca la serviciu, să nu fie întrebuințați ofițerii combatanți, decât dela gradul de căpitan în sus.

Locul de cinste, pentru un ofițer combatant, să fie la regiment, nu în biourile unui serviciu. Dar, pentru aceasta, șefii erarhici ai armatei să aibă grijă și să răsplătească așa cum se cuvine, pe ofițerii de la trupă; nu ca astăzi, când ofițerii de pe la servicii, venind într'un contact strâns cu generalii, ce se află în capul marilor unități, sunt mai darnici cu ei în ce privește recompensele, cum ar fi propuneri pentru înaintare, decorații, etc.

Deviza, pentru viitor, va trebui deci să fie „Îndărăt spre corpurile de trupă“.

În fine, sute de milioane de lei, ce se cheltuesc astăzi cu sistemul centralizator de conducere și administra-

ție, ar putea fi economisite, dându-li-se o mai bună întrebuințare.

Folosul însă cel mare, pe care armata îl va avea de pe urma acestei reforme, va fi mai cu seamă în domeniul moral, putându-se stabili răspunderi efective, pentru cei ce trebuie să le aibă. Se va dezvoltă personalitatea Comandanților, în sensul cerințelor războiului modern, în locul biurocrațiilor timizi și neîncrezători în ei înșiși pe care-i formează sistemul centralizator.

Va izvorî astfel o eră nouă, plină de inițiativă și de acțiune și se va schimba în totul atmosfera înăbușitoare, ce nu formează și nu poate forma pe conducătorii de oameni.

*

Este necontestat, că toate măsurile arătate mai sus, relativ la conducerea armatei, nu vor da rezultatul dorit, atâta timp, cât sistemul de administrație al oștii va rămâne neschimbat.

Astăzi, pe de o parte din cauza griei răspunderilor pecuniare a șefilor și organelor de control, iar pe de altă din pricina temerei de a nu se săvârși abuzuri și fraude, domnește în armată un formalism extraordinar, care absoarbe toată activitatea unui număr exagerat de mare de ofițeri de intendență și de administrație. În acelaș timp, distrage un număr tot atât de covârșitor de ofițeri combatanți de la menirea lor, de a instrui trupele, spre a-și concentra toată activitatea numai asupra chestiunilor administrative.

Aproape toată activitatea comandanților de regimente și ajutorilor, este ocupată cu aprovizionarea de lemne, zarzavat, carne etc.

Trebuie luată această sarcină din grija comandanților de regimente, ei urmând să se ocupe de instrucția trupelor și a ofițerilor.

Tot din această cauză, un sfert din ofițeri sunt tri-

miși în delegație la păduri, cu echipe de soldați pentru lemne, după furaje, cu soldați la munca câmpului etc.

Toate aceste detașări sunt în detrimentul instrucției.

Este nevoie, ca prin licitațiuni să se aprovizioneze trupele pe prețul pieței, cu cele necesare pentru trai, încălzit etc.

În această privință, trebuie semnalat, că legea contabilității generale a statului, care a avut urmări asupra celorlalte instituțiuni publice, de a sporî considerabil numărul funcționarilor; a fost tot atât de dăunătoare și armatei, introducând acel formalism biurocratic, ce a influențat conducerea oștii în acelaș sens.

În fine, va mai trebui să se sporească numărul funcționarilor civili, la serviciile armatei, dându-se posibilitatea personalului de carieră — ofițeri și reangajați combatanți — să nu mai fie întrebuințați pentru astfel de servicii, ci numai la unitățile luptătoare, unde le este adevărata chemare.

Această sporire este cu atât mai necesară, cu cât funcționarii civili dau în genere un randament mult mai mare de cât gradații în termen atât de numeroși în serviciile armatei, cari, tocmai atunci când au fost mai bine obișnuiți, cu practica lucrărilor administrative și de birou, isprăvesc serviciul militar sub arme, urmînd să fie înlocuiți cu alți începători.

Pentru viitor, urmează dar, să se introducă în armată un sistem de administrație, avînd la bază pe deo parte încrederea și ca urmare descentralizarea; iar pe de alta reprimarea neregulelor cu toată asprimea și cu sancțiuni imediate.

PREGATIREA PROFESIONALĂ**Instrucția în Armată**

Dacă progresul unui popor este realizat numai atunci, când fiecare individ se bucură de o îngrijită și temeinică pregătire profesională, apoi acelaș lucru putem spune despre armată, care proteje și susține această dezvoltare.

Oștirea va corespunde înaltei sale îndatoriri, atunci când toți factorii, cari o compun, vor stăpâni o puternică educație și instrucție specifică intereselor supreme ale neamului și în perfectă concordanță cu principiile ei.

Armata cu cadre permanente — după cum o avem azi — este caracterizată prin aceea, că cetățenii sunt chemați la unitățile de pace numai pentru un timp relativ redus, strict necesar spre a dobândi educația și instrucția militară, corespunzătoare întrebuințării lor în războiu.

Apoi ei mai sunt convocați pentru perioade scurte de înprospătare a cunoștințelor, dobândite în timpul serviciului sub arme.

Avem, dar, o instrucție a oămenilor aflați sub drapel și o instrucție a rezerviștilor.

În urma marelui războiu, din cauza tendinței mereu crescândă, în toate statele, de a reduce cât mai mult durata serviciului militar sub arme, s'a găsit necesar, ca tineretul, înainte de a fi încorporat, să capete unele cunoștinți, spre a-i înlesni mai târziu instrucția în armată.

Această pregătire prealabilă, a fost denumită instrucția preregimentară.

Prin urmare, astăzi, pregătirea profesională a armatei cuprinde 3 perioade: Instrucția preregimentară, instrucția cadrelor și a trupei în termen și instrucția rezerviștilor.

Instrucția Preregimentară. Statele, care au organizat instrucția preregimentară a tineretului, urmăresc un îndoit

scop: Pe deoparte, să desvolte aptitudinile fizice și morale ale viitorilor cetățeni; iar pe de alta, să-i inițieze asupra unora din cunoștințele și exercițiile militare, pentru ca atunci, când vor fi încorporați în armată, durata serviciului sub drapel să poată fi redusă.

La toți vecinii noștri, această pregătire este încredințată organelor armatei, afară de Cehoslovacia, unde însă funcționează de multă vreme numeroase asociațiuni sportive cu o organizare aproape militară.

La noi, există necontestat, „Institutul Național de Educație Fizică“, cu o secție civilă și una militară, a cărui rodnică activitate este evidentă, spre lauda acelor care se găsesc în capul acestei instituțiuni.

Menirea sa însă este numai de a pregăti instructorii — militari sau civili — al căror număr, în prezent, este destul de redus, din cauza mijloacelor bugetare insuficiente, ce i se pun la dispoziție.

Dar pentru marea masă a tineretului, nu este încă nimic organizat, afară că, acei ce împlinesc vârsta de 18 ani sunt înscrși în controalele Cerculor de recrutare.

Legea asupra organizării învățământului secundar — astăzi în vigoare — necontestat dă o mai mare importanță exercițiilor fizice, de oarece numărul orelor a crescut, de la una pe săptămână, cât era în trecut, la 4 ore săptămânal.

În expunerea de motive, ce însoțește proiectul de lege, se precizează, că din cele 4 ore săptămânale, 2 ore vor fi destinate pentru dexterități (gimnastică etc.), iar restul de 2 ore pentru educația fizică propriu zisă.

Autorul proiectului de lege are aerul să creadă, că prin asemenea măsuri, educația fizică a tineretului fiind asigurată, chestiunea instrucției preregimentare se poate considera ca rezolvită.

Este o mare eroare, de oarece tinerii, care urmează liceul, isprăvesc cursurile în marea majoritate a cazurilor la vârsta de 18 ani. Ori, instrucția preregimentară

Pregătirea profesională

trebuie să înceapă abia de la această vârstă și să se termine la 20—21 ani, când sunt încorporați în armată.

În afară de aceasta, numărul tinerilor, ce isprăvesc liceul, după ultimele statistici, este de circa 10.000, pe când contingentul anual, adică numărul celor ce împlinesc vârsta de 18 ani, trece de 120.000.

Prin urmare, dacă instrucția preregimentară s'ar reduce, după cum crede autorul legii asupra învățământului secundar, la cele 2 ore pe săptămână de educație fizică, prevăzute în programele liceelor; aceasta ar însemna, că în fiecare an numai un număr de 10.000 tineri să capete o asemenea instrucție, iar restul — adică marea majoritate a tineretului de 110.000 — să rămână fără nici o pregătire.

În fine, nu trebuie uitat, că instrucția preregimentară cere ceva mai mult de cât simpla educație fizică, pe care școlarii pot să o capete în liceu. Prin o asemenea instrucție, se urmărește, ca tineretul să dobândească și unele cunoștințe de ordin militar, ce-i vor putea folosi atunci, când va fi încorporat în armată.

Dar se pune întrebarea, cine să predea asemenea cunoștințe?

Maiștrii de gimnastică de la licee nu o vor putea face, de oarece, în primul rând, mulți din ei nu au fost în armată și nici nu au de unde să cunoască asemenea chestiuni.

Pentru aceleași motive, nu s'ar putea încredința această instrucție învățătorilor, în comunele rurale.

Rezultă dar, în mod evident, că pentru țara noastră, instrucția preregimentară nu ar putea fi organizată și condusă de cât de organele armatei.

Care ar putea fi această organizare, în liniile ei generale?

În orașele, unde se găsesc corpuri de trupă, chestiunea este destul de lesnicioasă, Ministerul de Războiu putând să repartizeze, în fie care garnizoană și să însărcineze, cu această instrucție, ofițeri și reangajați, ce au

urmat în prealabil cursurile „Institutului Național de Educație Fizică“.

Chestiunea este mai grea la sate. Acolo există un singur organ militar — Jandarmii —, care în nici un caz nu ar putea îndeplini astfel de însărcinare, pe motivul, că ei nu au nici aptitudinea și nici posibilitatea de a dobândi cunoștințele necesare, pentru conducerea instrucției preregimentare.

Apoi, jandarmii sunt atât de mult absorbiți cu chestiuni de ordin administrativ, polițienesc și judiciar, încât nu le-ar mai rămâne timpul necesar spre a se deda și la alte ocupațiuni.

În comunele rurale, va fi deci necesar, să se înființeze organe speciale militare, constând din subofițeri reangajați, cari să fi urmat, în prealabil, cursurile „Institutului Național de Educație Fizică“.

Iar controlul și privegherea, asupra modului cum se execută instrucția preregimentară, ar urmă să se îndeplinească de anumiți ofițeri de la Cercurile de recrutare, absolvenți și ei ai „Institutului Național de Educație Fizică“, precum și de către Comandamentele teritoriale.

Vor obiecta unii, că o asemenea organizare ar fi prea costisitoare, cerând un personal destul de numeros, care nu ar avea în realitate, de lucru, de cât câteva ore pe săptămână și acelea mai mult în zilele de sărbători.

În ce privește sub-ofițerii din comunele rurale, ar putea să aibă, în acelaș timp și însărcinarea de șefi de garnizoane, dându-li-se ca atribuții toate chestiunile în legătură cu armata și apărarea națională, cum sunt: Controlul oamenilor dela vatră, rechiziții, pregătirea mobilizării agricole, industriale etc., după cum am arătat la Capitolul „Organizarea militară teritorială“. Mai ales cu aplicarea noiei legi a Jandarmeriei, comunele nu mai au fiecare câte un jandarm șef de post, ci sunt grupate câte 7—8 la un loc, sub autoritatea unui singur jandarm.

Prin urmare, chiar dacă nu ar fi chestiunea de instrucția preregimentară, și încă nevoia înființării șefilor

Pregătirea profesională

de garnizoane, în comunele rurale, se impune, ca o necesitate de prim ordin, căci numai prin acest mijloc cerințele armatei se vor îndeplini cu mai multă exactitate, iar pregătirea mobilizării Națiunii, ar fi mai bine asigurată.

Cu atât mai mult, acești șefi de garnizoană, vor fi indispensabili, atunci când li se va încredința și conducerea instrucției prerogimentare.

Cât privește ofițerii destinați cu supravegherea instrucției prerogimentare la sate, ei vor avea să îndeplinească și alte însărcinări, la Cercurile de recrutare, unde lucrările sunt numeroase, iar personalul destul de restrâns.

Acelaș lucru se poate spune și despre ofițerii de la Comandamentele teritoriale, ce vor avea menirea să controleze modul de executare al instrucției prerogimentare.

Prin organizarea ce propunem, armata și țara vor avea foloase atât de mari, în cât s'ar compensa, cu prisosință, sacrificiile bănești cerute pentru întreținerea subofițerilor reangajați șefi de garnizoane în comunele rurale, precum și a ofițerilor dela Cercurile de recrutare și Comandamentele teritoriale, însărcinați cu supravegherea și controlul instrucției prerogimentare.

Instrucția și educația cadrelor și a trupelor. În trecut, se lăsă rutinei grija de a forma instructorii militari. Acest procedeu nu putea da un mare randament, ei formându-se prin experiența ce o căpătau pe seama celor instruiți, cari serveau mai mult ca un material de încercare.

Pe măsură ce durată serviciului sub arme s'a redus, iar efectivele de pace au sporit, s'a căutat a se pregăti instructorii armatei, înainte de a fi întrebuințați.

Astăzi, când tendința reducerii duratei serviciului militar este și mai accentuată, ajungându-se în unele armate la 18 luni, iar în altele chiar la un an, nevoia formării și pregătirii instructorilor devine de o importanță capitală.

Nu este acelaș lucru a ști și a face pe alții să știe, a fi instruit și a instrui pe alții. Această din urmă

aptitudine trebuie în special obținută și dezvoltată la cadrele armatei, prin o pregătire deosebită.

De aceea pedagogia, bazată pe principiile fiziologiei, psihologiei, logicei și sociologiei, trebuie să furnizeze baza științifică a viitorilor instructori și educatori militari, completată apoi, pe cale aplicativă de instruire și educațiune, în instituturile care formează cadrele armatei.

În special, corpul ofițeresc, pentru a corespunde menirii lui, trebuie să stăpânească o instrucție temeinică și o educație completă. Acești doi factori, esențiali în formarea personalității ofițerului, alcătuiesc un tot armonic. Unul fără altul nu pot exista. Nesocotind pe unul din ei, nesocotești însăși munca ce s'a depus, căci rezultatul nu va fi nici odată cel dorit.

Este netăgăduit, că în ce privește instrucția, toate silințele își pun conducătorii oștirii, în scopul de a forma pe ofițeri, ca să poată face față multiplelor și variatelor cerințe ale războiului viitor, care va fi din ce în ce mai științific.

În liceele militare și în școlile pregătitoare de ofițeri, studiile se predau cu toată îngrijirea de un corp ales de profesori civili și militari. Apoi tânărul, odată ajuns ofițer, în toată cariera sa este obligat să treacă numeroase probe și să urmeze anumite școli de specializare, școli de trageri, cursuri de informații etc., de aceea, cu multă dreptate se spune, că ofițerul nu isprăvește învățătura de cât odată cu trecerea sa la pensie.

Se poate chiar afirma, că în unele direcțiuni se cam exagerează.

Astfel, spre exemplu, de la încheerea păcii și până acum, aproape singurele criterii, pentru ca un Colonel, să capete epoletul de General, au fost, după cum am mai arătat, anumite examene teoretice, trecute pe băncile liceelor din Piatra N., Brașov, etc.

Se uită, în această privință, că adevăratele probe, pe care colonelii și generalii vor avea să le treacă în fața inamicului, nu sunt de ordin teoretic și că, prin urmare,

Pregătirea profesională

ei în loc să fie examinați școlărește, mai bine ar fi puși să comande cât de des trupe de toate armele, la manevre, cu care ocazie s'ar putea, în adevăr, constata adevăratele lor aptitudini ostășești.

Dacă totuși instrucția ofițerilor este destul de bine îndrumată, întrebarea ce suntem în drept a ne-o pune este: Ce fac șefii armatei pentru educația corpului ofițeresc?

În această direcțiune, prea puțin se lucrează la noi, conducătorii armatei considerând chestiunea educației ofițerilor ca fiind desăvârșită în școalele militare.

Este o eroare, de oarece formarea caracterului, dezvoltarea spiritului de inițiativă etc., nu se pot dobândi în cei câțiva ani, cât tânărul se află pe băncile școalelor militare. Din contra, asemenea însușiri se capătă numai încetul cu încetul, în decursul carierei, punând pe fiecare ofițer în cât mai multe situațiuni grele, în care să poată da dovadă de caracter; iar prin acte de conducere și de administrație, să fie silit a lua singur hotărâri pe propria sa răspundere, astfel ca să se poată desvoltă și aprecia spiritul său de inițiativă.

În ce privește instrucția trupei, avem de observat, că, de oarece se va pune și la noi, cât de curând, problema reducerii duratei serviciului militar sub arme; pentru ca soldatul să poată dobândi în 18 luni sau 1 an cunoștințele, ce în trecut i se predau în 2 sau 3 ani, va trebui ca metodele pedagogice de instruire să fie îmbunătățite.

În această privință, ofițerii noștri se vor adapta foarte repede nouilor cerinți, de oarece nevoia i-a silit, de ani de zile, să caute ei singuri mijloace cât mai simple și mai practice pentru predarea instrucției, căci, deși astăzi durata legală a serviciului sub arme este de 2—3 ani, în realitate un soldat nu face, în tot acest timp, mai mult ca 6—7 luni instrucție.

Este de sperat chiar, că rezultatele ce se vor obține cu 18 luni sau un an de instrucție continuă și cu mijloace suficiente, vor fi cu mult superioare celor de astăzi, când

după fiecare perioadă de instrucție de 3—4 luni, soldatul este trimis acasă tot atât timp, pentru economii bugetare, astfel că uită și puținul ce apucase a învăța.

În fine, mai trebuie ținut seamă, că prezența unui număr atât de mare de minoritari în armată, va da loc la probleme de ordin psihologic, necunoscute în vechea noastră oștire.

Dacă, acum, de la pregătirea indivizilor trecem la aceea a unităților, este de observat, că ele urmează să aibă în orice moment, anumite efective, pentru ca instrucția să se poată urmări în bune condițiuni.

În această privință, trebuie semnalat faptul, că astăzi din cauza nesfârșitelor detașări, gărzii etc., efectivele unităților se reduc atât de simțitor, în cât instrucția lor nu se mai poate efectua. Astfel, sunt numeroase regimente, unde, din toți oamenii unui batalion, abia se poate înjgheba o companie pentru instrucție și cu toți caii unui regiment de artilerie se poate înhăma o singură baterie.

Pe viitor, această stare de lucruri va trebui să înceteze cu desăvârșire, pentru ca atât soldații, cât și unitățile, să poată fi instruite după normele și în timpul prevăzut de regulamente.

Mai este de observat faptul, că în tendința noastră tot mai accentuată de a imita întocmai pe alții și în special pe Francezi, regimentul începe să nu mai fie, ca în trecut, adevărata unitate, unde se contopeau toate elementele, ori și care le-ar fi fost origina. El pierde din ce în ce mai mult caracterul de unitate de instrucție, unde fiecare se cunoștea și vorbea aceeași limbă.

Astăzi, instrucția începe să se deplaseze în afară de regimente, îndreptându-se mai mult spre „Centrele de Instrucție”, cărora li se dă toate mijloacele și toată atenția.

Fără a contestă întru nimic importanța Centrelor de Instrucție, ele însă nu trebuie să fie altăceva, de cât un mijloc pentru unificarea instrucției și a se face încercări cu noi mijloace tehnice și de noi metode.

Pregătirea profesională

Rolul lor urmează să fie deci limitat și în orice caz, nu va trebui, ca din cauza desvoltărei prea mari, ce s'ar da acestor Centre, să se neglijeze regimentele întru atât, în cât ele să nu mai poată instrui trupa și ofițerii.

Prin urmare, pe viitor ca și în trecut, tot regimentul trebuie să rămână adevărata și reala unitate de instrucție, în armată.

Instrucția rezerviștilor. Este ușor de înțeles de ce cunoștințele dobândite în timpul serviciului sub arme se uită cu atât mai repede, cu cât timpul de instruire a fost mai scurt.

Altă dată, când soldatul stătea în cazarmă 2—3 ani, concentrările rezerviștilor pentru reîmprospătarea cunoștințelor militare, se puteau face la câte 4—5 ani.

Astăzi însă, când soldatul nu mai rămâne sub drapel nici jumătate din acest timp, este nevoie să se cheme rezerviștii sub arme, la intervale mai scurte și pentru perioade de timp mai lungi.

Timpul de concentrare va trebui să fie petrecut de rezerviști în tabere de instrucție și la manevre cu toate armele, spre a se obișnui cu viața de războiu.

Să nu se cheme deci rezerviștii, spre a se repetă cu ei instrucția individuală, pe care au învățat-o de pe când erau recruți.

În afară de aceasta, pentru a nu se neglija factorul coeziunii — care, după cum vom vedea, are o importanță atât de mare — este nevoie, pentru viitor, ca *rezerviștii să fie concentrați pe unități constituite și nu pe contingente, cum se obișnuiește la noi.*

Prin asemenea mijloc, rezerviștii vor avea prilejul să regăsească sau să cunoască camarazii și șefii, cu cari vor lupta în războiu.

Cunoașterea și încrederea în șefi, spiritul de corp, etc., sunt atâtea factori morali, care au o așa mare importanță pentru războiu, în cât nu trebuesc trecuți cu vederea, în timp de pace.

De aceea, ar trebui pus principiul, în diferitele le-

giurii, că în unitatea în care a fost încorporat un recrutar, acolo să-și facă întreg termenul de serviciu sub arme.

Apoi în aceeași unitate să fie concentrat ca rezervist și tot cu ea să meargă la războiu.

Disciplina.

În această privință, ne mulțumim de a semnală numai, tendințele ce se desemnează în alte armate, cu credința, că noi nu avem a imita pe nimeni, în această privință și că vom păstra, asupra disciplinei în armată, aceeași concepție sănătoasă din trecut.

În țările, unde curentele democratice sunt mai accentuate, ideile merg spre stânga și chiar spre extrema stângă a partidelor politice, influențând une ori și partidele din dreapta.

În acele țări, opinia publică este în general puțin favorabilă militarilor, cari, pentru ea, reprezintă trecutul; principiul de autoritate și de disciplină fiind în contra curentelor democratice.

Unii oameni politici, din acele țări, caută orice prilej, spre a insuflă asemenea idei chiar și în armată.

Orice s'ar spune și orice s'ar face, *disciplina este și va rămâne și pe viitor, forța principală a unei oștiri*. Fără disciplină severă, nu va putea să existe nici odată o armată.

În țările, unde se urmărește o disciplină blândă, consimțită iar nu impusă, acolo se va sfârși cu ruina armatei. De câțva timp, se observă și la noi o ușoară înclinare în această direcțiune. Astfel, nu o dată se citesc note, date în memoriile ofițerilor, cam în acest fel: „Foarte iubit de inferiorii săi“ în loc să se spună „Ascultat de inferiorii săi“.

Bunătatea și blândețea se pot justifica, atâta vreme cât trupele au succese în luptă, dar atunci, când îngepe retragerea sau o unitate trebuie să rămână cu ori ce preț pe o poziție, sub un foc năpraznic, toate acestea nu mai

sunt suficiente. Atunci numai *autoritatea impusă* a șefului poate să facă pe soldat, să stea neclintit pe poziție, sub ploaia de gloanțe, știind bine că-l așteaptă o moarte sigură. Adică, trebuie exercitat asupra soldatului, în acele momente, o autoritate morală atât de puternică, în cât să fie în stare să învingă frica de moarte, inerentă naturii omenesti.

Acest lucru nu se va putea obține, de cât prin o disciplină *impusă* nu consimțită, de aceea, în această privință, nu este posibil să se facă nici cea mai mică concesie curentelor democratice.

Prin urmare, repet, asupra disciplinei noi nu avem să imităm pe alții și urmează să păstrăm aceiași concepție sănătoasă, care a existat întotdeauna în armata noastră.

Coeziunea.

Unul din factorii, de care organizatorul militar trebuie să ție seamă, este acel al coeziunii trupelor, adică a acelei forțe morale, care face ca o unitate în luptă să îndrăznească ori și ce și să fie capabilă de toate sacrificiile.

Fundamentul coeziunii este *încrederea*. Adică încrederea soldaților în ei înșiși, apoi încrederea reciprocă între soldați și, în fine, încrederea șefilor în inferiori și vice versa.

Primul element al încrederii este, evident, soliditatea instrucției. Soldații se leagă de la sine între ei, îndată ce au conștiință despre pregătirea lor, de a întrebuința armele și de a manevra.

Dar atât nu este suficient, mai trebuie ca oamenii ce luptă împreună, să fi avut ocazia să se *cunoască* între ei, din timp de pace, șefii să-și cunoască soldații, iar aceștia să-și cunoască superiorii.

De aceea, urmează să se constituie, la războiu, fiecare unitate, cu oamenii ce au servit, în acelaș corp de trupă, în timp de pace.

Pentru aceasta va fi necesar, după cum am spus

mai înainte, ca soldații să rămână în aceeași unitate în timpul serviciului activ, al rezervei și la mobilizare, unde ei să regăsească camarazii și, pe cât posibil, și șefii pe care i-au cunoscut.

Armata franceză care a luptat la Waterloo, era compusă din soldați perfect instruiți și deprinși cu greutățile războiului, căci fiecare din ei făcuse campaniile din 1813, 1814, din Spania, Italia, etc. Dar, din lipsă de timp, aceste elemente — deși excelente ca indivizi — fiind însă de adunătură, nu se putuse contopi, spre a forma o masă unitică, animată de acelaș spirit.

Soldații nu se cunoșteau între ei și nu-și cunoscuseră șefii, iar aceștia nu cunoșteau valoarea subalternilor. O asemenea armată, deși victorioasă în tot cursul acelei memorabile zile, spre seară, când se lovește de trupele engleze comandate de Wellington, cade în debandadă, iar soldații fug de pe câmpul de luptă, strigând, că au fost trădați.

Cauza acestei înfrângeri nu se datorește de cât lipsei de coeziune, a unităților, rezultată din faptul că soldații și șefii nu se cunoscuse unii pe alții.

Cam acelaș lucru s'a întâmplat și la noi, în ultimul războiu, mai cu seamă cu trupele de pe frontul Dunărean, constituite în mare parte din faimoasele batalioane al IV-lea, ce luase ființă la decretarea mobilizării, cu oameni strânși de pretutindeni și cu șefi improvizați, cari nu-i văzuse niciodată în ochi.

Când acest factor al cunoașterii soldaților și șefilor are o așa mare importanță la războiu, suntem în tot dreptul să ne întrebăm, ce facem noi, în timp de pace, spre a-l aduce la îndeplinire?

Răspunsul ni-l dau cele ce se petrec în mod sistematic, la 1 Aprilie și 1 Octombrie al fiecărui an, când pagini întregi din ziare sunt pline cu numele a mii de ofițeri, mutați dintr'un loc într'altul, fie în interes de serviciu, fie după cerere.

Iată dar, cum înțelegem noi să realizăm acest factor al coeziunii, atât de important în războiu și este mai mult de cât evident, că urmează să se pună odată stavilă acestui puhoi de mutări, ce nu mai au sfârșit.

Trebuie să ne întrebăm însă, mai întâiu, care sunt cauzele, ce fac, ca acest fenomen endemic să se repete cu atâta regularitate și în proporții tot mai mari?

În primul rând, interesele personale și familiare ale ofițerilor, inerente și inevitabile, joacă un mare rol.

Dar nu numai acesta este singurul motiv, căci dela o bucată de vreme se observă un mare exod al ofițerilor dela corpurile de trupă spre serviciile armatei, ajungându-se la rezultatul, că serviciile sunt supra-populate cu ofițeri, pe când unele regimente au lipsuri ce trec peste 50 la sută.

Acest fenomen se explică prin faptul, că în genere, regimentele, fiind lipsite de toate, ofițerii buni și dornici de muncă se descurajează repede, văzând că nu au mijloacele necesare, pentru a putea aduce la îndeplinire adevărata lor menire, adică instrucția trupei. De aceea, mulți din ei preferă să se mute la un serviciu, unde nu duc lipsă de nimic, iar viața este mai ușoară.

În afară de aceasta, este de observat, că din cauza greutăților vieții și în special a locuințelor, aproape nici un ofițer nu mai voeste să servească de bună voie în Basarabia, fiecare căutând, la prima ocazie și prin orice mijloace, să se mute într-o altă localitate din vechiul regat sau Ardeal.

Dintr-un raport adresat în anul 1925 Ministerului de Războiu, de către defunctul General Strațilescu, Inspector General de Armată, rezultă că 60% din ofițerii aflați în Basarabia, erau din cei mutați disciplinar, pentru greșeli grave de serviciu. Iată ce fel de elemente păzesc hotarele Nistrului și cum autoritățile militare superioare, consideră, ele singure, Basarabia ca un centru de deportație și o colonie de pedeapsă.

Spre a rezolvî o asemenea problemă, care la prima vedere pare destul de complicată, soluțiunile nu sunt atât de grele pe cât ne-am putea închipui.

În primul rând, ar trebui ca această chestiune să fie descentralizată, în sensul, că mutările ofițerilor să nu se mai facă de Ministerul de Războiu, ci la Comandamentele Armatei, căci Generalii aflați în capul acestor mari unități, sunt mai puțin supuși diferitelor intervențiuni și unor anumite influențe, dela cari Ministrul de Războiu, ca om politic, nu se poate sustrage, fiind adesea nevoit să le satisfacă, chiar în contra conștiinței sale și în contra intereselor oștirii.

Prin o asemenea măsură, s'ar mări cu mult prestigiul și autoritatea marilor comandamente, de care astăzi sunt destul de lipsite.

În afară de aceasta, Comandamentele de Corpuri de Armată, Divizii, etc., fiind răspunzătoare de încadrarea unităților lor, vor cunoaște mai bine nevoile mutărilor, ce urmează să se facă în interesul serviciului.

Apoi aceste Comandamente, fiind într'un contact mai strâns cu ofițerii ce-i au sub ordinele lor, vor putea aprecia mai just decât Ministerul de Războiu, dacă cererile de mutări, în interes personal, sunt sau nu justificate.

În al doilea rând, Ministerul de Războiu are datoria să se îngrijească mai de aproape de acei oropsiți ai soartei, cari trebuie să facă garnizoană prin orașele și satele ca Soroca, Ocnița, Sadagura, etc., unde ofițerii locuiesc de ani de zile în casele țăranilor, cari nu au nici dușumele, fiind lipite cu lut, și unde, evident, nu se găsesc școli, spre a-și da copiii la învățătură.

În această privință trebuie semnalat, că înaintea marelui războiu, Germania, Austro-Ungaria și Rusia, aveau foarte multe trupe de ambele părți ale frontierei Prusiei Orientale și ale Galiției, unde condițiunile de viață erau poate mai grele de cât acele din localitățile noastre de pe Nistru. Cu toate acestea, foarte mulți ofițeri și-au făcut întreaga carieră, dela Sub-Locotenent până la Gene-

ral, în acelaș regiment, fără să fi cerut vre-o dată mutarea în alte părți. Au fost cazuri, mai cu seamă în armata germană, când 2—3 generații de ofițeri dintr'o familie servise în acelaș regiment.

În fine, mai trebuie adăogat faptul, că cele mai multe din aceste trupe erau de cavalerie, cu majoritatea ofițerilor din nobilime, obișnuiți a trăi altfel în familiile lor și, cu toate acestea, ei se simțeau foarte bine și nu se considerau ca niște oropsiți ai soartei, în astfel de garnizoane.

Explicația acestui fapt nu o putem găsi decât cunoscând, că autoritățile militare, din toate aceste țări, se îngrijise, să facă viața ofițerilor aflați pe acele frontiere cât mai ușoară și cât mai agreabilă, prin construirea de locuințe foarte confortabile, pentru toți ofițerii și familiile lor, cu cazinouri luxoase, organizând diferite petreceri ca vânători călări, curse, jocuri de tenis, etc.

Iată dar, ce trebuie făcut și la noi, pentru ca Ministerul de Războiu să nu mai fie solicitat de atâtea cereri de mutări și pentruca, la nevoie, să li se poată împotrivi

Pe lângă acestea, ținând seama că majoritatea ofițerilor noștri sunt săraci, — ceeace nu-i un viciu — ar mai trebui să existe anume fonduri, din cari Ministerul de Războiu să plătească școalele pentru copiii ofițerilor aflați pe frontiere, ce sunt obligați a se duce la învățătură în centre mai mari.

Fără aceste măsuri, nici un Ministru de Războiu, — ori și cât de rigid ar fi el — nu va fi în stare să se împotrivească numărului tot mai mare de mutări ale ofițerilor, cari au ajuns în ultimul timp la niște proporții înspăimântătoare.

În special, mutările făcute pe ziua de 1 Aprilie au un și mai mare inconvenient, fiind știut că singurul și adevăratul timp de instrucție al unui soldat, cât se află sub drapel, se rezumă la așa numita perioadă de instrucție a recruților, care se execută în primul an al încorporării și durează dela 1 Februarie până la 1 Iulie.

Cum însă mutările, făcute pe ziua de 1 Aprilie, se îndeplinesc în realitate cu foarte mari întârzieri, mulți ofițeri, cerând concediu, alții căutând să rămână în vechea garnizoană, până ce copii lor vor fi isprăvit anul școlar, etc. Toate acestea fac ca ofițerii să nu fie instalați la nouile corpuri, decât spre sfârșitul lunii Iunie, adică tocmai atunci, când se isprăvește și perioada de instrucție a recruților. Din această cauză pregătirea lor militară se resimte, foarte mulți recruți rămânând cu instrucția necompletă.

În definitiv deci, mutările în numărul și modul cum se fac la noi, au drept rezultat: Pe deoparte neîncrederea între șefi și subalterni, provenită din lipsa unei instrucțiuni complete a soldaților; iar pe de altă parte, soldații și ofițerii nu au posibilitatea să se cunoască între ei.

Adică unitățile noastre vor fi lipsite de cele două elemente de bază ale „Coeziunii“, fără de care trupele, în războiu, nu au nici o valoare.

Pe lângă acestea, prin asemenea mutări ce nu mai au sfârșit și se publică în toate ziarele, noi dăm inamicilor noștri, cari ne urmăresc de aproape, toată ordinea de bătae a oștirei și toată încadrarea armatei noastre, fără ca acești dușmani să-și dea cea mai mică osteneală pentru a afla asemenea lucruri.

Va trebui deci, pentru viitor, prin orice mijloace și cu orice sacrificii, să se introducă o mare stabilitate în personalul nostru ofițeresc.

Am căutat să dăm o dezvoltare mai mare acestei chestiuni a coeziunii trupelor, de oarece o socotim de o importanță covârșitoare pentru caz de războiu.

În materie de organizare militară, se întâmplă adesea, ca unele măsuri, luate în timp de pace să pară seducătoare pentru toată lumea și să fie aprobate unanim, iar trista realitate să nu iasă la suprafață decât foarte târ-

ziu și în special cu ocazia unui războiu, când de ordinul lucrurilor nu se mai pot îndrepta.

Se pare că, în momentul de față, la alte oștiri, nu se mai dă importanță factorului coeziunii. Astfel, spre exemplu, prin noua organizare a armatei franceze, pentru motive de ordin politic intern, s'a rupt complet cu trecutul, reducându-se în mod simțitor numărul unităților din timp de pace.

Cum însă, la războiu, cu principiul Națiunii armate, țara va trebui să mobilizeze un număr cât mai mare de trupe, s'a renunțat cu desăvârșire la factorul coeziunii, creându-se unități ce nu au nici o legătură cu cele existente în timp de pace și unde soldații și șefii nu se vor cunoaște între ei.

Prin asemenea măsuri, este necontestat, că Franța face o experiență și nimic nu ne îndreptățește să credem, că se află pe calea cea adevărată. Din contra, după cum am văzut, faptele trecutului ne fac mai mult să socotim, că poate, în această privință, ea riscă să aibă mari decepții, în caz de războiu și, prin urmare, să nu fim ispitiți de a o urma pe aceeași cale.

De aceea noi nu trebuie să renunțăm la factorul coeziunii trupelor, cu nici un preț și să nu săvârșim greșala de a constitui unități improvizate pentru mobilizare, care n'ar avea legătură cu trupele existente în timp de pace și unde șefii și soldații nu s'ar cunoaște între ei.

Datoria noastră este, să continuăm cu sistemul de până acum, adică trupele să se mobilizeze în jurul unui sâmbure existent în timp de pace, cu soldați și ofițeri cari au servit în acea unitate și unde, prin urmare, șefii și subalternii se cunosc, se apreciază și se respectă între ei.

LEGILE MILITARE

Intr'o țară Constituțională ca a noastră, structura generală a armatei este determinată prin pactul fundamental sau „Constituția“, care hotărăște forma și sistemul instituțiilor militare, precum și constituirea Comandamentului suprem.

În urmă, puterea legislativă dezvoltă principiile constituționale relativ la armată, prin legile militare, care, la rândul lor, sunt aplicate după normele întocmite de puterea executivă, adică de organele superioare ale armatei, prin regulamente, decrete, decizii ministeriale, instrucțiuni și ordine.

Acele puteri legislative stau în raport invers cu acele ale puterii executive, în sensul că, cu cât legile vor fi mai generale în prescripțiunile lor, cu atât mai creatoare și specifice vor fi normele elaborate de puterea executivă, adică de organele superioare ale armatei.

În această privință, legile militare se pot împărți în două mari categorii:

Unele de ordin *social-militar*, cum sunt legea de recrutare, legea de rechiziții, etc., iar altele de ordin numai militar, cum sunt, legea de organizare a armatei, legea de înaintare, etc.

Legile din prima categorie, adică acelea cu caracter social-militar, trebuie să fie astfel întocmite, în cât fiecare cetățean să poată cunoaște, în mod cât mai precis și amănunțit, care sunt obligațiunile sale relativ la armată.

Prin urmare, autoritatea militară nu poate avea dreptul să ceară nimic mai mult, decât ceea ce cetățeanul singur a hotărât și consimțit să dea pentru armată, prin reprezentanții săi legali, (membrii parlamentului) pe cale de lege. De aceea se și spune, că „fie care țară are armata pe care singură o voește“.

Urmează deci, că legile din această categorie tre-

buesc astfel întocmite, în cât pe deoparte cetățenii să-și poată cunoaște cât mai bine îndatoririle lor ostășești, iar pe de alta, autoritatea militară să nu poată impune cetățenilor noi obligațiuni, în afară de cele prevăzute prin lege, pe cale de regulamente, decizii, ordine, etc.; sub pretextul că ar desvoltă legea.

Consecvent acestui principiu, legea de recrutare, legea de rechiziții și în genere toate legile cu caracter social-militar trebuesc astfel întocmite, în cât să nu mai aibă nevoie de regulamente, decizii, etc., desvoltătoare, ci numai de simple instrucțiuni asupra modului lor de aplicare.

În ce privește legile din a doua categorie, adică celea cu caracter numai militar, deși foarte precise, ele totuși urmează să fie întocmite în termeni mai largi, pentru ca autoritatea superioară militară să aibă posibilitatea și deplina libertate, ca potrivit împrejurărilor, să poată lua la timp măsurile necesare, fără a fi încătușată de un text prea restrictiv al legii.

Se pune acum întrebarea, dacă legile militare urmează să aibă, față de cei chemați a le aplica, un caracter negativ sau pozitiv? Cu alte cuvinte, trebuie legea să consistă din o serie de piedici, de care să se izbească la fie care pas cel însărcinat cu aducerea ei la îndeplinire, pentru a-l opri de a face vre-un rău? Sau trebuie să prezinte o serie de resorturi, care să permită celui chemat a o aplica, să facă tot binele de care ar fi în stare?

Este netăgăduit, că legile militare, care încătușează pe cei chemați a le aplica, sunt jicnitoare, fără sens și lipsite de eficacitate.

Jicnitoare, pentru că pun la îndoială buna credință și curățenia sentimentelor, aceloră, ce au conducerea superioară a oștii. Tăria morală a unei armate stă mai cu seamă în încrederea, ce trebuie să aibă masa, în cei care o conduc.

Fără sens, de oarece în general, legile se alcătuiesc

de cei chemați să le aplice și este paradoxal a-și pune sie însuși îngrădiri, adică a se îndoii de propria sa bună credință.

S'ar putea obiecta, că persoanele se schimbă, iar legile rămân. În această privință, nimic nu îndreptățește pe cel ce face o lege, să puie mai dinainte la îndoială buna credință și bunele intențiuni ale succesorilor și să împăneze legea cu îngrădiri, contra unor abuzuri presupuse.

Neeficace, pentrucă atunci când executorului legii îi lipsește stavila în conștiință, necesară tuturor celor cu chemare înaltă; el va găsi, întotdeauna, mijlocul să ocolească, iar nu să treacă în plin peste îngrădirile puse de lege, ori cât de numeroase și de evidente ar fi ele.

Efectul practic al îngrădirilor este, că înlănțuește bunele intențiuni, fără a suprima abuzurile, atunci când lipsește scrupulul sau priceperea din partea celor chemați să aplice legile.

Importanța legilor militare

Armatele, având astăzi efective mari, formează un organism foarte complex, care trebuie să funcționeze cu multă regularitate și mai cu seamă cu o *continuitate* bine definită.

În alte oștiri, această continuitate este asigurată prin existența, în timp de pace, a unui Comandament de căpetenie, independent de Ministerul de Războiu.

Astfel, de pildă, în armata Germană, Marele Stat Major, Cabinetul militar și Inspectorii generali de armate, înaintea marelui războiu depindeau direct de împărat și nu de Ministerul de Războiu, ca în toate celelalte oștiri. Mai mult încă, printr'un concurs fericit de împrejurări pentru acea armată, în toată durata secolului XIX-lea nu au funcționat de cât 3 Șefi de Stat Major ai armatei.

În asemenea condițiuni, legile militare nu aveau o așa mare însemnătate, de oarece armata se conducea mai mult după directivele date de aceste înalte organe mili-

tare; care, din cauza marelui stabilități a persoanelor ce se găseau în fruntea lor, asigurau în modul cel mai prielnic, continuitatea în conducerea oștirei.

La noi lucrurile stau cu totul altfel. Prin faptul, că nu există un Comandament suprem al oștirei, în timp de pace, de sine stătător, o asemenea funcțiune este împlinită, în realitate, de către Ministru de Războiu, deși după cum am arătat, Constituția nu precizează acest lucru.

Ministrii de războiu, fie ei oameni politici, fie generali în activitate, urmează soarta cabinetului din care fac parte, schimbându-se ori de câte ori un nou guvern este chemat la conducerea treburilor statului.

Astfel, spre exemplu, în decursul anului 1912, adică în preajma intrării noastre în acțiune contra Bulgariei și când războiul Balcanic era deja dezlănțuit, am avut 3 Miniștri de Războiu. În asemenea condițiuni, ce continuitate se mai poate spera de la conducerea superioară a oștirei?

Unul din mijloacele, pentru a preîntâmpina o asemenea stare de lucruri este, de a obliga pe Miniștrii de războiu, să nu se abată dela anumite norme de conducere ale armatei. Aceste norme — adică legile militare — au în genere o durată mai lungă, din cauza numeroaselor formalități și a greutăților ce se întâmpină cu votarea lor de către parlament.

Ca urmare, Miniștrii ce se găsesc în capul departamentului războiului, neputând înlătura legile cu atâta ușurință, cel puțin pe o asemenea cale, se asigură într-o oarecare măsură, continuitatea în conducerea armatei.

De aci rezultă marea importanță ce urmează să se dea legilor militare, ele trebuind să fie cât mai complete și mai bine studiate.

Tot din această cauză nu trebuie să ne surprindă faptul, că de unde pentru alte ramuri de activitate cum sunt agricultura, comerțul, etc., sau instituțiile mari de stat ca școala, biserica, etc., există câte 4—5 legi organice. Pe când armata are 22 legi în vigoare și îî mai lipsesc încă 5 legi.

În special, sunt trei legi fundamentale, pe cari se sprijină întregul organism militar al unei țări. Ele sunt: Legea de organizare a armatei, legea de recrutare și legea cadrelor.

Legea de organizare, care hotărăște compunerea armatei și legea de recrutare, ce determină mijloacele în personal, de care se va dispune atât pentru starea de pace cât și cea de războiu, formează baza sistemului militar a națiunii.

Pentru a stabili organizarea generală a unei armate se poate dar plecâ; sau de la legea de organizare, sau de la legea de recrutare.

Dacă se pornește de la legea de organizare, atunci *trebuie hotărât în prealabil o anumită durată de serviciu militar*, căci numai astfel se vor putea obține efectivele de cari este nevoie, spre a se putea înfăptui organizarea ce va rezultă din aceste efective.

Din contră, plecând de la legea de recrutare, se dă armatei o organizare ce se vroește — dinainte plănuită — urmând, *ca durata serviciului militar să se hotărăască astfel, încât să poată procura efectivele de cari este nevoie*, pentru realizarea acestei organizări.

Cum la noi, într'un viitor apropiat, întreaga reformă militară va fi subordonată reducerii duratei serviciului sub arme la 18 luni, iar mai târziu la 1 an; este evident că atunci, când se vor întocmi nouile legi militare, în vederea unei reorganizări generale a armatei, urmează să se pornească de la primul sistem.

Aceasta va avea drept urmări că, întâi să se întocmească și voteze de parlament legea de recrutare — care fixează durata serviciului sub arme — și numai apoi, să se treacă la legea de organizare a armatei.

În ce privește legea cadrelor, ea urmează să deă întregului organism militar o formă rațională, amenajând și repartizând efectivele după nevoile create de legea de organizare a armatei. Se poate spune, că legea cadrelor este o lege de economie militară.

Ar fi deci o mare greșală, dacă un organizator ar începe reforma sistemului militar cu legea cadrelor, înainte de a se fi întocmit legea de organizare a armatei și legea de recrutare.

În realitate, cele trei legi sunt de o dependență absolută una față de alta și atât de strâns îmbinate între ele, în cât nici una nu poate fi aplicabilă, dacă nu a fost pusă în perfectă concordanță cu celelalte două.

Aceste legi formează o adevărată „trilogie“, constituind, după cum am arătat *statutul militar* al ori cărei oștiri, adică scheletul, pe care se sprijină toate celelalte legi, fie de conducere, fie de organizare, fie de natură administrativă.

La noi, este de observat, că pe când legea de organizare este din anul 1924, legea de recrutare a rămas tot aceea din 1913, iar o lege a cadrelor nu a existat niciodată în armata noastră.

Din această cauză, se produc multe anomalii, din care unele le-am expus în cuprinsul acestui studiu, dând naștere la confuzii regretabile și la numeroase erori, spre cea mai mare pagubă a oștirei.

Am arătat, în altă împrejurare, cum nici chestiunea înaintărilor în armată nu poate fi soluționată în mod judicios, numai prin simpla lege de înaintare și că ea urmează să fie pusă în perfectă concordanță cu legea cadrelor, legea poziției ofițerilor, legea pensiilor, etc.

Acelaș lucru se poate spune despre legea de administrație, care nu rezolvă singură problema administrativă în oștire, ci numai în legătură cu legea soldelor, legea contabilității, legea rechizițiilor, etc.

De asemenea, situația militară și socială a ofițerilor și reangajaților, nu poate fi soluționată de cât prin următoarele legi:

- Legea poziției ofițerilor,
- Legea ofițerilor de rezervă,
- Legea reangajaților,

Legea înaintărilor în armată,

Legea căsătoriilor militare.

Toate aceste exemple ne dovedesc, că reforma instituțiilor militare, adică organizarea generală a unei armate, nu se poate înlăptui prin *legi izolate*, fără legătură între ele și că este nevoie de *grupe de legi*, formând un tot armonios și inseparabil.

În această privință, suntem nevoiți să semnalăm, că de la încheerea păcii și până acum, adică în timp de mai bine de 10 ani, nu s'au alcătuit pentru armată de cât trei legi, aceea a organizării Consiliului superior al apărării țării, a organizării armatei și legea de înaintare, întocmite la mari intervale de timp una față de alta și fără vre o concordanță între ele.

Pe când, în acelaș interval de timp, unele armate tinere, ca cea Polonă și Cehoslovacă, care au luat ființă după isprăvirea războiului, posedă astăzi un complex de legi moderne cu o perfectă legătură între ele.

Se poate arfirmă, că în ce privește legile militare, noi am rămas cei din urmă față de toate oștirile din Europa.

* * *

O altă observație, ce se desprinde din examinarea legilor militare astăzi în vigoare, este că, unele din ele sunt atât de vechi — peste 25 de ani — iar stările de lucruri după războiu s'au schimbat așa de mult, încât aceste legi sunt căzute aproape în părăsire și nimeni nu le mai respectă.

Astfel spre exemplu, legea asupra administrației armatei din anul 1900, deși pune un principiu foarte sănătos, adică acela a *inseparabilității conducerii de administrație*, totuși el a fost călcat în picioare, prin legea de organizare a Ministerului de războiu din 1919. În adevăr, prin acea lege se înființează o „*Intendență a Stăbilimentelor Centrale*“, având sub administrația sa servicii și stăbilimente ca acel al remonteii, apoi școli, arsenal, piro-

technie, etc., cari din punct de vedere al conducerii depind de alte Direcții și Servicii din Minister.

Acest Serviciu al „Intendenței Stabilimentelor Centrale“, astfel cum a fost conceput acum 30 de ani, trebuia să-și limiteze activitatea numai la verificarea gestiunilor și operațiunilor de control a stabilimentelor armatei.

Încetul cu încetul, aceste principii sănătoase au fost înlăturate, ajungându-se la starea de lucruri de astăzi, când Intendența Stabilimentelor Centrale, nu numai că verifică gestiunea și face operațiuni de control, dar administrează peste 80 unități de ale armatei.

Se poate închipui ce centralizare extraordinară, câtă confuzie și câte conflicte aduc această separație între conducere și administrație.

În acelaș mod, este lesne de înțeles cum legea „Căsătorilor Militare“ din 1892, având deci o existență de 38 ani, nu mai corespunde stărilor sociale de astăzi și că, în realitate, aprobările de căsătorii se acordă după norme, ce nu mai au nici o bază legală.

De asemenea „Legea poziției Ofițerilor“, precum și „Legea ofițerilor de rezervă“, fiind din anul 1913, adică anterioare marelui războiu, sunt departe de a face față situației actuale, când noi am primit atâția ofițeri activi și de rezervă din fostele armate Austro-Ungare și Ruse și când încadrarea armatei, pentru războiu se face cu 60% ofițeri de rezervă. Aceasta cere o altă selecționare și o altă pregătire pentru ofițerii noștri de rezervă, cari nu mai corespund celor prevăzute în legea din 1913, când pentru încadrarea armatei, la războiu, nu se întrebuițau nici 25% ofițeri de rezervă.

Apoi Marina se conduce după legea din 1898, având deci 31 ani, iar aeronautica, deși a devenit o armă atât de importantă în luptă, nu are încă o lege de organizare.

În fine, o ultimă observație asupra legilor militare — atât acelea dinaintea războiului, cât și puținele legi care s'au întocmit după încheierea păcii — este, că nu am căutat să facem niște legi izvorâte din nevoile noastre

proprii, care să corespundă situației și firei poporului român, ci am recurs la mijlocul, mult mai lesnicios, de a imita pe alții.

Această stare de lucruri provine din cauză, că nu s'a dat nici odată importanța studiului trecutului nostru militar. Cu alte cuvinte, nu s'au cercetat în deajuns evenimentele istorico-militare, precum și urmările lor, pentru ca, din apropierea acestor două elemente să se poată deduce cu siguranță *adevărul*, adică ce trebuie să facem. A neglija faptele trecutului, înseamnă a ne lipsi de bună voe de mijloacele, ce ne stau la îndemână, căci după cum prea bine s'a spus: „Pentru tot omul de războiu, trecutul militar al națiunii este știința însăși“.

Ca o dovadă a celor afirmate mai sus este că, de la început chiar, adică atunci când s'a dat prima organizare modernă armatei noastre, în anii 1864—1868, noi am copiat aproape întocmai legile militare din Franța, introducând centralismul cel mare, care domnea acolo pe acele vremuri, având ca urmare firească dezvoltarea biurocrației, în niște proporții înspăimântătoare, de care nici astăzi nu ne-am putut dezbara.

În rezumat, se poate spune: Din cauza faptului, că legile militare s'au întocmit la epoci diferite, ce variau prin necesitățile și doctrina timpurilor, legislația noastră militară nu formează un tot armonios și unitar, lipsind acea legătură strânsă, ce trebuie să existe între diferitele legi.

După încheierea păcii, atât din cauza experienței căpătate în decursul marelui războiu, cât și din cauza prefacerilor aduse în starea socială și economică a națiunilor, multe idei s'au schimbat radical, iar altele au suferit prefaceri parțiale.

Mai mult încă, aceste idei au evoluat continuu, în ultimii 10 ani, unele din ele ajungând să fixeze principii noi, destinate să aibă o viață mai mult sau mai puțin lungă. Această stare de lucruri a silit pe cele mai multe

din marile armate ale Occidentului, să-și modifice legile organice după 3—5 ani de aplicare.

Putem deci afirma, că lipsa unor legi importante, în organizarea noastră militară, vechimea prea mare a altor legi militare, ce nu mai sunt la nivelul timpului, în fine repeziciunea cu care au evoluat după războiu unele doctrine, au drept rezultat, că astăzi conducerea armatei noastre să nu mai fie posibilă cu actualele legiuiri.

Este deci necesară atât o completare cât și o revvedere generală a întregii noastre legislații militare.

Caracteristica legilor militare.

Cum, la noi în armată, Miniștrii de războiu sunt conducătorii de fapt ai oștirea și cum, o bună parte din ei și-au dat seama, că trecerea lor pe la minister este cu totul vremelnică; pentru ca reformele ce intenționau a introduce să poată avea un caracter de permanență și continuitate, au recurs la două mijloace:

a) Să codifice totul prin mijlocul legilor și mai cu seamă al regulamentelor.

b) Să facă un larg apel la instituțiunile cu caracter colectiv dar permanent, adică la comitete, consilii și comisii.

Acei Miniștri de războiu sperau astfel, că prin mijlocul legilor care, necontestat, se schimbă cu mai multă greutate, precum și a permanenței persoanelor, ce ar fi compus diferitele consilii, comitete și comisii, să poată da o viață mai lungă reformelor, ce introduseseră în armată.

Urmările acestei stări de lucruri, au fost însă cât se poate de dăunătoare pentru oștire. O codificare exagerată produce *automatismul*, adică șefii de orice treaptă lucrează mai mult în mod mecanic, mințea nu mai reflectează, desvoltându-se în schimb tendința de a fugi de răspundere.

Din această cauză, fiecare șef, când este chestiunea de a lua vre-o hotărâre, caută să se pună în prealabil la

adăpost, după un text de lege sau de regulament; mașină grea, bazată pe neîncredere, compusă din un nesfârșit număr de biurouri, care se supraveghează unul pe altul, cerându-și aprobări reciproce pentru orice chestiune, cât de neînsemnată. Este triumful biurocratismului fără margini, de altfel aproape ca în toate instituțiunile noastre de stat.

Această stare de lucruri, pe lângă alte neajunsuri, are o influență educativă nefastă asupra ofițerilor, făcându-i încetul cu încetul să devină timizi și neîncrezători în ei înșiși.

O viață întreagă, de îngrădire prin legi și regulamente prea numeroase, paralizează *inițiativa*, calitatea cea mai mare a unui șef, în războiu.

După cum am arătat, un al doilea mijloc la care Miniștrii de războiu au recurs, pentru a asigura permanența reformelor ce vroiau să introducă, a fost, ca prin diferite legi, să instituie numeroase consilii, comisii și comitete. Noi ținem recordul în această privință, față de toate armatele din Europa.

Evident, prin discuțiuni în comun, se face lumină asupra multor chestiuni grele, dar nu este mai puțin adevărat că de la asemenea comitete, comisii și consilii, nu răsar de cât hotărâri mijlocii, ele fiind incapabile ca orice colectivități, de a lua decizii mai îndrăznețe.

Dar răul cel mare al unor asemenea comitete și consilii este, că ele, fiind anonime nu pot avea răspundere și fac, atât membrilor lor, cât și tuturor ofițerilor, o educație greșită, căci îi deprinde cu hotărâri colective, deci fără răspundere, ceea ce este potrivnic formării caracterului omului de războiu.

Se cunosc dezastrele, ce a suferit armata franceză, în războiul din 1870, datorite, între altele și faptului, că unii generali, fiindu-le teamă a lua hotărâri, convocau pe câmpul de luptă, în fața dușmanului, tot soiul de comitete și consilii; pe când Mareșalul Moltke a spus cu mân-

drie, că în toată durata războiului din 1870, în armata germană nu s'a convocat de nimeni nici un fel de consiliu.

O altă caracteristică a legilor în vigoare este că, prin diferite dispozițiuni, Miniștrii de războiu s'au investit singuri cu autoritatea și drepturile de Comandanți de Căpetenie ai armatei, în timp de pace.

Din această cauză, toate organele superioare militare care concură la constituirea Comandamentului suprem, cum sunt: Inspectorii generali de armată și de arme, Șeful Marelui Stat Major, Comandanții de Corpuri de Armată, etc., se găsesc sub ordinele directe și imediate ale Ministerului de Războiu, chiar și pentru chestiuni, ce se referă numai la acte de Comandament propriu zise.

Din această cauză, asemenea organe superioare militare nu au avut și nici nu pot avea o viață proprie, nici puțința de a lucra paralel și în acord unele cu altele, asumându-și implicit și răspunderile.

Ce independență și ce autoritate mai pot avea Generalii, cari se găsesc în capul acestor organe, când Ministrul de Războiu are posibilitatea să le încredințeze, prin mutare, un Comandament mult inferior celui ce-l avusese!

Se pot citi cazuri, când Șefi de Stat Major ai armatei, au fost mutați ca Comandanți de Divizie, deși pe acele vremuri, o asemenea funcțiune era echivalentă cu a unui Comandant de Corp de Armată.

Nu numai atât, dar din aceleași cauze, a fost posibil, în anii 1914—1916, ca întreaga pregătire a armatei, pentru intrarea noastră în războiu, chiar și proiectele de operații, să fie întocmite la Ministerul de războiu, fără ca măcar Statul Major General al Armatei să aibă cunoștință de ele.

Iată unde ne-a dus și cum s'a procedat cu legile dinainte de războiu, din care o foarte mare parte sunt și astăzi în vigoare.

Urmările lipsei unor legi moderne în armată.

Faptul, că armata este lipsită de legile necesare, cari să corespundă timpurilor de astăzi, face, că nici un Comandament și nici un serviciu nu mai știu după care texte de legi să se călăuzească, căci ele sunt în realitate înlocuite prin tot felul de Deciziî, Ordine și Instrucțiuni Ministeriale, care nu mai au sfârșit, anihilând orice personalitate și orice act de inițiativă din partea subalternilor.

Buletinul oficial al Ministerului de războiu „*Monitorul Oastei*” oglindește mobilitatea și complicațiunea așezământului nostru militar. Este o probă zdrobitoare de realitatea acestui adevăr, căci nu mai au sfârșit Deciziile, Circulările, Ordinele Ministeriale, etc., unele abrogate în întregimea lor, altele modificate în parte; unele, deși încă ne abrogate, sunt căzute, prin forța lucrurilor, în nesocotintă și în părăsire. Altele, în fine, în plin exercițiu, contrariind sau explicând pe cele vechi.

Toate acestea se succed, se grămădesc fără rost și fără folos.

Intr'o asemenea situație, cei chemați, de a asigura aplicarea lor, se găsesc continuu nevoiți, să invoace autoritatea Ministerială și să-i ceară o nouă Decizie. Această Decizie reclamă un nou comentariu la grămada de comentarii. În chipul acesta, comentarii la comentarii și peste comentarii, ele nu fac de cât să îngreueze și să complice mecanismul organismului militar, creind confuziune în fapte, neliniște în spirite și dezordine în disciplina lucrurilor.

Urmările acestor stări de fapte se manifestă, după cum am arătat, mai întâiu printr'un centralism de neînchipuit, având drept consecințe pe de o parte, desvoltarea biurocrației în niște proporții îngrijitoare, iar pe de alta, anihilarea oricărui act de inițiativă din partea tuturor Comandamentelor subalterne. Și doar se știe, că *inițiativa — calitatea cea mai mare ce se cere unui șef în războiu —*,

nu se poate dobândi și desvoltă de cât prin acte zilnice de conducere și administrație, când diferiții șefi erarhici sunt puși în situațiunea, de a lua singuri hotărâri, pe propria lor răspundere.

La noi, din aceste cauze, ofițerii, chiar mai mari în grad, au ajuns de o timiditate îngrijitoare, fiindu-le teamă de a lua cele mai neînsemnate hotărâri, preferind mijlocul mult mai lesnicios și ferit de răspundere, prin trimiterea chestiunii Ministerului de Războiu „spre a hotărî”, fără a-și da măcar opinia.

Se continuă, astfel, cu sistemul dinainte de războiu, care a avut drept urmări, că după prima parte a campaniei noastre, Marele Cartier s'a văzut nevoit să ia comanda la atâția Generali și Coloneli, cari se arătase cu totul lipsiți de inițiativă pe câmpul de luptă. Dovadă, că lecțiile trecutului, atât de scump plătite cu jertfa a sute de mii de eroi, se pare, că nu ne servesc la nimic.

O altă urmare, a lipsei unor legi corespunzătoare timpurilor de astăzi, este că, autoritatea superioară militară, neavând nimic legal, după care să se conducă și nici o stavilă, care să o îngreădească, în foarte multe împrejurări a cedat la tot soiul de solicitări interesate, fie că ele veneau chiar de la organele armatei, fie mai ales din afară.

Din aceste cauze, efectivele armatei s'au risipit, fără nici un folos. În adevăr, după date cu totul generale, găsim aproximativ:

a) *Pentru starea de pace* 25.000 oameni la serviciile armatei, 16.000 ordonanțe, 12.000 la căile ferate, 30.000 la jandarmerie și 2000 la pompieri. În total deci circa 85.000 soldați sunt întrebuințați pe la servicii și trupe neluptătoare.

Cum numărul oamenilor ce servesc la regimente și alte asemenea unități, nici nu ajunge la 30.000 rezultă, că numai jumătate din soldații chemați sub drapel, sunt instruiți ca luptători contra dușmanilor din afară, iar cea-

laltă jumătate o formează oamenii, ce se întrebuințează pe la servicii și trupe neluptătoare.

b) *Pentru starea de războiu.* Ținând seamă, că numai un număr relativ redus din oamenii, ce au servit în timp de pace ca ordonanțe, jandarmi, pompieri, etc., vor avea aceeași întrebuințare la războiu, restul urmând să fie vărșați la trupele luptătoare și în special la infanterie; dacă se ia în considerație totalul contingentelor, ce vom mobiliza, atunci se ajunge la următoarele rezultate aproximative: 250.000 oameni rămân disponibili dela serviciile armatei, 180.000 din cei ce au fost ordonanțe, 150.000 de la regimentele de cai ferate, 160.000 de la jandarmerie și 20.000 de la pompieri. În total, vom avea deci, aproximativ 760.000 oameni fără o instrucție militară completă, adică *aproape jumătate din efectivele noastre de mobilizare sunt neinstruite pentru luptă.*

Cu acești 760.000 soldați neinstruiți și cu o foarte slabă disciplină, noi voim să formăm la războiu Divizii de rezervă și alte asemenea unități, pe care să le aruncăm în luptă din primele zile, adică să se repete exact cele petrecute în 1916 la Turtucaia și pe tot frontul Dunărean.

În rezumat, se poate spune, că numai *jumătate din efectivele de pace și de războiu sunt instruite ca trupe luptătoare*, iar cealaltă jumătate este constituită din oameni fără o pregătire militară serioasă.

Ce ar spune economiștii despre un industriaș, dacă numai jumătate din materia primă, pe care o întrebuințează într-o fabrică, ar fi transformată în produs util, iar restul s'ar pierde în deșeuri?

Desigur, acei economiști ar fi în tot dreptul să afirme, că un asemenea industriaș nu știe cum să organizeze, să conducă și să administreze afacerea în capul căreia se găsește.

Cam acelaș lucru se poate spune și despre armata

noastră, unde, după cum am arătat, numai jumătate din numărul total al soldaților sunt întrebuințați ca lucru util — trupe luptătoare — iar cealaltă jumătate se pierde fără de rost și fără de folos.

Iată unde ne-a dus lipsa unor legi organice bine definite, ce ar fi putut, desigur, pune un frâu tendințelor acestora, cari și-au închipuit, că efectivele armatei se pot risipi în dreapta și în stânga, prin acte de complezență față de alte instituții ale statului (Jandarmi, pompieri, etc.), sau ca să satisfacă pe acei subalterni, cari prin o răsturnare a lucrurilor, socoteau că, serviciile sunt totul în armată, iar trupele luptătoare ceva accesoriu.

Cum trebuie să fie viitoarele legi

Nouile legi militare, menite să dea o altă îndrumare oștii noastre, vor trebui să aibă *un caracter de largă descentralizare în comandament și în administrație*. Fără aceasta, progres în armată nu poate exista. {

Va fi dar nevoie să se precizeze prin diferitele legi, că majoritatea chestiunilor, fie că este vorba de acte de comandament propriu zise, fie de ordin administrativ, se soluționează definitiv de Comandamentele de Divizii și Corpuri de Armată, precum și eventual de Inspectoratele Generale de Armată.

Numai un mic număr de chestiuni, ar urmă să treacă mai departe, spre a fi rezolvite de Marele Stat Major, dacă sunt acte de conducere și de Ministerul de războiu, pentru cele de natură administrativă.

Prin acest sistem, pe lângă folosul educativ, despre care am vorbit mai înainte, apoi mai sunt și alte avantaje, nu mai puțin importante: Se mărește autoritatea Comandamentelor de mari unități, care astăzi, cu sistemul centralizator, este foarte micșorată.

Se vor da soluțiuni mai juste, trebuind să recunoaștem că este mai competent să rezolve o chestiune un General Comandant de Divizie sau de Corp de Armată, decât un

simpliciu șef de birou sau de serviciu din Minister, după cum se petrec lucrurile, în realitate, astăzi.

La Comandamentele de Divizii, Corpuri de Armată etc., neaglomerându-se un număr atât de mare de chestiuni, vor fi soluționate mai repede ca la Minister, unde astăzi, se primesc zilnic mii de lucrări spre rezolvire și de la care pornește, către Comandamentele subalterne, un număr aproape tot atât de mare de ordine, circuli, instrucțiuni, etc.

Este necontestat, că prin asemenea sistem de conducere și administrație, se vor săvârși unele greșeli, chiar și abuzuri. Dar greșelile se pot îndrepta, iar contra abuzurilor se găsesc întotdeauna mijloace de represiune.

Ce importanță, însă, pot avea toate acestea, față de scopul cel mare, ce trebuie urmărit, adică formarea spiritului de inițiativă la toți șefii armatei, inițiativă ce nu se poate dobândi de cât prin o practică îndelungată și de toate zilele. Orice ofițer, cu ori și câte calități ar fi înzestrat, nu va putea avea, în timp de războiu, această însușire destul de bine dezvoltată, dacă nu a fost educat, în acest sens, din timp de pace, adică după cum am mai spus, nu a fost pus, prin serviciul de toate zilele, în cât mai multe situațiuni, de a fi obligat să ia singur hotărâri, pe propria sa răspundere. Și tocmai acest scop trebuie să-l urmărească, în primul rând, viitoarele legi militare.

Am arătat, în altă parte, influența dăunătoare pe care o au comitetele, consiliile și comisiunile și cum armata noastră face un mare abuz de ele. Va fi dar necesar, ca prin nouile legi, toate aceste comitete și consilii să fie reduse la minimum și numai pentru chestiuni de ordin tehnic și administrativ.

O asemenea măsură este necesară, atât din punct de vedere al scopului educativ, pentru ofițeri, ce trebuie urmărit prin toate mijloacele, cât și din cauza întârzierelor, ce se pun în rezolvirea chestiunilor, de toate aceste adunări cu caracter colectiv, cum sunt Consiliile și Comitetele.

În ce privește personalul, prin viitoarele legi și în

Legile militare

special aceea a cadrelor armatei, urmează să se prevadă, că Serviciile armatei și trupele neluptătoare nu pot avea de cât efectivele strict necesare, spre a-și îndeplini nevoile din timp de pace și ca să instruiască, în specialitatea lor, numărul de oameni trebuincios la războiu fiecărei din aceste unități. Restul să fie destinat numai pentru trupele luptătoare, căci după cum spunea Napoleon: „La războiu nici o țară nu are prea mulți soldați instruiți“.

Pe lângă aceasta, Ministerul de Interne, pentru nevoile serviciului de jandarmerie și de pompieri, Ministerul de Comunicații pentru căile ferate și cel de finanțe pentru paza granițelor, să întrebuinteze, pe viitor, numai oameni plătiți, căci va fi mai puțin costisitor pentru stat; iar armata va trage numai avantagii, folosind ostașii țării pentru adevărata lor menire, adică să se instruiască ca luptători contra dușmanilor din afară.

În fine, de oarece la noi se simte nevoia, de a se da o nouă îndrumare tuturor instituțiunilor armatei, va fi necesar, după cum am arătat, ca viitoarele legi militare să fie întocmite în serii, sau *cicluri de legi*, având un caracter unitar și prezentând un tot armonios.

BUGETUL ARMATEI

Cu multă dreptate s'a spus, că bugetul Ministerului de războiu, reprezintă oglinda armatei.

În adevăr, de sumele acordate an cu an și mai cu seamă de modul cum ele se întrebuințează, depinde toată pregătirea de războiu a oștirii.

Facem noi sacrificiile necesare, pentru întreținerea, instrucția și înzestrarea armatei?

Sumele, ce se acordă anual Ministerului de războiu, capătă ele cea mai bună întrebuințare?

Iată cele două chestiuni, ce ne propunem a analiza, luând media bugetelor armatei pe ultimii trei ani, așa cum au fost votate de parlament și date astfel publicității.

Bugetul Ministerului nostru de războiu reprezintă 16,6 la sută din veniturile totale ale țării, pe când celelalte state cheltuesc: Jugoslavia 27 la sută, Cehoslovacia 28 la sută, Bulgaria 21 la sută, Ungaria 30 la sută, Rusia 28 la sută, Polonia 30 la sută, Franța 28 la sută, iar Turcia 37 la sută din veniturile totale ale statului.

Aceasta înseamnă, că noi cheltuim pentru armată mai puțin ca toate țările din răsăritul Europei, chiar de cât acelea care au fost învinse în ultimul războiu cum sunt Bulgaria, Ungaria și Turcia, deși aceste state au anumite restricțiuni, impuse prin tratatele de pace, relativ la efective și armamente.

Situația noastră politico-militară asemănându-se mai mult cu a Poloniei rezultă, că noi facem jumătate mai puține sacrificii, ca această țară și nu trebuie să se uite, că Polonia îndată după încheierea păcii, adică atunci când se găseă în perioada de reorganizare a armatei, cheltuia cu oștirea 50 la sută din veniturile totale ale statului.

Numai în ultimii ani, când înzestrarea oștirii poloneze eră completă, această țară a redus treptat cheltuielile cu armata, oprindu-se totuși la 30 la sută, pe când noi, cu toate lipsurile cunoscute, ne menținem la cifra de 16,6% după cum am arătat mai sus.

Bugetul armatei

Aceasta dovedește, că ori și cât de pricepuți, de buni organizatori și de economi am fi noi, înzestrarea oștirei, cu cele necesare pentru războiu, este cu mult inferioară, față de toate celelalte armate din Europa.

O asemenea stare de lucruri poate avea două urmări foarte grave, pentru țara noastră:

1) La toate congresele și conferințele internaționale se agită tot mai mult chestiunea dezarmării generale. Până se va ajunge la rezolvirea completă a acestei probleme, de pe acum se întrevăd mai multe soluțiuni intermediare, dintre care una se arată a avea mai mulți sorți de izbândă și anume ca, la un moment dat, toate statele să înceteze de a mai fabrica ori ce fel de armamente și munițiuni de războiu.

Această propunere va fi, desigur, acceptată cu grabă de statele ale căror oștiri sunt complet înzestrate pentru războiu, dar care va fi situația țării noastre, când ne vom vedea opriți de a mai fabrica un tun, o pușcă, o mitralieră, un cartuș, un obuz?

2) Polonia, cu care ne găsim în alianță militară văzând, că ea face aproape de două ori mai mari sacrificii pentru armată de cât noi, este posibil ca, la un moment dat, să denunțe alianța și să-și caute noi orientări politice.

Presa Europeană a și început să semnaleze posibilitățile de înjghebare ale unui nou front politic, ce ar cuprinde Polonia, Ungaria și Italia.

Ne putem da lesne seamă de situația critică, în care ne-am putea găsi în astfel de împrejurări, rămânând singuri în potrivea veșnicei amenințări slave de la Răsărit.

Iată de ce Guvernul ar trebui să se gândească la grozava răspundere, ce și-o asumă în fața țării și a istoriei, dacă la un moment dat, evenimentele ar surprinde armata noastră cu înzestrarea necompletă.

Din aceste cauze, este necesar să se sporească bugetul armatei, astfel ca să reprezinte cel puțin 22—25 la sută din veniturile totale ale statului.

Ținând seamă de situațiunea internațională de astăzi,

este exclus să se poată realiza un împrumut în afară, care să servească la nevoile de înzestrare ale armatei; astfel că ele urmează să fie împlinite numai din veniturile obișnuite ale statului.

În acest scop, este necesar ca sumele, ce se vor acorda armatei peste bugetul actual, să fie întrebuințate exclusiv la înzestrarea oștii pentru nevoile de războiu. Și, pentru ca aceste sume să nu capete o altă întrebuințare, adică spre a nu servi drept cheltueli curente pentru personal, misi, etc.; ar trebui întocmită o lege pentru „neștirbirea fondului de războiu“, asemănătoare cu legea din 1912 pentru „neștirbirea stocului de războiu“.

Astfel că, bugetul armatei ar urma să prezinte în viitor două părți bine distincte: Prima parte constituind cheltuelile curente, pentru întreținerea și instrucția armatei, iar partea doua cheltuelile pentru înzestrarea ei cu echipament, armament, munițiuni, etc., în vederea unui eventual războiu.

Cadrele armatei

Din bugetul Ministerului de războiu se cheltuește anual 40 % pentru ofițeri, subofițeri, reangajați și funcționari civili, numai cu salariile.

Dacă însă se adaogă și celelalte cheltueli, care se referă tot la personal, cum sunt misi, indemnități, transporturi, etc., atunci se ajunge că noi cheltuim 60 % din bugetul Ministerului de războiu numai cu personalul, ceea ce este cu totul exagerat.

Este de observat, că pe când noi avem, după cum am spus în proporție cei mai mulți generali din Europa, în schimb, sunt lipsuri ce merg până la 50 la sută, în ce privește ofițerii inferiori, mai cu seamă la regimentele din provincie. Din contra, serviciile armatei sunt mai mult decât complete în ce privește ofițerii.

De asemenea, nu avem de cât maximum 2 subofițeri reangajați de fiecare companie, baterie și escadron, în

Bugetul armatei

loc de minimum 8 subofițeri, cât ar fi necesari; în schimb, serviciile armatei sunt suprapopulate cu astfel de subofițeri.

Din acestea rezultă, că noi avem pletoară de generali și coloneli, și mari lipsuri de ofițeri inferiori și subofițeri reangajați la trupele luptătoare.

Aceasta dovedește, că sumele ce se cheltuesc cu cadrele armatei și care, după cum am văzut, reprezintă 60 la sută din bugetul Ministerului de războiu, nu sunt destul de judicios repartizate și urmează a li se da o mai bună întrebuințare.

Trupa

Bugetul ultimilor 3 ani arată un număr de 160.000 soldați și gradați în termen.

Am arătat, în altă împrejurare, că din aceștia serviciile armatei, ordonanțele, jandarmii, trupele de căi ferate și pompierii absorb jumătate din efective, nerămânând de cât restul de 80.000 oameni pentru trupele luptătoare (regimentele de infanterie, cavalerie, artilerie, etc.).

Această stare de lucruri, dacă va continua, va avea drept urmări, ca într'un eventual războiu, numai jumătate din armată va fi instruită, cealaltă jumătate fiind constituită din soldați fără nici o instrucție de luptă.

Este dar necesar, pentru viitor, să se împlinească mai întâi nevoile trupelor luptătoare, iar pentru serviciile armatei și trupele neluptătoare să se repartizeze strictul necesar.

Instrucția

Pentru instrucția în armată, se cheltuiește 2,5 la sută din bugetul Ministerului de războiu, pe când pentru misii și automobile se cheltuesc 3 la sută din acest buget.

Din cauza sumei atât de reduse, instrucția trupei și a ofițerilor se resimte foarte mult. De fapt, soldații nu sunt instruiți de cât maximum 7 luni, în decursul celor 2—3 ani cât stau sub drapel. Restul timpului se pierde în concedii pentru economii bugetare, munca câmpului etc.

Aceste lucruri se petrec într'un timp, când, mai cu seamă instrucția specialiștilor cum sunt mitralierii, semnalizatorii, ochitorii la artilerie etc., reclamă o pregătire și o antrenare continuă.

Apoi pentru instrucția preregimentară nu este prevăzut nici un fond, deși în toate celelalte state ea este în plină desvoltare.

Pentru exercițiile anuale de tragere, nu se alocă nici jumătate din muniția, ce ar fi necesară unei bune pregătiri pentru războiu.

Ofițerii de rezervă, deși vor intra la mobilizare într-o proporție de 60 %, pentru încadrarea unităților armatei, în loc să fie concentrați, cel puțin la fie care 3 ani, spre a li se reîmprospăta cunoștințele militare; după sistemele ce se practică de la încheierea păcei și până acum, sunt concentrați abia odată la 12 ani, sau mai bine zis aproape nici o dată.

Manevre nu se mai fac de cât cel mult în cadrul unei Divizii, astfel că, în ultimii 10 ani, nici odată două Divizii sau două Corpuri de Armată, nu au fost puse să lupte unul contra altuia, cu excepția manevrelor din toamna anului 1929. /

Din această cauză, este de presupus, că Generalii, care se află în capul acestor mari unități, au pierdut obișnuința de a comanda.

Făcându-se, pentru viitor, o mai bună repartiție a fondurilor de care dispune armata, urmează să se dea, pentru instrucția trupei și a cadrelor, cel puțin 5 % din buget, astfel ca neajunsurile semnalate mai sus să nu mai dăinuiască.

Materiale

Pentru materialele (îmbrăcăminte, echipament, harnașament, armament, munițiuni etc.), necesare armatei se cheltuiește 2,5% din buget.

Această sumă este cu totul prea mică, dat fiind că nu toți soldații au o a doua cămașă pentru schimb, iar

Bugetul armatei

îmbrăcămintea ruptă și murdară a pierdut orice formă din strălucirea și curățenia de odinioară.

De asemenea, din lipsă de mijloace de întreținere, cazarmele, în vechiul Regat și Ardeal, se ruinează, iar în Basarabia sunt atât de puține, în cât de 10 ani, mulți ofițeri și soldați locuiesc în casele sătenilor, măbind mizeria acestora și înăsprind relațiunile între populație și oștire.

Nu mai vorbim despre harnașament, munițiuni, material de transmisiuni etc., unde lipsurile sunt simțitoare, în cât o eventuală mobilizare ar putea fi periclitată.

Marina

Pentru marină se cheltuește 2,6% din bugetul Ministerului de războiu.

Dacă ținem seamă, că frontiera noastră de uscat are circa 3000 km., iar cea de mare 500 km. plus Dunărea, ar trebui, în proporție, ca bugetul marinei să fie cel puțin 5% din bugetul total al armatei, mai cu seamă că marina este o armă foarte costisitoare.

Din cauza sumelor atât de mici, ce se destină marinei, în timp de 6 luni (Noembrie-Aprilie) numai 2% din personal (ofițeri și trupă) este imbarcat, iar celelalte vase se țin dezarmate, fără comandanți și fără echipaje, retrase pe Dunăre, la Galați; restul de 6 luni, (Mai-Octombrie) abia 27% din ofițeri și 18 la sută din soldați sunt imbarcați pe vase, toți ceilalți ofițeri și soldați rămânând fără nici o instrucție.

Forța unei marine nu se apreciază după numărul ofițerilor și soldaților înscrși în buget, ci după numărul vaselor armate ce stau în largul apei.

Este dar necesar, pentru viitor, să se așeze marina noastră militară cu totul pe alte baze, astfel ca să poată face față în orice moment, nevoilor de apărare ale țării.

Aeronautica.

Cheltuelile ce se fac cu aeronautica reprezintă 6% din bugetul armatei, pe când pentru misii și automobile, după cum am văzut, se cheltuesc 3% din buget.

Franța, Polonia și Cehoslovacia, care au aeronautica complet organizată și prin urmare nu este chestiune de cât de întreținere curentă, cheltuesc totuși 12% din bugetul armatei pentru această nouă armă de luptă, iar Anglia cheltuește 18% din buget; pe când noi cheltuim, după cum am spus, numai 6%, deși ne găsim încă în plină perioadă de organizare, când se cer atâtea creațiuni noi.

Din aceste cauze, ne lipsesc 50% din numărul de avioane de recunoaștere și 70% din avioanele de vânătoare necesare la războiu, iar avioane de bombardament se poate spune, că nici nu avem.

De asemenea, deși din bugetul aeronauticei se cheltuesc peste 45% cu personalul, totuși se simte o mare lipsă de piloți antrenați și de mecanici.

O chestiune foarte gravă este, că din cauza lipsei unui program tehnic bine studiat și urmat fără șovăire, avem în aeronautica noastră o diversitate de aeroplane de neînchipuit.

În afară de aceasta, în stabilirea diferitelor tipuri de avioane, cu care urmează să fie înzestrată oștirea, trebuie ținut seamă de situația geografică și de condițiunile climaterice specifice ale țării noastre.

De asemenea, ne lipsește o apărare anteaeriană, organizată pe baze moderne și o fabrică pentru măștile contra gazelor, de care la războiu, vom avea atâtea nevoie

Program de înzestrare a oștirii.

Toate nevoile oștirii nu pot fi satisfăcute din bugetul ordinar al armatei. Trebuesc credite extraordinare care, odată obținute, urmează să fie judicios împărțite în raport cu urgența acestor nevoi.

De aceea, este necesar să se studieze și să se alcă-

tuiască un program de înzestrare al armatei, pe o perioadă mai lungă, de 5—6 ani. În acest program, trebuie să se stabilească, cu foarte multă economie și prevedere, tot ce este necesar armatei propriu zisă, cât și pentru apărarea teritoriului.

Acest program, odată întocmit, trebuie să constituie îndreptarul, după care să se conducă întreaga preocupare a Ministerului de războiu, în ceea ce privește înzestrarea cu cele necesare armatei.

În această privință, rolul Ministrului de războiu este hotărâtor, mai cu seamă spre a convinge factorii răspunzători de nevoile reale ale armatei și a obține fondurile necesare.

Toate chestiunile de studii și programe revin Consiliului superior al apărării țării, care le îndeplinește prin organele sale de execuție: Secretariatul permanent și Comisiile de studii.

În alcătuirea acestor programe, Marele Stat Major trebuie să intervie în mod hotărâtor, spre a arăta nevoile armatei și urgența lor. Aceasta cu atât mai mult, cu cât un asemenea organ este mai în măsură să cunoască situația materialelor, munițiilor, etc., existente la unități și în depozite, cum și de ce mai este nevoie, spre a se completa cantitatea necesară la mobilizare.

De asemenea, Marele Stat Major, întocmind proiectele de operații, cunoaște în de aproape toate nevoile pentru punerea în stare de apărare a teritoriului, cum ar fi fortificații, apărarea contra gazelor, a bombardamentului din aeroplan, etc.

Tot în Consiliul superior al apărării țării, trebuie să se stabilească arterele noi de comunicații — căi ferate și șosele — ce urmează a fi construite prin îngrijirea Ministerului de Comunicații și Lucrări Publice.

Este destul de cunoscută situația precară, în care ne găsim din punct de vedere strategic, cu rețeaua actuală de

căi ferate, din care cauză vor rezulta întârzieri în mobilizarea și concentrarea armatei.

O țară ca a noastră, înconjurată de numeroși dușmani, trebuie să dispună de o rețea de căi ferate bogată, cu ajutorul căreia să poată arunca trupele sale de pe un front de luptă pe altul. În caz contrar, armata va fi imobilizată pe unul din fronturi și redusă la imposibilitate de a acționa pe celelalte fronturi.

Singura soluție, ce se impune când ai forțe puține și nevoi strategice mari, este de a dispune de o rețea cât mai bogată de căi ferate.

Pe lângă numărul redus de căi ferate de care dispunem, dar și orientarea lor, din punct de vedere strategic, este defectuoasă, căci nu dispunem de linii suficiente de rocadă.

Este dar nevoie, să se dea, de Consiliul superior al apărării țării, toată atenția, în ce privește nouile construcții de căi ferate.

În rezumat, se poate spune, că banii ce se acordă armatei, prin bugetul anual, nu sunt folosiți în mod destul de judicios, făcându-se economii unde nu trebuie și destulă risipă pe lucruri netrebuincioase.

De asemenea, este lesne de văzut, că noi nu facem sacrificiile necesare pentru armată, mai cu seamă dacă se ține seamă de situația internațională încă destul de nesigură.

Nu trebuie să se uite, ce a spus marele geniu militar al omenirii, Napoleon: „Este mai bine de a plăti o contribuție sie însuși, pentru a nu fi cucerit, de cât să plătești inamicului, spre a-i răscumpăra cucerirea.

„Fără armată, fără forță, fără disciplină, nu poate să existe independența politică și nici libertate cetățenească“.

RASPUNDEREA ASUPRA PREGATIREI ARMATEI PENTRU RAZBOIU.

Soarta unui războiu nu depinde numai de proiectele de operații și de conducerea trupelor pe câmpul de luptă, ci ea atârna în bună parte, de modul cum armata a fost organizată și pregătită în timp de pace.

Dacă, după isprăvirea războiului, s'ar vroi să se stabilească, cărora din acești trei factori — proiecte de operații, conducerea pe câmpul de luptă și pregătirea din timp de pace — se datorește victoria sau înfrângerea, ar fi foarte greu de realizat, de oarece nu se poate niciodată bine preciza, care anume fapte, petrecute în războiu, sunt urmarea concepției, care ale conducerii și care ale pregătirii.

Dar, chiar dacă o asemenea separație s'ar putea face și dacă, în ceea ce privește concepția și conducerea operațiunilor, răspunderea revine de drept asupra acestora ce au întocmit planurile de operații și condus ostirea, apoi nu tot acelaș lucru se poate spune și despre pregătirea armatei.

În adevăr, pregătirea unei armate pentru războiu nu este chestiune de luni sau de ani, ci adesea are nevoie de una sau mai multe generații.

Alexandru cel mare a supus Asia cu falanga moștenită de la Filip Makedon.

Frederic II-lea găsi armata deja oțelită și întărită de tatăl său Frederic Wilhelm I.

Napoleon fu învingător în 100 de bătălii, cu armata formată în timpul marelui revoluții.

Germanii, în 1870, fac războiul cu armata a cărei pregătire începuse din anul 1806, adică îndată după dezastrul dela Jena; și în 1914, ei încep războiul mondial cu o armată ce se pregătise timp de 44 ani.

Iar la noi, se poate spune că războiul din 1916, a fost dus cu o armată, ce începuse a se pregăti de pe la

anul 1881, adică îndată după proclamarea independenței și a regalității.

Odată aceste considerațiuni principiale expuse, să vedem cine ar putea avea la noi răspunderea asupra pregătirii armatei pentru războiu.

Conform Constituției și a legiilor în vigoare, factorii ce ar putea asuma o asemenea răspundere sunt:

1. Capul Statului. 2) Parlamentul. 3) Consiliul de Miniștri și Consiliul superior al apărării țării. 4) Ministrul de războiu. 5) Șeful Statului Major General al armatei.

Capul Statului.

Atât în vechea constituție cât și în cea de astăzi, stă scris, că persoana Regelui este inviolabilă și că orice act al Suveranului este acoperit de răspunderea Miniștrilor.

În adevăr, este știut, că orice act public, cum sunt legile, decretele, etc., care emană de la Capul Statului, trebuie să fie contrasemnate de un ministru. Fără această contrasemnare, asemenea acte n'au putere și nu obligă nici persoanele private nici autoritățile să le execute.

Contrasemnarea de către Miniștri, a actelor Suveranului, nu este făcută numai în scopul de a asigura executarea voinței sale — după cum se întâmplă în monarhiile absolute — dar mai cu seamă spre a asuma, în mod public și fără nici un echivoc, răspunderea formală a actului emanat de la Capul Statului.

Iată de ce se spune în limbajul obișnuit, că Miniștrii acoperă răspunderea Coroanei, expresie care, deși pare dreaptă, în formă însă este vițioasă; de oarece, neexistând nici o răspundere pentru Coroană, nu se poate acoperi ceeace nu există.

Dar, chiar și în actele Suveranului, care nu sunt contrasemnate de Miniștri, cum ar fi, scrisorile către Suveranii străini, toasturi, răspunsuri grațioase către anumite persoane sau societăți etc. În toate aceste împrejurări, deși, de fapt, nici un membru al guvernului nu

Răspunderea asupra preg. armatei pentru războiu

a luat parte la cele scrise sau rostite de Suveran, ele sunt totuși acoperite de răspunderea ministerială.

De aceea, cu drept cuvânt s'a spus, că „Ministrii sunt răspunzători atât de cuvintele Regilor cât și de tăcerea lor. De la semnarea decretului prin care sunt numiți miniștri și până la acela, care-i înlocuește prin alții, ei acoperă, fără întrerupere, Coroana“.

Făuritorii Constituției noastre, nu au voit în nici o formă și sub nici un chip, să atribue vre-o parte de răspundere — fie ea cât de mică și chiar de ordin moral — în sarcina Capului Statului.

Nu se poate imagina în armată ideea unei comande oarecare, fără ca mintea să nu fugă imediat la concepția răspunderii inerente; precum nimănui nu i se poate cere o răspundere, fără a avea drepturile, ce ea atrage după sine.

Iată de ce, *Comanda și răspunderea sunt două elemente nedespărțite ale aceluiași tot.*

În asemenea condițiuni, este neîndoișor că la noi Capul Statului nu poate avea nici o răspundere, de nici un fel, în ce privește pregătirea armatei pentru războiu.

Parlamentul.

Este cunoscut că instituțiunile publice și în special cele militare, își trag valoarea lor mai cu seamă din legi, ce se alcătuiesc de parlament.

Afară de aceasta, de oarece războaiele nu se pot face fără oameni și fără bani, atât oamenii cât și banii de cari oștirea are nevoie sunt hotărâți de parlament, prin legea de recrutare, legea încorporării anuale a contingentului, legea bugetară etc.

Cum toate acestea au o mare înrăurire asupra pregătirii armatei pentru războiu, rezultă că, o bună parte din răspundere ar trebui să revie asupra parlamentului.

Dar lucrurile nu stau în realitate tocmai astfel. Mai întâi, sunt foarte greu de stabilit însăși răspunderile, de oarece pregătirea unei armate, pentru războiu, este, după

cum am spus, o chestiune de lungă durată. Membrii unui parlament, în 3—4 ani cât funcționează, ori și cât de bine intenționați ar fi ei, nu au timpul material suficient, ca să ducă la bun sfârșit o asemenea operă. |

În afară de aceasta, parlamentul este o adunare colectivă și, ca orice colectivitate nu poate fi trasă la răspundere.

Apoi, mai trebuie ținut seamă, că deputații și senatorii obțin încrederea alegătorilor, adică a masei poporului, în baza unui program, care le este oarecum impus de înșiși alegătorii. Astfel s'a întâmplat, spre exemplu, în anul 1905 în Franța, când membrii parlamentului s'au ales pe chestiunea reducerii duratei serviciului militar sub arme de la 3 la 2 ani, deși o asemenea reformă era combătută cu vehemență de autoritățile superioare militare, care-și dădeau bine seamă că ea va duce Franța la un dezastru militar sigur. De altfel, tot parlamentul, în anul 1912, a revenit, introducând din nou serviciul de trei ani.

De asemenea, Italia, înaintea marelui războiu, deși avea revendicări naționale în Tirol, Dalmația etc., totuși, se formase în masa poporului italian puternice curente contra instituțiilor militare. Din această cauză, parlamentele și guvernele, care s'au succedat cu mulți ani înaintea războiului, nu erau în stare să facă sacrificiile, ce se impuneau pentru armată. Rezultatul a fost, că oștirea italiană a intrat în războiu nu destul de bine pregătită, din care cauză a avut pierderi ce s'ar fi putut evita, dacă poporul ar fi consimțit să facă la timp sacrificii mai mari pentru armată. |

Din acestea rezultă, că dacă la un moment dat masa poporului înțelege, să nu mai facă sacrificii pentru armată; este evident, că membrii parlamentului nu pot face și ei de cât la fel.

De aceea, cu cât ideile contrare instituțiilor militare sunt mai răspândite în masa poporului, cu atât devine mai grea pregătirea armatei pentru războiu. Iar în ce privește răspunderile, cum s'ar putea oare aprecia

Răspunderea asupra preg. armatei pentru războiu

efectele negative ale acestor stări de lucruri? Evident că este o imposibilitate.

Din punct de vedere al doctrinei juridice, membrii parlamentului nu pot fi făcuți răspunzători, de oarece ei fac parte din puterea legiuitoare, care-și găsește un frâu în însăși natura atribuțiunilor sale.

În adevăr, puterea legiuitoare se ocupă cu deosebire de chestiuni generale, activitatea sa nu se îndreaptă asupra unor anume persoane sau fapte cunoscute și determinate. Pe lângă aceasta, puterea legiuitoare nu poate să facă un rău iminent; pornirile ei n'au contra cui să se dirijă personal, pentru că, singura manifestare a activității ei — legile — au un caracter de generalitate.

Apoi, în țările bicamerale, cum este a noastră, puterea legiuitoare se găsește subdiviză în două corpuri, care se controlează unul pe altul.

Nu este dar nici o primejdie de abuzul membrilor puterii legiuitoare, ale cărei acte sunt publice, discutate și cunoscute înainte de punerea lor în aplicare.

Din toate aceste cauze, la noi, atât după 1913 cât și după 1918, s'a căutat de mulți să se stabilească răspunderile asupra lipsei de pregătire, cu care intrase oștirea în războiu. Unii s'au gândit să tragă la răspundere pe conducătorii armatei, alții pe foștii miniștri de războiu; dar absolut nimănui nu i-a trecut prin minte și cu drept cuvânt, să caute răspunderile printre membrii parlamentului, căci aceasta nu eră posibil, nici în drept nici în fapt.

Din cele arătate mai sus, rezultă că, ori și cum am considera chestiunea, parlamentul nu poate fi făcut răspunzător, pentru lipsa de pregătire a armatei și cu drept cuvânt, s'a spus: „Țara unde predomină suveranitatea poporului, nu poate avea altfel de oștire, de cât aceea pe care poporul singur o voește și o merită”.

Consiliul de Miniștri și Consiliul superior al apărării țării.

Conflictul mondial a dovedit, după cum am mai spus, că războaiele nu se poartă astăzi numai de armată, ci de întreaga națiune.

Deși armata rămâne elementul principal în conducerea unui războiu, este însă necontestat, că în desăvârșirea operei, la care va fi chemată, oștirea poate fi influențată, într'un mod hotărâtor, de sprijinul, ce-l capătă de la celelalte forțe vii ale națiunii.

Acesta a și fost motivul, pentru care la noi, ca și în multe alte state, s'a creat un organ nou, în ce privește pregătirea războiului, adică Consiliul superior al apărării țării.

După cum am arătat în alte împrejurări, de oarece acest Consiliu — cu organizarea nu tocmai potrivită ce i s'a dat — nu este în realitate de cât o extindere a Consiliului de miniștri; în cele ce urmează, vom considera aceste două organe ca unul și acelaș.

În ce privește doctrina juridică, responsabilitatea *colectivă* a miniștrilor, adică a Guvernului, nu se poate aplica, de cât în cazul când sunt atinse interese de ordin general, cu privire la Statul întreg.

Cum pregătirea unei armate, pentru războiu, astăzi înglobează și pregătirea întregii națiuni, urmează că Guvernul în întregul său, ar putea fi făcut răspunzător, pentru lipsa de pregătire a armatei.

Dar în virtutea acelorasi doctrine juridice, principiul solidarității ministeriale, nu poate fi înțeleasă decât într'un sens cu totul *politic*, ce nu are sancțiuni de cât înaintea Camerilor, care printr'un vot de blam, pot aduce căderea Guvernului.

Aceasta înseamnă, că actele consiliului de miniștri nu pot avea sancțiuni *penale* și prin urmare, în realitate, răspunderea pentru Guvern, asupra pregătirii armatei pentru războiu, nu există de cât din punct de vedere politic.

De altfel, Guvernul nici nu poate să adopte unele idei politice, sau să săvârșească anume acte, care ar fi contrare curentelor ce se manifestă în parlament.

Un guvern poate avea cele mai bune intențiuni, pentru a înzestra armata, el nu va putea face însă nimic, dacă parlamentul va refuza creditele cerute.

Răspunderea asupra preg. armatei pentru războiu

În afară de aceasta, Guvernele, fiind schimbătoare și uneori destul de des, evident, fiecare din ele contribuie cu foarte puțin la pregătirea armatei pentru războiu, care după cum am mai spus, este o operă de lungă durată, reclamând mai cu seamă *continuitate*, în ce privește direcția generală a acestei preparațiuni.

Rezultă, că Guvernul, adică Consiliul de Miniștri, nu poate avea în realitate, de cât răspundere politică, relativ la pregătirea armatei pentru războiu.

Această lipsă de răspundere este cu atât mai evidentă, pentru Consiliul superior al apărării țării, din care face parte și Capul Statului, ce după Constituție nu poate fi făcut răspunzător.

Ministrul de războiu.

Este necontestat, că Ministrul de războiu ar trebui să aibă o largă parte de răspundere, în ce privește pregătirea armatei pentru războiu.

Astfel, în timp de pace, el exercită de fapt Comandamentul suprem în oștire și în orice caz, are toată latitudinea să aleagă persoanele, ce vor constitui acest Comandament la războiu. Ori, cunoscut este, cât de greu apasă în balanța victoriei sau a înfrângerii persoana generalisimului.

În afară de aceasta, Ministrul de războiu poate să modifice organizarea armatei, după cum crede de cuviință, legea dându-i în această privință puteri foarte mari.

Apoi, Ministrul de războiu este alcătuitorul bugetului anual, și administratorul tuturor fondurilor, ce parlamentul îi pune la dispoziție. În această calitate, el are dreptul să mărească sau să micșoreze efectivele de pace ale armatei.

Din această, va rezultă pentru războiu o armată mai mult sau mai puțin numeroasă, mai bine sau mai slab instruită.

Ministru de războiu poate recurge la concedii, pen-

tru economii, la eliberarea anticipată a contingentului. Poate să amâie chemarea sub arme a recruților și să reducă, sau chiar să suprimă, cu totul, concentrările rezerviștilor, pentru reîmprospătarea cunoștințelor militare.

Toate acestea au o influență hotărâtoare asupra instrucției trupe și deci a unei bune pregătiri pentru războiu.

Aceleași largi puteri le are Ministrul de războiu, în ce privește numărul, instrucția și pregătirea corpului ofițeresc. Este destul să amintim în această privință, că Ministrul de războiu poate spori sau micșora numărul elevilor din școalele militare, de care va depinde numărul ofițerilor, adică încadrarea armatei. Tot el poate modifica programele de învățământ, de care atârna pregătirea profesională a corpului ofițeresc. De asemenea, poate să concentreze sau nu ofițerii de rezervă, pentru instrucție etc.

Dar sunt și alte chestiuni importante, în care acțiunea Ministrului de Războiu poate avea o influență considerabilă. Astfel, spre exemplu: Stabilirea numărului, felului și locurilor, unde urmează să se construiască fortificații în timp de pace. Dislocarea trupelor, adică așezarea pe teritoriu a diferitelor unități ale armatei. Construcții de magazine de mobilizare, depozite de munițiuni etc.

Rezultă dar, că Ministrul de Războiu are așa de largi drepturi și puteri, încât el poate influența, într'un mod hotărâtor, pregătirea armatei pentru războiu.

Trebuie însă ținut seama, că o condiție esențială, pentru buna pregătire de războiu a armatei, este *continuitatea în lucrări*. Cum însă, Ministrul de războiu face parte din guvern, el urmând soarta politică a întregului cabinet, de multe ori se schimbă foarte des. Am arătat cum, în decursul anului 1912, noi am avut 3 Miniștri de războiu. Iar dela încheierea păcii și până acum, în interval de 10 ani, s'au perindat 8 Miniștri la acest departament.

În rezumat, se poate spune că, Miniștrii de războiu, având o foarte mare înrâurire asupra pregătirii armatei pentru războiu, ar putea fi trași la răspundere. În reali-

Răspunderea asupra preg. armatei pentru războiu

tate însă, lucrul acesta este aproape imposibil de realizat și cea mai bună dovadă este faptul, că după expediția militară din Bulgaria, în 1913, unii se gândise să cheme la răspundere pe acei Miniștri de războiu, care lăsase armata nepregătită.

Când a fost însă chestiunea, să se aducă la îndeplinire această idee, greutățile au și început. De la 'ce dată și care din foștii Miniștri de războiu să fie trași la răspundere?

Apoi, cum s'ar fi putut realiza în practică o asemenea concepție, când o bună parte din ei odihneau de mult somnul cel de veci.

Iar după 1918, deși țara suferise și mai mult, deși se pierduse sute de mii de vieți, ce puteau fi cruțate, dacă armata eră mai bine pregătită; totuși, nimeni nu s'a mai gândit să caute pe Miniștrii de războiu vinovați pentru lipsa de pregătire a armatei.

Șeful Statului Major General al Armatei.

Acei, cari nu prea sunt la curent cu chestiunile militare, își închipuiesc, că pregătirea armatei pentru războiu este un atribut, ce intră exclusiv în sarcina Șefului statului major general al armatei și că prin urmare, dacă în capul acestei înalte instituțiuni se găsește un general iscusit, țara poate fi liniștită și în siguranță.

Cine cunoaște însă realitatea, știe că lucrurile stau cu totul altfel. Mai întâi, aceeași nestabilitate a Șefului de stat major ca și a Ministrului de războiu.

În adevăr, începând din anul 1894, când s'a organizat la noi serviciul de Stat Major — căci înainte există depozitul de războiu — și până în momentul de față, adică în interval de 35 de ani, noi am avut 20 Șefi de stat major generali ai armatei. Aceasta înseamnă, că fiecare din ei nu a funcționat mai mult de 1—2 ani, pe când armata Germană, în tot secolul XIX-lea a avut numai 3 Șefi de Stat Major.

Este o dovadă, că afară de câteva mici excepțiuni, aproape fiecare Ministru de războiu a venit cu Șeful său de stat major.

Rezultă dar, că principala condițiune, pentru o bună pregătire de războiu, adică *continuitatea* în lucrări, n'a fost satisfăcută la noi nici în ce privește Statul Major general al armatei.

În afară de aceasta, Șeful statului major poate fi un general cât de capabil, cu o personalitate pronunțată, el tot subordonatul Ministrului de războiu rămâne și ca atare, nu poate face de cât ceea ce Ministrul bine voește să aprobe. Și cum la noi, este posibil să ajungă Ministru de războiu un militar sau civil, fără a avea și competența necesară, lesne se va înțelege, cum adesea măsuri judiciose, propuse de Șeful de stat major, sunt refuzate de Ministrul de războiu.

Apoi, cum ar putea ști oare Șeful de stat major, dacă dispozițiunile luate de el, produc efecte bune sau rele și că se aplică în sensul vederilor sale; când el nu are posibilitatea să se asigure de execuție, neavând nici un drept de inspecție asupra comandamentelor, trupelor și serviciilor armatei?

În asemenea împrejurări acțiunea Șefului de stat major rămâne pur teoretică, reducându-se, în general, la: Instrucțiuni de mobilizare, despre care nu știe dacă se pot aplica, la programe de instrucție pentru trupă și ofițeri, fără a avea vre-un mijloc de control asupra modului cum se execută acele programe și a rezultatelor obținute.

Apoi, la întocmirea de planuri de operații, transporturi etc., care adesea ori rămân simple lucrări teoretice, în cartoanele Statului Major căci, sau Ministrul de războiu refuză să acorde sumele necesare, pentru ca asemenea planuri să poată fi aduse la îndeplinire; sau unii Miniștri de războiu, organizându-și un Stat Major particular în minister, — foarte adesea cu ofițeri nepregătiți — întocmesc ei direct asemenea lucrări, fără

cel puțin să mai țină la curent pe Șeful de stat major despre măsurile luate, după cum s'au întâmplat lucrurile în preajma intrării noastre în războiul din 1916.

În asemenea condițiuni, până ce Șeful statului major nu va avea cel puțin aceeași *stabilitate*, pe care o are primul președinte al Curței de Casație, precum și o mai mare independență în chestiunile de mobilizare, instrucție etc., răspundere pentru el, în ce privește pregătirea armatei pentru războiu, nu poate să existe.

În rezumat, se poate spune, că dintre factorii pe care i-am examinat, unii din ei, cum este Capul statului și membrii parlamentului, atât din punct de vedere juridic cât și al realității lucrurilor, nu pot avea vre-o răspundere, în ce privește pregătirea armatei pentru războiu.

Alții, cum sunt, Consiliul de Miniștri, Miniștrii de războiu etc., deși din punct de vedere juridic, au răspunderi, în realitate însă nu se pot stabili.

Astfel că, în definitiv, răspunderile asupra pregătirii armatei pentru războiu, rămân nedefinite.

Dar tocmai această stare de lucruri, ar trebui să facă pe cei ce au sau pot avea vre-o influență, relativ la pregătirea armatei pentru războiu, să-și pună toată râvna și tot interesul, în această privință. Toți aceștia să aibă în vedere, că deasupra oricărei alte considerațiuni, apărarea patriei este aceea care trebuie să primeze.

Iar în ce privește răspunderile, să se gândească, că dacă în fapt, ele nu pot fi stabilite imediat, rămân însă generațiile viitoare, care trăgând consecințele, de pe urma lipsei de pregătire a armatei pentru războiu, vor înfieră pentru totdeauna, pe acei care nu și-au făcut la timp și în mod complet datoria.

INCHEERE

Foarte mulți își închipue, că organizarea unei armate se reduce la organizarea sau mai bine zis la constituirea unităților sale (regimente, brigade, divizii, etc.). În realitate însă, organizarea unei oștiri este o operă mult mai complexă și mai vastă, care îmbrățișează nu numai unitățile armatei, ci toate instituțiunile militare, cum sunt: recrutarea, pregătirea cadrelor, învățământul militar, organizarea teritorială, dislocarea trupelor, comandamentul, etc.

Toate aceste instituțiuni, împreună cu unitățile armatei, constituiesc la un loc puterea militară a statului sau armata. În zadar regimentele, brigadele, diviziile etc., vor avea alcătuirea cea mai modernă, dacă celelalte instituțiuni, pe care le-am arătat mai sus, ar funcționa după sisteme învechite; atunci armata, în ansamblul ei, va avea o calitate mediocră, iar în caz de războiu nu va fi în stare să dea rezultatele așteptate.

Este de observat, că la noi, în urma încheerii păcii, fie din lipsă de experiență a celor ce se găseau la conducerea treburilor statului, fie din cauză că nu se mai întrevedeă, pentru un moment, vre un pericol imediat se poate spune, că organizarea armatei a fost lăsată aproape în părăsire.

În adevăr, am arătat, în cuprinsul acestei lucrări, că tot ce s'a făcut dela războiu încoace, se reduce numai la o nouă constituire sau organizare, ce s'a dat unităților armatei în anul 1923 și aceasta însă, fără a realiza un progres real, care să corespundă nevoilor viitoare de apărare ale țării.

Toate celelalte instituțiuni militare au rămas neschimbate, funcționând, sau după sisteme învechite, dinaintea războiului; sau după directive provizorii și fără nici o bază legală, care se modifică prin ordine și decizii ministeriale, aproape odată cu venirea unui nou Ministru în ca-

pul departamentului războiului. Și trebuie notat, că în decurs de 10 ani dela încheerea păcei și până acum, noi am avut 8 Miniștri de războiu.

În asemenea condițiuni, este lesne de văzut, că *întregul nostru organism militar se găsește pe baze neșigure și nepotrivite timpurilor de astăzi.*

Iar urmările acestor stări de lucruri, în momentul de față evident, nu pot fi destul de just apreciate, de oarece este cunoscut, că greșelile săvârșite în organizarea unei oștiri nu apar la suprafață de cât foarte târziu și în special cu ocazia unui războiu.

Din cele arătate în cuprinsul acestei lucrări, rezultă că, oștirea noastră are nevoie de o nouă organizare, care să îmbrățișeze nu numai unitățile armatei, ci toate instituțiile sale.

În această reformă a organismului nostru militar, factorul dominant, care va influența toate instituțiile armatei, va fi desigur chestiunea duratei serviciului sub arme.

În asemenea împrejurări, două probleme se vor pune organizatorilor militari:

Ne menținem la durata de serviciu sub arme de astăzi (2—3 ani), căutând numai de a aduce unele îmbunătățiri instituțiilor militare, astfel ca ele să corespundă stărilor de lucruri de acum, provenite mai cu seamă din cauza alipirei nouilor teritorii, precum și a altor metode de luptă, ce se vor întrebuința într'un viitor războiu? Sau vom pași și noi — ca toate celelalte popoare din Europa — la reducerea serviciului militar sub 2 ani, reformând aproape în întregime toate instituțiile militare, astfel ca să fie în concordanță cu noua formă de armată ce va rezultă.

Pe baza celor expuse în cuprinsul acestui studiu credem, că împrejurările ne vor silii, cât de curând, să recurgem la al II-lea sistem de organizare arătat mai sus.

Odată aceasta stabilit, organizatorii militari vor avea

să hotărască în primul rând, care va fi aspectul general al viitoarei oștiri? Adică, înțelegem noi ca armata să rămână, ca și în trecut, o *personalitate unică și permanentă* pentru starea de pace și cea de războiu; fiind prin urmare în același timp și un organ de pregătire și un organ de execuție, totdeauna gata a fi întrebuințat când nevoia ar cere-o, iar regimentul rămânând baza organizării unităților armatei?

Sau, să avem o armată distinctă pentru starea de pace, constituind numai un organism de instrucție și pregătire, în care regimentul aproape dispare, fiind înlocuit cu *centre de mobilizare*; și o altă armată pentru războiu, bazată pe organizarea rezervelor, constituind adevăratul organ de execuție, care însă nu poate fi gata din primele momente ale izbucnirii războiului?

Situația noastră geografică și politică ne îndreptățește să socotim, că noi trebuie să adoptăm primul sistem de organizare generală a armatei.

În al doilea rând, organizatorii militari vor avea să fixeze caracteristica generală a armatei de războiu, căreia toată organizarea de pace urmează să-i fie subordonată.

În această privință trebuie ținut seama că armata de războiu poate să aibă 3 proveniențe:

a) Să derive din armata de pace printr'o simplă sporire a efectivelor.

b) Să derive din armata de pace prin sporirea unităților și a efectivelor în momentul decretării mobilizării.

c) Să derive din armata de pace prin difuzarea ei la decretarea mobilizării și alcătuirea unei noi armate, adică armata de rezervă.

În primul caz va fi necesar să se sporească numărul unităților existente în timp de pace, căci evident nu vom putea duce un războiu numai cu 8 corpuri de armată, mai ales dacă am fi nevoiți să luptăm pe 3 fronturi.

În cazul al doilea, adică acela al dublării sau triplării unităților din timp de pace, trebuie să se ia din

timp măsurile necesare pentru sporirea cadrelor și în special a ofițerilor inferiori și a subofițerilor reangajați.

În cazul al treilea, adică dacă bazăm totul numai pe rezerve, este evident că armata existentă în timp de pace poate fi redusă, în schimb trebuiesc luate toate măsurile pentru organizarea rezervelor.

Fiindcă dela încheierea păcii și până acum, am avut miniștri de războiu — conducătorii de fapt ai oștirei — cari au preconizat aceste 3 concepții și chiar cu începuturi de executare, este evident că nu putem lăsa mai departe o asemenea mare problemă la discreția sau capriciul fiecărui ministru de războiu.

În adevăr, toate modificările aduse armatei în timp de pace, antrenează schimbări profunde în ce privește planul de mobilizare, proiectele de operații și mai cu seamă planurile de transport ale armatei spre zona de concentrare.

La toate aceste lucrări iau parte organele administrative, direcția căilor ferate și Marele Stat Major, care trebuie să lucreze ani de zile. Ne putem da seamă la ce primejdii suntem expuși, dacă un războiu ne-ar surprinde tocmai în timpul acestor transformări.

Este dar nevoie ca ideile mari directrice în ce privește aspectul general al oștirei și caracteristica armatei de războiu, să fie stabilite de Consiliul superior al apărării țării, iar îmbunătățirile treptate ce se vor aduce organismului militar să se facă numai în cadrul acelor idei mari directrice.

Numai astfel organizarea armatei va fi unitară, se va prezenta ca un tot armonios și va corespunde nevoilor de apărare ale țării.

Orice s'ar face însă, și orice sistem de organizare s'ar adopta, tot va fi un progres față de starea actuală, care nu mai poate dăinui multă vreme.

În această privință este de observat că, mulți din conducătorii țării confundă adesea chestiunile de înzestrare ale oștirei cu acele de organizare.

Și atunci când li se semnalează, că armata are lipsuri

în ce privește pregătirea pentru războiu, ei găsesc o justificare în situația economică și financiară atât de grea, prin care trece țara dela războiu încoace.

Însă nici unul din ei nu va putea găsi vre-o scuză că au lăsat armata, atâta vreme, cu o organizare învechită, de oarece îmbunătățirile ce se pot aduce oștirei pe această cale, nu cer nici un spor de cheltueli din partea statului.

De aceea, Academia Română a avut o idee foarte fericită, și oștirea îi va fi recunoscătoare, propunând acest subiect asupra „Organizării armatei după războiu” căci, cel puțin pe această cale, se va da prilej factorilor răspunzători să cunoască realitatea lucrurilor și să ia măsuri de îndreptare, atât cât nu e prea târziu.

Cei ce au conducerea treburilor acestei țări să aibă în vedere, că fără o armată puternică și bine organizată, România Mare nu se poate consolida. Prin urmare acești conducători ai țării să se îngrijească mai mult de nevoile ei și să nu uite, că pentru toți Românii, armata reprezintă:

Mândria trecutului, siguranța prezentului, chezașia viitorului.

—SFÂRȘIT—

Tabla de Materii

	Pag.
Cuvânt înainte	V
Organizarea armatei după războiu	1
PARTEA I-a	
Organizarea militară a națiunii	2
PARTEA II-a	
Organizarea armatei	
CAP. I.	
Considerațiuni generale	10
CAP. II.	
Recrutarea trupei	17
CAP. III.	
Cadrele armatei	36
CAP. IV.	
Constituirea unităților armatei	70
CAP. V.	
Organizarea militară teritorială și dislocarea trupelor	117
CAP. VI.	
Comandamentul în armată	131
CAP. VII.	
Pregătirea profesională	169
CAP. VIII.	
Legile militare	186
CAP. IX.	
Bugetul armatei	204
CAP. X.	
Răspunderea asupra pregătirii armatei pentru războiu	213
Încheiere	224

